

P C 18956 / 1954 - 20. l. 5.

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

K čj. 00650 - VVS/1957

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ~~

EV. ČÍS. **69**

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

02

VOJENSKÁ MYSL

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO

OTÁZKY POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

34

OBSAH

Strana

✓ Kapitán Břetislav Tvarůžek, podplukovník Alois Chládek:	
»Počáteční období války v dějinách válek«	3
✓ »Některé otázky vedení operací v počátečním období války podle názorů západních vojenských teoretiků«	17
✓ Generálmajor Jan Knotek:	
»K názorům maršála Montgomeryho o vedení války v nukleárním věku«	28
✓ Kapitán Svatoslav Gosman:	
»K některým aktuálním otázkám a rysům naší vojenské doktriny«	38
✓ Podplukovník Bohuslav Krasický:	
»Vliv ekonomického potenciálu na počáteční období soudobé války«	47
Generál armády Ludvík Svoboda:	
»Význam strategického překvapení a vlivu jiných činitelů na průběh počátečního období války«	58
Major Antonín Vachta:	
»Některé otázky bojové činnosti pohraničních vojsk při napadení státu«	72
✓ Podplukovník F. Kofránek, podplukovník J. Bláha, major M. Nedvěd:	
»Zvláštnosti vedení operací v počátečním období války«	81
Generálmajor Ján Lipový:	
»Zabezpečení volnosti pohybu vojsk a velení v počátečním období války za vzdušné převahy nepřítelů«	90
Major Miroslav Nedvěd:	
»Způsob a organizace protivýsadkové obrany státu v počátečním období války«	100
Podplukovník Bohumil Malý, kapitán Bohuslav Havlíček:	
»Některé problémy ochrany vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení v počátečním období války«	107
Inženýr major Ing. Jiří Čermák:	
»Ochrana zápolí proti zbraním hromadného ničení v počátečním období války«	114
Major František Polakovič:	
»Činnost letectva a prostředků PVOS v počátečním období války«	123
»Zvláštnosti bojové činnosti dělostřelectva v počátečním období války«	133
»Zvláštnosti ženijního zabezpečení v počátečním období války«	150
»Zvláštnosti činnosti chemického vojska v počátečním období války«	159
»Organisace spojení v počátečním období války«	172
Generálmajor Josef Slabý:	
»Materiálně technické a zdravotnické zabezpečení počátečního období války«	180
Podplukovník Radim Drtílek:	
»Příprava a zvláštnosti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení v počátečním období války«	190
Podplukovník Jaroslav Hon, podplukovník Ing. Vladimír Štastný:	
»Železnice v počátečním období války«	207
Plukovník Jiří Fabián:	
»Vliv rázu počátečního období války na organizaci výroby a zásobování pohonnými hmotami«	214
✓ Podplukovník František Kopecký:	
»Význam studia možných válečností pro připravenost velitelského sboru v počátečním období války«	220

Vojenská politická akademie

JEN PRO URČENÉ GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO

OTÁZKY POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1957

Poznámka redakce.

Redakci »Vojenské mysli« došla řada článků od různých autorů, které se vesměs zabývají otázkami počátečního období války a proto se rozhodla vydat je ve zvláštním čísle Vojenské mysli jakožto studijní materiál k uvedenému tematu.

Redakční rada VM upozorňuje, že uvedené články nevyjadřují oficiální stanovisko příslušné odborné složky, nýbrž obsahují názory a myšlenky jednotlivých autorů, po případě pracovního kolektivu, a jsou tedy povahy diskusní.

Redakce VM doufá, že uvedené články se stanou podnětem k široké diskusi v níž se otázky počátečního období války, pokud nemohly být pro krátkost času dorešeny autory uvedených článků, plně a správně vyřeší.

Diskusní příspěvky k uvedeným článkům a k tomuto tematu budou zveřejněny v příštím zvláštním čísle VM, jehož vydání se plánuje na říjen 1957.

keps
R13

POČÁTEČNÍ OBDOBÍ VÁLKY V DĚJINÁCH VÁLEK

Kapitán Břetislav Tvarůžek, podplukovník Alois Chládek

I. VYMEZENÍ POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Dějiny lidské společnosti se vyznačují četnými válkami, jež nabývají čím dál větší ničivosti, delšího trvání, postihují čím dál větší masy obyvatel a vyžadují čím dál většího vypětí ekonomických, morálních a vojenských sil válčících stran. Jestliže války v dávné minulosti byly rozhodnuty jediným generálním sražením a války manufakturního období jediným tažením, je možno ve válkách strojového období dosáhnout porážky protivníka — silného ve vojenském, morálně politickém a ekonomickém smyslu a k válce dobře připraveného — jediné řadou válečných tažení prováděných postupně nebo současně v průběhu celé války.

Krátké války v historii byly v podstatě jednotlivá tažení, jimiž bylo rozhodnuto o výsledku těchto válek. Sem patří i t. zv. »bleskové« války vedené v rámci světové války, jež rovněž představovaly jednotlivá samostatná tažení.

Dlouhé války se nezbytně dělí na období. V každém tomto období se dosahuje určitého vojenskopolitického cíle; k dosažení tohoto cíle se vedou válečná tažení na strategických frontách (válčích).

Válečné akce prvního (t. zv. počátečního) období války tvoří řadu současných i postupných strategických operací spojených jediným vojenskopolitickým a strategickým cílem a celkovým strategickým zámyslem v počáteční válečné tažení. Válečné akce jsou vedeny všemi druhy ozbrojených sil na všech strategických frontách (válčích) k dosažení bližšího vojenskopolitického cíle.

Počáteční období války zahrnuje tedy zpravidla jedno tažení (počáteční tažení) — posuzováno jak s hlediska útočníka, tak i s hlediska napadeného. S hlediska útočníka jde o tažení útočné zahrnující převážně útočné strategické operace. Napadený stát v této době vede zpravidla tažení obranné, které je charakteristické tím, že v něm převažují obranné strategické operace; obranné tažení vedle operací obranných zahrnuje jak ústupové operace, tak i aktivní činnost — protiúder, po př. protiútok.

Při střetnutí dvou rovnocenných protivníků (při vyrovnaných silách a stejné připravenosti k válce) bude se počáteční tažení vyznačovat převážně střetnými sražením.

Jsou-li válečné akce zahájeny s o u č a s n ě na dvou (po př. třech) různých izolovaných strategických frontách (válčích), budou počáteční období války tvořit dvě (po př. tři) tažení vedená s o u č a s n ě na těchto izolovaných strategických frontách.

Počáteční období války představuje souhrn řady válečných akcí vedených v pohraničních prostorech prvními strategickými sledy ozbrojených

= dvou-
důl kory,
indon-
důl avířák

sil válčících stran. V soudobých podmínkách jsou současně vedeny bojové akce i v zápolí státu (vzdušné údery, výsadky). Cílem těchto válečných akcí je

- rozdrtit první strategický sled vojsk protivníka,
- zničit pozemní, námořní a letecké základny,
- desorganisovat zápolí a znemožnit mobilisaci protivníka,
- zabezpečit strategické soustředění a rozvinutí zmobilisovaných ozbrojených sil státu nebo koalice států.

*

Časově je délka počátečního období války vymezena délkou trvání počátečního válečného tažení. Bude zahrnovat dobu potřebnou k rozvinutí zmobilisovaných (u napadeného státu zpravidla až po zahájení války) ozbrojených sil a k přípravě státu na vedení války, po kterou budou probíhat sražení prvního sledu ozbrojených sil válčících stran. Vzhledem k tomu, že při současné motorisaci a rozvoji výroby je možno rychleji dosáhnout bojové pohotovosti ozbrojených sil a státu k vedení války a vzhledem k vzrůstající účinnosti bojových prostředků, bude se délka počátečního období války postupně časově zkracovat. Z dřívější řady měsíců se bude v soudobých podmínkách počítat jen na týdny (někteří západní teoretikové odhadují délku počátečního období budoucí války dokonce jen na 12 dní).

Prostorově není možno přesně vymezit počáteční období války hloubkou proniknutí útočnicka na území protivníka.

Hloubka počátečního tažení bude záležet na tom, v jakých podmínkách je válka zahájena, t. j. na stupni pohotovosti a poměru ozbrojených sil válčících stran při zahájení válečných akcí. Nelze tedy stanovit normu v kilometrech, podle které by se určovala délka trvání počátečního období války.

Vycházíme-li z předpokladu, že počáteční období války tvoří jedno tažení, mohou se válečné akce počátečního období války rozvinout na území zahrnující hloubku několika postupných operací, t. j. do strategické hloubky obrany protivníka.

K tomuto závěru můžeme dojít z následujícího příkladu:

— V prvním období operace (zahrnujícím boje svazků prvního sledu) probíhají bojové akce a manévry svazků prvního sledu v taktické hloubce obrany; při úspěchu útočnicka dojde k prolomení taktické hloubky obrany — při úspěšné obraně je taktická hloubka obrany udržena, po případě obnoven původní stav; k rozhodnému střetnutí protivníků dochází v taktické hloubce obrany.

— První období tažení (zahrnující operace svazů 1. sledu) — analogicky postihuje operační hloubku obrany.

— První (počáteční) období války, zahrnující počáteční tažení prvního strategického sledu ozbrojených sil, postihuje strategickou hloubku obrany. Při nepřipravenosti a slabosti napadeného státu dochází k úspěšnému zakončení počátečního tažení prolomením strategické hloubky obrany; v opačném případě pak k zmaření útoku protivníka a k jeho zastavení v strategické (nebo i operační hloubce) a k případnému protiútku a všeobecnému útoku obránce, kdy se válečné akce mohou přenést i na území útočnicka. Hloubka počátečního tažení, a tedy i počátečního období války

*Příběh
náletů
akce -*

s hlediska prostorového vymezení může tedy činit celé stovky kilometrů podle stupně připravenosti a poměru sil válčících stran.

Vzhledem k vzrůstající mobilitě a technickému vybavení armád je možno pozorovat tendenci zvětšování hloubky počátečního válečného tažení.

Jak je tomu ve válce malých států s malým územím (kdy by strategická hloubka obrany zahrnovala, ba i přesahovala celé území státu) a malými ozbrojenými silami (nedosahujícími rozsahu skupiny frontů)? Je možno i v těchto případech mluvit o počátečním období války? Ano, je možné, a to tehdy, jde-li o dlouhou válku. V tomto případě pak počáteční období války vedené prvním sledem ozbrojených sil, které nepřevyšují sílu vyššího operačního svazu (frontu), bude omezeno jen na operační hloubku obrany, protože první sled těchto ozbrojených sil může tvořit a hájit jen operační hloubku obrany.

*

Počáteční období války (počáteční tažení) má odlišný ráz od dalšího průběhu války.

Určujícím faktorem pro ráz počátečního období války jsou především podmínky vzniku a vedení války.

Z historie známe tyto tři způsoby rozpoutání války:

- zahájení války po jejím formálním vyhlášení,
- překvapivé napadení bez vypovězení války,
- postupné rozrůstání malého konfliktu do velké války.

Je to hlavně překvapivé napadení, které dává počátečnímu období ráz zcela odlišný od dalšího průběhu války.

Ráz počátečního tažení a operací bude dále záviset na stupni pohotovosti ozbrojených sil státu k jejich vedení.

Mohou být zahájeny v těchto podmínkách:

- při větší pohotovosti k útoku a převaze sil jedné strany v době zahájení válečných akcí,
- při stejné pohotovosti a při vyrovnaných silách,
- při včasné rozvinutí hlavních sil v pohraničním pásmu tou nebo onou stranou před zahájením válečných akcí.

2.

Počáteční tažení a operace jsou vedeny ve zcela odlišných podmínkách od následujících válečných akcí.

Počáteční období války zahrnuje období, kdy ekonomika státu je převáděna na válečný stav, a kdy tedy není ještě uskutečněna přeměna výroby a její zaměření na potřeby vedení války. V tomto období se používá bojové techniky a materiálních zásob, kterými jsou ozbrojené síly vybaveny z mírové výroby, a nemůže se dosud projevit vliv válečné výroby na zásobování armád.

Počáteční období války je prověrkou kvality bojové techniky ve skutečném boji; je hlavním zdrojem poznatků o účinnosti zbraní útočných a obranných v jejich vzájemném vztahu (tanky — protitankové zbraně, letouny — prostředky PVO a p.). Těchto poznatků není možné využít k zdokonalení jednotlivých typů výzbroje ihned, v počátečním období války, nýbrž až v dalším průběhu války.

Obě válčící strany zahajují tedy válku a vedou sražení v počátečním tažení s tou bojovou technikou, kterou vyvinuly do zahájení války — t. j. zpravidla rozdílnou jak co do typů, tak i co do množství jednotlivých druhů zbraní ve srovnání s jinými druhy zbraní (podle toho, jakým směrem se ubíral vývoj těchto zemí). Tato rozdílnost v technice (která v dalším průběhu války postupně mizí) skýtá výhody nebo nevýhody pro obě válčící strany a má vliv na ráz i výsledky počátečního tažení.

Obdobně je tomu s vojenskou teorií.

V počátečním období války — v počátečním tažení, operacích a bojích je uplatňována každou z válčících stran ta teorie (doktrína), která odpovídá úrovni theoretického myšlení tak, jak jí bylo dosaženo v mezidobí od poslední války do zahájení současné války. V tomto mezidobí se theoretické myšlení rozvíjí v jisté závislosti na vývoji techniky a bojových prostředků avšak osobitým způsobem, takže v theoretických zásadách mohou být velké rozdíly. Ta strana, které se podařilo předvídat ráz příští války, přiblížit se k odhalení zákonitostí vedení operací a bojů, má nespornou výhodu proti té, jejíž teorie se vyvíjela chybným směrem (na př. německá a francouzská v době mezi první a druhou světovou válkou), což se jasně projeví právě v počátečním období války.

V dalším průběhu války, kdy je v praxi možno odhalit zákonitosti ozbrojeného zápasu oběma stranami, dojde k určitému vyrovnání obou teorií a není zásadních rozdílů ve formách vedení válečných akcí, použití druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a druhů zbraní.

Počáteční období války se liší od následujících období i způsobem vedení počátečního tažení — operací a bojů.

Počáteční tažení je zpravidla zahajováno akcemi toho druhu ozbrojených sil, který má největší akceschopnost a nejmohutnější prostředky k zasažení mohutných úderů (jezdecko, tanky, letectvo a v soudobých podmínkách zbraně hromadného ničení). Přitom je pro počáteční tažení charakteristický intenzivní boj o předstížení protivníka a o dobytí strategické iniciativy. Narůstání sil a prostředků se uskutečňuje ve značně větším rozsahu a rychleji než v následujících taženích.

Počáteční strategické operace se vyznačují

- složitou situací, odvázným soustředěním úsilí na rozhodujících směrech a riskováním při vedení operací do velké hloubky,
- hromadným použitím všech druhů ozbrojených sil hojně vybavených technikou,
- aktivitou v činnosti obou stran,
- vysokými tempy útoku, manévrovostí, pružností a mobilností velení.

Uvedené zvláštnosti se odrážejí i v rázu bojů (svazků až jednotek) v počátečním období války. K tomu přistupuje další okolnost charakteristická rovněž jen pro počáteční období války. Je to nedostatek zkušeností s používáním nové techniky v boji a jasných představ o jejím materiálním a morálním účinku na vlastní a nepřátelská vojska. To má silný vliv na odolnost vojsk a způsobuje, že průběh bojů v počátečním období války má odlišný ráz od následujícího období války.

*

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že počáteční období války zahrnuje jedno (počáteční) tažení, při němž probíhají sražení v pohraničních prostorech, která mohou zasahovat až do strategické hloubky (u malých států jsou omezena na operační hloubku).

Počáteční tažení (operace, boje) mají zvláštní ráz vyplývající z toho, že podmínky vzniku války a vedení počátečního tažení jsou odlišné od následujících tažení. Na ráz počátečního období války má především vliv překvapivost napadení za současné převahy sil útočníka při zahájení válečných akcí, rozdílnost v technickém vybavení armád a ve způsobu vedení válečných akcí.

II. RÁZ POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY V DĚJINÁCH VÁLEK

Počáteční období válek jednotlivých historických forem vojenství se od sebe zásadně liší svým celkovým charakterem, dobou trvání, rozsahem bojové činnosti i průběhem.

V období otrokářského vojenství se počáteční období války zpravidla krylo s celkovou dobou trvání války. Válka byla rozhodnuta jediným sražením, kterého se účastnily všechny bojeschopné síly obou válčících stran. Vojska byla soustředována až před zahájením války a jen na dobu jejího trvání. Ve sražení vedeném na malém, omezeném prostoru byly úplně nebo z větší části vyřazeny síly jednoho z protivníků. Zbylá část nebyla schopna organisovaného odporu. Šlo-li o slabého protivníka, který nebyl schopen soustředit další vojska, bylo o výsledku války jednoznačně rozhodnuto.

Jiná situace mohla ovšem nastat při střetnutí dvou silných protivníků. Tam sice první sražení rozhodlo o výsledku počátečního období války, avšak to nemuselo ještě znamenat vítězné ukončení celé války.

Typickou válkou tohoto období je ku př. tažení Alexandra Makedonského do Persie. Počátečním obdobím je tu sražení na řece Graniku r. 334 př. n. l., do kterého Makedoňané vstupovali se silami připravenými již v míru. Rovněž Peršané svedli bitvu silami, které měli okamžitě k dispozici, protože nechtěli protivníkovi dovolit proniknout hlouběji na území perské říše.

Síly obou stran byly v tomto sražení co do počtu celkem vyrovnané. Makedoňané dosáhli vítězství proto, že jejich vojska byla lépe připravena k boji. Byla lépe vyzbrojena, lépe organisována, používala dokonalejších forem bojové činnosti a měla i lepší systém velení. To vše bylo následkem převahy vojenskotheoretického myšlení.

Vítězstvím Makedoňanů byly v podstatě likvidovány síly protivníka, které měl připraveny na počátku války, bylo dosaženo výhodných podmínek pro další vítězné vedení války a tím rozhodnuto i o výsledku počátečního období.

Nezměněný charakter počátečního období válek přináší v podstatě i vojenství společnosti feudální. Pokračováním vítězného počátečního sražení tu však může být ve větší míře a rozsahu pronásledování poraženého nepřítele.

Vojsko bylo shromažďováno stále ještě před zahájením tažení v různé síle a složení podle dané situace. Jeho síla však vzrostla, válečných tažení

se již účastnily desetitisíce bojovníků. Výzbroj armády byla připravována již před zahájením války a rozdělována v době soustředování vojsk. Část armády se musela vyzbrojit sama na svůj vlastní účet. Výzbroj byla proto různorodá a nedokonalá. To všechno mělo vliv na zahájení a průběh válek tohoto období.

Války manufakturního období přinesly další rozvoj vojenství. Dále vzrostla masovost armád, které se postupně měnily z armád žoldnéřských v armády pravidelné. Vznikaly jednotlivé pevně organisované druhy vojsk. Rozvíjí se vojenská technika. Od dřívějších zbraní chladných přecházelo se k zbraním palným a postupně ke zbraním automatickým. Zlepšily se komunikační podmínky a tím i pohyblivost a manévrovací schopnosti armád. Masové armády kladly zvýšené požadavky na otázky týlového zabezpečení. To vše má vliv i na ráz počátečního období válek tohoto období. Dříve byla málo početná vojska vyzbrojena a zásobena během několika dní. Výcvik zpravidla nebyl prováděn vůbec. Nyní však vzrostl význam přípravy armády na válku již v míru. Soustředění silné armády, její vyzbrojení, výcvik s dokonalejší bojovou technikou, materiální zabezpečení vojsk dělá z přípravy války (tažení) ne několikadenní, nýbrž dlouhodobou záležitost.

To vše má vliv také na možnosti zahájení a vlastní vedení válek. Válku již obvykle není možno rozhodnout jedním sražením, nýbrž jen řadou postupných vítězných sražení, v kterých jsou po částech ničeny síly protivníka. Počáteční období války může zahrnovat podle strategického cíle války jedno nebo i několik postupných sražení. Počáteční období může mít rozhodující vliv na průběh války, nemusí však být rozhodující pro výsledek války. Doba trvání počátečního období se prodlužuje již z dřívějších několika hodin na dny až několik dnů.

Ani teď se však ještě nedá počáteční období omezit určitou hloubkou postupu vojsk, obsazením určitého území, protože neexistují ještě souvislé fronty. Počáteční období se však dá omezit splněním určitého strategického úkolu.

V průběhu tažení se střídají sražení a přesuny vojsk do nových prostorů sražení. Jednotlivá sražení jsou ještě vybojována ve velmi malém prostoru, při nejlepším několik desítek čtverečních kilometrů.

Ukončením počátečního sražení není již zpravidla zničení všech sil protivníka, nýbrž jen jejich části po případě pronásledování zbytků a příprava dalšího sražení.

Celkem je možno říci, že v období vojenství manufakturního počáteční období války je již ve většině případů odlišné co do rozsahu i trvání od celé války. Jeho výsledek může mít rozhodující význam pro celkový průběh války.

Z válek tohoto období je možno si všimnout ku př. války rusko-turecké, vedené v letech 1769—1774.

Počátečním obdobím války je možno nazvat boje v letech 1769—1770. V postupných sraženích u Rjabé Mogily, na řece Larze a Kagul zničil ruský vojevůdce Rumjancev turecká vojska připravená ke vpádu do Ruska, srazil nepřítele za Dunaj a uvolnil Rusku cestu k Černému moři. Všechna tato sražení jsou spojena jediným strategickým cílem a jejich splnění znamená dosažení bližšího cíle války.

Podstatně se pak ráz počátečního období války mění s nástupem strojového vojenství. Tyto změny se projeví v delší době jeho trvání, v rostoucích počtech nasazených bojovníků, ve velikosti prostoru, na kterém jsou bojové akce počátečního období války vedeny, v množství použité vojenské techniky a konečně i v rozmachu operací počátečního období války.

U prvních válek strojového vojenství význam počátečního období pro výsledek války nijak zvlášť nevzrostl. Výsledek počátečního období zpravidla není pro průběh války rozhodující, v každém případě však má na něj silný vliv. Příčinou toho všeho je skutečnost, že války strojového období nejsou již jen střetnutím ozbrojených sil, nýbrž celých národů. Armády samy se rozrůstají na mnohamilionové kolosy. Války probíhají již na celých kontinentech. Pohyblivost armád je však v podstatě stále stejná. Rovněž stav bojové techniky nedovoluje rozhodnout válku jediným mohutným úderem — jediným tažením na jednom strategickém směru. Válečné akce jsou do hloubky omezeny desítkami, po zavedení letectva nejvýše stovkami kilometrů.

Tato fakta je možno vyvodit především z nejtýpější války prvního období strojového vojenství — z první světové války. Podle názorů tehdejších teoretiků mohla být válka rozhodnuta především masovostí armády. Značná pozornost byla věnována také otázkám pohyblivosti armády a souvisícím s tím jejím vybavením nejmodernější bojovou i pomocnou technikou. To přímo souviselo se zámyslem všech bojujících zemí ukončit válku rozhodným útokem v nejkratší možné době.

Za náplň počátečního období první světové války je možno považovat boje na západní i východní frontě, vedené v srpnu až říjnu 1914. Společným strategickým cílem těchto operací bylo rozhodnou útočnou činností dosáhnout rychlého vítězství, zničit protivníka a ukončit co nejrychleji válku. Operace prvního období této světové války jsou první, které byly vedeny na souvislých frontách dosahujících šířky až několika set kilometrů. Operace byly vedeny na západní frontě do hloubky 350 až 400 km, na východní frontě do hloubky až 200 km (haličská operace, ivangorodsko-varšavská operace). Střední tempo postupu bylo na západní frontě asi 10 až 15 km za den (postup Němců od hranic na řeku Marnu do hloubky více než 350 km trval od 2. 8. do 4. 9. 1914, tedy 34 dní).

Strategického cíle se však v počátečním období války nepodařilo dosáhnout ani jedné z bojujících stran. Počáteční období přímo nerozhodlo o konečném výsledku války, mělo však na její průběh podstatný vliv. Po neúspěších bojujících armád v počátečním období přešla totiž válka z manévrovacího období do vleklého období posícního. ^{2 = ukončení vyhranění}

Další změny v rázu i významu počátečního období války se projeví v druhé světové válce. Počáteční období je nutno charakterisovat a rozlišovat podle jednotlivých válčíšť a postupných tažení.

Při tažení německé armády do Polska souhlasí počáteční období války se svými charakteristickými rysy s celým průběhem tažení. Polsko během celého tažení nestačilo zmobilisovat své síly, protože mu v tom zabránila rychlost bojových akcí německých vojsk. Polská armáda byla vybavena jen z mírových zásob, protože nebylo myslitelné v tak krátké době převést mírovou výrobu na válečnou. Válečné akce tohoto tažení jsou vedeny jen za pomoci techniky vyvinuté již před válkou.

Celé období od zahájení do ukončení operací trvalo jen 20 dní (od 1. do 20. září 1939). Za tuto dobu pronikly německé rychlé svazky do hloubky před 400 km a dosáhly strategického cíle tažení — vyřazení Polska a zničení jeho armády. Průměrné tempo operací se pohybovalo kolem 20 km za den a více.

Obsahem počátečního období války proti Francii byly boje od 10. 5. 1940 do 4. 6. 1940. Během tohoto období vyřadila německá vojska z boje Holandsko a Belgie, prolomila francouzská pohraniční opevnění v severní části Maginotovy linie a dosáhla čáry Abbeville — Amiens — Rethel — Montmedy jako výhodného výchozího prostoru pro přímý útok na Paříž, prakticky zničila francouzské letectvo a způsobila těžké ztráty francouzské armády. Německá vojska postoupila v počátečním období tažení do hloubky až 250 km ve směru od německo-francouzských hranic k pobřeží průplavu La Manche. Tomuto postupu odpovídalo průměrné tempo asi 15—20 km za den a více.

V druhé světové válce znovu vzrostl význam počátečního období války. Vyjma tažení proti Sovětskému svazu mělo počáteční období ve všech případech zásadní význam pro průběh i výsledek tažení. Protože se objevila dokonalejší bojová technika, jejíž zásluhou se staly armády pohyblivější a jejich úderná síla se zvětšila, zvýšila se hloubka úkolů počátečního období války na stovky kilometrů současně se zkrácením doby potřebné k splnění těchto úkolů.

III. HISTORICKÉ ZHODNOCENÍ NĚKTERÝCH FAKTORŮ MAJÍCÍCH VLIV NA RÁZ POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Průběh všech dosavadních válek ukázal, že existuje řada činitelů, kteří mohou mít na počáteční období válek rozhodující vliv. Z nich je možno uvést

- rozvoj vojenskotheoretického myšlení a přípravu armád,
- uplatnění faktoru překvapení nebo nenadálé napadení,
- vybavení armád bojovou technikou,
- masovost armád,
- prostor válečných akcí,
- zásobování armád, vztah mezi frontou a zápolím a další.

Povšimněme si alespoň některých z nich!

Stav vojenskotheoretického myšlení a příprava armády před zahájením války

Vliv tohoto faktoru se projevuje podle úrovně vojenskotheoretického myšlení v různých etapách rozvoje vojenství různě.

V období vojenství otrokářského a feudálního bylo vedení armád záležitostí jedinců. Vzhledem k malé početnosti armád mohli tito jedinci sami řídit jejich bojovou činnost. Rovněž vojenskotheoretické myšlení bylo jejich doménou. Jeho předmětem byl úzký okruh otázek týkajících se vytváření nejvhodnějších bojových sestav, vedení nejučinnějších způsobů boje, po případě vytvoření nejlepší organizace vojsk. Úroveň vojenskotheoretic-

kého myšlení před zahájením války byla rozhodující vzhledem ke krátkosti válek i pro jejich konečný výsledek.

Válka sama přinesla jen ověření nových myšlenek v praxi. Krátkost válek ovšem ještě zpravidla nedovolila vyrovnat úroveň vojenského umění obou protivníků, jak se to děje ve vleklých válkách pozdějších období. Proto je možno říci, že dokonalejší vojenskotheoretické myšlení mělo podstatný vliv na vítězství ve sražení, a tedy i ve válce.

V dalších obdobích význam využití zkušeností z dřívějších válek, rozvíjení vojenskotheoretického myšlení v průběhu mezi dvěma válkami a jeho úroveň na počátku války ještě stoupá. Jasně se to projevilo ku př. v rusko-japonské válce v letech 1904 až 1905. Ruská carská armáda vstupovala do této války s úrovní vojenskotheoretického myšlení z válek ji dříve vedných. To se projevilo v nereálnosti strategické koncepce i v zastaralé taktice. Ani jedna, ani druhá již neodpovídaly novým podmínkám a zákonitostem bojové činnosti.

Naopak Japonci využili zkušeností získaných v čínsko-japonské válce v roce 1894 a v ostatních válkách. Mírové doby využili ne k živelnému budování armády, nýbrž k studiu nových podmínek boje a přizpůsobili jim svou strategii, taktiku, organizaci, výzbroj a výstroj. To jim přineslo také rozhodné vítězství v počátečním období války — zneškodnění ruské námořní eskádry v Port Arturu, rozbití t. zv. »východního oddílu« ruské armády na řece Jalu a tím otevření cesty do Mandžuska a dobytí Port Arturu. Vyšší úroveň vojenství měla rozhodující význam pro výsledek počátečního období války, a protože ruská armáda tvrdšími zůstávala u zastaralých zásad bojové činnosti, tedy také o výsledku celé války.

Ještě rozhodněji se převaha vojenskotheoretického myšlení projevila při zahájení druhé světové války. V tažení Německa proti Polsku narazili na sebe dva protivníci po všech stránkách naprosto nerovnocenní. Polská armáda zahajovala válečné akce v podstatě s vojenskou teorií z konce první světové války. Během celého období mezi oběma světovými válkami si nedovedli Poláci udělat správný obraz o rázu příští možné války. Potvrzuje to způsob budování polské armády. Její organizace, výcvik, výchova velitelských kádří i výzbroj byla naprosto zastaralá.

Proti Polákům stála německá armáda — pečlivě a záměrně připravovaná na agresivní tažení na východ. I když i německé velení v podstatě zůstalo u svých dřívějších plánů na krátkou bleskovou válku, přesto tuto myšlenku rozvíjelo v nových podmínkách a k jejímu realizování připravovalo také již v míru armádu. Tím, že Němci dosáhli předstihu ve vojenském myšlení i ve vojenské technice, reálně zhodnotili možnosti polské armády a podle toho postavili i zámysl svého tažení — nenadálým napadením a převahou sil a prostředků dosáhnout rychlého vítězství — bylo o výsledku tažení rozhodnuto. Výhodou Němců bylo, že si některé ze zásad budování ozbrojených sil mohli ověřit v bojích ve Španělsku a potvrdit na bojích v Habeši.

Stupeň rozvoje vojenskotheoretického myšlení byl i v tomto případě rozhodující pro výsledek počátečního období války.

Celkem je možno říci, že význam vojenskotheoretického myšlení a přípravy armády pro zahájení války neustále roste. Se zvětšujícím se rozmachem a rostoucí ničivostí válek nabývá zvláštního významu především

zhodnocení rázu počátečního období příští možné války. Jeho správné zhodnocení dává možnost uchopení strategické iniciativy jako nejdůležitějšího činitele hned se zahájením válečného tažení.

Vliv momentu překvapení nebo nenadálého napadení

Překvapení protivníka v počátečním období války může být dosaženo nejrůznějšími formami — volbou času, místa, směru hlavního úderu, utajenou přípravou a rychlou mobilisací ozbrojených sil, jejich vhodným rozmístěním a rozvinutím, novými způsoby použití druhů vojsk, použitím nové bojové techniky, dosažením rozhodné převahy v živé síle i bojové technice na důležitých směrech a p.

Podle rozsahu je možno dosáhnout překvapení taktického, operačního nebo strategického.

Význam momentu překvapení a nenadálého napadení se v historii vojenství postupně měnil s rázem a rozsahem bojové činnosti armád.

Ve válkách otrokářské a feudální společnosti, kdy sražení bylo omezeno časem i prostorem do velmi malého rozsahu, je možno říci, že význam překvapení na počátku sražení byl absolutní a že zpravidla překvapení vždy spolu s jinými činiteli rozhodovalo o výsledku počátečního sražení a tím i celé války. Překvapení bylo dosahováno hlavně zasazením nových druhů vojsk nebo použitím nových taktických forem bojové činnosti. To můžeme sledovat u thébského Epaminonda (jeho hluboký emballon) ve sražení u Leukter, u Alexandra Makedonského (použití manévru ve sražení na Graniku), stejně jako u našeho Jana Žižky (útočné použití bojových vozů) a p. Taktickým překvapením bylo možno v těchto obdobích dosáhnout strategických cílů.

V období manufakturního vojenství význam momentu překvapení a nenadálého napadení pro počáteční období války v podstatě poklesl. Příčinou toho byla skutečnost, že při rostoucím prostorovém i časovém rozsahu tažení skládajícího se již z několika sražení nebylo prostředků, kterými by bylo lze možnost překvapení přeměnit plně ve skutečnost. Malá pohyblivost vojsk a celkem malá palebná hodnota jejich zbraní omezovaly překvapení ještě stále do rozměrů taktických. Taktické překvapení mohlo sice rozhodnout o výsledku některého ze sražení, tedy i počátečního sražení, zpravidla však nebylo rozhodující pro celé tažení. Taktickým překvapením bylo možno dosáhnout taktického, zpravidla však již ne strategického úspěchu.

Se vstupem do strojového období válek však význam překvapení v počátečním období války opět stoupá. Prostředky, které jsou v tomto období k dispozici, umožňují dosáhnout překvapení taktického, operačního i strategického. Již ve válce přechodného období k vojenství strojovému — v rusko-japonské válce 1904 až 1905 překvapivý úder japonského loďstva proti ruské tichomořské eskádře v Port Arturu měl strategický význam a v podstatě rozhodl o celkovém výsledku počátečního období této války, protože vyřadil ruskou tichomořskou eskádu a tím umožnil Japoncům bezpečné vylodění v Koreji, jejich další posilování a zásobování.

Nejlépe bylo možno sledovat význam momentu překvapení pro výsledek počátečního období v druhé světové válce. Možnosti utajeného shromáždění masových armád, dokonalá vojenská technika umožňující zasazo-

vat údery do hloubky až několika set kilometrů, vysoká pohyblivost vojsk, umožňující přesunovat vojska v krátkých lhůtách z jednoho úseku fronty na druhý nebo dokonce z jednoho válčiště na druhé, to všechno povýšilo překvapivost a nenadálou napadení na činitele, který mohl rozhodnout nejen o počátečním období, ale o celém průběhu tažení.

Tak ku př. překvapivé údery německého letectva na polská politická a hospodářská centra, na letecké základny a na shromažďující se polská vojska likvidovaly již v prvních hodinách a dnech tažení proti Polsku jeho vzdušné síly, znemožnily rychlé provedení mobilisace a rozvinutí polské armády, podlomily morálku armády i obyvatelstva a narušily hospodářský život země. Tím dosáhlo německé velení překvapení strategického, které rozhodlo nejen o výsledku počátku tažení, ale i o konečném vítězství Německa. Taktického a operačního překvapení dosáhli Němci hlavně prudkými nenadálými masovými údery tankových klínů do velké hloubky na několika operačních směrech. Rozhodující význam překvapení na počátku války se silně projevil také při tažení do Dánska a Norska i při tažení proti západním demokraciím.

Jiný však byl výsledek překvapivého napadení při tažení proti Sovětskému svazu. Němci tu dosáhli překvapení utajeným plánováním a přípravou tažení, předstížením Sovětského svazu při provedení úplné mobilisace, převedením mírové výroby na válečnou, novou strategií bleskové války i novým taktickým použitím druhů vojsk, zejména letectva a tankových svazků. Kromě toho se jim podařilo soustředit velký počet plně motorizovaných, dokonale technicky vybavených a k boji připravených svazků se značnými bojovými zkušenostmi.

Tím vším dosáhli Němci překvapení strategického významu a podařilo se jim dočasně uchopit strategickou iniciativu do svých rukou. Přesto však toto překvapení rozhodlo jen o výsledku počátečního období války, nikoli o výsledku války jako celku. Urputnou obranou sovětských vojsk byl význam tohoto překvapení a jeho konečný efekt již v počátečním období války silně snížen. Zaslouhou pevnosti a vysoké morálně politické hodnoty Sovětské armády a celého sovětského zápolí podařilo se nakonec německou agresi zastavit, likvidovat výsledky strategického překvapení, převzít od Němců strategickou iniciativu a v dalších obdobích připravit jim rozhodnou porážku.

Závěrem možno říci, že v současné době může mít rozhodující význam pro počáteční období války hlavně překvapení strategické. Protože se neustále zdokonalují prostředky, jimiž je možno tohoto překvapení dosáhnout, je třeba počítat s tím, že v budoucnosti může mít strategické překvapení vliv nejen na počáteční období, ale i na celkový průběh a výsledek války.

Význam vybavení armád moderní bojovou technikou

Vedle dalších činitelů je jedním z rozhodujících prvků při zahájení bojové činnosti vojsk úroveň výzbroje a bojové techniky.

V počátečním období války používají oba protivníci výzbroje a bojové techniky vyvinuté a připravené již v míru. Proto péče o to, aby v míru vývoj vojenské techniky nezaostával, musí být předním požadavkem.

Převaha v bojové technice je možná co do kvantity a kvality. Obě hlediska se podle konkrétní situace vzájemně doplňují. V prvních obdobích rozvoje vojenství měla při celkem kvalitativně rovnocenných zbraních na obou bojujících stranách význam hlavně převaha kvantitativní, uplatňující se zároveň s převahou v počtu bojovníků. Teprve když se objevovaly zcela nové druhy zbraní, začala ve větší míře rozhodovat i převaha kvalitativní. Tak tomu bylo ku př. při zavedení dlouhého luku v anglické armádě ve válkách Angličanů proti Francouzům u Crecy, Poitiers a Azincourtu a ještě lépe se to projevilo při vynálezu a zavedení palné zbraně. Přitom ovšem sama technická převaha nemohla být rozhodující pro výsledek sražení.

Význam technické převahy v dalších obdobích neustále rostl se zaváděním dokonalejší a ničivější bojové techniky a vyvrcholil v období vojenství strojového. Ukázalo se dokonce, že v některých případech, šlo-li zvláště o střetnutí dvou technicky velmi různě vyspělých protivníků, může mít převaha v bojové technice i rozhodující vliv na výsledek ozbrojeného zápasu. Tak ku př. při zahájení německého tažení proti Polsku v září 1939 byla jedním z rozhodujících faktorů také převaha hitlerovského Německa v hlavních druzích zbraní, zejména v letectvu, tancích a automatických zbraních.

Stejně tomu bylo i v tažení Němců proti západním kapitalistickým státům — Holandsku, Belgii a Francii.

Ve všech těchto případech znamenala převaha v technice připravené pro válku již v míru vítězství v prvním období války a ve svých důsledcích i ve válce jako celku.

Svou převahu v technice uplatnili Němci také ve válce se Sovětským svazem. Využili momentu, kdy Sovětský svaz teprve přezbrojoval svou armádu moderní bojovou technikou a zahájili agresí. Masové zasazení momentálně dokonalejší výzbroje a bojové techniky přineslo jim úspěch, ovšem jen pro první období války. Jen díky nezměrnému úsilí všeho sovětského lidu se podařilo neúspěchy tohoto období napravit, vyzbrojit Sovětskou armádu potřebným množstvím nejmodernější bojové techniky, předstihnout postupně Němce v její úrovni a přivést válku k vítěznému konci.

Z těchto zkušeností je možno usuzovat, že převaha ve vojenské technice, a to jak v její kvalitě, tak i v kvantitě může mít rozhodující význam v počátečním období války, dokud se tuto převahu nepodaří vyrovnat. To vyžaduje, aby vývoji bojové techniky byla věnována již v období míru dostatečná pozornost. Zvláště potřebné je to v současné době, kdy ve velení kapitalistických armád je položen velký důraz na vývoj nejničivější vojenské techniky — zbraní hromadného ničení. Dopustili-li bychom v této situaci zaostávání vlastní bojové techniky, mohla by případná převaha na straně armád kapitalistických států v technice být rozhodujícím činitelem nejen v počátečním období války, ale za určitých okolností i pro válku celou.

Z á v ě r

Studium všech etap vývoje vojenství, zejména pak vojenství strojového období, umožňuje vyvodit průkazné a zdůvodněné závěry pro soudobé vojenství.

Především je třeba si uvědomit, že čím dál větší péči je třeba věnovat výstavbě a přípravě armády na možný válečný konflikt. Neustálá bojová připravenost armády, opřená o účelně prováděnou bojovou a politickou přípravu je základem úspěchu soudobé armády.

Jedním z důležitých faktorů, který umožňuje plnit rozsáhlé úkoly spojené s budováním armády, je úroveň vojenskotheoretického bádání. Má-li budování armády odpovídat nově vznikajícím podmínkám, je třeba studovat a odhalovat objektivní zákonitosti, jimiž se soudobý válečný proces řídí.

Hlavní důraz v současné době je nutno klást na studium rázu příští možné války. Charakter příští možné války, zejména jejího počátečního období, které vzhledem k současnému stavu vojenství — vojenské techniky a možnosti vojsk — by mohlo rozhodnout i o případném výsledku války, je možno reálně určit jen na podkladě správného hodnocení vojenského, ekonomického a morálního potenciálu obou válčících stran.

Podle rázu příští možné války je možno určit také reálnou strategickou koncepci, zejména strategický cíl počátečního období války a hlavní operační cíle, jejichž dosažení umožní splnit stanovené strategické úkoly.

Důležitou součástí vojenskotheoretického bádání musí být také určení nevhodnějších metod výchovy vojáků. Výchova velitelského sboru a výcvik vojsk musí být zaměřen tak, aby armáda byla schopna splnit úkoly stanovené jí strategickým plánem, operačními a taktickými cíli a zásadami.

Protože jedním z činitelů, který může být rozhodujícím pro výsledek počátečního období války a za určitých podmínek i války celé, je překvapení a nenadálé napadení, je třeba věnovat velkou pozornost zjišťování všech příznaků příprav kapitalistických armád, především pak armád útočného paktu NATO k válce. Zároveň je však třeba již v míru provádět potřebné přípravy vlastní armády, jimiž by mohlo být dosaženo protipřekvapení.

Předstížení nepřítele v mobilisování sil potřebných k úspěšnému vedení války musí být rovněž připravováno se zřetelem k možnému rázu počátečního období války. Zejména je třeba věnovat péči zabezpečení dopravních uzlů a tepen, určení správného systému doplňování vojsk na válečné stavy a vhodnému rozmístění mobilizačních zásob.

Úspěšný průběh počátečního období války je třeba zabezpečit i vyvinutím vhodné vojenské techniky. Je třeba již v míru určit správný směr vývoje vojenské techniky a zároveň stanovit vzhledem k rázu příští možné války, kterému druhu zbraní je třeba věnovat zvláštní pozornost, který může být v daném případě nejúčinnější a jak nejúčelněji organisovat součinnosti všech zbraní. Dále je třeba mít neustále v patrnosti správný poměr člověka a techniky v armádě, pružně podle tohoto poměru upravovat organizaci vojsk a studovat správné proporcionální zastoupení jednotlivých druhů zbraní v armádě.

Podstatnou otázkou je i vyřešení přímou obranu proti případnému napadení. Protivník se bude snažit o provedení rychlého hlubokého průlomu a o rychlé rozvinutí útoku do strategické hloubky a o splnění strategického plánu. K tomu použije v současné době nejúčinnějších prostředků — zbraní hromadného ničení, řízených a neřízených střel, letectva, výsadkových vojsk a tankových a mechanizovaných svazků. Zabránění provedení tohoto

zámyslu protivníka umožní především aktivní protiopatření — odvetné údery na prostory rozmístění těchto prostředků a vojska, po případě provedení předstihových úderů, dále hluboce členěná úporná aktivní obrana na směrech pravděpodobných úderů nepřítele a zabezpečení vojsk i zápolí proti úderům jmenovanými prostředky.

Konečně velkou pozornost je třeba věnovat i přípravě rychlého převedení mírového hospodářství na hospodářství válečné. Již v míru je třeba vhodně rozmístit hospodářské objekty, správně určit proporcionální zastoupení jednotlivých odvětví hospodářství a umístit potřebné zásoby strategických surovin tak, aby to vše umožnilo rychlý přechod k válečné výrobě.

Studium a vyřešení všech těchto a dalších otázek může přispět k správnému zaměření budování naší armády, k dalšímu zvyšování její bojeschopnosti a tím i k posilování celého tábora míru.

NĚKTERÉ OTÁZKY VEDENÍ OPERACÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY PODLE NÁZORŮ ZÁPADNÍCH VOJENSKÝCH TEORETIKŮ

Prohlubující se krise imperialismu, pokračování politiky »studené války« a stmelování agresivních paktů nenechává nikoho na pochybách, že západní imperialisté v čele s USA vynakládají obrovské částky na zbrojení s cílem připravit novou světovou válku proti ČSR, lidově demokratickým zemím a SSSR.

Vedoucí političti i vojenští činitelé západního bloku veřejně prohlašují, že v této válce budou používat atomových a vodíkových zbraní i ostatních zbraní hromadného ničení.

Přestože jsme svědky toho, jak je postupně celý socialistický tábor obklíčován systémem agresivních bloků a sítí základů, především amerických, je za hlavní nástupišť agrese považováno evropské válčiště; proto je hlavní úsilí zaměřeno na stmelování Severoatlantického paktu. Severoatlantický pakt se přes všechny zastírací manévry projevily jednoznačně jako agresivní uskupení západokapitalistických států, z nichž v Evropě přejímá vedoucí úlohu západní Německo jako nejspolehlivější a nejochotnější nástroj agresivních plánů USA.

Zvláštní postavení Severoatlantického paktu je dáno rovněž tím, že má ze všech různých nynějších bloků nejvíce rozvinuté ozbrojené síly. Ve spojeneckých silách Severoatlantického paktu v Evropě je pod společným velením soustředěno kolem 50 pohotových divisí a více než 5000 letounů. Podle plánů velení Severoatlantického paktu mají být pozemní síly v první etapě mobilisace rozvinuty v krátké době více než na dvojnásobek a úderná síla vzdušných sil má být zvýšena americkým a britským strategickým letectvem, které v míru nepatří do složení spojeneckých ozbrojených sil. I když tyto údaje nemusí být úplné (není tu dosud brána v úvahu budovaná západoněmecká armáda s plánovaným počtem 12 divisí a 1320 letounů), jsou uvedené počty reálná síla, jejímž závažným momentem je, že ozbrojených sil Severoatlantického paktu má být použito k agresi za masového používání zbraní hromadného ničení, které mají být postupně podle rozhodnutí Rady Severoatlantického paktu z prosince 1956 dodávány všem členským státům.

Severoatlantický pakt je zároveň považován za nejúčinnější nástroj vítězství západních imperialistů v tzv »studené válce«, protože dává podle názoru maršála Montgomeryho politickým vůdcům do rukou cennou zbraň, která jim umožňuje jednat z pozice síly. Nepřihlížíme-li k nesmyslnosti dalších vývodů, které mají dokázat, že jenom politika s pozice síly je zárukou, že se »studená válka« nevyvine ve válku »místní« nebo »neomezenou«, vidíme, že se »studená válka« stává důležitou etapou v plánech světového imperialismu na přípravu příští světové války.

Tuto skutečnost chci zdůraznit dříve, než přistoupím k vlastnímu tématu, protože nejenom mnozí vedoucí političti činitelé západních kapitalistických států prohlašují, že třetí světová válka již vlastně začala, ale že i někteří vojenští teoretikové zdůrazňují v přípravě války velký význam tzv. stadia (etapy) »vyčerpávání«, které předchází před válečným konfliktem.

V etapě (stadiu) »vyčerpávání« mají být oslabovány a vyčerpávány síly nepřátelského státu nebo skupiny států s cílem zajistit úspěch připravované útočné činnosti. K dosažení tohoto cíle se provádějí proti nepřátelským státům taková opatření, jako propaganda, sabotáže a různá politická opatření. V názorech západních vojenských teoretiků je jasně konstatováno, že se to vše provádí v období »studené války«, při čemž u vlastního státu (to znamená kapitalistického státu vedoucího »studenou válku«) je třeba koordinovat různá hospodářská a politická opatření v zájmu zesílení moci ve státě. U národa se při tom má vychovávat oddanost až do sebeobětování a rovněž vysoký pocit vlastenectví.

Jestliže si pod pojmem zesilování moci ve státě představíme některé současně vlády kapitalistických zemí, jimž nejsou příliš vzdáleny metody fašistické diktatury, a vezmeme-li v úvahu ve skutečnosti již prováděnou štvavou propagandu, sabotáže a přímé podněcování a podporování kontrarevolučních pučů, neustálé hrubé zasahování do vnitřních věcí lidově demokratických států, je zřejmé, že současná vnitřní i zahraniční politika USA a jejich satelitů nese neklamné známky té etapy, která podle názorů západních teoretiků předchází před válečným střetnutím.

Válka má mít podle názorů západních vojenských činitelů masový ráz, má být vedena všemi prostředky odpovídajícími možnostem soudobé vědy, techniky a potřebám strategie a jejím konečným cílem má být dočasným podmaněním a okupací území nepřítele změnit územní uskupení nepřátelských států a jejich sociální zřízení.

Velení Severoatlantického paktu plánuje začít válku proti ČSR, lidově demokratickým zemím a SSSR neočekávanými údery zbraněmi hromadného ničení provedenými vzdušnými silami za současného úderu pozemních sil a využití vojenských námořních sil. Přes některé výstřelky různých pisatelů statí v odborných vojenských časopisech chápe velení Severoatlantického bloku, že použitím atomových a vodíkových zbraní bez současné rozhodné činnosti pozemních sil a součinnosti vzdušných a námořních sil nemohou dosáhnout v soudobé válce rozhodujících výsledků a že úspěchu v budoucí válce může být dosaženo jen nenadálým úderem všech druhů ozbrojených sil a všech druhů vojsk využívajících mocných účinků atomových, vodíkových a ostatních zbraní hromadného ničení.

Po předcházejícím období (etapě) »vyčerpávání«, které se svým rázem a metodami rovná v podstatě období »studené války«, má podle názorů západních vojenských teoretiků proběhnout válečné střetnutí ve dvou etapách.

|| První etapou války (nazývanou někdy »horká válka«) je napadení a druhou etapou je okupace napadeného státu nebo skupiny států.

Cílem počátečního období (napadení) je nenadálými a mohutnými údery rozdrtit vojenskou, hospodářskou a morální moc nepřátelského státu nebo skupiny států. Přitom se útočník — podle názoru západních vojenských teoretiků — bude snažit znemožnit provedení mobilisace a soustředění sil protivníka a zabránit přesunům a zásobování. Kromě toho mají být zároveň znemožněny normální životní podmínky národa, což má rovněž podstatným způsobem snížit možnost napadeného státu pokračovat ve válce.

Cílem druhé etapy (okupace napadeného státu) je zakončit obsazování napadených zemí. Za tím účelem má být provedeno obsazování po zemi, po moři a vzdušnými výsadky s cílem zmocnit se politických center napa-

deného státu a jeho strategicky i ekonomicky důležitých oblastí. V konečné etapě tohoto stadia je podle názorů kapitalistických vojenských odborníků bezpodmínečně nutné narušit územní celistvost nepřátelských států a změnit v nich sociální řád.*)

Západní vojenští teoretikové věnují velkou pozornost počátečnímu období vedení války, t. j. napadení, které může podle jejich názoru mít rozhodující vliv i na konečný výsledek války.

ČSR, lidově demokratické země a SSSR mají být napadeny nenadálými strategickými údery, na životně důležité objekty v hlubokém týlu, jako jsou politická a hospodářská centra, střediska výroby atomových zbraní, naftové oblasti, letiště a systém hlášené služby, důležité komunikační uzly a vojska jak v přifrontovém pásmu, tak i v hloubce. Tím má být v krátké době ochromen hospodářský potenciál, oslabena bojeschopnost ozbrojených sil a státu v celku a zároveň podlomen morální duch obyvatelstva.

V počátečním období je přičítána rozhodující úloha vzdušným silám. Mají vybojovat a udržet nadvládu ve vzduchu a převzít iniciativu činnosti v první etapě. Zdůrazňuje se, že vzdušné síly pro své vysoké manévrovací schopnosti a mocné zbraně, jsou zvláště schopny soustředit se v krátkém čase k úderům na rozhodných směrech a do velkých hloubek a tím vytvořit základní podmínky pro dosažení strategického překvapení.

Údery vedené s tímto cílem mají být provedeny atomovými pumami ráže od 40 do 120 KT a pumami vodíkovými. Prostředkem jejich dopravy na cíle má být především strategické letectvo, mezikontinentální a jiné řízené i neřízené střely a rakety.

Proti ČSR, která by vzhledem k své strategické poloze nesla úder části sil rozvinutých na střeoevropském válčišti, je třeba počítat se zásahem nepřátelského letectva ze severozápadního a západního směru, t. j. ze základen na území Velké Britannie, Francie a západního Německa, po případě i strategického letectva z jihozápadního směru, t. j. z území Španělska, severní Afriky, Itálie nebo Středozemního moře. Řízené střely by působily proti našemu území především ze svých základen na území západního Německa a Francie, po případě ze severní Itálie.

Ve smyslu názoru západních vojenských teoretiků na způsob dosažení strategického překvapení je oprávněný předpoklad, že by první údery vzdušných sil byly vedeny na předem zjištěné cíle z dosavadních letišť a předem připravených odpalovacích základen řízených střel, aby se utajily do nejzazší míry přípravy k napadení. Teprve po prvních úderech by prováděly vzdušné síly letištní manévry a jednotky a útvary řízených střel by měnily prostory odpalovacích základen podle předem připraveného plánu, aby bylo ztíženo zjišťování těchto prostředků a snížila se možnost ničit je odvetnými údery. Jednotky a útvary řízených střel i speciální útvary a svazky atomového napadení vzdušných sil jsou proto organisovány tak, aby byly co nejpohyblivější a aby byly s hlediska zásobování soběstačné.

Vycházíme-li ze současné dislokace a zavedené bojové techniky strategického letectva, je strategické letectvo USA a Velké Britannie s to za-

*) Je třeba podotknout, že existují i jiné teorie, jejichž společným rysem je zastírání agresivního rázu Severoatlantického paktu a všech ostatních bloků, zastírání konečných cílů války a překrucování základních zásad vojenské doktriny britsko-amerického bloku. Teorii podobných rysů přednesl i zástupce vrchního velitele Severoatlantického paktu maršál Montgomery 10. října 1956.

sáhnout proti našemu území ze základen na území Velké Britannie průměrně za 1.15 hod.*), z prostoru Španělska a severní Afriky za 2 až 3 hodiny. Působilo-li by na naše území i strategické letectvo z území USA, je jeho zásah možný asi za 9 hodin po vzletu. Strategické letectvo by působilo v průměrných výškách 8000 až 12 000 m. Řízené střely MATADOR, jejichž pravděpodobné prostory základen je možno hledat na území západního Německa ve vzdálenosti 60 až 120 km i více od čs. státních hranic, mohou zasáhnout cíle na čáře ÚSTÍ n. Labem, PRAHA, TŘEBÍČ asi za 17 minut po odpálení, cíle na čáře OSTRAVA, ZVOLEN asi za 30 minut a cíle na čáře PRESOV, KOŠICE asi za 42 minut. Při využití maximálního doletu (bývá ho využíváno jen zřídka pro nepřesnost zásahů) mohly by být cíle na čáře UŽHOROD, ČOP zasaženy asi za 1 hodinu. Rovněž i tyto prostředky působí v průměrných výškách kolem 12 000 m. Působily-li by v této etapě letecké svazky atomového napadení ze složení taktického letectva, mohly by ze základen v prostoru RHEINLAND-FALTZ a severovýchodní Francie zasáhnout do prostoru státních hranic za 25 až 30 minut, na čáru ÚSTÍ n. Labem, PRAHA, TÁBOR asi za 30 až 35 minut a na čáru OPAVA, OLOMOUC, BRATISLAVA, která by byla zároveň přibližně čarou nejzazšího působení taktického letectva vzhledem k doletu soudobé techniky, za 40 až 50 minut. Letouny nosiče atomových zbraní taktického letectva by s přihlédnutím na soudobou bojovou techniku působily průměrně ve výškách od 3000 do 8000 m a využívaly by při atomových úderech i tzv. taktiky X-toss bombing«, která záleží v přiblížení k bombardovanému cíli v přízemním letu a ve shoení atomové pumy za stoupavého letu.

Soustavný výcvik a vybavování vzdušných sil bojovou technikou pro činnost v noci a za ztížených povětrnostních podmínek opravňuje k předpokladu, že se nepřítel bude snažit snížit účinnost prostředků PVO a zvýšit morální účinek překvapení o nenadále napadení v noci. Určitou představu o možné činnosti vzdušných sil na počátku války nám dává cvičení, které provedly v červnu 1955 spojenecké vzdušné síly Severoatlantického paktu v Evropě pod krycím názvem »CARTE BLANCHE«. Při tomto cvičení bylo plánováno, že obě cvičící strany shodí za 6 dní asi 335 atomových pum. Nejčastěji napadenými objekty byly letecké základny, jichž bylo atomovými údery během cvičení zničeno asi 130. Cvičení se zúčastnilo celkem asi 3000 letounů a předpokládané ztráty dosáhly ke konci cvičení asi jedné třetiny jejich počtu.

Úkolem pozemních sil je využít překvapivých úderů letectva, rychle proniknout přes hranice nepřátelského státu, přenést ničivé operace na jeho území a přinutit jej používat odvetných úderů proti silám útočníka na vlastním území při současném ničení materiálních hodnot vlastního státu. Bojující vojska a lid napadeného státu má být tak zároveň vystaven morálním útrapám. Přitom je třeba zdůraznit, že dostatečný počet svazků pozemních sil k zahájení války a k vedení útočných operací v první etapě v předem plánovaném rozsahu bude vybudován již v míru, takže nebude předem provedena rozsáhlá mobilisace.

Zatím co činnost vzdušných sil v první etapě války je dána v podstatě zásadami platnými pro boj o nadvládu ve vzduchu, je třeba k vytvoření představy o pravděpodobné činnosti pozemních sil vycházet ze soudobých

*) Počítá se rychlost 900 km/hod., na přímé trati.

stále se rozvíjejících zásad vedení boje a operace, ze současného složení, výzbroje a bojové přípravy spojeneckých pozemních sil Severoatlantického paktu na evropském válčišti a z některých charakteristických znaků nové organizace svazků pozemních sil.

Útočné operace za používání zbraní hromadného ničení se podle britsko-amerických zásad vyznačují rozhodným rázem činnosti, zvyšujícím se tempem a rozmachem. Charakteristickým rysem činnosti pozemních sil je přímo využívat atomových úderů a rozhodnou činností vytvářet vhodné cíle pro zásah vlastních atomových zbraní. Tato zásada se bude v útočné operaci projevovat snahou soustředěnými údery na rozhodujících směrech trítit síly protivníka, obkličovat je, zbavovat je možnosti volného manévru a vystavovat je ničivým účinkům atomových zbraní. Kromě toho je třeba rovněž zdůraznit význam vzdušných výsadekových operací, které budou mít důležitou úlohu v útočných operacích první etapy války. V bojové přípravě americké armády je stále uplatňována zásada, že se vzdušné výsadky shazují hned po atomových úderech, při čemž je při cvičeních podle jejich plánovaného rozsahu používáno jak taktických, tak i operačních (strategických) výsadek. Z toho vyplývá, že je možno počítat s vysazením výsadek již v prvních dnech operací.

Ze strategické polohy ČSR vyplývá, že by při napadení byl na její území veden pravděpodobně úder částí spojeneckých pozemních sil formovaných na středoevropském válčišti. Na středoevropském válčišti jsou formovány dvě skupiny armád s celkovým počtem do 15 pohotových divísi. Kromě toho je na evropském válčišti několik volných, do spojeneckých sil nezačleněných svazků. Velení Severoatlantického paktu je si vědomo, že současný stav pozemních sil neodpovídá plánovaným záměrům, a proto se snaží urychlit vybudování wehrmachtu, který by nahradil francouzské síly vázané v Alžírsku. Ze stejného důvodu brání všemožně Velké Británii provést plánované snížení ozbrojených sil na území západního Německa. Některé teorie, které se snaží dokázat, že pozemní síly nemají v počátečním období války žádnou úlohu, nebo které se snaží dokázat, že snížený počet pozemních sil může být nahrazen atomovými zbraněmi, je možno si vysvětlit tímto neutěšeným stavem. Tyto teorie, i když jsou propagovány i odpovědnými činiteli, jako na př. maršálem Montgomerym, jsou nejen v rozporu se základními doktrinárními zásadami, ale jsou v rozporu na př. i s názory náčelníka štábu amerických vojenských vzdušných sil generála Maxwella D. Taylora (15. srpna 1957 převezme funkci předsedy spojeného štábu náčelníků), který prohlásil, že atomové zbraně samy o sobě nejsou rozhodující, protože musí být posléze použito dostatečně silných pozemních sil, má-li být získána převaha nad protivníkem, jeho národem a zemí.

Je tedy třeba počítat s tím, že i když v plánech britsko-amerického bloku je posílit za války pozemní síly na evropském válčišti strategickými zálohami z území USA a Velké Británie, bude se velení Severoatlantického paktu snažit všemožně zvyšovat počty svazků pozemních sil, především usilovným budováním wehrmachtu, aby tak byly vytvořeny reálné předpoklady k provedení nenadálého napadení bez předchozí mobilisace sil.

Výzbroj spojeneckých pozemních sil, ať již dělostřelecká nebo tanková, je běžných typů, v celku na úrovni druhé světové války. Účinným prostředkem palebné podpory pozemních sil se mají stát řízené střely, dělostřelecké rakety a atomové kanony ráže 280 mm, 203 mm a údajně i 175 mm s ato-

movými náplněmi pro řízené střely a dělostřelecké rakety o ekvivalentu od 15 KT do 120 KT a pro atomové kanony o ekvivalentu od 5 do 20 KT. Významným rysem je orientace na plnou motorisaci a mechanisaci svazků, čímž má být dosaženo zvýšené pohyblivosti, která je jedním ze základních požadavků odpovídajících soudobým podmínkám boje.

V bojové přípravě spojeneckých sil v souvislosti se sledovanou otázkou je třeba si povšimnout, že pod náměty předpokládajícími předchozí napadení protivníkem jsou procvičovány útočné fáze boje, při čemž se často procvičuje útok z chodu. Když je procvičována obrana, přechází obránce vždy po vyrovnání několikanásobné počáteční převahy předpokládaného útočníka atomovými údery do protiútku. Přitom se počítá s převahou atomových zbraní a účinnost i účelnost použití atomových zbraní předpokládaného protivníka je zlehčována. Při cvičeních se věnuje velká pozornost zabezpečení nepřetržitého velení a spojení i za složitých bojových situací a plynulému zásobování vojsk, při čemž se kladou velké nároky na přepravu materiálu vzduchem. Časté bojové poplachy u útvarů, svazků, vyšších svazků i svazů pozemních a vzdušných sil mají přezkušovat a zdokonalovat bojovou připravenost a pohotovost spojeneckých ozbrojených sil. Jednotky při bojovém poplachu opouštějí většinou posádky, v nichž jsou ubytovány, a přesunují se do předem určených bojových shromaždišť pro poplach. Výcvik směřuje k tomu, aby byla postupně zkracována doba nutná k úplnému přesunu jednotek do bojových shromaždišť pro poplach.

Plánované reorganisace svazků pozemních a vzdušných výsadkových, která má být postupně zavedena u americké armády i u jiných armád členských států Severoatlantického paktu, je třeba si povšimnout především proto, že jak složení o pěti bojových skupeních, tak i začlenění organických prostředků atomového napadení (dělostřeleckých raket HONEST JOHN a houfnic 203 mm) má více odpovídat soudobým podmínkám boje. Reorganisované pěši i obrněné svazky mají být způsobilejší pro boj na samostatných směrech na širokých frontách, při čemž úplnou motorisací má být zabezpečena i možnost rychle soustřeďovat potřebné síly na rozhodujících směrech.

Shrňme-li těchto několik hledisek, můžeme si učinit tuto představu o možné činnosti pozemních sil v počáteční etapě války: po zahájení nepřátelství, které nastane, jakmile letouny nosiče atomových zbraní přeletí hranice napadených států a budou odpáleny řízené střely, zahájí pozemní síly rychlý postup k státním hranicím buď z prostorů bojových shromaždišť pro poplach anebo z prostorů poblíže hranic zaujatých již dříve pod zámkou předem plánovaných a oficiálně ohlášených cvičení s vojsky. První útočný sled bude tvořen převážně obrněnými svazky, které se pod krytím rychlých předsunutých průzkumných odřadů budou snažit co nejrychleji překročit hranice napadeného státu a za využívání účinků atomových úderů rozvíjet útočné operace na jeho území s cílem zlomit odpor jeho ozbrojených sil, získat čas k mobilisaci dalších sil, které by spolu s rychle přisunutými strategickými zálohami i z území USA a VB dovršily útočné operace první etapy války. Bojová sestava bude volena tak, aby bylo dosaženo potřebného soustředění sil a prostředků na rozhodujících strategických a operačních směrech, i když bude bojová činnost probíhat na širších frontách. Hloubku a trvání operací prvního období války nelze předem určit, protože bude záviset na vzájemném poměru sil a na účinnosti protipatření,

kteřá provede napadený stát, aby předešel nebo zmírnil účinky agresorova nenadálého napadení. Je však všeobecně známo, že vedoucí činitelé britsko-amerického bloku, nemohouce počítat s rozhodujícím úspěchem v dlouhé válce, skládají naděje v uskutečnění svých agresivních plánů s využitím různých zmodernizovaných teorií o bleskové válce. Podle tohoto pojetí mají v jejich představách operace počátečního období války rozpětí od několika týdnů do několika málo měsíců.

Doba
1 období

Západní vojenští teoretikové přikládají v budoucí válce značný význam vojenským námořním silám. Zdůrazňovanou předností vojenských námořních sil jsou jejich manévrovací možnosti. Vojenské námořní síly mají ve válce udržet spojení mezi americkým kontinentem a zámořskými válčišti, umožnit manévry silami i mezi jednotlivými válčišti, zabezpečit zásobování a provádět námořní výsadkové operace. Úderná síla vojenských námořních sil stoupla zavedením zbraní hromadného ničení do jejich výzbroje.

Cílem druhé etapy války, jak již bylo uvedeno, je dokončit okupaci napadeného státu nebo skupiny států, při čemž je bezpodmínečně nutné narušit jejich územní celistvost a změnit sociální řád. Toto období je v úvahách západních vojenských teoretiků ponejvíce záměrně přecházeno nebo často nelogicky skreslováno. Maršál Montgomery na př. ve své přednášce z října 1956, v níž rozbíral svá hlediska na průběh budoucí války,^{*)} tvrdil, že ozbrojené síly Západu přes vítězství v tzv. ničivé fázi a ve fázi využití úspěchu neuvážovaly o okupaci východních zemí v jakékoli formě. Zřejmě průhlednost, s jakou jsou maskovány právě cíle agresivního britsko-amerického bloku, zvláště vyniká, uvědomíme-li si, že do složení vyšších štábů americké armády jsou organicky začleněny orgány pro správu cizích území a že správa cizího území je častým učebním úkolem při cvičení spojeneckých sil Severoatlantického paktu na evropském válčišti. Mnohé ujasňuje i výcvik skupin zvláštního určení, které se mají kromě diversí a sabotážních úkolů účinně podílet jednak při vyhlazování orgánů státní moci, jednak při přejímání moci v okupovaných prostorech, jak o tom podaly dostatečné důkazy události v Maďarsku.

Je třeba počítat i s tím, že řídicí orgány těchto skupin budou na naše území vysílány již v míru, aby se sily a pod různými záminkami i legalisovaly v našem prostředí (na př. uprchlíci z kapitalistických zemí, někteří navrátilci a p.), navázaly styk s reakčními zbytky potlačených tříd a s jejich pomocí mohly tím zákeřněji provést úkoly uložené jim cizími rozvědkami.

V úvahách západních vojenských teoretiků je od počátečního období války neoddělitelná otázka překvapení a nenadálého napadení, kterému je prisuzován v soudobých podmínkách takový význam, že je jím mnohdy podmiňován nejenom úspěch počátečního období války, ale i její konečné výsledky.

Překvapení může podle zásad americké armády rozhodným způsobem změnit poměr sil ve prospěch strany, které se podařilo dosáhnout překvapení. Překvapení se má dosáhnout úderem v takové době, v takovém místě a takovým způsobem, na který není protivník připraven. K překvapení je

^{*)} Viz následující článek »K názorům maršála Montgomeryho o vedení války v nukleárním věku« (pozn. red.).

třeba, aby protivník nemohl včas provést odvetná opatření. Toho lze dosáhnout rychlostí provedení, utajením zámyslu následující činnosti a oklamáním protivníka. Tyto základní zásady jsou aplikovány jak na strategické, tak i na operačně taktické překvapení.

X Od strategického překvapení se očekává, že bude mít vliv na provedení a splnění strategických zámyslů a cílů, při čemž se vyslovuje požadavek dosáhnout strategického překvapení nejenom na začátku, ale i v průběhu války a tažení. V souladu s tím uvádí americký admirál Conolly jako hlavní faktor strategického překvapení skrytost, rychlost provedení, koncentraci sil a oklamání, které mají napomáhat vyhrát čas, získat a udržet iniciativu jak na začátku, tak i v průběhu bojové činnosti. Protože se počítá s tím, že protivník bude schopen vést do určité míry vzdušný průzkum i za nadvlády ve vzduchu, klade se hlavní důraz na rychlé soustředění sil, které se jeví nejúčinnějším prostředkem k dosažení překvapení.

Podobné cíle jsou vytyčovány a podobné účinky se očekávají v operačním a taktickém měřítku i od operačně taktického překvapení. K dosažení strategického i operačně taktického překvapení má rovněž napomáhat použití nepředvídané nové bojové techniky.

Všichni kapitalističtí vojenští činitelé zdůrazňují velký význam a následky psychologického úderu na protivníka, který má vliv jak na činnost velitelů, tak i vojsk, podařilo-li se je překvapit.

I když je přirozené, že v oblasti psychologie nejsou kapitalističtí vojenští odborníci s to překročit rámec idealistického myšlení, a tak zároveň ani správně zhodnotit morálku velitelů a vojsk armády socialistického státu, má tato otázka s hlediska správného hodnocení možné činnosti protivníka značný význam.

Člověku jsou v americkém polním řádu připisovány tři základní rysy, a to strach, sobectví a snaha získat autoritu, které mají podstatný vliv na činnost bojujících vojsk. Tyto vlastnosti, především výchovou usměrněné sobectví a snaha získat autoritu, projevují se v jednání bojujícího člověka podle názorů západních vojenských činitelů v tzv. »individuální iniciativě«, která, jsou-li vojska překvapena, může se vyvinout v tzv. »souhrn individuálních projevů iniciativy«.

»Souhrn individuálních projevů iniciativy« může vyústit bez ohledu na dřívější rozkazy různým způsobem, v nejhorším případě ve formě útěku nebo kapitulace. Velitel podle této teorie nemá možnost zasáhnout, protože neví, »jakým směrem se iniciativa dává« ani jaký podnět ji vyvolal. Když velitel poněkud získává přehled o situaci, nemá, když se překvapení podařilo, již možnost na vývoj působit, neboť jednotky jsou poraženy nebo vázány za podmínek, jež vůbec neodpovídají jeho záměru.

Psychologický účinek překvapení zdůrazňují západní vojenští činitelé vždy proto, že má podle jejich názorů trvalejší a mocnější účinek, než jsou účinky čistě materiální. První pocit, který je podle těchto úvah vyvolán překvapením i u zkušených jednotek, je pocit strachu. Nebezpečí, které náhle vyvstane, může být známo jenom podle prvních neúplných příznaků, ale dojem, který vyvolalo, rychle se šíří vojsky podle »zákona o šíření impulsu v masách«, to znamená, že se deformuje a zvětčuje. Plukovník Berteyl v Revue de Defense nationale charakterizuje tyto příznaky tak, že se to, co bylo v předních řadách strachem, stává v zadních řadách panikou. Dále vyvozuje, že ke strachu rychle přistupuje pocit neschopnosti,

pochybnosti o úspěchu, který může vyvolat skleslost a tendence vzdávat se. Úvahy západních teoretiků v této oblasti jdou tak daleko, že připouštějí i ztrátu veškeré úcty vojáků k velitelům, která může přecházet i v nejtěžší obviňování, čehož prý může snadno využít nepřátelská propaganda. Souhrn těchto pocitů vytvoří podle jejich názorů u bojujících nebezpečný duševní stav a pokles morálky, který se dá těžko ovládnout především u nezkušených jednotek. Tento stav nemůže být prý zvládnut bez nového »psychologického otřesu«, který rozptýlí komplexy, vrátí vojákovi důvěru v jeho velitele a vrátí jim chuť k dalšímu boji s nadějí na konečné vítězství, čehož může být dosaženo novým přesvědčivým úspěchem, použitím nové účinné zbraně, zasazením svěžích záloh a p.

V kapitalistickém odborném tisku jsou rovněž rozbírány jevy způsobené překvapením u velitelů. Tyto jevy jsou rozmanitější než u vojsk proto, že si každý velitel neustále uvědomuje svou odpovědnost, při čemž spolupůsobí zkušenosti velitele a jeho celková inteligence. Odpovědnost, která je jednou z trvalých složek duševního stavu důstojníka v boji, dává psychologickým účinkům překvapení značně jiný průběh, než k jakému dochází u vojsk. Především se u velitele dostavuje určitý druh ochromení rozumových a někdy i fyzických schopností. Hluboký pocit odpovědnosti vyvolává vzchopení, dochází k prvním reakcím důstojníka nebo velitele, z počátku spíše na podkladě získaných nebo povahových reflexů než z úvahy a přemýšlení. Tyto reakce mohou podle názorů kapitalistických vojenských odborníků vést k překotným a neuváženým rozhodnutím, která protivník podle toho, jakým způsobem dosáhl překvapení, může předvídat a která jsou proto hodnocena spíše jako nebezpečná než prospěšná. Jestliže se veliteli podaří překonat krizi z překvapení, trpí prý dlouho pocitem osobní neschopnosti, pocitem ztráty sebedůvěry a zároveň ztrátou důvěry ve správnost svého úsudku, čímž je jeho vůle oslabena.

Možné účinky překvapení na vojska i velitele jsou rozbírány s psychologického hlediska kapitalistickými teoretiky proto, aby tím více vynikly přednosti, podaří-li se naopak dosáhnout překvapení protivníka. Od jednotky, která protivníka překvapila a viděla jej bezbranného, se očekává, že projevuje úctu a náklonnost k svým velitelům, kteří ji vedli k úspěchu, že je proniknuta pocitem své převahy, čímž vzrůstá její odvaha a bojová hodnota. Velitel, který cítí morální podporu svých vojsk, nabývá nové jistoty, zvýšené pronikavosti svých názorů, cítí převahu nad svým protivníkem, získává více odvahy ve svých záměrech a větší chladnokrevnost při jejich uskutečňování.

I když v celé této analýze je možno snadno rozpoznat zákonitou převahu jak velitelů, tak i vojáků armád bojujících za věc dělnické třídy, mají závěry kapitalistických řádů i různých úvah směřujících k tomu, že první povinností velitelů na všech stupních je zabezpečit vojska i sebe proti překvapení, všeobecnou platnost. Kapitalistické předpisy široce rozvíjejí prostředky a způsoby, jak má být této zásady v praxi dosaženo, a shrnují je do tří bodů:

- zachování utajení, aby protivník neznal možnosti a záměry,
- vyhledávání zpráv, které má proniknout protivníkovým utajením,
- bojová sestava, která v kombinaci s rychlostí musí umožnit vyvést vojska zpod úderu protivníka, oklamat ho nebo čelit jeho pokusům o překvapení, při čemž musí dát možnost k provedení vlastních záměrů.

Od momentu překvapení, jehož význam, jak již bylo podotčeno, má v současných podmínkách při zahájení války a vedení operací první etapy zvláštní úlohu, jsou neoddělitelná opatření ke klamání protivníka.

Zásady organizace opatření ke klamání jsou v kapitalistických předpisích rovněž vždy rozbírány. Opatření ke klamání se podle amerických předpisů plánují podle stejných zásad jako jakákoli jiná bojová činnost. Plán opatření ke klamání je součástí plánu pro tu nebo onu bojovou činnost a opatření ke klamání probíhá současně s plněním plánu bojové činnosti. Cílem těchto opatření je donutit protivníka, aby odhalil své síly a dosud nezjištěné prostředky a tím ulehčil splnění plánované bojové činnosti. Opatření ke klamání nepřetržitě provádějí všechny útvary a velitelé musí být připraveni operativně a přímo využít neočekávaných výsledků úspěšně provedeného klamání. Plán opatření ke klamání protivníka musí být reálný a v souladu s celkovou situací, při čemž se slaďuje s činností kontrarozvědky. Protivníku se dává možnost a čas zjistit určitá provedená opatření uvádějící protivníka v omyl a vylučují se takové metody jednání, které by umožnily odhalit hrubé nebo snadno zjistitelné způsoby klamání.

Kromě těchto povšechných předpisových zásad zdůrazňují západní vojenští činitelé v souvislosti s klamáním význam tzv. »intoxikace« (otravování). »Intoxikaci« je třeba chápat jako plánovitou akci prováděnou nejenom ve válce, ale již v míru, která má protivníka utvrdit ve falešných závěrech a vnutit mu falešnou hypotézu o záměrech, podle nichž by se protivník přinutil provést taková opatření, která by se projevila potom jako neúčelná a zvýšila tak moment překvapení. Plán musí být prováděn tak, aby »intoxikace« protivníka byla postupná, stupňovaná a trvalá. Poukazuje se na to, že s touto metodou jsou dávno seznámeny speciální služby, které se již v míru setkávají s metodou klamání cizích zpravodajských služeb a p. V souvislosti s tím se sice zdůrazňuje, že utajení vlastních možností a záměrů je jedním z nezbytných předpokladů pro dosažení překvapení, ale vzhledem k zvětšeným možnostem současných prostředků průzkumu se naproti tomu uvádí, že se nezdá žádoucí, aby byl protivník v příliš velké nejistotě. Překvapení bude podle názorů západních vojenských činitelů tím úplnější a jeho materiální a morální účinky tím vážnější, zaměří-li se protivník na chybnou hypotézu o záměrech kapitalistických armád a připraví-li podle nich svá protiopatření. Účinnost tohoto opatření se zvyšuje, protivníkovy orgány průzkumu budou setrvávat z jakéhokoli důvodu na jednu již vytvořenou hypotézu a budou připisovat přepjatý význam náznakům, které ji budou potvrzovat, a přehlížet ty, které ji budou odporovat. Plán »intoxikace« má především zahrnout zámysl, který je vlastní hypotézou, jež má být protivníku vsugerována. Dále následuje rozbor stupně možných znalostí protivníka o skutečných zámyslech strany, která provádí »intoxikaci«. Uvažuje se, co musí protivník nutně vědět a co může vědět, při čemž se jako maximum bere úplná znalost skutečných možností. Vzhledem k tomu má být hypotéza přizpůsobena co možná nejvíce vlastnímu zámyslu, aby se plán »intoxikace« mohl skrýt pod náznaky odhalující skutečné záměry, falešnou hypotézu v mysli protivníka ověřoval, udržoval, potvrzoval a aby nabyla v protivníkových úvahách představy svou pravděpodobností. *) Záměr

*) Toho se má dosáhnout určitými příznaky vhodným způsobem vytvořenými tak, aby je protivník ve vhodném okamžiku zjistil, vyložil si je v žádoucím smyslu, ale aby nemohl zjistit jejich klamný ráz.

padními vojenskými činiteli je tato otázka podrobně ujasňována jak co do metody provádění, tak co do metody vysokého utajení a p.

»Intoxikace« chce jednak četnými příznaky otupit pozornost orgánů průzkumu, orientovat je pohnáhlou v žádaném nesprávném směru, a tak přimět nepřátelské velení, aby vykristalovalo své úvahy kolem určitých nesprávných hypotéz. Boj proti »intoxikaci« zvláště s přihlédnutím k přípravám západních imperialistů na novou světovou válku nemůže být jen úkolem speciálních služeb, nýbrž předmětem stálého studia poznatků o kapitalistických armádách i hodnocení jejich možností všemi odpovědnými veliteli.

Přestože jsme si vědomi, že buržoasní vojenská věda, jak píše maršál Rotmistrov, je postavena na nevědeckém, idealistickém světovém názoru, a nemůže proto vědecky vysvětlit všechny zákonitosti války, že její výpočty bývají často chybné a vybudované na dobrodružství, učíme se zároveň nepodceňovat protivníka a poznávat jeho možné záměry. Je to nutné proto, abychom mohli, kdyby imperialisté rozpoutali proti nám válku, postavit proti jejich způsobu a formám boje své dokonalejší a neočekávané způsoby a formy boje.

K NÁZORŮM MARŠÁLA MONTGOMERYHO O VEDENÍ VÁLKY V NUKLEÁRNÍM VĚKU

Generálmajor Jan Knotek

Maršál Montgomery pronesl v říjnu 1956 v Royal United Service Institution přednášku, v níž vyložil svůj názor na vedení války v atomovém věku — tedy na tema v současné době velmi populární a aktuální.

I když nejde o názor oficiální, nebude na škodu seznámit se s názorem na současné vedení války jednoho z předních anglických vojenských činitelů a posoudit jej s našeho hlediska.

Je přirozené, že přednáška určená pro širší okruh lidí je tendenční a že je psána z třídních posic autorových. Je typickou ukázkou zatemňování pravdy a politické protisocialistické propagandy západních imperialistů. Přesto nám dává nahlédnout, jakým směrem se ubírá vojenskoteoretické myšlení v Anglii a jaké jsou autorovy představy o budoucí válce.

Maršál Montgomery objevil nebezpečí atomové války a svolává »lidské síly k jejímu zabránění«. Nesmíme se však dát klamat jeho propagandou míru — jeho mír má svůj specifický obsah a autor jasně formuluje, o ochranu čeho mu jde, když říká: »Musí existovat skutečné odhodlání zachránit a zachovat náš způsob života.« Nebere vůbec na vědomí už zformované pokrokové síly světa, které nedávno právě jeho vlast přinutily zastavit agresi v Egyptě a odsoudily ji v očích celého světa. Autorova přednáška obsahuje řadu vnitřních rozporů. Jedním dechem na př. tvrdí, že »strach z války není prostředkem k jejímu zabránění«, ale zároveň tvrdí, že »válce musí být zabráněno a toho se nejlépe dosáhne prostředky zastrahování«.

Jistě nebudeme souhlasit s autorem v tom, že existují tři možnosti, jak zabránit ozbrojenému konfliktu:

1. neomezená nukleární válka ve světovém měřítku,
2. místní válka,
3. studená válka.

Jsme přesvědčeni o tom, že spolupráce národů na podkladě svobody, rovnoprávnosti všech, bez rozdílu ras a společenského zřízení, je ta jediná správná cesta k odvrácení války. Touto cestou jde hnutí za světový mír. Souhlasíme plně s autorem v tom, že neomezená nukleární válka ve světovém měřítku je šílenství a že ji může vyvolat jen »nerozum anebo špatná kalkulace«.

Je lákavé autorovo tvrzení, že »... nikdy nezahájí nukleární válku Západ«. Rádi bychom věřili, kdybychom mohli. Přípravy Západu, které nejsou žádným tajemstvím, ukazují však na něco jiného. Pochybuji, že by autorovo prohlášení podepsal pan Dulles nebo generál Speidel, a jejich názory jsou přece teď i v Anglii rozhodující.

Pokládá-li maršál Montgomery za »nejpravděpodobnější možnou příčinu války vstup pozemních sil Východu na západní území«, nelze než mu doporučit k prostudování mírové návrhy a jejich praktické uskutečňování ze měmi socialistického tábora v čele s SSSR. Bylo už jich mnoho a stojí za prostudování.

My nerozdělujeme války tak jako autor. My je prostě dělíme na spravedlivé a nespravedlivé a dějiny potvrzují správnost našeho názoru. Je-li autor toho názoru, že »je nepravděpodobné, aby válka tak velkého měřítka, jako byla v Koreji, bylo po druhé vedena bez použití nukleárních zbraní«, souhlasíme s autorovým návrhem zveřejnit na Západě jeho formulaci, »že by na ozbrojenou agresi proti svobodným národům bylo okamžitě a přiměřeno odpověděno a že by byla pro agresora velkým rizikem«. Bylo by snad účelné doplnit to rozbořem a poučením z Egypta.

Co se týká definice »studené války«, poněkud bych ji poopravil v tom smyslu, že jsou to opatření (bez ozbrojeného konfliktu), kterých je používáno v ideologickém boji Západu proti pokrokovým myšlenkám komunismu. Ale i tak je autorova definice v rozporu s těmi úkoly, které v dalších státech určuje divisím v studené válce. Stejně tak jeho prohlášení o tom, že »naše (rozuměj Západu) strategie dává přednost globální nukleární válce«, tak zcela neodpovídá autorovu ujišťování o tom, že Západ nikdy nukleární válku nezahájí. Autor vidí záruku vítězství v studené válce v »moudře a politicky zesíleném Severoatlantickém paktu«. Domnívám se, že pravý ráz tohoto paktu, nyní ještě krvavě podtržený osobou nového velitele pozemních vojsk, je dnes už celému světu tak jasný, že není třeba ho maskovat.

Potud k úvodu přednášky.

*

V další části své přednášky se maršál Montgomery odhmotňuje a přenáší se do roku 1969 a v tomto roce v úloze historika popisuje globální nukleární válku, která vznikla v roce 1966 mezi členskými státy Severoatlantického paktu a skupinou národů, kterou nazývá »Východ« a která byla agresorem. Pomineme otázku agresora a podíváme se na vojenský průběh této války, jak ho viděl maršál Montgomery.

Válka měla tři fáze. Fázi ničivou, fázi pro využití úspěchu a fázi rekonstrukční.

Autor v roce 1969 konstatuje, že Západ přežil tuto válku jen díky tomu, že v roce 1956 začal provádět »určitá moudrá opatření«. Jaká to byla opatření, autor blíže nedefinuje. Stěžuje si jenom, že ve skutečnosti (v roce 1956) nejsou prováděna. Snad k nim patří i remilitarisace západního Německa, jmenování generála Speidla velitelem pozemních sil, agrese v Egyptě, pokus o kontrarevoluci v Maďarsku atd.

Válku — podle autorovy vize — vyhrál samozřejmě Západ — přání je otcem myšlenky — konečně to není pro náš pohled tak důležité — řekněme, že ano.

V první fázi války bylo z obou stran použito tisíců nukleárních zbraní, dopravených na cíle letadly i střelami různých druhů. Žádných nových zbraní dnes neznámých nebylo použito.

Západ (podle autorova líčení) dosáhl v této fázi úspěchu zejména proto, že

— měl dokonalou zpravodajskou službu a výstražný hlásný systém využívající všech výsledků k tomu cíli usměrňované vědy. Dostal proto včas výstrahu o útoku a mohl během několika hodin znovu získat iniciativu. Systém PVO byl jednotný pro všechny státy a společný pro útok i obranu ve vzdušném boji;

— měl centralisované velení letectvu a řízeným střelám, což umožnilo včasný zásah proti libovolnému cíli na světě a včasné ochromení všech prostředků použití nukleárních zbraní Východu.

Pozemní boje po dosažení dotyku východními se lišily od bojů minulých válek zejména tím, že

— vzdušné síly Západu hrály jen malou úlohu při pozemních bojích a

— pozemní akce probíhaly daleko pomaleji, než se očekávalo a než v druhé světové válce.

Východ (podle autorových názorů) se dopustil té chyby, že vstoupil do války s taktickým letectvem pro podporu pozemních sil. Toto letectvo provádělo podporu čtyři dny a za tuto dobu byly jeho základny a celý kontrolní systém tak desorganisovány atomovými údery západních, že ačkoli Východ měl ještě dostatek nukleárních i konvenčních zbraní, nebyl s to je dopravit k cíli pilotními letouny. Spojovací systém východních byl počátečními údery tak zničen, že nebylo možno předávat údaje o cílech a velet letectvu.

Naproti tomu Západ položil úsilí úderů nukleárními zbraněmi na bezpilotní prostředky a střely různého druhu a svých leteckých sil použil do hloubky území východních podle předem připraveného plánu. Pozemní armády západní nespolehaly na podporu letectvem, nýbrž měly ve své výbavě vlastní nukleární zbraně s dostřelem umožňujícím ničit nepřítele na krátké i velké vzdálenosti, jednoduché, pohyblivé a snadno ovladatelné. Letectvo provádělo ve prospěch pozemních sil jen průzkum a zpravodajství. Pozemní síly Západu byly organisovány v mocné, kompaktní divise, schopné nepřetržitého vedení boje bez zesilování a schopné samostatných akcí i při ztrátě velitelství sborů. Divise byly vybaveny atomovým dělostřelectvem a střelami s krátkým dostřelem.

Pozemní síly v této válce měly jen úkol »udržet a přežít« údery protivníkových nukleárních zbraní. Více dělat nemohly proto, že lidé byli údery nukleárních zbraní psychologicky tak ochromeni, že pomalu reagovali, rozvrácené spojený a rušení nepřítelem znemožnilo velení, a proto, že pohyb jednotek prostory výbuchů a miliony uprchlíků byl značně zpomalen.

Pozemní boje této fáze války byly vedeny většinou jen jednotkami postavenými již v míru. Mobilisace jednotek západních států, těžce bombardovaných nukleárními zbraněmi východních během prvních dvou týdnů, mohla být provedena jen v nepatrném rozsahu.

Do D plus 20 byly zničeny vzdušné síly východních a žádná vláda nebo vysoký vojenský úřad nebyl k nalezení. Do D plus 25 byly armády východních v dotyku bez pohonných hmot a střeliva, spousty raněných nebyly ani ošetřeny, ani odsunuty. Velení vojskům od pluku výše bylo silně narušeno a po 30 dnech války neexistovaly už žádné koordinované pozemní akce.

Tak podle představ maršála Montgomeryho skončila první fáze války, která však znamenala teprve její začátek.

*

Není účelem této stati diskutovat s autorem o reálnosti jeho představ o výsledcích tohoto atomového střetnutí, o tom, zda po 30 dnech bojů budeme nebo nebudeme mít vládu a velení a p. Otázku vítězů a poražených ponechme stranou a zastavme se u některých jeho myšlenek a představ.

Autorův názor na použití strategického letectva centralisované není nový. Volání po něm je u západních vojenských teoretiků časté.

Novější je myšlenka použít pozemních armád bez letecké podpory. Autor ovšem ve své přednášce neřeší otázky ochrany pozemních vojsk ze vzduchu a otázky PVO vůbec. Celá jeho koncepce vychází z přesunutí těžiště na strategické letectvo a řízené střely. Toto letectvo má hlavní úlohu na úkor všech ostatních druhů vojsk. V podstatě to odpovídá názorům americkým a znamená do značné míry přecenění možností nukleárních zbraní.

Zajímavý je autorův závěr o zpomalení pozemních akcí, jímž se blíží názorům plukovníka Miksche, který jde dál a dochází k závěru o naprosté stabilisaci fronty. Tento závěr se značně rozchází s naším míněním. My od atomových zbraní očekáváme zrychlení tempa útoku. Podle našich představ atomové zbraně neřeší válku, jsou jenom velmi účinným prostředkem k dosažení vítězství v součinnosti se všemi ostatními druhy vojsk.

Aktuální, i když ne zcela nový je autorův názor na mobilisaci a udržení nepřetržitého spojení při hromadném použití atomových zbraní. I když nebudeme souhlasit s těmi různými »D plus...«, můžeme souhlasit s názorem, že otázky způsobů provedení mobilisace a udržení nepřetržitého spojení v počátečním období války vyžadují velmi odpovědné a důkladné promyšlené přípravy. Není sporu o to, že současný stav řešení těchto otázek neodpovídá rázu počátečního období války a že vyžaduje důkladné a hlavně brzké revise. Dnes moderní armády nevystačí vyspravováním starých metod — kvalitativní změny soudobých podmínek vedení operací počátečního období války vyžadují nová a směrlá řešení.

Jistě by nebylo rozumné počítat s využitím permanentního telefonního vedení a spoléhat na toto vedení, které bývá rozrušeno obyčejným větrem se sněhem, natož pak údernou vlnou mnoha atomových výbuchů. Stejně tak pozornosti a hlavně, myslím, nápravy vyžaduje současný stav využití nízkoproudé elektřiny, otázky účinnosti, rozměrů radiových stanic a jejich zdrojů.

Nemusíme souhlasit s autorem v názoru na zpomalení tempa pozemních vojsk. Přesto myslím, že otázka civilního obyvatelstva, lesních požárů a závalů a překážek způsobených hromadnými výbuchy atomových zbraní zasluhuje více pozornosti, než jí bylo dosud věnováno.

Autorovo volání po divisích v každé době pohotových a bojeschopných je správné. Vyžaduje to ráz počátečního období války. Proto kladou vojensští teoretikové Západu takový důraz na to, aby divise v míru byly udržovány na plných počtech, vyzbrojené a zásobené, stále připravené ve svých prostorech čelit i těžkému úderu. Je přirozené, že dislokace takových jednotek v průmyslových městech je pro jejich pohotovost krajně nevýhodná.

Potud k počátečnímu období autorovy války.

*

Podle líčení maršála Montgomeryho, následkem první fáze války byly obrovské ztráty na obou stranách, zničení silnic a železnic a neschopnost pozemních přesunů ve větším měřítku. Vzdušné síly západních měly v D plus 45 ještě určitý počet pilotních letounů, střel a nukleárních nábojů.

Začala druhá fáze války — fáze využití úspěchu.

Líčení druhé fáze války autorem je svým způsobem zajímavé. Autor v něm ovšem vychází z představy války vnucené západními východními agresory.

Vzhledem k situaci vzniklé po první fázi války se západní rozhodují splnit tři základní úkoly:

1. zahájit rekonstrukci společnosti, průmyslu a vlády,
2. čelit jakémukoli šíření komunismu, ke kterému by mohlo dojít z celkové bídy a zmatku, který se vytvořil,
3. přemístit z Východu zbývající nukleární potenciál.

Vzhledem k tomu, že západní státy »se nemohou uživit a spravovat samy«, vůbec neuvažují o vzetí východních zajatců, o odzbrojení Východu a o okupaci východního území v jakékoli formě.

Zbytky pozemních armád západních vytlačí zbytky jednotek východních, »které ve skutečnosti potřebovaly velmi málokdy přesvědčovat silou«, na hranici »Východní země« (je jasné, že tím autor myslí SSSR). Přitom jsou »osvobozeny všechny satelitní státy«. Na hranicích východní země vybudují západní jednotky obranné pásma. »Do východní země nevstoupily žádné okupační jednotky — jen průzkumné skupiny«.

Zatím v celku nedotčené západní námořnictvo s obojživelnými jednotkami, s jednotkami pro průlom a se zbraněmi s velkým dostřelem »vybudovalo v Anglii předměstí a pomalu byla opravena některá letiště. Dopravní, úderné a průzkumné letouny létaly do Anglie a byl zahájen průzkum pro využití zbývajících nukleárních zbraní. V některých případech odporovaly anglické ozbrojené síly tomuto průzkumu a západní síly byly nuceny použít nukleárních zbraní k jejich přesvědčení. Obvyčejně však stačilo ke zlomení odporu bombardování«.

Všechny západní síly a civilní personál byly staženy z »Východní země«. K tomu potřeboval Západ asi dvě léta.

Nejtěžším úkolem této fáze pro západní spojence bylo zastavit šíření komunismu.

Potud líčení autorovo.

Autorovo líčení této fáze války je typickou ukázkou ohlupovací metody posluchačů, která je součástí studené války. Přeložme si jeho líčení do češtiny.

Hodný a mírumilovný Západ byl napaden zlým komunistickým Východem. Hrdinně odrazil jeho úder, vytlačil zlého nepřítele zpátky až domů, při čemž osvobodil národy podrobené zlým SSSR a na jeho hranici přešel do obrany.

O nějaké okupaci východní země hodný Západ ani neuvažuje — má svých starostí dost. Odsune si domů jenom maličkost — zbývající nukleární potenciál z Východu.

Je až neuvěřitelné, jak je ten Západ hodný. A tohle ku př. arabské národy nemohou pochopit, že kolem Suezů neběželo také o nic jiného než o »napadení Anglie«.

Nepochybuji o tom, že autor dal »osvobodit« také Československo. Po způsobu Američanů v Anglii bylo asi také nutné nás o výhodách takového osvobození »presvědčovat« nukleárními zbraněmi.

Tuto politickou pohádku bychom mohli přejít bez poznámky. Přesto se však zastavíme u několika autorových myšlenek.

Zajímavé ku př. je, jak v rámci »jednotnosti« západních spojenců vidí autor činnost Američanů, i když je nejmenuje. Předvídá, že tyto síly přijdou do Anglie, »až bude to nejhorší pryč«, a o nutnosti zřít si v Anglii svoje předmostí, budou Angličany přesvědčovat atomovými zbraněmi a bombardováním. Tato součinnost je jistě zajímavá a myslím, že pro Anglii méně příjemná.

Tady autor už neřeší »D plus...« a ani úkoly, jaké budou tyto obojživelné jednotky a jednotky pro průlom plnit. To už asi bude záležitostí výhradně Američanů. No, my si jejich další činnost už domyslíme.

Není mi jasné, jak si autor představuje stažení všech západních sil a civilního personálu z »Východní země«, když tam, jak předtím ujistil »žádné nevstoupily«.

V celku souhlasíme s autorem v tom, že nejtěžším úkolem pro západní spojence bude zastavit šíření komunismu. Tento úkol je opravdu nadlidský a západní ho asi budou muset řešit i bez »globální nukleární války«. Autor by se měl na to zeptat anglických dělníků.

Vcelku se nedivím ani tomu, že západní neuvažovali o vzetí východních zajatců. Spočítáme-li SSSR, Čínu a ostatní státy mírového bloku, vidíme, že by je Západ skutečně neuživil. Máme ovšem poněkud jiné představy než autor o tom, jak západní armády poženou před sebou jednotky východních, »které potřebovaly velmi málokdy přesvědčovat silou«. Snad by se autor měl poradit s generálem Speidlem — ten má v tom jisté zkušenosti.

Za úkol poslední fáze války pokládá autor rekonstrukci národního hospodářství. Celkem toho o ní říká velmi málo. Upozorňuje jenom na nutnost zkrátit toto období širokým použitím nukleárních zbraní pro výrobu energie všech forem. Autor nám také zapomněl povědět, jaké »mírové úkoly« plní v této fázi ty soustředěné obojživelné jednotky a průlomové jednotky v Anglii. Je možné, že v této fázi jsou už někde v prostoru Severního Ledového moře, kde je nebrzdí prostory výbuchů ani miliony uprchlíků.

Pochybuji totiž, že by ty průlomové jednotky byly určeny k prolamování zezadu té obrany západních na hranicích »Východní země«.

Já se domnívám, že využívat nukleárního potenciálu na výrobu zbraní k ničení a z nich pak zase vyrábět energii pro obnovu zničených hodnot je nerentabilní. Bylo by jistě účelnější a hospodárnější přistoupit na návrhy SSSR o zákazu výroby atomových zbraní a atomové energie používat přímo k mírovým účelům. Radí-li autor státníkům Západu tak mnohé, měl by jim poradit i toto.

Zajímavý je autorův názor na otázky týlu. Stěžuje si na současnou rozsáhlou a komplikovanou organizaci pro distribuci materiálu na celém světě, která ke své činnosti potřebuje denně miliony zpráv a instrukcí. Říká přímo: »Kdo myslí, že současný spojovací systém bude po využití tisíců nukleárních zbraní ještě pracovat, je šílený«. Doporučuje proto co nejintenzivněji »dostat se ven z týlového bahna, v kterém se zmítáme«.

Tato připomínka je vážného rázu a má do značné míry všeobecnou platnost. To je v podstatě otázka hospodářské mobilisace. Tento pojem má však dnes už poněkud jiný obsah. V soudobých podmínkách lze těžko počítat s nějakým dlouhodobým přechodem mírového hospodářství na válečné podle starých principů. Na to nebude čas a pak už by mohlo být pozdě. Tyto otázky musí být předem vyřešeny v daleko širších než národních nebo stát-

ních rámcích. Nelze je také zcela řešit podle jen všeobecně platných zásad. Při jejich řešení musí být přihlášeno k objektivním podmínkám jednotlivých prostorů.

I když soudobé bojové prostředky značně zkracují vzdálenosti a čas, prvek vzdálenosti od nepřítele neztrácí svou váhu. Naopak, soudobé podmínky zvyšují význam prostoru a času, které jsou podstatnou částí prvku překvapení.

✱

V další části své přednášky dělá maršál Montgomery závěry ze své vize budoucí války a naznačuje směr, kterým je podle jeho mínění třeba při její přípravě jít. V podstatě říká asi toto:

1. Za nejdůležitější pokládá vypracování dokonalého »globálního plánu boje proti komunismu«. V tomto plánu má být každému ze západních států určena jeho úloha, bez ohledu na to, zda ji chce nebo nechce hrát. Na adresu těch, kteří by nechtěli, říká autor: »Odpovědnost za jejich spolupráci by potom spočívala na jejich ramenou.«

Má asi na mysli stejné »přesvědčování nukleárními zbraněmi«, o němž už byla řeč dříve. Tato připomínka je charakteristická pro vnitřní rozpory západních »spojenců«.

Autor si stěžuje na to, že v současné době Západ nemá dlouhodobých politických cílů a že není dohodnut o své politické asociaci.

Chápeme, že tam, kde požívá jeden druhého a kde se navzájem spojení »přesvědčují« atomovým bombardováním, je dohodnutí těžké.

2. Autor počítá s tím, že »v roce 1966 budeme přecházet do věku střel a zahájíme používání nukleárních náplní«. Přesto, podle jeho slov, letouny s obsluhou nebudou ještě po dlouhou dobu úplně vyloučeny proto, že v nepředvídaných okolnostech stroj nemůže nahradit lidský mozek. Podle autora názoru bude jich třeba zejména k průzkumu a přesunům vojsk při »místním boji v nevyvinutých zemích a k činnosti za podmínek studené války«.

Tady má autor zřejmě na mysli koloniální plány Západu, špionáž a diversi, které jsou součástí západní studené války a které už známe.

3. Zajímavější je autorův požadavek, aby s cílem centralisace a vzhledem k tomu, že »už v podstatě dnes je možné odpálit jakékoli množství ničivé síly z kteréhokoli bodu na cíle ve vzdálenostech od 0 do 8000 km«, byly postupně sloučeny všechny druhy vojsk v jednotnou službu. Je prý třeba, aby se nezávislost, která dnes charakterizuje poměr mezi druhy vojsk, změnila v závislost.

Nám je problém nezbytnosti součinnosti všech druhů vojsk k dosažení cíle v podstatě jasný. Neškodilo by však, kdybychom si plně uvědomili, že se někdy přístup k řešení problémů specialisty stává brzdou rychlosti jejich řešení. Stačí uvést nedávné nejasnosti chemické a zdravotnické služby při řešení otázek protibiologické ochrany nebo dohadů o poměru náčelníka PVO k protiletadlovému dělostřelectvu. Domnívám se, že ani současné řešení těchto otázek není definitivní. Časem, myslím, vyvstane otázka nahradit jejich součinnost sloučením a postavením jich na novou organizační základnu lépe odpovídající úkolům.

4. V otázce pozemních vojsk dochází autor k závěru, že i když dobře organisovaných a vycvičených pozemních sil je stále třeba, je koncepce masových armád otázkou minulosti. Masovost armád nahradí atomový potenciál, i když »nic nemůže nahradit nutnost člověka na zemi, skutečně držícího území, bez něhož by ve válce určitě přešlo do rukou protivníka«. Značný problém pozemních sil vidí maršál Montgomery v tom, že divise musí být současně připraveny na vedení »místní a studené války« a nukleární války. Ke každé z nich potřebuje jiný ústroj. Kromě toho mu dělá starosti nutnost část sil držet ve vlastní zemi a část tam, kde »národy mají závazky v zahraničí«. Vidí nutnost pohotovosti divisi k okamžitému jejich přemístění vzduchem do ohrožených prostorů.

Autor vychází z předpokladu, že čím méně pravděpodobná bude nukleární válka, tím pravděpodobnější budou místní války a studená válka.

V těchto závěrech autor v podstatě vychází z americké koncepce. I když uznává nutnost člověka na bojišti, přisuzuje mu podružnou úlohu — udržet to, co bylo vybojováno bezpilotní technikou.

Neříká jasně, jaké úkoly přisuzuje divisím v studené válce, která přece podle jeho definice je »opatření bez ozbrojeného konfliktu«. Pravděpodobně má na mysli úkoly při různých »anšlusech«, při »přesvědčování nevyspělých národů« a je možné, že i vysílání těchto divisi do zájmových prostorů způsobem horthyovských tlup tak, jak jsme je viděli v době maďarských událostí. V tom případě lehkým ústrojem těchto divisi bude asi civilní oděv, samopal pod kabátem a granáty v kapsách. Doprava těžkých zbraní může být pak předvídána v autech červeného kříže nebo civilními vzdušnými linkami.

Zajímavá je autorova zmínka o naléhavosti řešení problému naplánovaného odchodu vojáků do civilu při »místních nebo menších konfliktech«. Jeho neuskutečňování pokládá autor za »dráždidlo«, které vzbuzuje odpor k pravidelnému náboru. Autor volá po takové organizaci, která by umožnila národu »zúčastnit se místních válek nebo studené války bez ztráty životů hodnotné části lidské společnosti«.

Snad by bylo nejlepším řešením neúčastnit se ani místních válek ani studené války — lidstvo bude bez nich dobře živo a konečně výsledky místních válek v Koreji i v Egyptě stejně jako dosavadní studené války jsou na pováženou.

Jistě se s autorem neshodneme v jednom. My chceme cestou míru uchránit ztrát celou lidskou společnost. Pro nás je »hodnotný« každý živý člověk. Autor chce uchránit jen »hodnotnou část lidské společnosti«. Lehko si domyslíme, koho do ní počítá a koho vylučuje, koho by škoda nebylo. Sotva do té hodnotné části počítá ty národy, kterým říká »nevyspělé« a sotva třeba dělníky z anglických doků. Nemá snad autor na mysli nahradit »hodnotné« Angličany »nehodnotnými« koloniálními jednotkami? Nebo snad počítá s divisemi kancléře Adenauera?

5. Značnou pozornost věnuje autor otázce »civilní morálky«. Není s jejím současným stavem spokojen a volá po tom, že »by se měla lidem říci pravda o tom, co se děje, aby věřili, že situace je kontrolována«.

Autor si ovšem problém civilní morálky po svém podstatně zjednodušuje a domnívá se, že »morálka doma je záležitostí civilní obrany«. S takovým pojetím my ovšem souhlasit nemůžeme. Podstata »morálky doma«

tkví ve spravedlivém nebo nespravedlivém rázu války, v poměru většiny národa k státnímu zřízení a k vládoucí třídě — prostě ve společenském řádu. S toho hlediska je obava autora, který říká, že »naše příprava na udržení morálky za nukleární války naprosto nedostačuje« docela oprávněná.

S autorovým návrhem, že by se měla lidem říkat pravda, lze plně souhlasit. Záleží ovšem na tom, jakou pravdu má na mysli — zda pravdu z pohledu širokých lidových mas anebo takovou »pravdu«, v jejíž prospěch koncipoval svoji přednášku.

6. Dále přesvědčuje autor posluchače o tom, že nemá rád válku, ale že je nutno ji připravovat »pro případ, že bychom k ní byli přinuceni nějakým zlým mužem nebo zlou skupinou mužů, kteří dobyli moci a pokoušejí se projevit svou vůli silou«.

Autor blíž neuvádí, které »zlé muže« má na mysli. Je pravděpodobné, že se autor dívá příliš do dálky, ačkoli pravé nebezpečí je daleko blíže, než chce přiznat. Stačí si všimnout projevů některých méně opatrných senátorů v USA nebo znovuzkříšených generálů bývalého nacistického wehrmachtu.

Je možno s autorem souhlasit v tom, že »nelze dosáhnout míru strašným válkou«, ale nelze s ním souhlasit v tom, že »v moderním světě může být mír zajištěn jen vojenskou silou«. To je dočasná pravda, která bude platná dotud, dokud právě autorovy kruhy budou křečovitě odmítat všechny mírové návrhy pokrokových sil ve světě.

7. Maršál Montgomery se pak vrací ke své myšlence spojení všech druhů vojsk v jeden celek. Obává se, že dosavadní snaha o soběstačnost jednotlivých druhů vojsk povede k vytvoření tří samostatných, soběstačných a nezávislých ministerstev obrany. Má asi na mysli pozemní, vzdušné a námořní síly.

Brojí proti tomu, doporučuje centralisaci nebo maximálně vytvoření dvou druhů vojsk, které nazývá *Rychlost* a *Smrt* — tedy názvy hodně romantické, jejichž bližší obsah neuvádí. Tuto myšlenku dále rozvíjí i do oblasti výchovy štábních důstojníků, pro niž doporučuje »obsažnější a jednotný systém vojenské výchovy« s cílem vyučovat o všech druzích vojsk dříve, než je důstojník vyřazen.

Velký problém vidí autor v tom »najít skutečnou pravdu o obraně — najít druh obrany, který musíme mít«. Doporučuje otázku prostudovat a rozhodnout, »která organizace obrany by byla vhodná pro 10 let«.

Tento autorův závěr je zajímavý. I když blíže svou myšlenku nerozvádí, zdá se, že není zcela spokojen s novou americkou mobilní obranou. Jde mu zřejmě o problém obrany posícní nebo mobilní. Z toho je vidět, že západní vojenská věda stejně jako naše cítí, že problém současné obrany za masového použití zbraní hromadného ničení není zdaleka dořešen těmi změnami, které v obraně byly po zavedení atomových zbraní provedeny. Není sporu o to, že cíle a způsoby obrany, zejména v měřítku strategickém, jsou do značné míry otevřenou otázkou vojenské vědy.

Poté odhaduje maršál Montgomery pravděpodobný poměr pilotních letadel a řízených střel v roce 1966 a dochází k závěru, že to bude asi 1 : 1. Počítá, že taktické letecké síly k podpoře pozemních vojsk budou v té době z 75% nahrazeny nukleárními zbraněmi začleněnými do pozemních sil.

Podle autorova mínění budou přesuny v příští válce možné jen vzduchem nebo po moři. Proto vidí značnou výhodu té strany, »která se může volně pohybovat ve světových mořích«. Tak dospívá k závěru, že v nukleární válce hlavní útočnou silou bude letectvo a námořnictvo. Hlavním bojištěm tedy bude vzduch a voda. Na zemi vzhledem k nemožnosti přesunů předvidá »obrannou strategii«. S tohoto hlediska vyzývá politické i vojenské vedoucí činitele k tomu, aby »ihned něco dělali«, a hrozi, že nebudou-li žádné plány vytvořeny, že »potom budeme proti Východu stát s archaickým válečným systémem, s neformovanými myšlenkami a v politickém bahně«.

Zaluje na současnou nejednotnost západní Evropy a na to, že »místo jezera jednotnosti máme asi 30 politických kaluží«.

Záruku budoucnosti vidí v politicky i vojensky posíleném Severoatlantickém paktu, který doporučuje zesílit na úkor »příliš národních zájmů«.

Všem »národům svobodného světa« doporučuje jako životní motto »Mír prostřednictvím síly a síla prostřednictvím jednotnosti«.

*

To je tak zhruba obsah hlavních myšlenek přednášky maršála Montgomeryho. I když nejde o nějakou přednášku zásadního a světoborného významu, nepochybuji o tom, že její krátký rozbor přispěje k našemu studiu vojenské vědy možného nepřítele.

K NĚKTERÝM AKTUÁLNÍM OTÁZKÁM A RYSŮM NAŠÍ VOJENSKÉ DOKTRINY¹⁾

Kapitán Svatoslav Gosman

I

Jednou z nejaktuálnějších otázek soudobého socialistického vojenského myšlení, jehož jádrem jsou poznatky sovětské vojenské vědy, je všestranné posouzení otázek počátečního období války.

S hlediska dosažení plné a všestranné bojové připravenosti a pohotovosti naší lidové armády je proto potěšitelné, že se i u nás stávají tyto otázky předmětem usilovného tvůrčího uvažování, studia a diskuse. Ne neposledním důkazem toho jsou i některé poslední vojenské konference, toto »zvláštní číslo« Vojenské mysli a připravovaná diskuse k těmto problémům.

Souběžně s otázkami počátečního období války jsou u nás (a nutno ihned podotknout, že i často na nevhodných místech) diskutovány i otázky vstřícných a předstihových úderů.

Charakteristickým rysem některých těchto diskusí a úvah — na škodu věcných celkových závěrů na úrovni operačního umění a zejména strategie — je jejich určitá **krajnost a jednostrannost, záležející v úzkém pohledu na válku jen s vojenskoodborného, po případě vojenskotechnického hlediska.** Jestliže takovýto ve své podstatě **netřídní a nepolitický přístup k otázkám vojenství** na stupni taktiky není vždy zcela zřetelný, vystupuje na stupni operačního umění a zejména strategie již zcela zřejmě a **vede k nesprávným i vojenskoodborným závěrům.** V tom je dialektika řešení otázek vojenství na vyšší a nejvyšší úrovni.

Válka není jen ozbrojený zápas, jehož zákonitosti studuje právě vojenská věda. Z poučky, že válka je pokračováním politiky násilnými prostředky, nikterak nevyplývá, že válka je jen ozbrojený zápas, i když ovšem k jeho zabezpečení je za války koncentrováno maximum úsilí zahrnujícího celou oblast státní činnosti a v našem zřízení i lidu. Jak známo, **válka se připravuje a vede nejen (zvláště) vojensky,** to jest ozbrojenými silami. Válka se připravuje a vede též

- **politicky** (zabezpečení účasti lidu ve válce jako výsledek celé politiky státu),
- **ideologicky** (ideologické působení na masy lidu jak vlastní země, tak i zemí nepřátelských a neutrálních),
- **diplomaticky** (upevnění zahraničně politické situace států za války, zabezpečení spojenců, izolace nepřátel, neutralisace kolísajících atd.),
- **kulturně** (specifickými prostředky kultury a umění přecházejícími v ideologické působení na masy lidu),
- **vědecko-technicky** (zabezpečení nejúčinnějších prostředků ozbrojeného zápasu, dosažení převahy a technického předstihu před nepřítelem) a
- **ekonomicky** (maximální rozvoj vlastní ekonomiky a maximální úsilí o zničení ekonomiky protivníka).

¹⁾ Tento článek si neklade za cíl zavádět nový pojem a stavět ho jakoby do protikladu proti pojmu socialistická vojenská věda. Cílem článku je upozornit na třídní základy vojenství a význam politického přístupu k řešení vojenskoodborných otázek.

Z toho tedy plyne, že chceme-li se správně orientovat v tak složitém společenském jevu, jako je válka, musíme — a právě v zájmu ozbrojeného zápasu — vyjít za jeho rámec a brát při svých úvahách válku v celé její mnohotvárnosti a šíři. Jinými slovy řečeno: **vojenská věda nemůže nám obsáhnout všechny směry přípravy a vedení války, nýbrž musí přihlížet k výsledkům všech ostatních společenských a přírodně technických věd.**

To tedy znamená, že chceme-li dojít v úvahách o počátečním období války, o vstřícných a předstihových úderech k vědeckým, vojenskoodborným závěrům, musíme brát v úvahu celou složitost války, zejména její třídní podstatu, **chápat třetí světovou válku** — kdyby nám ji imperialisté vnutili — **jako gigantické mezinárodní třídní sražení**, jehož výsledkem — nepochybně s nemalými našimi oběťmi a ztrátami — by byl definitivní konec imperialismu a v konečných důsledcích i kapitalismu vůbec.

Z tohoto třídního rázu války vyplývá nám i **podřízenost vojenské strategie politice** (a pochopitelně využívání výsledků strategie politikou), určující úlohu politiky v přípravě státu na tuto válku, **určující úloha politiky v stanovení i vojenskostrategických úkolů jak pro válku celou, tak i pro jednotlivá její období** (dnes zejména pro počáteční období).

Tim vším je dána i složitost našich strategicko-operačních úvah o prvním období války, které musí vycházet nejen ze stavu vojenské techniky, organizace armád, stupně příprav nepřátel k rozpoutání této války atd., ale především **z třídního rázu této války, z rázu a poslání našich ozbrojených sil jako armád důsledně nového typu, z koaliční (politické i vojenské) strategie zemí a armád naší socialistické soustavy.**

Domnívám se, že právě jednou z hlavních příčin uvedené škodlivé krajnosti a jednostrannosti při posuzování prvního období války (recidivy »obranářství« z první republiky, pouhá enumerace počtu lidí, techniky a ekonomických ukazatelů, diskuse o naší »útočné« nebo »obránné« vojenskostrategické koncepci, diskuse o útočném nebo obranném zahájení války námi a z toho vyplývající diskuse o »přípustnosti« nebo »politické únosnosti« vstřícných a předstihových úderů a v souvislosti s tím i diskuse o spravedlivém nebo nespravedlivém rázu války z naší strany atd.) je nepochopení nebo nedomyšlení **podstaty, rázu a rysů naší (socialistické) vojenské doktriny.**

II

Není tomu tak dávno, kdy jsme se s plnou vehemencí obořili proti samému pojmu vojenská doktrína. Stalo se tak v době, kdy překonávající důsledky kultu osobnosti jsme začali uznávat i existenci buržoasní vojenské vědy, přes vadné její třídní a metodologické základy. Domnívali jsme se (a tento názor je dosud k naší škodě u nás hojně rozšířen), že vojenská doktrína je »něco dogmatického«, ztrnulého, nevědeckého, vpravdě »doktrinářského«, tedy něco, co nemá žádnou spojitost s vojenskou vědou, ať již s buržoasní nebo socialistickou.

Místo hlubokého rozboru podstaty věci zavrhlí jsme tehdy, byt subjektivně v dobré vůli, svorně²⁾ existenci vojenských doktrín vůbec a místo tohoto pojmu jsme »zavedli« pojem vojenská věda.

²⁾ Této chyby jsem se rovněž dopustil sám v řadě svých článků i přednášek.

VD²
Avšak bez ohledu na to vojenské doktriny existují dále.³⁾

Kdyby šlo o pouhé osvětlení pojmů, nemělo by smyslu při této příležitosti se u této věci déle zastavovat. Avšak na neštěstí **nejde o pouhé pojmy, nýbrž o samy třídní základy vojenství států, o třídní přístup k řešení všech vojenských otázek.**

Co je to vojenská doktrína?

Zhruba řečeno, je to promítnutí zájmů, názorů a idejí třídy, státu do oblastí způsobů vedení války danou třídou, státem.

Když se M. V. Frunze po prvé snažil definovat vojenskou doktrínu, učinil tyto všeobecné závěry:

- vojenství daného státu vzaté v jeho celku není soběstačnou veličinou a je zcela určováno celkovými životními podmínkami tohoto státu;
- ráz vojenské doktriny, která je v armádě daného státu přijata, je určován rázem všeobecné politické linie té společenské třídy, která stojí v čele státu;
- hlavní podmínka životaschopnosti vojenské doktriny záleží v jejím přísném souladu s všeobecnými cíli státu a hmotnými i duchovními zdroji, jimiž stát disponuje;
- nelze vynalézt doktrínu. Všechny podstatné její složky jsou objektivně dány a práce teoretického myšlení záleží ve vyhledávání těchto složek, v jejich uspořádání do soustavy, v uvedení jich do souladu se základními poučkami vojenské vědy a s požadavky vojenského umění;
- základním teoretickým úkolem pracovníků armády nového typu je:
 - a) studium povahy prostředí, které nás obklopuje,
 - b) stanovení povahy a podstaty vojenských úkolů vyplývajících z podstaty samého státu,
 - c) studium podmínek, které zajistí splnění těchto úkolů jak po stránce hmotných, tak i duchovních předpokladů,
 - d) studium zvláštností výstavby armády nového typu i metod boje, kterých se v ní používá,
 - e) sladění s požadavky vojenské vědy a vojenského umění všech těch zvláštností, které jsou objektivně a nerozlučně spjaty s povahou proletářského státu a revolučního období, které prožíváme.⁴⁾

Socialistická vojenská doktrína, jejímž základem je sovětská vojenská doktrína, je součástí socialistické vojenské ideologie, tou její částí, která je přímo spjata s určením způsobů vedení války v určité etapě poměru třídních sil (v mezinárodním měřítku) a na určitém stupni rozvoje vojenství a válečné techniky. Představuje tedy určitý ne jednou provždy daný systém základních názorů socialistického státu, jeho strany a lidu na vedení války na obranu socialismu a komunismu, nezávislosti a svobody socialistického státu.⁵⁾

³⁾ Vycházejí dokonce celé knihy věnované jen tomuto tematu. Tak na př. americký generál Smith zcela správně nazval svou knihu »Vojenská doktrína USA«. Také v Sovětském svazu, jak jsem se nedávno osobně přesvědčil, je pojem vojenská doktrína běžný.

⁴⁾ M. V. Frunze, Vybraná díla, str. 126.

⁵⁾ Tyto řádky si nečiní nárok na stanovení definice. Je jasné, že tyto otázky vyžadují zvláštních, samostatných prací a hlubšího rozpracování.

Socialistická vojenská doktrina je ve své podstatě dnes jednotná pro všechny socialistické země. To vyplývá ze stejného třídního základu socialistického státu, ze stejné ideologie a ze stejných politických cílů těchto států, ze stejných základů jejich vnitřní a zahraniční politiky a ze stejného nepřítele. Praktickým výrazem jednotnosti a totožnosti těchto zájmů v oblasti vojenství je dnes i Varšavská smlouva.

Na rozdíl od naší v podstatě jednotné vojenské doktriny socialistických států není **a neexistuje jednotná imperialistická doktrina.** I když jednotlivé imperialistické státy mají stejný třídní základ a usilují o zničení naší socialistické soustavy, jsou **zájmy vládnoucích tříd** jednotlivých imperialistických zemí často protichůdné, což nalézá svůj výraz i ve vojenských doktrínách těchto států. Stejně tak nelze **hovořit ani o jednotné buržoasní nebo kapitalistické doktríně.** Je naprosto jasné, že rozdílné mocenské postavení v kapitalistickém světě diktuje i rozdílné doktriny (i když mají řadu shodných rysů). Z těchto a dalších důvodů se zdá správné hovořit i nadále na př. o vojenské doktríně fašistického Německa, o vojenské doktríně USA, o západoněmecké vojenské doktríně, o švýcarské vojenské doktríně, o indické vojenské doktríně a p.

Socialistická vojenská doktrina obrazy tedy v sobě a svým způsobem konkretisuje všechny podstatné rysy a myšlenky socialistické vojenské ideologie. Pochopení hlavní myšlenky, rysů naší socialistické vojenské ideologie promítnuté do naší jednotné socialistické vojenské doktriny nám umožňuje jediné správně se orientovat ve všech složitých otázkách soudobého vojenství při určování rázu válek, počátečního období, vstřícných a předstihových úderů atd. z posic vítězího socialismu, z posic marxismu-leninismu.

Vůdčí myšlenkou naší socialistické vojenské ideologie je idea vítězné obrany jednotlivých socialistických zemí celého socialistického tábora, spravedlivost a zákonnost těch válek, které jsou socialistickému státu (státům) vnuceny.

Všechny dosavadní války spravedlivého rázu, které byly kdy v historii vedeny, mohly se přeměnit a také se skutečně často přeměňovaly ve války nespravedlivé. Specifiku tu tvoří jen války na obranu socialistického státu, jehož třídní ráz zajišťuje, že války, které takovýto stát vede, jsou vždy spravedlivé, a nemohou se proto za žádných okolností přeměnit v nespravedlivé.

Čím se určuje spravedlnost, zákonnost válek?

Ta není dána čistě vojenskými znaky. Tak na příklad **pro určení spravedlivého rázu války není rozhodující, kdo byl napaden, na území koho bojují vojska, útočí-li nebo brání-li se vojska** nebo podobně. Pro určení spravedlivého rázu válek našeho období je však **rozhodující pokrokovost třídy (státu) vedoucí válku, směřující k ochraně nového vyššího společenského řádu, k zničení vykořisťovatelských tříd a k obraně lidu proti cizí okupaci.**

»Oprávněnost a spravedlivost s jakého hlediska? Jen s hlediska ... proletariátu a jeho boje za své osvobození; jiné hledisko neuznáváme ...«⁹⁾

Právě v souvislosti s našimi úvahami o rázu naší činnosti na počátku příští světové války musíme mít neustále na zřeteli, že **spravedlivá válka**

⁹⁾ V. I. Lenin, Stati o vojenství, Naše vojsko, str. 288.

je zákonná bez ohledu na to, zda je obranná nebo útočná ve smyslu vojenské strategie. Válka socialistického státu (koalice socialistických států) nemůže být nikdy válkou agresivní, i když je vedena od samého počátku útočnou činností. Vždyť agrese jako pojmu se používá, zcela správně, výhradně pro akty a války nespravedlivé, t. j. takové, jejichž cíle jsou protikladné konečným zájmům lidu, vývoji lidské společnosti, pokroku.

Ideji spravedlivosti a zákonnosti válek socialistického státu (koalice socialistických států) zcela odpovídá a zejména v současné době (s vojenskou i politickou stránkou) **útočný duch naší socialistické vojenské doktriny.**

Útočný duch naší socialistické vojenské doktriny vyplývá ze dvou jejích stránek, vojenské i politicko-odborné.

S politického hlediska je dán rázem státu (států) diktatury proletariátu, historickým posláním proletariátu v naší epoše vítězství socialistické revoluce na celém světě jako hrobaře starého kapitalistického řádu. Tato útočnost vlastní nové třídě, která osvobozujíc sebe osvobozuje zároveň i celé lidstvo, nemá principiálně nic společného s agresivitou oněch imperialistických kruhů, jejichž agresivní zájmy jsou na hony vzdáleny skutečným zájmům lidu, vývoje lidstva, pokroku a míru.

S vojenského hlediska je dán útočný duch naší socialistické vojenské doktriny i zevšeobecněním staletých zkušeností lidstva z válek a revolucí, které učí, že se vítězství dosahuje jediné útočnou činností. Rozumí se samo sebou, že útočný duch, který prostupuje socialistické vojenské umění, neznamená zavržení obrany jako druhu bojové činnosti. Naše vojenské umění přiznává význam obrany v soudobých podmínkách, ale dovedně je podřizuje zájmům k vyřešení úkolů útočného rázu.

Nelze však zásadně směšovat dva pojmy: aktivní obranu socialistické vlasti v politickém slova smyslu a vojenskou obranu jako druh bojové činnosti. Vždyť **vojenská obrana socialistických států (koalice států) dnes více než kdy jindy právě předpokládá využití všech prostředků a způsobů vedení války, především pak způsobů a forem útočného rázu.**

Socialistická vojenská doktrina je rovněž proniknuta duchem **proletářského internacionalismu.** Co to znamená?

To rovněž znamená, že pojem obrany první socialistické země — SSSR — je nutno brát v jednotě s pojmem obrany ostatních zemí socialistického tábora. V soudobých podmínkách etapy socialistické revoluce, kdy se socialismus stal světovou soustavou, je **obrana zemí socialistického tábora věcí SSSR, stejně tak jako obrana a zajištění nedotknutelnosti SSSR je věcí všech zemí socialistického tábora.** Konkrétním vyjádřením tohoto nerozporného vojenského svazku socialistického tábora v čele s SSSR je **Varšavská smlouva, jejíž upevňování je v současné době věc mimořádné důležitosti.**

Idea proletářského internacionalismu nachází plně svůj výraz v pobytu sovětských vojsk na území Rumunska, Maďarska, Polska a NDR v souladu s platnými mezinárodními závazky SSSR i Varšavské smlouvy.

Názorným dokladem konkrétního projevu proletářského internacionalismu ozbrojených sil v SSSR byla jejich nedávná ozbrojená pomoc maďarskému lidu v jeho boji proti kontrarevoluci.

Rovněž naše lidová armáda plnila v době maďarských událostí zcela v duchu proletářského internacionalismu svůj důležitý úkol, zejména na jižních hranicích Slovenska.

Situace je dnes taková, že — jak ukazují zkušenosti — období zmírňování mezinárodního napětí může být rychle vystřídáno prudkým zostřením situace »až na pokraj války«. ⁷⁾ Není vyloučeno, že donucení piklemi imperialistů, i v budoucnosti budeme musít v zájmu obrany naší vlasti. SSSR a ostatních socialistických států nasadit rychle naše vojska.

»Bude-li tedy celková mezinárodní situace taková, že pomoc poskytnutá zvenčí bude moci přinést rozhodující politické a vojenské výsledky, musí být a bude tato pomoc poskytnuta.«⁸⁾

K tomu, aby naše armáda byla kdykoli schopna a kamkoli účinně zasáhnout, je třeba **neustále nejvyšší bojové pohotovosti jako nejvrcholnějšího projevu útočného ducha naší lidové armády v míru.**

III

Z třídní povahy imperialistických států a z rázu jejich lupičských dobovačných cílů, o jejichž dosažení usilují připravovanou válkou, vyplývá logický způsob vedení této války i způsoby jejího rozpoutání. Dosavadní dějiny válek učí, že války mohou začít formálním vyhlášením války nebo rozrůstáním místního válečného konfliktu ve světový nebo nenadálým napadením, nevyhlášenou agresí.

Zejména poslední způsob je charakteristický pro imperialistické státy našeho století.

Se změnou poměru třídních sil na mezinárodní aréně tou měrou, jak se zužuje základna světového kapitalismu a že je horečně vyvíjena nová a nová technika, nezůstávají beze změny ani způsoby přípravy imperialistů k rozpoutání války.

Příští světová válka, jak ji imperialisté chystají, se v nových podmínkách — a to můžeme říci je nová zákonitost — připravuje celá desetiletí. Nový poměr třídních sil a nová technika vedou imperialisty k tomu, aby připravovali rozpoutání války, jak ukazují nesčetné jejich projevy a konkrétní přípravy, bez provedení mobilisace, bez klasického stahování vojsk k hranicím státu, který má být napaden, s využitím prvku nenadálého napadení za masových úderů zbraní hromadného ničení.

Určitou zákonitost rovněž je, že vzhledem k mnohaletým přípravám **nemusí před touto válkou předcházet období tak zvaného zvýšeného napětí.** Konečně i Hitler, dříve než nenadále napadl, ukolébával svou příští oběť mírovými prohlášeními a pakty o neútočení, aby ji vzápětí nenadále napadl.

Soudobý imperialismus vynášel rovněž nový pojem usnadňující náhlé rozpoutání války. Je jím v podstatě ono Dullesovo heslo **»dovést svět až na pokraj války«**, což ve svém pravýznamu znamená otupit bdělost národů usilovnými »rotacemi« vojsk, rozsáhlými a opakujícími se velkými cvičeními s vojsky při nichž statisíce lidí a množství válečné techniky je přiváděno do mobilizační pohotovosti. Formy »intoxikace«, jak je tento způsob otupování naší bdělosti jinak nazýván v odborném kapitalistickém vojenském tisku, mohou záležet i v **neustálém a opakujícím se přivádění svazků**

⁷⁾ Známý Dullesův výrok trefně vyjadřující podstatu a cíle zahraniční politiky USA.

⁸⁾ M. V. Frunze, Vybraná díla, Naše vojsko, str. 153.

a bojové techniky do mobilizační pohotovosti, ve vydávání různých rozkazů strategického rázu, jež jsou v zápětí odvolávány, atd., tedy tak, aby touto soustavnou a opakovanou činností byla otupena naše bdělost do okamžiku, kdy bude vydán skutečný rozkaz k agresivnímu tažení.

Nové možnosti rozpoutání války se naskytují imperialistům — používám jejich slov — s rozpoutáním kontrarevolučního puče v Maďarsku. V době maďarských událostí si ne jeden imperialistický generál pochvaloval, jak mu tato kontrarevoluce »otevřela oči« v možnostech rozpoutání agrese. Není dnes pro nás žádným tajemstvím, že v imperialistických plánech **existuje nová varianta rozpoutání světové války.** Podle této varianty nezačne válka ihned střetnutím hlavních sil dvou táborů, nýbrž rozpoutáním kontrarevolučního puče v NDR; podle této varianty má přispěchat »na pomoc východním bratrům« atomový západoněmecký bundeswehr, kterému pak mají »pomoci« opět vojska NATO atd. Byť se zdála tato varianta sebeobdobrušnější, přece jen **jako možná varianta skutečně existuje, a proto je s ní nutno počítat.⁹⁾**

Což může ještě za takového stavu příprav k napadení našeho tábora imperialisty za současného poměru třídních sil a naší připravenosti v mezinárodním měřítku a za současného stavu rozvoje válečné techniky existovat ještě otázka, jaký musí být druh naší činnosti v prvním období války?

Vždyť naše armády, kdyby byly připravovány jen na obrannou bojovou činnost, byly by předem určeny k masovým ztrátám a k porážce. **Jenom rozhodná, smělá, aktivní útočná činnost může zabezpečit armádám našeho tábora zničení nepřítele, vnucení mu naší vůle od samého prvopočátku války, k dosažení vítězství nad ním.**

Proto rozpracování možných forem aktivní dravé, útočné činnosti naší armády v rámci naší socialistické vojenské koalice je **základním úkolem naší socialistické vojenské vědy v současné době.**

Třeba vštípit všem příslušníkům naší armády a zejména velitelskému sboru, že se neblahý rok 1941, rok přepadení SSSR, jehož opakování by v nových podmínkách mohlo mít velmi těžké a katastrofální následky, nemůže a nesmí nikdy opakovat.

»Nedopustíme, aby se opakoval rok 1941, kdy jsme nemohli odrazit úder fašistických vojsk tak, jak se sluší odrazit agresora, což náš lid zaplatil těžkými oběťmi a prolil mnoho krve.«¹⁰⁾

Tim se dostáváme i k otázce zejména tak politicky delikátní, jako jsou **otázky vstřícných a předstihových úderů.**

Je třeba předem říci, že **praktické řešení těchto otázek** dotýkajících se samé podstaty naší socialistické vojenské doktriny a spojeného strategického velení a plánování v rámci varšavské koalice socialistických států je **otázka, kterou nelze nikdy řešit konkrétně ani na diskusích na širokém a**

⁹⁾ Není bez zajímavosti, že se nedávno konalo v demokratické části Berlína velké cvičení lidové policie a lidových milic, které sledovalo

— procvičení součinnosti těchto složek při možném pokusu imperialistů o rozpoutání kontrarevolučního puče v Berlíně a NDR,

— propagandistické cíle, to jest dokázat, že NDR je připravena v zárodku tvrdě potlačit sebemenší pokus o rozpoutání této nové válečné varianty.

¹⁰⁾ Maršál SSSR Žukov ve své řeči ve vojenské akademii v Indii. Krasnaja zvezda, 23. 3. 1957.

nepovolaném fóru (jak se to u nás někdy děje), ani v tomto časopise. Je pochopitelné, že tyto otázky, které bude především řešit KSSS s ostatními komunistickými stranami našich zemí a zároveň velení Sovětské armády v součinnosti s nejvyššími vojenskými představiteli armád socialistických zemí, jsou těmito otázkami, které podléhají v našem vlastním zájmu nejprůběžnějšímu utajení.¹¹⁾

V zásadě je však možné říci asi toto:

1. Je nesporné, že kdyby chodem událostí byly armády našeho tábora donuceny k takovým krokům v zájmu uchránění míru nebo k vybojování strategické iniciativy v zájmu našeho vítězství ve válce vnucené nám imperialisty, byl by to **svrchované spravedlivý a zákonný akt**. Bylo již uvedeno, že o spravedlivém rázu války nerozhodují vojenské znaky, jako kdo se brání nebo útočí, kdo zaútočí první, atd., nýbrž především politické cíle, které se těmito akcemi sledují. Je jasné, že naše zřízení a vlády našich států, kde není vykořisťovatelských tříd, nikdy nemohou dát našim ozbrojeným silám jiné úkoly než ty, které souvisí s obranou lidu, s obranou jeho zájmů a revolučních vymožeností.

Je zajímavé, jak již před desítkami let byla tato otázka naprosto jasná na příklad samému Marxovi, když v jednom ze svých dopisů napsal: *»Kugelmann si plete obrannou válku s obrannými vojenskými operacemi. Předpadne-li mne tedy nějaký chlap na ulici, smím jen odrážet jeho rány, ale nesmím ho srazit k zemi, poněvadž bych se proměnil v útočníka! U těchto lidí číší z každého slova nedostatek dialektiky.«¹²⁾*

Rovněž M. V. Frunze učil velitelský sbor mladé Sovětské armády, že *»není vůbec vyloučena možnost, že nastane taková situace, při které možná proletářskému státu nezbude než vzít iniciativu zahájení operací na sebe.«¹³⁾*

2. Vzhledem k tomu, že obrana naší vlasti spočívá na pevných základech spojenectví s SSSR a svazku socialistických armád ve Varšavské smlouvě za vedoucí úlohy SSSR, je nutné vždy, když uvažujeme o možné činnosti našich ozbrojených sil v počátečním období této války (zejména při otázce vstřícných a předstihových úderů), **uvažovat pouze v rámci a s hlediska celé Varšavské smlouvy sledující obranu zájmů celého našeho tábora.**

3. Je nasnadě, že diskutující o možné činnosti našich ozbrojených sil **musíme uvažovat i o možnosti provedení vstřícných a předstihových úderů jako o jedné z možných variant činnosti ozbrojených sil našeho tábora na počátku třetí světové války.**

Domnívám se, že dnes je hluboce škodlivé nepřipouštět tuto variantu vůbec ze strachu *»abychom se nestali útočníky«*. Důvody vyvracející toto netřídní a nesprávné stanovisko byly již vyloženy. Stejně **nesprávné by však bylo uvažovat o této variantě jako o jediné a předem vylučovat vše-**

¹¹⁾ Při návštěvě SSSR jsem se přesvědčil, že i když každému sovětskému důstojníkovi je vlastní útočný ráz socialistické vojenské doktriny, zákonnost spravedlivých válek, které vede SSSR nebo které budou přinuceny vést socialistické státy v koalici atd., nevede se o těchto otázkách ani veřejná diskuse, ani nejsou z pochopitelných důvodů široce publikovány v sovětském vojenském odborném tisku.

¹²⁾ K. Marx ve svém dopise B. Engelsovi ze 17. 8. 1870. Marx-Engels, Vybrané dopisy, Svoboda 1952, str. 224.

¹³⁾ M. V. Frunze, Vybraná díla, Naše vojsko, str. 153.

chny dosavadní možné varianty, jakož i ty, jejichž použití by se ukázalo nejúčelnějším za té nové situace, kterou je dnes možno jen těžko předvídat.

4. Ještě jednu poznámku.

Když v mladé Sovětské armádě byla diskutována i tato forma činnosti, byl M. V. Frunze otázan, zda velitelé mají vědět, že *»v jisté situaci a za jistých podmínek můžeme vyrazit do útoku za hranice naší země«*. M. V. Frunze na to tehdy odpověděl: *»Já na to odpovídám, že mají. Náš velitelský sbor a armáda to mají vědět. Po této stránce nelze vést výchovu v duchu obranářství.«*¹⁴⁾

Zároveň však M. V. Frunze poznamenal, že nejškodlivější by bylo mluvit o útočných válkách z naší strany, vytrubovat to na shromážděních, v novinách atd., což by bylo jenom *»škodlivé pro věc, hloupé, nemarxistické«*.

*»Přeji si nedělat hluk, nevytrubovat do světa a nekřičet, avšak přeji si zároveň, aby každý voják Rudé armády byl prodchnut proletářskou ideologií, zejména aby jí bylo proniknuto jádro armády — velitelský sbor.«*¹⁵⁾

Domnívám se, že k jasnosti těchto slov M. V. Frunze, velkého proletářského vojevůdce, není třeba nic dodávat.

Úkol politického zabezpečení bojové činnosti ozbrojených sil v příští světové válce a zejména v jejím počátečním období nezáleží tedy v planých někdy diskusích o tom, zda budeme či nebudeme provádět vstřícné a předstihové údery, nýbrž v trpělivé a soustavné denní přesvědčovací práci, ve vštípení základních myšlenek a rysů naší socialistické vojenské ideologie a socialistické vojenské doktriny každému příslušníku armády, zejména velitelskému sboru.

Úkol vojenskoodborného zabezpečení bojové činnosti našich ozbrojených sil v příští světové válce a zejména v jejím počátečním období záleží v dosažení maximální stále a všestranné bojové pohotovosti naší armády, připravené v jakémkoli okamžiku vyrazit rychle, rozhodnými útočnými akcemi proti agresorovi.

To je několik poznámek k některým otázkám rysů naší socialistické vojenské doktriny a na okraj právě vedených diskusí o rázu bojové činnosti našich ozbrojených sil v počátečním období příští světové války.

^{14), 15)} M. V. Frunze, Vybraná díla, Naše vojsko, str. 176.

VLIV EKONOMICKÉHO POTENCIÁLU NA POČÁTEČNÍ OBDOBÍ SOUDOBÉ VÁLKY

Podplukovník Bohuslav Krasický

Součástí socialistické vojenské vědy je zkoumání ekonomického a morálního zajištění války na naší straně i na straně nepřítele. Význam tohoto zkoumání vzrůstá použitím zbraní hromadného ničení, které vnášejí do řešení těchto otázek mnoho nového. Tím se možná příští válka podstatně odlišuje od všech válek předchozích. Úkolem této stati je stručně nadhodit některé hlavní problémy ekonomického zajištění soudobé války, ukázat, jaký bude vliv ekonomického potenciálu na počáteční období války, a naznačit směr možného řešení těchto hlavních problémů ekonomického zabezpečení přípravy a vedení soudobé války. Které problémy považujeme v současné době za hlavní?

Za prvé a především existuje nutnost zajistit možnost vyrábět a hospodařit v období přípravy i vedení války neboli zajistit realizaci ekonomického potenciálu, za druhé vystupuje do popředí nutnost rozvíjet válečnou výrobu a válečné hospodářství jak za přípravy, tak i za vedení války, za třetí v souvislosti s oběma předchozími problémy je tu otázka ekonomické převahy nad nepřítelem, která je konec konců základem získání převahy vojenské, za čtvrté v souvislosti s použitím zbraní hromadného ničení vzniká pro ekonomiku každé země nebezpečí nenadálého zničení, tu jde o problém využít momentu překvapení k zničení ekonomického potenciálu.

Řešení těchto problémů je nutné jednak v období přípravy války, jednak za počátečního období války. V každém případě právě tyto problémy určují s ekonomického hlediska též povahu počátečního období soudobé války. Vysvětlení jejich obsahu a možného způsobu řešení nám do jisté míry odhalí, jaký vliv bude mít ekonomický potenciál na počáteční období války.

I

Rozeberme nejprve podrobněji hlavní problémy ekonomického zajištění přípravy a vedení války, jejichž řešení se nevyhne žádná země nebo skupina zemí.

a) Problém realizace ekonomického potenciálu

V každé válce bylo hlavní starostí válčících zemí zajistit uspokojování materiálních potřeb bojujících armád i zápolí. K tomu musela být zachována výroba a celé národní hospodářství. Aby byla zachována výroba, bylo třeba mít k dispozici pracovní síly, výrobní kapacity, zdroje energie a zásoby surovin jak v oblasti průmyslové výroby, tak i výroby zemědělské, v oblasti dopravy atp. K tomu musela mít každá země dostatek finančních prostředků a dobře organizované a fungující národní hospodářství. Při tom požadavky na ekonomiku země vzrůstaly. Války předmonopolního kapitalismu si vyžadovaly 8 až 14% národního důchodu. Avšak již první světová válka pohlcovala na vojenské výdaje každý rok okolo 50% národního důchodu. Odhaduje se, že se výdaje na první světovou válku rovnaly výdajům na vše-

chny války 19. století. Druhá světová válka tuto tendenci ještě zesílila. Války nyní pohlcují 60 i více procent národního důchodu, t. j. až 40% celkového společenského produktu. Světový rozsah válek a doba jejich trvání vzdalovaly miliony lidí od produktivní práce, obrovský rozsah škod a ničení přiváděly nazmar mnoho hodnot. To všechno se odrazilo v hospodářství válčících zemí.

K upřesnění představy o požadavcích obou světových válek na ekonomiku společnosti nebude na škodu uvést celkový přehled o nákladech, ztrátách, škodách a jiných pohledávkách za období od roku 1900 až 1946.¹⁾

Náklady ve válce 1914 až 1918

	Liber šterlinků
1. Námořní ztráty, bojové a obchodní lodě; počet 7255 všech typů s celkovou tonáží 17 816 411 BRT. Odhad z roku 1922, i s lodními náklady, počítaje v to ještě námořní lodě vystavěné před rokem 1914	1 232 800 000
2. Pozemní škody, domy, továrny, veřejné budovy, pozemky, úroda, železnice, vodní díla a p.	6 241 670 000
3. Přímé peněžní náklady. Není v to počtata položka 6. Zabitých bylo 8 867 576, raněných 20 928 045 jen u ozbrojených sil	35 448 000 000
Další dvě položky vznikají z těchto ztrát	
4. Zkapitalisovaná hodnota válečných pensí a jiných závazků vzniklých z války	1 512 000 000
5. Lidský kapitál nebo jiné sociální hodnoty, zničení výdělečné schopnosti	5 057 457 510
6. Válečné náklady v období od roku 1900 až 1920 s vyložením položky 3	27 012 700 000
Celkem vzhledem na období 1910 až 1920	76 504 627 000

Náklady ve válce 1939 až 1945

7. Námořní ztráty 24 542 lodí s celkovou tonáží 11 928 839 BRT	1 519 196 000
Obchodní lodě. Ztráty 11 891 lodí s celkovou tonáží 48 330 641 BRT i s náklady	2 577 755 000
Letadla všech typů 251 157. Většina těchto letadel byla vyrobena v letech 1939 až 1945. Jejich hodnota je zahrnuta v položce 9, t. j. přímé peněžní náklady.	
8. Škody pozemní	65 557 008 369
9. Přímé peněžní výdaje (neobsahuje položku 12) Bylo zabito 16 095 644, raněno 11 860 327 příslušníků ozbrojených sil. Další dvě položky vyplývají z těchto ztrát.	223 342 859 543
10. Kapitalisovaná hodnota válečných pensí	11 580 129 647

¹⁾ Arthur Guy Enock, This War Business.

11. Lidský kapitál a sociální hodnoty	99 276 974 250
12. Válečné náklady v době 1921 až 1946 s vyloučením položky 9	258 856 000 000
Celkem vzhledem na období 1921 až 1946	658 612 971 809
Převedeno z období 1900 až 1920	76 504 627 000
Převedeno z období 1921 až 1946	658 612 971 809
Celkový úhrn	735 117 599 319

Sečteme-li válečné výdaje 24 nejdůležitějších zemí světa za období od roku 1900 až do roku 1946, zjistíme, že tyto země vynaložily na válečné výdaje a na obranu 321 316,7 milionu liber šterlinků a na všechny ostatní účely vydaly 313 759,9 milionu liber šterlinků. Válečné náklady za toto období činily 51% všech jejich nákladů, které byly v této době vůbec vynaloženy. Státní dluh těchto zemí byl za totéž období zvětšen 42krát, vzrostl ze 4003,4 milionu liber v roce 1900 na 171 240,8 milionu liber šterlinků v roce 1946. Příprava a vedení soudobé války si vyžaduje ještě vyšší náklady než v minulosti. Národní hospodářství všech zemí je stavěno před úkol, jak zajistit tyto potřeby války a při tom nepřivést ekonomiku země k hospodářskému zhroucení.

K tomu za nebezpečí nukleární války přistupuje ještě další nová okolnost, a to ta, že atomových zbraní bude použito především k zničení hospodářské síly zemí, t. j. k zničení ekonomického potenciálu. Dosud bylo národní hospodářství vystaveno jenom následkům takových válečných akcí, které na čas ochromovaly možnosti rozvíjení výroby a celého hospodářství, avšak nyní je ekonomika země vystavena nebezpečí rozsáhlého a trvalého zničení. Počátek této tendence se projevil již v druhé světové válce rozsáhlým bombardováním, které vyústilo v použití atomových pum.

V době války bylo v Evropě spojeneckými vojsky shozeno 2 697 473 t pum, hlavní část byla shozena v posledním období války.²⁾ Z celkového počtu pum shozených na Německo v období do ledna 1944 bylo shozeno 17%, v období do června 1944 28%.

Z celkového množství 2,7 milionu t pum bylo shozeno na Německo 50,3%, na Francii 21,8%, na Itálii 13,7%, na Rakousko, na Maďarsko a na Balkán 6,7%, na ostatní země 7,5%.

Použití těchto prostředků nesměřovalo tehdy k zničení ekonomických center, nýbrž různých jiných, t. j. strategických cílů.

Na příklad z celkového množství shozených pum bylo shozeno

na komunikace na souši	32,1%,
na města	23,7%,
na vojenské cíle	11,1%,
na podniky naftového a chemického průmyslu, na kaučukový průmysl	9,3%
na letecké základny	6,9%,
na vodní komunikace a mořské cíle	4,2%,

²⁾ The Effects of Strategic Bombing on the German War Economy.

na základny střel V 1	2,0%,
na podniky leteckého průmyslu	1,8%,
na ostatní průmyslové podniky	2,6% a
na ostatní objekty	6,3%.

Bylo vypočteno, že 40 000 shozených pum způsobilo snížení roční výroby v celém Německu o 2,71%. To znamená, že k snížení roční výroby a 1% bylo nutno shodit asi 15 000 pum. Teprve později, až v roce 1944 a 1945, bylo bombardování zaměřeno na zničení ekonomiky Německa, jak vyplývá z tohoto přehledu:

Rok	Váha pum shozených na města v t	Snížení výroby v %
1942	37 826	2,5
1943	143 578	9,0
1944	254 666	17,0
1945 (leden—duben)	98 443	8,5 (což by činilo 19,5% za rok při udržení stejného tempa intenzivního bombardování)

Byla těžce postižena hlavní průmyslová centra Německa. Přesto výroba válečného materiálu rostla, a to vezmeme-li leden 1942 za 100%, činila v červnu 1944 322%.

Nálety mohly snížit průmyslovou výrobu v městech na 55%, avšak jestliže se neopakovaly, zvýšila se za tři měsíce úroveň výroby opět na 80% a za 6 až 11 měsíců na 100%. Později bylo letecké bombardování zaměřováno především na snížení úrovně průmyslové výroby, a to zničením výrobního zařízení, zničením pracovní síly, systému zásobování energií, komunikací a dopravy. Roku 1944 bylo vyraženo z provozu 6,5% provozního parku.

Bombardováním ekonomických center nemohla být zničena ekonomika, bylo nutno najít účinnější prostředek. Byl nalezen v atomové pumě a později ve vodíkové pumě, která je 700krát účinnější než atomová puma shozená na Hirošimu. Ekonomický potenciál země může být zničen a to trvale.

Z toho vyplývá, že problém zajištění existence a rozvoje výroby a celého hospodářství za přípravy a vedení války nabývá zvláštního významu. Jeho podstata je v tom, jak využít existujících výrobních a hospodářských možností k tomu, aby výroba byla uskutečněna a hospodářství mohlo plnit svou funkci ve společnosti, a to jak za přípravy, tak i za vedení války. Rozvoj ekonomického potenciálu určuje možnost rozvíjení válečně ekonomického potenciálu.

b) Rozvíjení válečně ekonomického potenciálu

V obou světových válkách se projevila objektivní nutnost rozvíjet válečnou výrobu, neboť materiální a technické potřeby vedení války neustále vzrůstaly a vyžadovaly si rychlou výrobu válečného materiálu. Nutnost

rozvíjet válečnou výrobu vyplývá zejména z vysokého podílu válečné techniky ve válce, který se neustále zvyšoval a vyžadoval si čím dál tím větších materiálních i lidských zdrojů.

Válečný proces se čím dál více mechanisoval. Během první světové války se počet kulometů zvýšil v armádách 10krát až 20krát, rovněž počet děl se zvětšil. Na př. armády Německa, Francie, Anglie, Ruska a Itálie měly na počátku války 20 tisíc lehkých a 4400 těžkých děl. Na konci války měly tyto země již 47 tisíc lehkých a 27 tisíc těžkých děl. Na počátku války měly všechny válčící země 600 letadel, avšak na konci jich měly 10 tisíc a se všemi ostatními druhy 50 tisíc.

V první světové válce se objevily nové zbraně, jako na příklad tanky, kterých bylo v srpnu 1916 49, avšak na konci války jich bylo již 2 tisíce. Za první světové války bylo vyrobeno v Německu, Francii, Anglii, Rusku a v Itálii 140 000 děl, 820 000 kulometů, 174 200 letadel, 242 000 leteckých motorů, 228 000 nákladních automobilů a různé jiné techniky.

Za druhé světové války bylo vyrobeno západními spojenci (mimo SSSR):

letadel	443 031,
děl, pušek a palebných zbraní	49 319 462,
munice, pum, min atd.	82 352 314 472,
bojového a obchodního loďstva v přibližné tonáži	79 000 000 brt,
válečných vozidel a tanků	5 157 458,
oděvu, textilií, obuvi a jiné	1 585 101 000.

V závislosti na mechanisaci války vzrostla účinnost neboli efektivnost zbraní. Tato účinnost se jevila ve škodách a ztrátách, které utrpěly válčící země v první i v druhé světové válce. Všechny tyto tendence se jasně projevují v povaze možné příští války. V poválečném období přešly hlavní kapitalistické země v čele s USA k agresivní, válečné politice. Provádějí politiku horečného zbrojení, militarisují své hospodářství, militarisují hospodářství jiných zemí, vyzbrojují západní Německo a ostatní členy svých útočných seskupení. Politiku zbrojení charakterisují tato fakta: USA zvýšily své výdaje na obranu z 1077 milionů dolarů v roce 1939 na 50 274 milionů dolarů v roce 1953, Velká Británie zvýšila výdaje na zbrojení ze 382,5 milionů liber šterlinků v r. 1939 na 1554 miliony liber šterlinků, Francie z 29 miliard franků v r. 1938 na 1450 miliard franků v r. 1954.

Tato válečná politika hlavních kapitalistických zemí má vliv na hospodářství těchto zemí především tím, že se výroba orientuje na výrobu válečného materiálu. Tak na př. hodnota čisté výroby zpracovatelského a těžebního průmyslu v USA zaznamenala od roku 1950 do r. 1954 tento vývoj: 101,6 — 115,4 — 121,9 — 131,9 — 128,5 miliard dolarů. Z toho hodnota vojenské výroby činila v témž období 7 — 14 — 30 — 36 — 28 miliard dolarů. To znamená, že podíl vojenské výroby v procentech k hodnotě celkové výroby činil v témž období 7 — 12 — 25 — 27 — 21%. Takže dnes v Americe výroba vojenského průmyslu činí 20 až 25% objemu průmyslové výroby. Celá čtvrtina průmyslové výroby má v míru válečný ráz. Jde především o výrobu bojové techniky, která se neobyčejně rychle vyvíjí.

Můžeme této politice zbrojení přisoudit úlohu jednak určité ekonomické páky k oddálení krise, jednak je ekonomika hlavních kapitalistických zemí přizpůsobována potřebám soudobé války. V podstatě byly v ekonomice

USA a jiných kapitalistických zemí vytvořeny všechny základní formy válečného hospodářství, které zvyšují připravenost těchto zemí na vedení války. S touto skutečností je nutno počítat, nikoli ji ignorovat.

Rozšiřování válečné výroby znamená neproduktivní užití ekonomických zdrojů společnosti. Jde na úkor normální mírové výroby a spotřeby. Proto každá společnost může věnovat jen určitou část na krytí těchto neproduktivních potřeb. A tato část je určena zejména dvěma faktory: objemem národního důchodu a existenčním minimem. Uveďme příklad:

Země A má 100 milionů obyvatel. Národní důchod činí 100 miliard jednotek, na jednoho obyvatele připadá 1000 jednotek. Existenční minimum činí 80 jednotek, zbývá 920 jednotek na hlavu neboli 92 miliard jednotek pro celý národ. V rámci těchto 920 jednotek se může pohybovat maximální výše výdajů na rozvoj neproduktivní výroby a nákladů, ovšem teoreticky vzato, neboť není možné v žádné společnosti, aby se veškerého národního důchodu užilo neproduktivně. Takovým užitím národního důchodu by se zužovala základna rozvoje výroby a ekonomika by tak nebo onak spěla k rozkladu.

Tento zjednodušený příklad znázorňuje možnosti rozvoje válečné výroby jak za války, tak i v míru. Potřeby na zbrojení vzrůstají s povahou soudobé války, avšak nemohou trvale stlačovat existenční minimum, neboť by to vyvolalo odpor širokých lidových mas s politikou vlády, nemohou jít ani trvale nad národní důchod, na příklad prováděním půjček a p., neboť by se země octla na pokraji zhroutil. Rozvíjet válečnou výrobu je však objektivní nutnost vyvolávaná potřebami vedení války, a to již v době přípravy na válku. Musí být uskutečňována a rozvíjena v určitých mezích, proporcích k mírové výrobě. Musí být zásobována pracovními silami, musí mít určité kapacity, zdroje energie, suroviny atd., musí mít zajištěnu určitou organizaci a řízení v rámci společnosti. K tomu účelu je nutné rozvíjet válečnou výrobu a válečné hospodářství. Tak se v rámci celkového národního hospodářství natrvalo vyčleňuje jistá část souhrnných výrobních, po případě hospodářských možností a mění se v možnosti výroby válečné a válečného hospodářství. Tak tu nutně vzniká problém rozvíjení válečné výroby, po případě válečné ekonomického potenciálu. Na rozvoji válečné ekonomického potenciálu je závislý rozvoj vojenského potenciálu.

c) Problém ekonomické převahy

V obou světových válkách zvítězila vždy ta skupina zemí, která měla převahu v ekonomickém potenciálu a mohla na tomto základě dosáhnout také převahy ve válečné ekonomickém potenciálu i potenciálu vojenském. Za ekonomické převahy bylo možno nahrazovat vzniklé ztráty na ekonomickém potenciálu, válečné ekonomickém i vojenském potenciálu a vytvářet materiální předpoklady vítězství. Proto země, které neměly převahu v ekonomickém potenciálu, usilovaly jí dosáhnout politickými a válečnými akcemi.

Zajištění realizace ekonomického potenciálu před válkou i za války nacházelo v minulosti vždy svůj výraz v úsilí o dosažení ekonomické převahy nad nepřítelem. Dosažení konečného vítězství bylo vždy nejméně souhrnem ekonomické a vojenské převahy nad nepřítelem. Avšak věc nebyla tak jednoduchá. Ekonomická převaha se neuplatňuje přímo též vojensky. Ekonomická převaha vytváří jen určité předpoklady k dosažení převahy vojenské.

Vraťme se k našemu příkladu a rozšířme ho na dvě země:

Země A má 100 milionů obyvatel a národní důchod na jednoho obyvatele činí 1000 jednotek. Existenční minimum činí 80 jednotek. Na hlavu zbývá 920 jednotek, t. j. 92 miliard pro celý národ. Země B má 400 milionů obyvatel, její národní důchod činí 40 miliard jednotek, připadá na jednoho obyvatele 100 jednotek, existenční minimum je stejné 80 jednotek, přebytek činí na hlavu 20 jednotek, t. j. 8 miliard pro celý národ. Země A bude mít zhruba 12krát větší přebytek, kterého může použít k přípravě nebo k vedení války, než země B neboli bude válečně ekonomicky 12krát silnější. Země A může použít dalších prostředků na vedení války, aniž sáhne na existenční minimum. Tento příklad ukazuje teoreticky určité ekonomické možnosti, avšak záleží na mnoha dalších činitelích, jak těchto možností bude využito.

Použití prostředků hromadného ničení zvyšuje význam vojenského potenciálu a do jisté míry i jeho nezávislost na potenciálu ekonomickém. Nerozhoduje jen množství válečné techniky vyrobené za určitou dobu, nýbrž záleží na její kvalitě, t. j. účinnosti, na způsobu jejího použití atd.

Existuje možnost kompenzovat ekonomickou převahu vojenským mistrovstvím, politickými akcemi atd.

d) Problém momentu překvapení

Problém ekonomické převahy byl za druhé světové války často řešen s využitím momentu překvapení. Nacistické Německo nemělo nad Sovětským svazem ekonomickou převahu, ale mělo převahu vojenskou — alespoň dočasně, a proto volilo způsob nenadálého přepadení.

Rychlými útočnými akcemi okupovalo území, které se rovnalo plochou jedné a půl Francie, s 71 miliony hektarů obdělávané půdy, 88 miliony obyvatel a 109 miliony kusů hovězího dobytka. Produkce v této oblasti činila 46 miliard rublů. Rychlá okupace těchto oblastí snížila ekonomický potenciál SSSR téměř na polovinu. Přes tyto obrovské ztráty byl Sovětský svaz s to rozvinout svůj ekonomický i válečně ekonomický potenciál a na konec Německo porazit. Existence zbraní hromadného ničení vtiskuje momentu překvapení zvláštní rys ničivosti. Nukleární zbraně umožňují nenadále zničit základní ekonomická centra. Zranitelnost ekonomiky neobyčejně vzrostla.

Nacistický ministr válečného hospodářství Speer za války prohlásil, že by snížení výroby elektřiny na 40% přivedlo vojenský průmysl Německa do nebezpečí, snížení výroby na 60% by přivedlo ke krachu veškerou válečnou ekonomiku. Nenadálé přepadení a zničení ekonomických center by ohrozilo nejen ekonomiku, ale i další existenci lidské společnosti. Proto je nezbytné uchránit ekonomiku před takovým nebezpečím.

Těmito problémy není zdaleka vyčerpána problematika ekonomického zabezpečení přípravy a vedení války. Zaslouhuje pozornosti velmi mnoho dalších otázek, jako na př. organizace a řízení národního hospodářství, financování a j., které se nutně vyskytnou v souvislosti s řešením těchto problémů.

II

Jak se nám tyto problémy jeví za vedení soudobé války, zejména v jejím počátečním období?

a) Soudobá válka se bude odlišovat s ekonomického hlediska od všech předchozích válek zejména

- oboustranným použitím atomových zbraní nebývalé ničivé síly, které bude směřovat především k zničení ekonomického potenciálu,
- ekonomický potenciál bude značně decimován, a to již na samém počátku války,
- zničení určité části ekonomického potenciálu znemožní plnit objektivně nutné požadavky nejen vedení války, ale i existence společnosti.

Z toho vyplývá nutnost učinit rozsáhlá opatření k zachování možnosti vyrábět a hospodařit. Možnost vyrábět pro mírový život i pro potřeby vedení války předpokládá mít dostatečné rezervy pracovních sil s náležitou kvalifikací, dále potřebné výrobní kapacity, kapacity dopravy, zdroje energie a surovin, dobře fungující dopravu atd. Pracovní síly jsou soustředěny v městech, průmysl v několika málo vysoce výkonných ekonomických centrech, energetické zdroje a základní suroviny rovněž. Ve světovém měřítku je průmysl soustředěn na několika místech a ta všechna jsou dnes již vyrobeným atomovým potenciálem postižitelná. Zachovat možnost vyrábět proto vyžaduje rozsáhlé přestavby celé ekonomiky, vytvoření nových kapacit mimo dosah zbraní hromadného ničení, zejména hluboko pod zemí, hluboko v horách, pod mořem atd. Vytvoření nových energetických zdrojů, jejich výstavbu, vytváření zásob surovin a potravin, stavbu rozsáhlých krytů pro městské obyvatelstvo, podzemních továren, zajištění dopravních prostředků a spojů atd. Všechna tato opatření vyžadují obrovských finančních nákladů, které jsou vesměs neproduktivní, a proto neúnosné, i pro nejbohatší země světa. Kdybychom tuto otázku zevrubně prozkoumali a vyjádřili náklady, které by si taková přestavba ekonomiky vyžadovala, došli bychom k několikanásobku všech dosavadních válečných výdajů. Žádná země není s to učinit v krátké době, na př. během deseti let, taková opatření, aby uchránila třeba jen dvacetinu svého ekonomického potenciálu.

Na tomto faktu nic nemění ani ta skutečnost, že na příklad Spojené státy vytvářejí plánovitě v rámci různých programů opatření, aby při odvetném úderu Sovětského svazu uchránily co nejvíce svůj ekonomický potenciál. Pro případ atomové války stavějí kryty, provádějí přípravy k evakuaci obyvatelstva z měst, mechanisují a automatisují jejich obranu, zajišťují dopravu, provádějí výstavbu nových kapacit mimo dosah nukleárních zbraní, provádějí centralisaci výroby a decentralisaci výrobního aparátu i energetických zdrojů, zvyšují kapacity dopravy, zejména námořní a letecké, zajišťují zdroje energie, zejména atomové, provádějí rozsáhlou automatisaci výrobních procesů nejdůležitějších výrobků, zajišťují zdroje strategických surovin po celém světě, hromadí zásoby na vlastní půdě, zajišťují zásoby potravin, rozmisťují své investice do zemí, které považují za svá zápolí, zejména do Latinské Ameriky i do jiných oblastí, rozvíjejí horečnou vědeckou činnost, zaměřenou směrem »zničit vše jednou ranou«.

Všechny země jsou vystaveny nebezpečí, že bude zničen jejich ekonomický potenciál; řada evropských spojenců USA především.

Zničení ekonomického potenciálu v počátečním období války vytvoří na obou válčících stranách s ekonomického hlediska zcela nové, nepředvídané podmínky pro další vedení války. Možnost zachovat rozvoj výroby a uspokojovat další potřeby vedení války bude záviset na míře zničení ekono-

mického potenciálu. Zničení ekonomického potenciálu bude závislé na množství, účinnosti a způsobu užití těchto prostředků.

Nukleární zbraně jsou produkt vysoce rozvinutého ekonomického potenciálu a tyto zbraně mohou ekonomický potenciál podstatně zničit již v samém počátečním období války. Tato skutečnost zásadně určuje nejen povahu počátečního období války, nýbrž války vůbec a tím i celou další existenci lidské společnosti. — Toto poznání bude čím dále tím hlouběji pronikat do vědomí prostých obyvatel naší planety a ti se nevzdají práva rozhodovat o svém osudu jen na základě přání největších světových monopolistů. Přitom je nutno činit potřebná opatření k zajištění realizace ekonomického potenciálu i k rozvíjení válečné ekonomického potenciálu.

(b) Z předchozího předpokladu vyplývá, že nebude možno rozvíjet válečnou výrobu v potřebném rozsahu v počátečním období i za dalšího vedení války. Nelze proto počítat s nějakou ekonomickou mobilisací až v počátečním období války a s převáděním ekonomiky na válečné koleje, jak tomu bylo za první i druhé světové války. Soudím, že nebude možno provést jakoukoli ekonomickou mobilisaci v počátečním období války. Válka bude v podstatě vedena těmi zbraněmi, které byly vyrobeny před válkou a které byly uchráněny před zničením v počátečním období. Použití zbraní hromadného ničení vyvolává nutnost rozsáhlé výroby těchto zbraní až na maximální hranici a rovněž dalších prostředků nutných k dosažení vojenské převahy nad nepřítelem. Těžiště přípravy ekonomiky na válku se posunuje do období před válkou. Povaha počátečního období války bude především záležet na stupni připravenosti ekonomiky na vedení války.

Rozvíjení válečné výroby může vyvolat vážný rozpor v ekonomice, zejména u zemí, které jsou v období budování materiálně výrobní základny. Z této skutečnosti vyplývá nutnost vzájemné pomoci, ekonomické koordinace a prohlubování dělby práce. Základem úsilí rozvíjet válečnou výrobu v podmínkách před válkou musí být rozvíjení ekonomického potenciálu, zvyšování tempa jeho rozvoje, poněvadž jen tak je možno zvyšovat neproduktivní výrobu, nikoli na úkor výroby produktivní a zároveň zajišťovat zvyšování životní úrovně obyvatelstva.

Rozvíjení válečné výroby musí být soustředěno na výrobu rozhodujících zbraní vysoké technické dokonalosti, na dosažení prvenství v účinnosti těchto zbraní a maximální úspornosti při jejich výrobě. Takovou cestou je možno uskutečňovat rozvíjení válečné ekonomického potenciálu. Takové řešení problému rozvíjení válečné ekonomického potenciálu si nutně vyžádá existenci válečné ekonomiky v jisté zárodečné formě, která by řešila řadu otázek vznikajících z nutnosti rozvoje válečné výroby již v míru.

(c) Použití zbraní hromadného ničení otvírá otázku, zda je nutno k zajištění vítězství nad nepřítelem dosáhnout ekonomické převahy nad nepřítelem nebo zda mají předpoklady k vítězství také země, které nemají ekonomickou převahu nad svým nepřítelem.

Vycházíme-li jen z minulosti, ukazují všechny dosavadní zkušenosti, že dosáhnout ekonomické převahy je nezbytné. A to proto, že se ekonomická převaha projevuje již v počátečním období války, a to především tím, že tato skupina zemí bude mít po ruce větší množství ničivých prostředků, že mohla pro připravovanou válku již dříve vyrábět a všestranně vybavit své ozbrojené síly potřebnou válečnou technikou, že mohla vytvořit pro počáteční období války to, co nebude možno vytvořit během války.

Ekonomická převaha se projeví podstatně již v počátečním období a je dnes celkem jasné, že se může projevit rozhodujícím způsobem. S tímto faktem musí počítat zejména země, které nemají nad možnými protivníky ekonomickou převahu, a musí hledat cesty především politické a vojenské, jak tuto ekonomickou převahu kompenzovat. Přitom použití prostředků hromadného ničení umožňuje získat ekonomickou převahu.

Budou-li na příklad menším množstvím prostředků hromadného ničení zasazeny rozhodující ekonomická centra, může být ekonomická převaha podstatně snížena. To lze aplikovat na příklad na energetické zdroje, na dopravní uzly železniční, silniční, na dopravu přes oceán nebo i získáním kapacit na cizích územích anebo konečně i zničením základních ekonomických center. Hlavní starost však musí být soustředěna na zničení vojenského potenciálu nepřítele, zejména zásob prostředků hromadného ničení. Ekonomická převaha se nemůže uplatnit bezprostředně. Přímě je podmíněna ještě vojenskými činiteli a konečně také politickými. Problém ekonomické převahy může být řešen již za přípravy války nebo musí být vyřešen v počátečním období války. Tato nutnost vyplývá z faktu, že nebude možno dosáhnout ekonomické převahy za války, neboť nebude možno rozvíjet výrobu vzestupným tempem. Perspektiva vzájemného ničení napovídá, že velkou úlohu v tomto směru bude mít prostor, to jest ty oblasti, které budou uchráněny ničení a mohou tvořit určité ekonomické zálohy. Není vyloučeno, že se tímto směrem posunou civilizační střediska po válce.

d) Problém využití momentu překvapení k zničení vojenského a ekonomického potenciálu je nutno řešit v souvislosti s předchozími problémy, a to rovněž v počátečním období války. Využití momentu překvapení umožňuje (neexistují-li technické prostředky jeho vyloučení) nenadále zničit značnou část ekonomického potenciálu nepřítele a tím podstatně změnit poměr sil dvou válčících skupin.

Na tomto základě je možno dosáhnout vojenské a ekonomické převahy v počátečním období války a rozhodnout o výsledku války. Takovým způsobem je možno změnit ekonomickou, po případě vojenskou převahu. Využití momentu překvapení by muselo dosáhnout zničení, po případě zneškodnění prostředků hromadného ničení, které by již nemohly zasáhnout svůj určený cíl, a zároveň znemožnit jejich další výrobu. Podstata využití momentu překvapení je ve zničení vojenského a ekonomického potenciálu a spočívá na způsobu použití prostředků, které máme po ruce.

Pro socialistické země však vyplývá kategorický příkaz absolutního vyloučení využití momentu překvapení nepřítelem, neboť by to znamenalo podlomení obranyschopnosti země.

V perspektivě vývoje nukleární války, a to již počátečního období, je nutno připustit, že v takové válce opravdu nebude vítězů, budou jen zničení. Avšak míra zničení závisí na tom, kolik budou mít válčící strany koalice k dispozici ničivých prostředků, jaké účinnosti a jakým způsobem bude těchto prostředků použito. Záleží na tom, jaký ekonomický potenciál bude zachován, jaké zdroje pracovních sil, kapacity, energie a suroviny budou mít jednotlivé skupiny v rezervě, jaké budou mít zápolí, dopravní možnosti, spoje. Bude záležet na tom, jaké síly zůstanou po provedení prvního úderu v počátečním období války k jejímu dalšímu vedení.

*

Závěrem můžeme stručně shrnout základní these naší odpovědi na otázku danou tematem:

1. Ekonomický potenciál všeobecně určuje válečně ekonomický a tím také potenciál vojenský. Vojenský potenciál je na ekonomickém závislý, avšak nikoli přímo, a to proto, že vojenský potenciál nabyl pro obrovskou ničivost nukleárních zbraní rozhodujícího významu. Nukleární zbraně jsou výsledkem vysoce rozvinutého ekonomického potenciálu, který dává ozbrojeným silám k dispozici rozhodující množství nukleárních zbraní a jiné válečné techniky, jimiž může být zničen ekonomický potenciál nepřítele, a tím může být rozhodnuto o výsledku války. Ekonomický potenciál takto nepřímo určuje povahu počátečního období války.

2. Ekonomický potenciál vytváří základní možnost rozvoje válečně ekonomického potenciálu. Rozvíjet válečně ekonomický potenciál je objektivní nutnost, a to již za přípravy války, neboť použití zbraní hromadného ničení absolutně vylučuje možnost rozvíjet válečně ekonomický potenciál za války progresivním tempem. Rozvíjení válečně ekonomického potenciálu před válkou si vyžaduje vytvoření zvláštní formy národního hospodářství: válečné ekonomiky. Převádět ekonomiku na válečné koleje až v počátečním období je vyloučeno. Rozvíjení válečně ekonomického potenciálu vytváří možnost dosažení vojenské převahy, a to již v počátečním období války.

3. Dosáhnout ekonomické převahy nad nepřítelem je objektivní nutnost. Ekonomická převaha se projevuje již v počátečním období války. To vyplývá ze skutečnosti, že hlavní kapitalistické země, které v rámci své agresivní koalice mají nad zeměmi socialistické soustavy ekonomickou převahu, militarisovaly ekonomiku a rozvinuly výrobu zbraní hromadného ničení, což zvýšilo jejich vojenský potenciál. Pro země socialistické soustavy vyplývá nutnost hledat cesty, jak tuto ekonomickou, po případě vojenskou převahu kompenzovat, a to buďto již za přípravy nebo za počátečního období války.

4. Pro socialistické země je nezbytné absolutně vyloučit využití momentu překvapení nepřítelem a hledat cesty, jak využít momentu překvapení k účinnému odražení chystaného útoku, k zničení jeho ekonomického potenciálu, po případě vytvoření ekonomické převahy k dosažení vítězství, a to již v počátečním období války.

VÝZNAM STRATEGICKÉHO PŘEKVAPENÍ A VLIVU JINÝCH ČINITELŮ NA PRŮBĚH POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Generál armády Ludvík Svoboda

Zvláštností počátečního období války je, že k ozbrojenému zápasu může dojít v takových podmínkách, kdy ještě nemusí být plně mobilisován celý vojenskoekonomický potenciál válčících států nebo koalic. Obě strany se budou snažit v plné míře využít všech slabin, aby od začátku vnutily protivníku svou vůli, omezily jeho strategickou iniciativu nebo ho jí úplně zbavily a připravily si podmínky pro rychlé rozhodnutí války. Jen letmý pohled do dějin posledních válek nám umožňuje pochopit, jakým způsobem se zahajovaly a jak útočník využil i těch nejnenápadnějších slabin, aby způsobil svému protivníku porážku. Všechna poslední tažení a války byly zahajovány s překvapením, ať už jde o jakoukoli jeho formu. Útočník využil ve všech případech neúplné mobilizační pohotovosti ozbrojených sil napadené země, slabin v jejích obranných koncepcích, nedostatků účinné vojenské techniky, nevýhodné strategické polohy, nepevnosti spojenecké koalice, diplomatických opatření, prostě všech činitelů, kteří mu umožňovali dosáhnout počátečního úspěchu. A podle toho, do jaké míry se mu to podařilo, odrazilo se to mnohdy buď na průběhu celého tažení nebo alespoň na průběhu počátečního období války. Taková země, která nemohla vyrovnat nerovnost podmínek ve vedení války, které tak byly vytvořeny, často utrpěla porážku.

Dlouho jsme v naší vojenskovědecké práci hodnotili výsledky ozbrojeného zápasu dvou protivníků nebo koalic jen s hlediska působení tak zvaných trvale platných činitelů, které jsme ještě zužovali na pět, jak je správně vyjádřil v průběhu Veliké vlastenecké války s. Stalin. Neuvažovali jsme o dalších trvale působících činitelích, jako je na příklad geograficko-ekonomický ráz prostoru, v němž ozbrojený zápas probíhá, činitel času, politika země, která podmiňovala pevnost koalice a j., kteří mají takový význam, že mohou mít rozhodující vliv na výsledek celé války. Podceňovali jsme ještě více význam tak zvaných dočasně působících činitelů, jejichž působení se omezuje jen na určité období války a jen na některé její oblasti. Jak učí zkušenosti, nelze je podceňovat. V každé válce sehráli tito činitelé svou úlohu. Dosažené výsledky vytvářely často velmi příznivé předpoklady pro splnění válečných cílů. Takové dělení činitelů majících vliv na průběh a výsledek války nelze pokládat za správné, protože je to dogmatický přístup k řešení důležitých problémů a vedlo k šablonovitému hodnocení tak složitých jevů, jako jsou jevy válečné.

Činitelé mající vliv na průběh počátečního období války

Soudobé války se vedou masovými armádami; velmi zřetelně to dokazuje první a druhá světová válka. Proto je jedním z rozhodujících činitelů vítězství především lid dané země. Když je přesvědčen o spravedlivosti války, která mu byla vnucena, odráží se to v jeho morálním potenciálu a pak nešetří žádného úsilí ať už na frontě nebo v zápolí, aby byla vítězně ukončena. Rozhodující úloha lidu ve válce závisí však ve značné míře

na správném řízení bojové činnosti ozbrojených sil na frontě a na organisaci pracovního úsilí v zápolí. Lid socialistických států si nepřejí válku, když však bude proti němu zahájena, stane se heslo »Všechno pro válku« základním zákonem jeho života. Zájmy všech socialistických zemí jsou shodné, není mezi nimi protikladů, což podstatně zvyšuje bojovou hodnotu a význam jejich vojenského spojení, které našlo tak markantní odraz ve Varšavské smlouvě. Jednota a pevné přátelství všech zemí, které jsou jejími účastníky, je jedním z hlavních a rozhodujících činitelů vítězství v případné válce. Pro její počáteční období má ten význam, že válku od samého zahájení nebude vést jedna země, nýbrž celá koalice. Porušení svrchovanosti kterékoli země znamená válku proti celému táboru socialismu. Proto upevňování spojení všech těchto zemí je nejen rozhodujícím činitelem ve válce, ale i nejlepším zárukou jejího oddálení a zmaření vůbec.

K vedení války musí mít státy důkladně vybudovanou a organisovanou ekonomiku. Na úrovni a rozvoji ekonomiky státu závisí kvantita i kvalita vojenské techniky, která je přímou materiální základnou bojové síly a bojové schopnosti armád. Ekonomické možnosti země jsou činitelem, který rozhoduje o průběhu i výsledku války. Proto k zabezpečení vysoké bojové schopnosti ozbrojených sil musí být tyto síly vybaveny dokonalou technikou v takovém množství, aby byly schopny odrazit nepřátelský úder v kteroukoli dobu. Snahou odpovědných činitelů musí být dosáhnout technické převahy nad nepřítelem. To je zvláště důležité pro počáteční období války, kdy ještě nebyla ekonomika převedena na válečnou výrobu.

Kromě těchto činitelů má stejný rozhodující význam i vojenský faktor, který zahrnuje čistě vojenská opatření země k válce. Sem patří na příklad úroveň vojenské vědy, bojová a politická příprava vojsk, takticko-operační příprava velitelského sboru a j.

Avšak kromě těchto činitelů, které možno nazvat rozhodujícími pro průběh i výsledek války, je velmi mnoho dalších, které zvláště v počátečním období války mají velký význam. Sem patří hlavně strategické překvapení, které se může stát činitelem rozhodujícím, je-li uskutečněno proti zemi, která není k válce připravena.

V tomto článku pojednám o významu některých činitelů, o nichž jsem mluvil dříve, v počátečním období války a soustředím se hlavně na rozbor strategického překvapení a jeho závislosti na technické úrovni ozbrojených sil, na významu vojenské vědy a přípravy ozbrojených sil k soudobé válce.

Strategické překvapení a jeho význam v počátečním období války

Sledujeme-li vojenskou odbornou literaturu západních států, můžeme zjistit, že se značná pozornost věnuje studiu překvapivého a nenadálého zahájení války. Zvláště představitelé leteckých kruhů se ještě přidržují teorie bleskové války, v níž právě nenadálé napadení má být významným činitelem zabezpečujícím její úspěch. Nedávno vyšla ve Spojených státech amerických kniha plukovníka Reinhardta: »Americká strategie v atomovém věku«, v níž autor doslova uvádí: »Použití atomových a vodíkových zbraní znovu vytváří možnosti bleskového vítězství.« Obdobně generál Smith ve své práci »Überschall-Strategie« zdůrazňuje význam překvapení v soudobé válce. Zastánci bleskové války pak vyžadují vytvoření takových ozbroje-

ných sil, které by byly schopny jedním bleskovým úderem zasadit protivníkovi mohutný úder, který by podlomil jeho obranyschopnost. Zdůrazňují, že na mobilisaci ozbrojených sil v možné válce nebude čas, proto musí být k dispozici takové síly, které jsou schopny splnit úkoly, které předvídá strategické velení pro první období. Často se vyskytují i úvahy o preventivních úderech, které mají zasáhnout protivníka v době, kdy ještě není k válce připraven. Zdůrazňují však význam nenadálého napadení, které může mít rozhodující úlohu v celé válce. Proto je nutné, abychom se i my více zabývali problémy překvapení ve všech jeho formách a také způsoby, jak překvapení čelit.

Význam překvapení byl chápán v historii všech válek. Někteří vojévůdcové mu připisovali dočasný omezený význam, jiní je pokládali za trvale působícího činitele, který může rozhodnout o výsledku války. Sociálnělistická vojenská věda správně hodnotí význam překvapení a pokládá je za takového činitele, který sice k dosažení vítězství není nutný, avšak je velmi prospěšný, protože umožňuje dosáhnout úspěchu třeba slabšími silami, při menších ztrátách, s vynaložením menšího úsilí. Překvapením totiž uvádíme nepřítele do takové situace, která mu zabraňuje plně využít sil a prostředků, kdy se dovedně organisovanou činností vlastních ozbrojených sil vytváří nerovnost v podmínkách vedení války. Podle toho, v jakém rozsahu bylo překvapení dosaženo, trvá i jeho působení, a jsou mu proto úměrné i dosažené účinky. Na začátku války půjde především o všechny formy strategického překvapení, z nichž nejdůležitější je nenadálé napadení protivníka.

Vývoj vojenské techniky dosáhl totiž takových rozměrů, že nenadálé napadení může v některých případech rozhodnout o celkovém výsledku války, zvláště když bude uskutečněno proti zemi, která není na jeho odrazení připravena. Účinky jaderných a jiných zbraní hromadného ničení jsou všeobecně známy. Když si je srovnáme s účinky doposud používaných prostředků, nejlépe nám vynikne, co nového v oblasti nenadálého napadení přináší a jak se mohou proto projevit nejen na výsledcích počátečního období, ale i na celkovém průběhu a výsledcích války. Přehled ztrát způsobených ve třech městech Japonska normálními leteckými a dvěma atomovými údery nám podává tabulka na straně 61.

Z této tabulky jasně vysvítá, jak neúměrně se zvětšují ztráty po napadení zbraněmi hromadného ničení. V ní jsou vyčísleny jen ztráty na lidech, a je samozřejmé, že se obdobně zvyšují materiální ztráty. Někteří západní odborníci v oblasti jaderných zbraní vypočetli, že by na zničení celého Londýna stačily dvě vodíkové pumy.

Zbraně hromadného ničení jsou v soudobých podmínkách takovým činitelem, který umožňuje zasadit protivníkovi zdrcující údery, v krátké době podlomit jeho obranyschopnost, prostě způsobit mu takové ztráty na morálním, vojenském a ekonomickém potenciálu, které nebude možné v krátké době nahradit. Zatím co strategické bombardování normálními trhavými pumami za druhé světové války nemělo rozhodující význam na její výsledek, stává se dnes tato otázka poněkud jinou. Použitím zbraní hromadného ničení může strategické bombardování na začátku války mít významnou, ba i rozhodující úlohu, nejsou-li včas uskutečněna všechna protipatření, která snižují jeho účinky na nejmenší míru.

Ukazatelé	Atomový úder v Hirošimě	Atomový úder v Nagasaki	Za 33 náletů letec. pumami na Tokio
Hustota obyvatelstva na jednu čtvereční míli	35 tisíc	65 tisíc	130 tisíc
Zasažený prostor ve čtvereč- ních mílich	4,7	1,8	15,8
Zabitých a nezvěstných	70 tisíc	36 tisíc	83 tisíc
Raněných	70 tisíc	40 tisíc	102 tisíc
Zabitých a raněných na jed- nu čtvereční míli	30 tisíc	42 tisíc	11,8 tisíc

Podle knihy Reinhardt-Kintner: Atomic Weapons in Land Combat (1 čtvereční míle = 2,5 km²).

Hustota obyvatelstva Tokia převyšuje hustotu obyvatelstva Nagasaki a Hirošimy dvakrát až třikrát, počet ztrát normálními pumami asi při stejné tritolo-
lové hodnotě je však jen 0,2 až 0,3 počtu obětí na téže ploše.

Názory všech západních odborníků se shodují v tom, že strategické pře-
kvapení uskutečněné skrytým soustředěním sil, strategickým maskováním,
masovým použitím zbraní hromadného ničení a provedené formou nenadá-
lého napadení protivníka je hlavním předpokladem úspěchu v soudobé
válce. S tímto názorem souhlasí i ti odborníci, kteří se stavějí proti theorii
bleskové války.

Nenadálé úder y zbraní hromadného ničení se mají provést

- na vojska nepřítel e, rozmístěná v mírových posádkách nebo soustředě-
ná v prostorech soustředění,
- na důležitá ekonomická střediska, v nichž je soustředěna ekonomika po-
třebná k výrobě zbraní hromadného ničení a jiné vojenské techniky
(letectva, tanků, dělostřelectva),
- na letiště, letecké základny, radarové stanice a na jiné objekty umoř-
ňující činnost nepřátelského letectva,
- na důležitá politická střediska, aby byl ihned po prvním úderu ochro-
men organisovaný život státu, narušeno řízení státního aparátu, podlo-
mena morálka civilního obyvatelstva a způsobena panika,
- na důležitá komunikační střediska, železniční uzly a jiné objekty.

Cílem těchto úderů, které mají být uskutečněny současně nebo v co nej-
kratší době za sebou, je dále zmařit mobilisaci protivníka nebo v nejnepří-
znivějším případě ji podstatně narušit, aby nemohl dosáhnout mobilisační
pohotovosti ozbrojených sil a ekonomiky.

Skryté soustředění sil je poněkud složitější problém. Tento fakt vede
často některé pracovníky k takovému závěru, jako by nebylo možné usku-
tečnit skryté soustředění sil potřebných k provedení strategické útočné
operace. Nebo se projevují i takové názory, že válku po nenadálých úde-

rech zbraněmi hromadného ničení zahájí nepřítel jen slabými silami bez mobilizační přípravy. Tyto názory nejsou správné. Musíme si ujasnit, že problém soustředění sil je v soudobých podmínkách třeba chápat jinak než doposud. Dnes nemusí jít o to, aby se soustřeďovaly síly na malých plochách, v omezených prostorech, jak jsme tomu byli zvyklí v minulých válkách. Dnes může být už mírová dislokace ozbrojených sil řešena takovým způsobem, že prakticky představuje strategické rozvinutí a operační učlenění k určitému úkolu. Úplná motorisace a mechanisace armád pak vytváří předpoklady rychlého soustředění sil na směrech, kde se předvídá zahájení útočných operací. V době, kdy vzdušné síly uskutečňují údery na protivníka, mohou pozemní síly přímo z mírových posádek zahajovat plánovanou, předem připravenou operaci. Nelze také předpokládat, že nepřítel zahájí válku omezenými silami. To by znamenalo podceňování možností nepřítele a mohlo by se velmi vymstít. Nutno vycházet z takových závěrů, že nepřítel neprovede dotud nenadálé napadení, dokud nebude mít dostatek sil všech druhů, aby dosáhl mohutného úspěchu využitím jejich účinků. Nesmíme podceňovat ani význam vzdušných výsadkových operací, které mohou právě v počátečním období války mít významnou úlohu a které mohou být provedeny právě v prostorech, kde bylo použito zbraní hromadného ničení, buď samostatně nebo v souladu s operacemi pozemních vojsk.

Nutno však připustit, že příprava pozemních sil k válce je daleko složitější problém než uskutečnění nenadálého napadení. Toho jsou si vědomi i západní vojenští odborníci, a proto se snaží, aby si už v míru vytvořili takové počty ozbrojených sil všech druhů, které by jim umožnily dosáhnout úspěchu bez mobilisace, bez soustřeďování vojsk. Proto se snaží postavit 100 divísi a 10 000 letounů, které to mají zabezpečit.

Při provedení nenadálého napadení mají sehrát rozhodující úlohu všechny prostředky vzdušného napadení, hlavně strategické letectvo, dálkové řízené střely a rakety, vybavené jadernými pumami nebo náplněmi. Podle slov maršála Montgomeryho budou to hlavně dálkové střely, které budou plnit většinu strategických úkolů a k jejichž hromadné výrobě se usměřuje úsilí především ve Spojených státech amerických.

Protože účinky a výsledky nenadálého napadení jsou přímo závislé na technice, již se uskuteční, všimneme si toho blíže v dalších úvahách.

Vliv vojenské techniky na výsledky dosažené překvapením

Výsledky dosažené překvapením, zvláště nenadálým napadením, jsou úměrné účinkům prostředků, jichž bylo k jeho provedení použito. Čím větší je technická převaha na té straně, která ho použila, tím větších účinků se dosahuje. Proto jedním ze základních požadavků dosažení úspěchu a snížení ztrát všech druhů v soudobé válce je zabezpečení nepřetržitě převahy v hlavníchruzích vojenské techniky a její kvality nad technikou jakéhokoli agresora. Proto musí být úkolem všech příslušníků ozbrojených sil aktivní, uvědomělý boj za nepřetržitý technický pokrok, který zabezpečuje technickou převahu nad možným nepřítelem.

Technická převaha ozbrojených sil, která je odrazem ekonomické vyspělosti země, se zabezpečuje nejen zaváděním nejpokrokovější vojenské techniky, ale také jejím zvládnutím. Proto zároveň se zaváděním nové vojenské techniky nutno řešit otázku přípravy kvalifikovaných kádrů schopných tvůrčím způsobem této techniky využívat.

Rozvoj vojenské techniky dosahuje v soudobých podmínkách svého vrcholu. Byly prakticky vyřešeny tři nejzávažnější problémy, o něž usilovali vojevůdci všech dob. Jedním z těchto problémů je vybavení ozbrojených sil takovými zbraněmi, které svými účinky mohou zničit jakýkoli cíl nejen na bojišti, ale i v hlubokém týlu. Dalšími problémy, které byly v současné době také vyřešeny, je doprava těchto prostředků na kterýkoli cíl v co nejkratším čase. Není náhodné, že ihned po zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje ozbrojených sil byl řešen a vyřešen problém dosažení nadzvukových rychlostí a překonání velkých vzdáleností. Těsně totiž spolu souvisí. Zbraně hromadného ničení, z nich hlavně atomové a vodíkové, svými účinky umožňují zničit jakýkoli objekt, splňují první požadavek, který ve všech dobách byl na bojovou techniku kladen a který se táhne celým vývojem vojenství od nejstarších dob. Ničivé účinky těchto prostředků znamenají revoluci ve vojenství a zvláště v počátečním období války budou mít významnou úlohu, především tehdy, když se jich použije s překvapením pro nepřítele. Doprava těchto zbraní na cíl vedla tedy k vyřešení problémů nadzvukové rychlosti, protože dosavadní prostředky, jichž mohlo být k tomuto účelu použito, neumožňovaly jejich dopravu, to znamená takové podmínky, aby zasáhly i vzdálené cíle, proti nimž se jich používá. Dnes nejenže je dosaženo nadzvukové rychlosti, ale je několikrát i překonána. To v podstatné míře zvyšuje účinky nenadálého napadení. Doposud ani účinky používaných zbraní, ani způsob jejich dopravy na cíl nebyly takovými činiteli, proti nimž by nebylo účinných obranných nebo ochranných prostředků a zařízení, kdežto dnes se tento problém stává daleko složitějším a musí být řešen opět přispěním techniky. To je jedna ze základních zvláštností, která nás nutí prozkoumat některé zásady, které se až doposud ve všech válkách osvědčily, a řešit je jiným způsobem. Ve všech dosud svedených válkách nebyly totiž vyřešeny vzpomenuté problémy, a to maximální účinek v cíli a maximální rychlost dopravy zbraně na cíl.

Z toho logicky vyplývá problém nutnosti neustálého zabezpečení proti překvapení a hlavně proti nenadálému napadení. Složitost tohoto problému nám jasně vyplývá z toho, co bylo již uvedeno. Podle mého názoru jsou důležití dva činitelé, kteří mohou varovat vlastní zem před nenadálým napadením. Je to především dokonale organisovaný strategický průzkum, který musí včas odhalit přípravy nepřítele k válce, skrytou mobilisaci jeho ozbrojených sil a ekonomiky a konečně protivzdušná obrana, založená na využití nejdokonalejší vojenské techniky. Nevytkl jsem si za cíl provádět hlubší rozbor těchto významných prvků, budou zajisté rozvedeny v jiných pracích. Chci zvláště zdůraznit význam systému hlásné služby v celkovém komplexu opatření protivzdušné obrany. Jeho cílem je totiž včas uvést do pohotovosti všechny prostředky protivzdušné obrany vojsk i státu a včas varovat civilní obyvatelstvo před možným napadením. To při nadzvukových rychlostech soudobých prostředků vzdušného napadení je problém nadmíru složitý a vyžaduje vynaložení vědeckého bádání a technického úsilí, aby byl bezpečně vyřešen. V součinnosti se strategickým průzkumem jsou dány všechny předpoklady správného splnění tohoto nadmíru důležitého úkolu. V tomto směru zvláště vyniká význam našich ozbrojených sil a našeho systému hlásné služby, který musí zabezpečit včasné uvědomění nejen naší země, ale celé koalice Varšavské smlouvy. Na jeho vyřešení a na tom, jak splní své úkoly, zvláště v počátečním období války, bude značně záviset

rychlé uvedení všech účastníků do pohotovosti a rychlá příprava prostředků protivzdušné obrany k zásahu. Ovšem i takovým způsobem nebude ještě zmařen nepřátelský pokus o nenadálé napadení, budou však podstatně sníženy účinky, jichž chce nepřítel dosáhnout. Proto zároveň s obrannými opatřeními nutno organisovat a připravit vstřícné a odvetné údery na nepřítele, aby v co nejkratší době byl podlomen jeho vojenskoekonomický potenciál.

Úroveň vojenské vědy

Ozbrojené síly se připravují k možné válce podle zásad vojenské vědy, která má za hlavní úkol studovat její zákonitosti. Podle toho, jaký je metodologický základ vojenské vědy, s jakého hlediska přistupuje ke zkoumání válečných jevů, jak společenské zřízení umožňuje využít objektivních poznatků vojenské vědy, odrazí se to na připravenosti země na možnou válku. Proto je úroveň vojenské vědy velmi důležitá a jejímu rozvoji je třeba věnovat daleko větší pozornost, než se to někdy děje.

Když M. V. Frunze vytyčoval hlavní úkoly »jednotné vojenské doktriny«, jak se tehdy vojenská věda nazývala, stanovil, aby dala jasnou odpověď především na otázku, jaká bude příští válka, že »musí především odhalit ráz těch bojových střetnutí, která nás očekávají« (Sebrané spisy, str. 141, ruský). Pochopil, že nová vojenská technika, která se objevila ve výzbroji ozbrojených sil ke konci první světové války, přinese mnoho nových jevů, vytvoří podmínky pro vznik nových zákonitostí ozbrojeného zápasu, které nutno důkladně prostudovat a zevšeobecnit, protože jsou základem, na nichž se buduje celá vojenská organisace země, »ráz a systém přípravy jednotlivce i velkých svazů, vojenskopolitická propaganda a úplně celý systém výchovy ve státě« (tamže). I když v této době nebyl ještě vytvořen uspořádaný systém sovětské vojenské vědy, před kterou bylo velmi mnoho jiných problémů, usměrňuje veškeré úsilí vojenskovědeckých pracovníků k tomuto hlavnímu úkolu. Tyto jasné směrnice pro rozvoj vojenské vědy přispěly zajisté v nemalé míře k tomu, že sovětská vojenská věda nehlouběji odhalila zákonitosti války a v jejich duchu připravovala své ozbrojené síly.

V současné době, kdy tak rádi mluvíme o revoluci ve vojenství, o tom, že nová vojenská technika vede ke kvalitativním změnám ve formách a způsobech ozbrojeného zápasu, věnovali jsme prakticky tomuto problému jen malou pozornost. Hlavní zásada naší bojové přípravy vojsk učít je tomu, co budou ve válce potřebovat, připravovat je tak, aby byla schopna plnit úspěšně stanovené úkoly, přímo předpokládá teoreticky vyřešit tento hlavní problém vojenské vědy. Vždyť připravovat vojska k tomu, co budou ve válce potřebovat, vyžaduje říci, jaká ta válka bude, jakými zákony se bude řídit, jaký bude její začátek, jak může být zahájena atd.

Při studiu zákonitostí soudobé války nutno vycházet především ze zkušeností z Veliké vlastenecké války a z poznatků bojové přípravy vojsk nacerpaných v poválečném období. Závislost vojenského umění na vojenské technice vyžaduje důkladně zvládnout nejen soudobou techniku, ale pochopit i její vývojové tendence, brát v úvahu i tu techniku, která může být zavedena do výzbroje armád, a vědecky prozkoumat její vlivy na bojovou činnost vojsk. Dále nutno zvládnout vojenskou vědu, techniku a organisaci ozbrojených sil pravděpodobného nepřítele, a tak pak přistoupit ke studiu hlavních zákonitostí soudobého ozbrojeného zápasu.

Každá věda má předvídat. Zvláště to však platí pro vědu vojenskou. Mnohé příklady ustrnutí vojenského myšlení a jeho upření na minulost ukazují, k jakým to může vést následkům. Z četných příkladů nechť je tady uveden příklad francouzské armády, která přecenila zkušenosti z první světové války a vybudovala válečnou koncepci Maginotovy linie, aniž její věda dokázala odhalit nové jevy, které přinese příští válka, a francouzský lid to zaplatil ztrátou svobody a nesmírným strádáním.

Vojenská věda musí podle toho dát dále jasnou odpověď, jaké místo a jakou úlohu budou mít jednotlivé druhy vojsk v příští válce, jak mají být zastoupeny v celkovém rámci organizace ozbrojených sil. To je úkol nadmíru důležitý, na jehož vyřešení závisí jejich bojová hodnota a bojová schopnost. Když na příklad vycházíme z faktu, že soudobé armády jsou motorisovány a mechanisovány, že tanková vojska jsou nejzpůsobilejší rychle využít účinků atomového napadení nepřítele, musí vojenská věda z toho vyvodit závěry, jakými prostředky, jakou technikou musí být vybavena vlastní vojska, aby jejich organizace odpovídala těmto požadavkům. To je zvláště důležité při zahájení války, kdy není času na to uskutečňovat různé změny ve vojskách, aby se nesnižovala jejich bojová pohotovost.

Z toho vyplývá pro vojenskou vědu další požadavek, zdůvodnit a rozpracovat nejučelnější organizační principy ozbrojených sil. Organizace ozbrojených sil závisí především na technice, již jsou vybaveny. Pružnost organizace se odráží na plnění bojových úkolů, umožňuje nejučinnější využití vojenské techniky.

Vyřešení těchto hlavních problémů vojsk je podmíněno odhalením objektivních zákonitostí možné války. Bez toho nelze říci, že naše závěry budou odpovídat požadavkům možné války.

Zbraně hromadného ničení podstatně zvyšují možnosti útoku a vojenská věda má závažný úkol: rozpracovat nové zásady obranné operace; obrana musí být členěna do velké hloubky a organizována takovým způsobem, aby se zvýšila její aktivita. Úkoly soudobé obrany nutno řešit nejen palbou a udržením obsazeného terénu, ale především aktivní útočnou činností. To je zvláště důležité pro počáteční období války, kdy nemůžeme vyloučit na některých směrech nutnost vést obranná sražení, po případě i obranné bitvy.

Vojenská věda musí důkladně studovat ráz pravděpodobného válčiště, aby bylo možné využít získaných poznatků k upřesnění, konkretisaci bojové přípravy vojsk. Geografický a ekonomický ráz válčiště má vliv nejen na metody bojové přípravy vojsk, ale i na organizační principy ozbrojených sil tím způsobem, že vojenská technika, již jsou vybaveny, musí umožňovat plynulou činnost právě v těchto prostorových podmínkách. Je všeobecně známo, že sovětská vojska, která osvobozovala oblast Pečengy, byla vybavena jinou vojenskou technikou nežli ta, která bojovala na Kavkaze nebo v ukrajinských stepích. Studium pravděpodobného válčiště je zvláště v našich poměrech velmi důležité. Ráz pohraničního terénu, kde budou vojska plnit své úkoly v počátečním období války, vyžaduje, aby byly důkladně prostudovány zvláštnosti bojové činnosti v horském a zalesněném terénu, při nedostatku komunikací, za ztížených povětrnostních podmínek a j.

V počátečním období války budou údery vedeny na všechny objekty vojenského i ekonomického významu. Fronta i zápolí se stávají společným objektem nepřátelské bojové činnosti. Úkoly ozbrojených sil k zabezpečení nerušené činnosti zápolí se značně rozrůstají. Proto je třeba jako nové roz-

pracovat otázky ochrany a obrany zápolí, což je dalším významným úkolem vojenské vědy a což může v počátečním období války značně pomoci k zachování obranyschopnosti země. Obrana a ochrana civilního obyvatelstva za soudobých podmínek se stává důležitou činností ozbrojených sil.

Konečně vlastní socialistická vojenská věda musí neustále studovat vojenskou vědu pravděpodobného nepřítele, odhalovat její silné a slabé stránky, zhodnocovat to, co odpovídá pravdě pro vlastní potřeby a využívat toho. Zvláště v počátečním období války má znalost nepřítele podstatný význam, protože umožňuje uskutečnit nejúčinnější vlastní opatření, která ve svém souhrnu budou rozhodujícím činitelem při odražení nepřátelských vzdušných i pozemních úderů.

Je samozřejmé, že úroveň vojenské vědy závisí ještě na vyřešení četných dalších otázek. Vytkl jsem však jen ty hlavní, které mají zásadní význam zvlášť pro počáteční období války, protože se v jejím průběhu vojenská věda rozšiřuje o nové a nové poznatky, které se neprodleně zavádějí do bojové praxe ozbrojených sil. Snahou vojenskovědeckých pracovníků však musí být, aby zásadní problémy byly vyřešeny tak, aby obstály krutou zkoušku při zahájení války.

Bojová a politická příprava vojsk

Vojska zahájí a povedou bojovou činnost v počátečním období války tak, jak byla na ni připravována. Proto má bojová příprava ozbrojených sil strategický význam. Budou-li vojska dobře připravena, mohou úspěšně splnit stanovené bojové úkoly. Nelze se domnívat, že v příští válce bude čas přizpůsobovat bojovou přípravu jejím požadavkům. I když nutno přiznat, že konečnou a všestrannou prověrkou bojové přípravy vojsk je sama válka, je třeba vědecky vypracovat takové metody jejího provádění, které vyzbrojují vojska všemi znalostmi a návyky, jimiž se mohou v bojové činnosti řídit.

Stupeň bojové přípravy vojsk se určuje především tím, jak zvládla techniku, již jsou vybavena, a jak jí dokáží využívat v bojové činnosti, aby dosáhla vítězství nad nepřítelem. Tím je stručně definován i celý její obsah. Na lidech a na technice závisí výsledky války, tyto činitele nelze od sebe oddělovat.

V soudobých podmínkách vzrůstá v bojové přípravě vojsk význam takových prvků, jako je naučit je rychle se rozptylovat a pak rychle se soustřeďovat, zahajovat bojovou činnost s rozvinutím sil z chodu, zvládnout všechny zásady ochrany proti zbraním hromadného ničení, které se musí u vojáků plně zautomatizovat, naučit se vést boj nepřetržitě, v každé denní a roční době za jakýchkoli povětrnostních podmínek, vést vojáky i velitele k projevům iniciativy, k rozhodnosti a cílevědomosti při plnění úkolů. Vojska musí znát mistrně maskovat svou činnost, rozmístění techniky, aby zabránila nepříteli získat zprávy o cílech nejvýhodnějších pro napadení zbraněmi hromadného ničení. Od začátku války bude mít takto zaměřená bojová příprava rozhodující význam pro výsledky, jichž bude dosaženo.

V soudobých podmínkách má mnohem větší význam bojová příprava jednotlivce a malých jednotek, a proto je nutno věnovat jí většinu času. Vyplývá to z charakteristických rysů soudobého boje, v němž se každý jednotlivec a jednotka stává daleko významnějším činitelem. Z nutnosti roz-

ptylovat vojska vyplývají požadavky na dokonalou bojovou přípravu malých jednotek, které budou často plnit samostatné úkoly izolovaně, oddáleny od svých útvarů a svazků. Zvláště v počátečním období války, kdy masovými údery zbraní hromadného ničení mohou být narušeny zpracované plány použití ozbrojených sil, budou jednotky (rota, prapor) nuceny bojovat samostatně podle situace, která se v daném prostoru vytvoří. Od velitelů to pak vyžaduje rychlou orientaci v složité situaci, projev smělé iniciativy, rozhodnosti a samostatnosti.

Vojska se musí naučit vést vševojskový boj ve vzájemné součinnosti jak uvnitř jednotek, útvarů a svazků, tak s přidělenými posilovými prostředky druhů vojsk a letectvem. Součinnost bude v soudobém boji častěji než doposud narušována zásahy nepřítele, především použitím zbraní hromadného ničení. Proto rychlé obnovení součinnosti, převzetí úkolů, které měly plnit zasažené jednotky, umožňuje udržet taktickou a operační iniciativu ve vlastních rukou. V počátečním období války nesmí být úsilí jednotlivých svazků a svazů rozptylováno, nýbrž musí být usměrněno k dosažení hlavního cíle, k zničení těch nepřátelských sil, které jsou určeny k využití účinků způsobených zbraněmi hromadného ničení.

Soudobá bojová činnost bude mít od samého začátku manévrový ráz, i když nelze vyloučit její přechodné ustálení. Proto je třeba vojska připravovat k provádění smělého a rozhodného manévru. Je třeba předpokládat, že počáteční období války bude mít ráz střetné bitvy, složené z velmi mnohých střetných sražení a bojů. Manévr v těchto formách ozbrojeného zápasu a bojové činnosti je rozhodujícím činitelem úspěchu. Přejít do obrany při střetnutí i třeba se silnějším nepřítelem znamená často ztrátu iniciativy, která se pak těžko opět získává. Při cvičeních s vojsky se často projevují náznaky pasivity jako důsledek neúplné znalosti situace, což pak má nepříznivý vliv na jejich výsledky. Nejúčinnější formou manévru v střetných formách bojové činnosti je úder na nerozvinutého nepřítele, do jeho boků nebo týlu. To však předpokládá vysoký stupeň bojové přípravy vojsk a zvládnutí základních návyků při jeho uskutečnění.

Důležitým úkolem bojové a politické přípravy vojsk je naučit je všem způsobům ochrany proti zbraním hromadného ničení. Hodnotíme-li počáteční období války tak, že se bude vyznačovat masovými údery zbraní hromadného ničení, je ochrana proti nim svrchovaná důležitá. To nesmí být jednorázová akce, která se pokládá za ukončenou, jakmile se vojska naučila některým základním návykům. Musí neustále pronikat veškerou jejich činnost od samého začátku války. Proto při všech cvičeních je třeba zvyšovat požadavky na úroveň přípravy v ochraně proti zbraním hromadného ničení a nepolevovat v ní. Nelze spoléhat jen na speciální zaměstnání, která jsou vyhrazena k tomuto účelu, nýbrž postarat se o to, aby se zásady ochrany staly obsahem veškeré činnosti vojsk.

Velmi důležitým činitelem ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení je maskování živé síly a bojové techniky. Zabráňuje totiž nepříteli zjistit a zvolit vhodné objekty k napadení na jedné straně, na druhé straně klamnou činností může mít vliv na nepřátelský průzkum a vytvořit takovou pravděpodobnou situaci, kde může použít zbraní hromadného ničení, nedosáhne však předpokládaného výsledku. Proto při každém cvičení je třeba vést vojska k tomu, aby se důkladně naučila maskovat vlastní činnost. Štáby se dále musí zdokonalit a získat širokou praxi v organisování klam-

ných maskovacích opatření. V soudobých podmínkách je velmi důležité maskování proti technickým prostředkům průzkumu, které je složitější, avšak velmi účinné. Souhrn všech maskovacích opatření jako významný prvek bojového a operačního zabezpečení musí proto pronikat veškerou činností vojsk ať už na frontě nebo v hlubokém týlu.

Důkladněji než doposud se musíme zabývat morální a psychologickou přípravou vojsk. Nemůžeme si ještě dobře představit, jak se projeví účinky masových úderů zbraní hromadného ničení na jejich morálku. V žádném případě však nesmíme tento fakt podceňovat. Politická a morální příprava vojsk musí být konkrétnější, musí pracovat účinnějšími metodami, aby nevznikla na bojišti panika, neprojevil se strach, který by mohl mít nepříznivý vliv na průběh bojové činnosti. Tito činitelé budou zvlášť významní v počátečním období války, kdy vojska po prvé pocítí všechny účinky zbraní hromadného ničení. Překonají-li v tomto období strach před neznámými účinky a získají první poznatky o skutečném jejich působení, budou v dalším období války lépe připravena a morálně pevnější.

To jsou některé problémy bojové přípravy vojsk, které v počátečním období války budou velmi významným činitelem, na němž bude záviset dosažení úspěchu.

Příprava velitelského sboru

I když soudobou válku rozhodují masy, »které na bojišti prolévají svou krev« (Lenin, spisy, sv. 31, str. 115, rusky), nelze podceňovat významnou úlohu a místo v ozbrojeném zápasu těch, kteří tyto masy vojáků vedou. Ve vojenství více než v kterékoli jiné činnosti vzrůstá význam osobnosti, význam velitele a vojevůdce. **Zvláštností ozbrojeného zápasu totiž je, že všechny objektivní podmínky, všichni rozhodující činitelé se uvádějí v život organizačními schopnostmi velitelského sboru, subjektivním činitelem, který je schopen proměnit dané možnosti ve skutečnost.** Z toho právě vyplývá zvýšený význam velitelského sboru v ozbrojeném zápase. Zkušenosti z minulých válek jasně ukazují, že často i početně silnější a lépe vybavená armáda byla poražena právě pro neschopnost svého velitelského sboru, který nedokázal využít daných objektivních činitelů k dosažení vítězství.

Rozhodující úloha lidu ve válce závisí na jeho organisovanosti, na správném řízení jeho činnosti na frontě i v zápolí, na důvěře, kterou lidové masy vkládají do rukou velení ozbrojených sil a řízení státu. Proto má příprava velitelského sboru rozhodující význam jak pro průběh celé války, tak, hlavně, pro počáteční období. Její význam při zahájení války je právě v tom, že velitelský sbor nemá přímých bojových zkušeností z používání nové vojenské techniky zavedené do výzbroje armád. Bude proto řídit bojovou činnost podle těch zásad, podle nichž byl připravován. V průběhu války se sbírají a studují získané zkušenosti a vojenská věda se obohacuje novými poznatky.

Hlavním cílem přípravy velitelského sboru proto je osvojit si všeobecné zákony války i zákonitosti ozbrojeného zápasu, protože znalost těchto zákonů mu umožňuje jednat ve shodě s objektivní situací při plnění různých operačních nebo taktických úkolů. Proto zvládnutí vlastní vojenské vědy je prvním předpokladem dobré přípravy velitelského sboru. Umožňuje mu

tvůrčím způsobem orientovat se v složitých situacích, volit nejúčelnější formy a způsoby bojové činnosti. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války učí, že se žádná operace nebo boj, žádné sražení nebo bitva nepodobaly minulým. Přinášely velmi mnoho zvláštností. To, co se osvědčilo v jedné operaci, ukázalo se neúčelným v jiné nebo přímo nevýhodným a nepříznivým v další. Jakákoli šablona, která znamená snahu přizpůsobovat danou konkrétní situaci naučeným poučkám a formulcím, která chce pod některé paragrafy řádů a předpisů vtěsnat určitou, živou, neustále se měnící situaci, byla zhoubná a vedla k porážce. Ještě více to vynikne v příští válce a hlavně v jejím počátečním období. Velitelský sbor si musí být neustále vědom těchto zvláštností ozbrojeného zápasu. Musí neustále hledat nové a nové způsoby splnění stanovených úkolů, projevovat iniciativu, osvojit si tvůrčí přístup k řešení každého problému a podle toho se rozhodovat. Jen tak může splnit úkoly zvláště v počátečním období války, kdy mohou vzniknout velmi napjaté situace vyžadující okamžitého řešení.

Další důležitou podmínkou určující připravenost velitelského sboru k splnění úkolů ve válce je důkladné zvládnutí techniky, již jsou ozbrojené síly vybaveny. O výsledku války rozhoduje, jak říká Engels, materiál zbrojní a materiál lidský. V současné době jsou ozbrojené síly vyzbrojeny složitou vojenskou technikou. Čím složitější je technika, tím složitější je i boj. Proto se zvládnutí vojenské techniky nesmí omezovat jen na naučení se několika datům, na poznání jednotlivých součástek. Důležitější a významnější je taktické a operační zvládnutí techniky, což znamená schopnost plně ji využít při plnění taktických a operačních úkolů. Tak nutno chápat v širším slova smyslu problém zvládnutí vojenské techniky.

Metody přípravy velitelského sboru musí co nejvíce odpovídat rázu bojové činnosti. Zvláště dvoustranná cvičení prováděná v poslední době jsou skutečnou školou, v níž velitelé mohou načerpat mnoho znalostí pro svou praktickou činnost. Rozšiřují se nejen poznatky vlastní vojenské vědy, ale i vojenské vědy pravděpodobného nepřítele, jejíž důkladná znalost byla dlouho slabinou. Při organizaci takových cvičení nutno ovšem být objektivní, nepodečňovat »nepřítele« a řešit každou situaci ne podle předem zpracovaných plánů, nýbrž podle jejích konkrétních rysů na bojišti. Metoda dvoustranných cvičení je nejlepší formou přípravy velitelského sboru pro počáteční období války, protože nejvíce přibližuje cvičnou situaci bojové.

V současné válce vzrůstá význam i fyzické přípravy velitelského sboru. Zvýšená duševní i tělesná námaha, kterou klade soudobý boj na každého vojáka, vyžaduje, aby se věnovalo více péče tělesné přípravě velitelského sboru, zvláště velitelům jednotek, kteří budou nejvíce vystaveni všem těžkostem boje.

Bude-li velitelský sbor dobře připraven k splnění všech úkolů, které bude vyžadovat soudobá válka, jsou vytvořeny nejlepší předpoklady, že dokáže plně využít všech vojenských sil k dosažení vítězství nad nepřítelem už v počátečním období války. To předpokládá na jedné straně správné řízení velitelské přípravy, na druhé straně neustálou snahu o zvyšování vlastních znalostí, neustálý boj za osvojení co nejvíce poznatků nejen ze svého oboru, ale z celého obsahu vojenské vědy. Takoví velitelé budou nejlépe připraveni, aby plně zabezpečili obranyschopnost země, což je jejich hlavním a nanejvyšším čestným úkolem.

Mobilisační a bojová pohotovost

Oba druhy pohotovosti hodnotím současně, protože nepokládám za správné je oddělovat, i když jejich obsah je různý. Souvisí totiž spolu tak těsně, zvláště pokud jde o oblast ozbrojených sil, že bojová pohotovost je podmíněna mobilisační pohotovostí. Uznáváme-li, že možnost strategického překvapení v soudobých podmínkách je objektivně dána, musíme z toho vyvodit správné důsledky i pro pohotovost ozbrojených sil, která se odráží v jejich připravenosti kdykoli splnit nejen předvídaný bojový úkol, ale i jiné, které vyplývají z konkrétní situace.

V počátečním období války má mobilisační a bojová pohotovost vojsk rozhodující význam. Je totiž hlavním činitelem umožňujícím zmařit nepříteli jednak provedení úderů zbraněmi hromadného ničení, jednak zasadit mu vstřícné a odvětné údery vlastními prostředky a konečně zastavit jeho pronikající pozemní vojska, likvidovat v krátké době shozené výsadky a vlastní aktivní činností přenést válku na území nepřitele. Je tedy mobilisační a bojová pohotovost vojsk hlavním činitelem čelení a zabránění strategickému překvapení nepřitele.

S hlediska nenadálého napadení nutno řešit všechny úkoly mírového života vojsk a prozkoumat, které činnosti neodpovídají udržení stálé bojové pohotovosti, zvláště u těch svazků, které jsou určeny plnit nejdůležitější úkoly při odražení úderů nepřátelských pozemních sil. S tohoto hlediska je třeba uspořádat i metody jejich bojové přípravy.

Stálá bojová pohotovost musí být zákonem zvláště pro letectvo a vojska protivzdušné obrany státu, protože mají nejúčinnější techniku k odražení nepřátelských úderů prostředky vzdušného napadení a k provedení odvětných úderů na jeho vojensky a ekonomicky důležité objekty.

Bojovou pohotovost vojsk je už v míru třeba zabezpečit jejich účelným rozptýlením. Je nevýhodné soustřeďovat značné síly v jednotlivých posádkách, protože mohou být poměrně rychle vyřaděny jedním úderem atomových zbraní. Čím více cílů bude vytvořeno, tím více musí nepřítel rozptylovat své úsilí, tím více prostředků hromadného ničení musí použít, aby dosáhl stejného cíle. Pro mobilisační a bojovou pohotovost je také nutné nevytvářet komplexní centra vojenská, politická, ekonomická a p. Vyřazením těchto objektů dosahuje pak nepřítel jedním úderem několika cílů.

Mobilisace ozbrojených sil, která probíhá hlavně v počátečním období války, bude zásahy nepřitele mařena. Proto nelze spoléhat, že všechny svazky bude možné přivést na mobilisační početní stavy v krátké době po zahájení války. Z toho vyplývá požadavek udržovat část sil na takových počtech, aby bez doplňování mohly plnit bojové úkoly.

Samy problémy mobilisace musí být řešeny s hlediska charakteristických rysů počátečního období možné války. Zásada rozptylování sil musí být uváděna v život od samého počátku, a proto je třeba vyhnout se i soustřeďování záložníků, kteří přicházejí do armády.

Mobilisační a bojová pohotovost jsou právě v počátečním období války nejdůležitějšími činiteli umožňujícími zabezpečit obranu země proti všem zásahům nepřitele. Nevytkl jsem si za cíl poukázat na všechny stránky tohoto problému, protože jsou svou povahou takového rázu, že musí být řešeny na jiných místech nežli na stránkách našeho odborného tisku.

Závěr

Ve svém článku jsem se soustředil na to, abych upozornil na některé problémy, které mají zvláště v počátečním období války velký význam. Možnost strategického překvapení nenadálým napadením je prakticky dána, a proto je třeba dále studovat všechny zvláštnosti, které z toho pro ozbrojené síly vyplývají. Nelze pokládat tyto složité problémy za vyřešeny jednou prací. Povinností všech vojenskovědeckých pracovníků musí být důkladně osvětlit všechny rysy počátečního období války, zhodnotit všechny činitele, kteří mají vliv na jeho průběh, a vyvodit závěry pro praktickou činnost vojsk. Závěry pro praktickou činnost musí být výsledkem každé vědecké práce, má-li sloužit k zvyšování obranyschopnosti země.

Zvláště bude třeba vědecky rozebrat možnosti strategického překvapení a způsoby, jak mu čelit, aby nepřítel nedosáhl v počátečním období války toho, k čemu nenadále napadení směřuje — rychlého vyřazení branných sil zničením a podlomením vojenskoekonomického potenciálu. Tak jako soudobá technika umožňuje uskutečnit strategické překvapení a dosáhnout ho, zrovna tak vytváří výhodné podmínky a možnosti, jak mu úspěšně čelit.

NĚKTERÉ OTÁZKY BOJOVÉ ČINNOSTI POHRANIČNÍCH VOJSK PŘI NAPADENÍ STÁTU

Major Antonín Vachta

Ze studia bojů a operací Sovětské armády a pohraničních vojsk SSSR ve Veliké vlastenecké válce čím dál zřetelněji poznáváme, že umění vést válku znamená dovedně využívat všech forem boje v konkrétních situacích, za širokého využití moderní techniky, sil a prostředků.

Probíhající bádání na poli vojenské vědy, zejména rozbor otázek trvale a dočasně působících činitelů, vneslo nové názory, hlavně pak potvrzení zvláštního významu momentu nenadálého napadení za moderního boje.

Nenadálost napadení v počátečním období války zvyšuje zákonitě svůj význam v soudobých podmínkách, kdy se útočné operace vyznačují zvlášť rychlým tempem, které je zabezpečováno nasazením velkého počtu živé síly a bojové techniky, novodobými bojovými prostředky se značným okruhem účinnosti, se speciálními přístroji a zařízeními usnadňujícími velení a spojení vojskům.

V obranné operaci je patrné úsilí o rozptylování vojsk do šířky i do hloubky, zvyšuje se význam aktivity obrany, řešené rozsáhlými manévry sil a prostředků z hloubky i podél fronty.

I přes znalost významu a obsahu pojmu nenadálého a neočekávaného napadení dopouštějí se dosud zpracovatelé některých cvičení chyb, které svědčí o tom, že sama podstata nenadálosti není chápána. Náměty a uvedení do situací začínají zpravidla charakterisováním zvýšené činnosti protivníka v prostoru státních hranic, incidentů a konfliktů na nich, přeletu letadel a jiných vzdušných prostředků. Při tom si tito autoři dostatečně neuvědomují, že právě tyto momenty zahrnované do cvičení zcela vylučují použití prvku nenadálého napadení protivníkem. Nehledě na to, že cvičení takového obsahu neřeší plně otázku nenadálého napadení státu, usnadňuje podstatně cvičícím velitelům, štábům i vojskům jejich činnost a tím pochopitelně ulehčuje do značné míry bojové podmínky.

Naopak je možno předpokládat, že za využití prvku překvapení protivníkem nebude jako pravidlo organisován průzkum cílů a objektů bojem před vlastním napadením daného státu a intensita přeletu vzdušných prostředků se zpravidla nezvýší proti poslednímu údobí.

Údaje o území, obyvatelích a rozmístění vojsk bude mít nepřítel pravděpodobně zjištěny ještě před přípravou a plánováním válečných operací. Pro taktické i technické vlastnosti soudobých bojových prostředků nebudou změny v dislokaci vojsk a v úpravě terénu při zahájení války tak závažné, aby byl na jejich úkor zcela nebo zčásti prozrazen zámysl a zmařena tak možnost dokonalého využití prvku překvapení.

Snaha nepříteli utajit veškeré přípravy nesmí stavět obránce do pasivity a trpného vyčkávání. Jeho aktivní činnost musí být usměrněna na studium a sledování

- vnitřní i zahraniční politiky nepřátelského státu s důkladným rozбором cílů a výsledků vedené politiky;
- ekonomického potenciálu státu, zejména válečného;

— morálního stavu obyvatelstva i armády, její organisace, taktiky a techniky.

Důležitá úloha připadá kontrarozvědce, která musí vyvinout úsilí k včasné likvidaci a odhalení nežádoucích protistátních skupin na vlastním území.

Důraz bude kladen na všechny způsoby získávání zpráv o nepříteli, jak průzkumnou činností, tak rozvědkou. Mimořádné důležitosti nabývá zejména organisace nepřetržitého agenturního průzkumu s cíli a úkoly zjišťovat

a) strategické rozvinování vojsk (nemusí být provedeno vždy všeobecnou nebo částečnou mobilisací);

b) náladu obyvatel i ozbrojených sil daného státu;

c) soustřeďování vojsk na operačních nebo strategických směrech (které vzhledem k zachování prvku překvapení může být organisováno na značnou vzdálenost od státních hranic napadeného státu, kdy pozemní vojska zasáhnou až po činnosti letectva).

Intensita protivníka k získání zpráv a podkladů pro plánování útočné operace bude delší dobu předcházet před vlastním napadením státu v době míru. Nepřítel se bude snažit zavčas získat údaje o důležitých průmyslových střediscích, o komunikačních uzlech, o hospodářských a politických centrech, o objektech důležitých pro vedení války a zejména o ozbrojených silách.

Znalosti těchto údajů jsou pro něho nesmírně cenné. Zabezpečují mu ještě před napadením státu pozemními vojsky plánovitě ničení s cílem ochromit nebo zcela vyřadit z provozu civilní i vojenský administrativní aparát určený k řízení plynulého chodu mobilisace. Lze předpokládat, že k tomuto účelu bude kromě leteckého bombardování použito bezpilotních prostředků a ostatních zbraní hromadného ničení na široké frontě a do značné hloubky.

Politické, vojenské a ekonomické údaje o daném území zjišťují centra a ústředny rozvědek protivníka. K boji proti špionáži a záškodnické činnosti je organisována v míru i za války ochrana státních hranic jednotkami a útvary pohraničních vojsk.

V zápolí pak ochranu státně důležitých objektů přebírají jednotky a útvary Vnitřní stráže.

Původních pramenů o činnosti pohraničních vojsk ve Veliké vlastenecké válce je poměrně velký nedostatek. Ve větším rozsahu se vyskytuje literární zpracování. Přesto se dále pokusím uvést s přihlédnutím k soudobým bojovým podmínkám některé možnosti a zvláštnosti bojové činnosti jednotek a útvarů pohraničních vojsk v obranné operaci vševojskové armády v počátečním období války.

Ze zkušeností z bojové činnosti pohraničních vojsk za Veliké vlastenecké války lze vyvodit a stanovit možné úkoly takto:

1. Obrana státních hranic při napadení státního území.
2. Ochrana státních hranic na těch úsecích, kde neprobíhá bojová činnost.
3. Ochrana týlu, armádních a frontových komunikací na území bojujících armád (frontu).
4. Vševojskový průzkum v součinnosti s průzkumnými jednotkami útvarů a svazků armády.

5. Výběr velitelů a organizátorů z počtů kádrových důstojníků, poddůstojníků a mužstva a jejich použití buď pro potřeby organizace vševoj-
skových svazků nebo pro organizaci partyzánských odřadů.

6. Obnova ochrany státních hranic po osvobození dočasně obsazeného území.

K některým z uvedených úkolů ...

Obrana státních hranic při napadení státního území

Když 22. června 1941 německá vojska napadla SSSR, vedly pohraniční jednotky a útvary houževnatou a úpornou obranu v určených prostorech.

Teorie bleskové války nutila německé velení k rychlému pronikání do hloubky sovětského území. Na hlavních směrech úderů byla valná část pohraničních rot překvapivým úderem a silnou palbou minometů a dělostřelectva úplně vyhlazena. Přesto působila většina ostatních pohraničních jednotek útočníkům citelné ztráty i zdržení. Na příklad několik rot ukrajinského pohraničního okruhu bránilo svá postavení a rajóny více než deset dnů a bylo jich většinou dobyto po vytvoření značné převahy, a to ještě tehdy, kdy padl její poslední obránce. Při napadení bojovala převážná část pohraničních jednotek sama. Ne vždy se všude podařilo jejich boj podporovat dělostřelectvem, zejména protitankovými prostředky ...

Tak tomu bylo před šestnácti lety. Za tuto dobu se změnil vlivem existence nových bojových prostředků i formy vedení boje. Vojenské myšlení kapitalistických vojevůdců, založené na teoriích různých obměn bleskové války, přisuzuje hlavní úlohu letectvu. Podle zjištěných způsobů organizace bojové přípravy těchto armád a z nesčetných teoretických úvah a statí lze usuzovat, že mají myšlenky bleskové války neustále vzestupnou tendenci a získávají i při názorové nejednotnosti jejich vojenských teoretiků čím dál více příznivců. Proto je pochopitelné, že se nepřítel bude snažit dokonale využít překvapení při napadení kteréhokoli státu. Bylo by velmi škodlivé zakrývat a nepřiznat, že by takový úder, provedený neočekávaně, měl vzápětí dalekosáhlé následky, neboť by si vyžádal značné oběti na životech i materiálu, vyřazení velkého počtu těžko nahraditelných kádrových důstojníků, poddůstojníků a mužstva již v počátečním období války.

Budování moderních armád západních států nás proto nutí

- zabezpečit dokonalou ochranu státních hranic, všemi silami a prostředky vyloučit nenadálou napadení a uchovat si iniciativu ve svých rukou;
- dosáhnout těsné spolupráce a součinnosti mezi armádou a pohraničními vojsky a tím soustavně vytvářet podmínky pro sladěnou bojovou činnost.

Při napadení státu je hlavním úkolem pohraničních vojsk obrana státních hranic. V součinnosti s útvary a svazky armády ničit živou sílu a bojovou techniku nepřítel a vytvářet tak postupně příznivé podmínky pro jeho úplné zničení.

V okamžiku napadení státu půjde dále o získání času potřebného k rozvinutí pohraničních svazků armády a k zaujetí stanovených pásů obrany.

Početní stavy pohraničních jednotek, šířka úseků a terénní podmínky vnucují jim i zvláštní ráz bojové činnosti, která se může rozvíjet v zásadě ve dvou variantách:

1. při znalosti zámyslu a dostatku zpráv o připravovaném napadení státu nepřitelem;

- 2. při nedostatku zpráv, kdy nepřítel utajil veškeré svoje přípravy a dokonale využívá momentu nenadálého napadení.

Pro první variantu je boj charakteristický činností jednotek a útvarů pohraničních vojsk v zabezpečovacím pásmu s plnou podporou vyčleněného dělostřelectva, zejména protitankového, k přehrazení nebezpečných tankových směrů.

Druhá varianta je pro obránce málo příznivá. Bojová podpora pohraničních jednotek bude zabezpečena zpravidla jen na operačních směrech vyčleněnými předsunutými odřady. Při větší rychlosti postupu nepřítele by nemusely předsunuté odřady střeleckých pluků zaujmout včas stanovené prostory. V takovém případě by organizace součinnosti, velení, spojení atd. byly pro nedostatek času neúplné a mohly by přivodit i dočasnou ztrátu území.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že hlavním úkolem zůstává včas odhalit záměry nepřítele.

Uvedli jsme, že cílem bojové činnosti pohraničních jednotek bude co nejdéle zdržovat postup nepřítele a vytvářet tak příznivé podmínky pro boj útvarů a svazků armády.

Pohraniční jednotky tento úkol splnit mohou. Systém jednotlivých dobře maskovaných opěrných bodů pohraničních jednotek, dokonalé zatařasování a ničení s využitím všech výhod horského a zalesněného terénu a jeho výtečná znalost veliteli, štáby i vojsky poskytují předpoklady vést na některých úsecích dlouho trvající obranný boj i za úplného obklíčení.

Zvláště významná bude činnost malých jednotek a skupin v noci, které mohou organisovat a provádět přepady štábů, postavení dělostřelectva a jiných základů nepřítele, rozrušovat spojení a p. V některých případech se může tento boj přiblížit svým rázem činnosti partyzánských odřadů.

Odchod pohraničních jednotek z opěrných bodů je řízen veliteli pohraničních útvarů a je prováděn tak, že jsou postupně zaujímana předem stanovená a připravená postavení.

Podle rázu bojové činnosti nepřítele na jednotlivých směrech a podle zámyslu vedení obranného boje velitelem vševojskového svazku a terénních podmínek mohou být pohraniční jednotky při obraně státních hranic umístěny

- ve vlastních opěrných bodech pohraničních rot;
- v postaveních bojového zajištění nebo v předsunutých postaveních podle zámyslu boje v zabezpečovacím pásmu a podle času;
- na předním okraji prvního pásma obrany společně s jednotkami armády v jejich rajónech obrany.

Zaujetí úseků a pásem obrany útvarů a svazky armády bude složitou otázkou a vyžádá si značné vysokých organizačních schopností velitelského sboru. Nepřítel se bude v každém případě snažit

- ničit úderem letectva nejen stálé kasární budovy a skladiště pohraničních útvarů armády, ale i komunikace a průmyslové stavby;
- přepadat proudy přesunujících se vojsk a znemožňovat jim včas zaujmout obranné úseky a pásma;
- demoralisovat použitím zvláštních bojových prostředků, i bojových biologických látek obyvatelstvo a dosáhnout tím při jeho odsunu rozšíření nemoci na široké území.

Bude proto nutné všemi prostředky zabezpečit

- pružnou a rychlou hláskou službu, která v nejkratším čase dodá nejnovější zprávy;
- centrální vyhodnocování všech zpráv získaných jakýmkoli způsobem a prostředky, nepřetržitá vzájemná informovanost štábu, politických oddělení a týlu;
- včasné odvedení (ještě před vzdušným napadením) vojsk pohraničních útvarů a svazků armády do terénu, kde budou připraveny v pohotovosti k rychlému zásahu podle plánu;
- pohotovost letectva a protivzdušné obrany státu;
- rychlé zásahy jednotek a útvarů civilní obrany a požárníků;
- vytvoření kontrolních zdravotnických středisek (k přezkoušení osob zasažených BRL a BBP);
- včasný odsun obyvatelů pohraničního pásma.

Výhodné obranné vlastnosti terénu našeho pohraničního území by měly do značné míry vliv i na způsob a rozmach vedení obranné operace. Překážky doplněné ženíjnými a chemickými zátarasy a bráněné soustředěnou palbou samočinných zbraní budou jedním z významných činitelů snižujících útočné tempo nepřítele.

Zvláštností terénu, jeho těžká dostupnost strojům a technice budou nutit útočníka organisovat operaci na výhodných směrech, které by umožňovaly široké rozvinutí jak živé síly, tak bojové techniky. Avšak hlavním činitelem, který má vliv na rozmach obranné operace, jsou síly a prostředky, které může nepřítelem soustředit na důležitých směrech k útoku.

Podle názorů vojenských teoretiků Západu lze předpokládat, že útočné operace budou vedeny ve třech rozměrech: do šířky, do hloubky a ze vzduchu. Hlavním cílem útoku nemusí být jen postup vojsk a ovládnutí rozlehlejších území, nýbrž přinucení obránce, aby soustředil své síly ve výhodném prostoru, kde mohou být účinně napadeny atomovými zbraněmi. Bude proto pravděpodobně cílem boje zničit nepřítele atomovými údery a obsazení území nabývá podružného významu. V budoucí válce nebude souvislých front. Boj bude mít ráz krátkých, ale rozhořčených srážek a rozvine se na důležitých úsecích celého bojiště. (Poznatky ze cvičení Sagebrush.)

Při nenadálém napadení státu bude úspěch obranné operace záviset kromě jiného

- na morálně politickém uvědomění vojsk;
- na včasné přípravě velitelů, štábů a vojsk, na jejich znalostech pohraničního území;
- na sladění součinnosti armády s pohraničními vojsky;
- na nepřetržité bojové pohotovosti vojsk;
- na nepřetržitě a rychlém získávání zpráv o uskupení a prostředcích nepřítele a na odhalení jeho záměru;
- na rychlé práci dobře vybavených štábů i vojsk;
- na úplné organizaci obranné operace v nejkratších lhůtách i na úkor pozdějšího upřesnění, po případě částečného přeskupení;
- na dokonalé organizaci operačního zabezpečení;
- na pružné činnosti týlu v organizaci včasného materiálně technického zabezpečení.

Niživé účinky zbraní hromadného ničení lze snížit z velké části dokonalým využitím připravených opevnění a ženiijních úprav terénu. Tento prvek ochrany vojsk ztrácí nepřítel. Proto bude účelné napadat atomovými údery jeho soustředěná vojska i za prostorem státních hranic (zálohy). Šlozy atomových pum a jiných prostředků hromadného ničení plánovat na jednotlivých operačních směrech, kde terén umožňuje dlouhodobé zamoření (soutěsky, průsmyky a p.).

Soudobá obrana musí být organisována tak, aby její odpor narůstal manévrem z hloubky i podél fronty. Je známo, že taktická hloubka obrany zajišťuje obránci životnost, umožňuje mu v plné míře organisovat manévr a přeskupení sil z podružných směrů a úseků; organisaci rázného úderu z hloubky narůstá i význam překvapení. Získává se dále čas na organisaci protipatření a nepříteli je zabráňováno přeměnit taktický úspěch v operační.

Mírová dislokace útvarů a svazků armády poskytuje v některých případech výhodnější podmínky pro soustředění hlavních sil na druhém pásmu obrany, zatím co se pohraničních jednotek a útvarů armády (na mírových počtech) může použít zčásti jako předsunutých odřadů k podpoře jednotek pohraničních vojsk a k obraně prvního pásma obrany.

Tím by v žádném případě nebyla snižována úloha hlavního (prvního) pásma obrany, neboť jeho úkolem zůstává ničit a co nejdéle zdržovat postup nepřitele. Získaného času by bylo využito k zlepšení a dobudování postavení na druhém (třetím) pásmu za rozsáhlé pomoci místního obyvatelstva. Je však třeba uvážit, zda by bylo výhodné ztrácet hned při napadení státu nepřitelem část území.

Při zaujímání a budování obranných postavení v hloubce bude třeba důmyslně rozptylovat síly a veškerou činnost přísně maskovat, aby byl nepřítel uveden v omyl. Postavení a pásma v hloubce obrany, jakož i města a průmyslová střediska budou nejčastějšími cíli vzdušného napadení.

Vycházíme-li z předpokladu, že vševojsková armáda brání pásmo 80 až 120 km i více (podle počtu divisí), majíce přitom na mysli, že nese při nenadálém napadení obrana do určité míry ráz boje na široké frontě, lze počítat s hodnotou 5 až 6 pohraničních praporů bojujících v předpolí.

Tyto pohraniční jednotky bojují do doby zaujetí úseků a pásem obrany pod velením starších náčelníků podle mírové dislokace. Jakmile dosáhnou prostoru pásma obrany armády, přecházejí dočasné pod velení toho velitele, do jehož obranného úseku vešly.

Podle rozhodnutí velitele armády odrážejí zteče nepřitele spolu s jednotkami bráničimi první pásmo obrany nebo je jejich odchod řízen do prostorů soustředění za druhé pásmo obrany. Pro každý pohraniční prapor se určí jeden až dva prostory. Jakmile přešly pohraniční jednotky dočasně pod velení armády, odcházejí štáby pohraničních útvarů do stanovených prostorů soustředění a tam stmelují zbytky jednotek a vyvíjejí další činnost, o které bude pojednáno dále.

Ochrana státních hranic na těch úsecích, kde neprobíhá bojová činnost

Uvedli jsme, že nepřítel využije k napadení státu zpravidla výhodných operačních nebo strategických směrů, s dostatečným počtem komunikací, které mu zabezpečí vysoké tempo průlomu.

Lze tedy předpokládat, že napadení státu nebude na celé šířce státních hranic, nýbrž jen na určitých směrech. Pohraniční jednotky a útvary budou na těch úsecích, kde neprobíhá bojová činnost, organisovat ochranu státních hranic obdobnou jako v míru. V těch prostorech nabývá však ochrana zvláštní důležitosti. Rozvědka nepřítele se bude snažit vyslat co největší počet vycvičených agentů a špiónů do zápolí s nejrůznějšími úkoly. Nepřítel využije právě těchto pásem, neboť si bude plně vědom obtížnosti přechodu pásma bojujících armád a proniknutí do týlu.

Za Veliké vlastenecké války vyvíjela německá agentura úsilí k vysazování agentů na odlehlém území, často i z prostoru sousedního nebojujícího státu (Turecko a ostatní asijské státy).

Kromě úkolů ochrany státních hranic prováděly tyto jednotky i výcvik branců nebo záložníků jak pro vlastní jednotky a útvary, tak pro jednotky ochrany armádního týlu.

Je-li při nenadálém napadení obtížné organisovat úplný odsun místního obyvatelstva pohraničního území, jeví se nutné vytvořit na tomto území agenturu a podmínky pro pozdější partyzánskou činnost. Zvlášť výhodné je organisovat partyzánskou činnost na stycích pásma bojujících vojsk. Partyzánské odřady jsou pak zásobovány a řízeny pohraničními jednotkami, kde neprobíhá bojová činnost.

Organisaci ochrany státních hranic na těchto úsecích bude nadále řídit velitelství pohraničních vojsk, kterému zůstávají tyto jednotky a útvary podřízeny.

Ochrana týlu armádních a frontových komunikací na území bojujících armád (frontu)

Nebezpečí, že budou mařeny práce armádního týlu; proti minulým válkám značně vzrostlo, a to nejen vlivem bojové činnosti letectva nepřítele, ale i používáním bezpilotních prostředků se značným doletem. Prostor bojujících vojsk i týlu se stává proto stejně zranitelným a málo rušená práce týlu se stane výjimkou. Kromě uvedené letecké činnosti nepřítele zvyšuje se za soudobých podmínek nebezpečí shozu výsadků (taktických i operačních), jež v souhrnu s ostatní bojovou činností určují příští válce jasně ráz boje na rozlehlých územích.

Z celkového rozsahu činnosti armádního týlu je jeho nejobsáhlejší složkou včasná organisace materiálního zabezpečení. V podstatě jde o dopravu materiálu nezbytného k úspěšnému vedení boje. Složitým úkolem materiálního zabezpečení vojsk je tedy otázka zásobování a s tím spojená doprava. Aby bylo dosaženo požadované rychlosti, musí být celý proces nakládky, vykládky i překládky mechanisován. K tomu účelu mají sloužit různé typy mechanisačních prostředků a pružný systém dispečerské služby.

Kromě otázek rychlého zabezpečení vojsk materiálem a jeho přeprava, narůstá význam přísného maskování veškerých objektů a zařízení i pohybu v týlových prostorech. Moderní průzkumné přístroje a prostředky s velkými možnostmi získávat zprávy za jakýchkoli podmínek a zhoubné účinky zbraní hromadného ničení nás dále nutí vytvářet dokonalou ochranu a obranu armádního týlu.

Je proto nesporná důležitost včasné organisace záchranných a vyprošťovacích prací a zabezpečení dokonalé protipožární ochrany. Činnost štábu

armádního týlu bude tedy zaměřena nejen na plnění úkolů materiálně technického zabezpečení vojsk, ale bude nucen řešit často i obtížné taktické úkoly. Různorodost a rozsáhlost těchto úkolů bude vyžadovat i částečné změny organizační. Jevilo by se výhodné vytvářet operativní skupiny s přísně vymezenými úkoly, které by v těsné vzájemné součinnosti řešily otázky

- materiálně technického zabezpečení vojsk a evidence;
- řízení přepravy (automobilní, železniční a vzdušné) — dispečerský systém;
- ochranu a obranu armádního týlu a jeho komunikací.

Do skupiny ochrany a obrany armádního týlu by náležely i vyčleněné pohraniční jednotky a útvary. Úkolem těchto jednotek je vytvořit v armádním týlu souvislé pásmo ochrany. Tvoří se z pohraničnicků, kteří byli soustředěni po předchozím boji v předpolí za druhým pásmem obrany, a z nově přidělených (armádě, frontu) velitelstvím pohraničních vojsk. Zároveň je vytvářena z důstojníků-pohraničnicků operační skupina, která řídí a organisuje systém ochrany v armádním týlu. Jednotky, útvary a štáby (operační skupiny) podléhají po stránce operační veliteli armády a nově utvořené správě vojsk ochrany týlu armád, která je složkou ministerstva vnitra.

Úkolem operační skupiny pohraničních vojsk při velitelství armády je rychlé sestavení a stmelení jednotek a útvarů k ochraně týlu. Organisačně budou pravděpodobně tvořeny pluky.

Počet podřízených jednotek (praporů a rot) pohraničního pluku je měnný a řídí se šířkou pásma obrany armády. Lze kalkulovat, že k vytvoření žádoucí hustoty ochrany týlu armády a k ostatním kontrolním úkolům bude třeba na jednu armádu jednoho až dvou pohraničních pluků.

Pohraniční vojska ochrany týlu armády mohou plnit tyto úkoly:

- a) Boj proti špiónům a diversantům.

Střediskem zpravodajského zájmu bude zjišťovat veškeré pohyby jednotek, útvarů a materiálu od fronty i na frontu. Špióni vysazení v pásmu, kde neprobíhá bojová činnost, budou se snažit co nejrychleji dosáhnout prostoru týlu bojujících vojsk.

Kromě špiónážních úkolů bude možná i činnost diversních skupin určených k ničení důležitých objektů v týlu.

- b) Kontrola veškerého pohybu v armádním týlu.

Pohyb v týlovém prostoru armády musí být přísně řízen a kontrolován. Proto budou na stanovených místech vytvářena kontrolní propouštěcí místa, především

- na AVAS (FVAS) a jiných komunikacích;
- na vykládacích stanicích.

Kromě kontrolních propouštěcích míst bude v celé šířce pásma obrany armády v týlu uzavřeno.

Cílem ochrany i kontroly v armádním týlu bude

- zadržet a odhalit včas špióny a diversanty vysílané do prostoru armádního týlu;
- prověřovat všechny osoby, motorová vozidla a jiné přepravní prostředky přijíždějící do týlového prostoru nebo jej opouštějící;
- zadržet všechny osoby a dopravní prostředky, které hodlají bez povolení opustit frontu (boj proti zběhům).

Služba na kontrolních propouštěcích místech se řídí podle plánu přisunu a odsunu a je vedena přesná dokumentace veškerého pohybu. Při nastalých změnách v plánu nebo při rozrušení komunikací vytvářejí se nová kontrolní propouštěcí místa podle rozhodnutí velitele armády. Při větším pohybu k frontě vyjíždějí prověřovací skupiny proudům motorových vozidel vstříc a provádějí jejich kontrolu během přesunu. Tyto skutečnosti oznámí operační skupině náčelník týlu armády nebo hlavní dispečer.

Zvlášť důležitá je zpravodajská práce, které se neomezuje jen na prostor armádního týlu, nýbrž je rozvíjena a prováděna mimo něj.

c) Dalšími úkoly jednotek a útvarů pohraničních vojsk v armádním týlu je přímá obrana vlastních objektů, výpomoc při odstraňování následků bojové činnosti nepřítele, protivýsadková obrana, zejména pátrání a vyhledávání malých výsadkových skupin nepřítele, eskorta zajatců a zběhů atd. Každý z uvedených úkolů by vyžadoval zvláštního rozpracování, hlubokého zkoumání a ověření při cvičeních s vojsky. Otázka obrany a ochrany armádního týlu je složitá, důležitá, a nelze ji proto podceňovat a přehlížet.

Závěr

Tolik o některých otázkách bojové činnosti pohraničních vojsk v době války. Článek není zdaleka vyčerpávající a má ráz čistě informativní. Velmi mnoho dosud neúplně vyjasněných problémů součinnosti, velení, podřízenosti a organizace bojové podpory při nenadálém napadení nebo otázky bojového stmelení zbytků pohraničních jednotek k vytvoření ochrany armádního týlu bude vyžadovat dalšího zkoumání a studia.

Přesto pokládám článek za dostačující, aby byla vytvořena představa o úloze pohraničních vojsk v boji. Je nutno, aby v budoucnu nebyly již tyto otázky ani při cvičeních, ani ve vojenských akademiích opomíjeny a přehlíženy. Zejména společná úloha armády a pohraničních vojsk při boji v předpolí je významná a může z velké části mít vliv i na průběh prvního období války.

ZVLÁŠTNOSTI VEDENÍ OPERACÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník F. Kofránek, podplukovník J. Bláha, major M. Nedvěd

Výsledky vědeckého bádání vojenských theoretiků ukazují na značný růst významu počátečního období války. Toto období bude proti minulosti mít daleko větší význam, neboť různá opominutí a nedostatky v činnosti vojsk mohou způsobit značné ekonomické, morální a vojenské ztráty a do značné míry mít vliv jak na průběh, tak i na výsledek války v celku. Zvětšení významu počátečního období je dáno prudkým rozmachem vývoje a výroby moderní bojové techniky, vyznačující se proti již známým klasickým zbraním nesrovnatelně větší ničivostí, dalekým dosahem, rychlostí a velkou manévrovostí.

Značný vliv na výsledek války může mít její počáteční období, zvláště podarí-li se útočnickovi provést mohutný úder, který by znemožnil obránci učinit již při zahájení války účinná protipatření — odvetné údery stejnými nebo dokonalejšími prostředky.

Proto má počáteční období války zvláštní důležitost zejména pro mírumilovné země sousedící s imperialistickými agresory. Soudobá politická situace a moderní bojová technika ukazují jednoznačně, že žádný malý nebo středně velký stát není schopen samostatně klást odpor silnému protivníkovi vyzbrojenému zbraněmi hromadného ničení. Může tedy v současné době existovat jen bojové souručenství a družba zemí tábora míru. Proto si musíme uvědomit velký význam Varšavské smlouvy a napnout všechny síly k tomu, aby tento svazek byl neustále upevňován.

Západní imperialisté kladou na počáteční období války obzvláštní důraz a skládají velké naděje v použití zbraní hromadného ničení. Uvědomují si, že jejich armády budou složeny převážně z vykořisťovaného třídně nepřátelského proletariátu, jemuž agresivní cíle války jsou cizí, a proto se snaží maximálně využívat nejnovějších technických vymožeností. U vědomí velké síly pozemních armád zemí tábora socialismu nepočítají s úspěšným vedením bojů pozemními vojsky, a proto vyhledávají takové druhy vojsk a zbraní, o kterých se domnívají, že v nich mají převahu. To potvrzuje prohlášení náčelníka štábu spojeného letectva generála Twininga, který při projevu v New Yorku řekl: »Přáli bychom si mít možnost střetnout se se silami komunistů všude na zemi a zadržet je... Avšak nyní, jako nikdy dříve, je patrné, že zkrátka nemáme dostatek lidí pro tento účel. Naše zálohy nám neumožňují zvítězit v pozemní válce nad komunisty, kteří mají velkou převahu v zeměpisné poloze a v živé síle...«

Musíme soustředit svou pozornost na vytvoření mohutných ničivých prostředků a mohutného letectva, které by se mohly stát rozhodujícím činitelem v boji se zdroji síly komunistů v samém Sovětském svazu.«

Západní imperialisté kladou proto zvláštní důraz na zbraně hromadného ničení, na letectvo a na námořnictvo, a vynakládají velké finanční částky na provádění pokusů s moderními zbraněmi a zapojují do nich široký okruh vědeckých pracovníků ze všech oborů vědy. Přitom, zejména v poslední době, se pokoušejí odstranit dosavadní roztržitost úsilí na ten nebo onen druh techniky a snaží se vytvořit jednotnou theorii o vedení soudobých

válek, vyplývající z nejnovějších objevů vědy a techniky. Nutno přiznat, že se mnohé jejich názory opírají o řadu cenných theoretických a zejména pak prakticky ověřených poznatků získaných při četných pokusech a cvičeních všech ozbrojených složek v těžkých a složitých situacích odpovídajících soudobým podmínkám.

Proto nelze možnosti imperialistických armád podceňovat, jak tomu až dosud u nás někdy bylo, nýbrž naopak je nutno velmi důkladně je studovat, vyhodnocovat a hlavně pak z nich vyvozovat závěry pro naše ozbrojené síly.

Poválečný vývoj politické a vojenské situace jasně ukazuje, že imperialisté připravují agresivní nespravedlivou válku proti zemím tábora míru. Přesto nebo právě proto se snaží oklamat své národy a vyvíjejí širokou lživou kampaň o agresivnosti zemí tábora socialismu. Z názorů různých buržoasních vojenských theoretiků možno předpokládat, že válečné operace v počátečním období války mohou být zahájeny buď vpádem do země a obsazením nepřátelského území nebo jen vzdušnou bloádou nepřítele. Vzhledem k obrovskému technickému pokroku lze počítat vzdušnou bloádou za hlavní formu příští války. Při vzdušné bloádě spoléhají na hromadné údery, jimiž chtějí v krátké době rozvrátit dopravu a vyřadit z provozu všechna odvětví národního hospodářství, vyvolat hlad ve městech a tím rozložit i nepřátelské armády.

Možnost masového použití zbraní hromadného ničení, prudký rozvoj a masové používání letectva, bezpilotních prostředků vzdušného napadení, po případech chemických a biologických zbraní umožňují západním imperialistům zahájit válku s překvapením na kterémkoli místě. Kromě toho soudobé pozemní armády mají možnost provést údery ve vysokých tempech do velké hloubky s využitím ničivých účinků zbraní hromadného ničení.

Podaří-li se agresorům utajit přípravy útočné války a zahájit ji s překvapením masovými údery všech soudobých prostředků hromadného ničení a ničit důležité objekty strategického a operačně taktického významu, ztíží tím včasné provedení vojenských protiopatření, mobilisaci armád i národního hospodářství a značně ochromí morálku a obranyschopnost napadené země. Při dovedném využití těchto úderů mohl by útočník proniknout pozemními silami hluboko na území napadeného státu, okupovat je a tak dovršit rozvrat napadené strany.

Proto je třeba v současné době věnovat zvýšenou pozornost průzkumu a technickým prostředkům, které průzkum zabezpečují. Veškerá opatření v tomto směru musí být dlouhodobě plánována a tak připravena, aby bylo možno rychle dodat vlastní straně veškeré zprávy o změnách dislokace, o pohybech vojsk a o jiných příznacích svědčících o přípravě války západními imperialisty.

Důležitost vyhodnocování těchto zpráv je možno vidět na příkladu zahájení války proti SSSR v červnu 1941, kdy příznaky zahájení německé agrese byly pokládány za nehodnověrné, a nebyla proto učiněna příslušná protiopatření.

V tomto směru nesmí být dbáno smluv, deklarací a jiných prohlášení, nýbrž je třeba se řídit konkrétními zprávami o přípravách k agresi a provést příslušná protiopatření.

Příznaky příprav agrese

Počáteční období války bude mít rozhodující význam pro vedení války jako celku zejména tehdy, podaří-li se jedné straně provést počáteční údery s překvapením a hromadně. I když soudobá technika umožňuje provést údery zbraněmi hromadného ničení ve velmi krátkých časových lhůtách, nelze údery zahájit bez předchozích příprav. Proto je třeba pečlivě sledovat všechny příznaky, z nichž by bylo možno soudit na přípravu agrese. Je pochopitelné, že se tyto příznaky budou měnit v souladu s rozvojem bojové techniky i vojenské teorie země, která chce válku zahájit. Tak na příklad, bude-li válečná operace prováděna podle D. O. Smita jenom vzdušnou blokadou, budou příznaky jiné než při zahajování války údery zbraněmi hromadného ničení, jejichž účinků využívají pozemní vojska ke vpádu a k obsazení území napadené strany.

Zvýšení početních stavů divisí agresivních bloků výstavbou zejména západoněmecké armády značně ztíží odhalení příprav agrese, neboť zvětšení počtu bojeschopných divisí v blízkosti napadeného státu zbaví útočníka nutnosti přesunovat na válčiště svazky z jiných zemí, přeskupovat síly nebo provádět byt i skrytou mobilisaci.

V soudobých podmínkách lze usuzovat na přípravy nenadálého napadení nepřítelem z doplňování svazků záložníky, zejména specialisty, z přidělování posilových prostředků svazkům a z opatření zvyšujících bojeschopnost vojsk. Dalším možným příznakem příprav agrese může být odjezd rodin amerických důstojníků ze západní Evropy, evakuace správních orgánů (na příklad ze západního sektoru Berlína), přípravy nebo zahájení evakuace civilního obyvatelstva z důležitých strategických prostorů a p. Rovněž je možno počítat s tím, že bude zvyšován počet lékařského personálu, nemocničních zařízení, že budou přesunovány výsadkové jednotky do blízkosti letišť, přepravovány zbraně hromadného ničení k nosičům, rozvíjeny základny pro navádění bezpilotních prostředků vzdušného napadení, provedena změna šifer a kódů, učiněna zvláštní opatření na civilních pojičkách a železnicích. Před zahájením války může být zvýšena aktivita ilegálních skupin a agentů, zvýšena snaha o provádění desinformace průzkumu, po případech zahájeny i záškodnické akce, zejména bojovými biologickými prostředky.

Nelze se domnívat, že budou předem prováděny větší dislokační změny pozemních vojsk nebo manévry letectvem, neboť imperialisté rozmisťují své základny tak, aby přímo z nich mohli zahájit počáteční údery. Teprve s provedením prvních úderů budou zahájeny přesuny pozemních vojsk s cílem proniknout na území napadené strany.

Lze soudit, že se v budoucnu počet příznaků napadení bude spíše zmenšovat, neboť agresivní imperialistické státy provádějí veškerá opatření k tomu, aby zvýšili bojeschopnost svých ozbrojených složek. Chtějí dosáhnout toho, aby jejich stále kádrové armády byly schopny kdykoli provést údery a zahájit válku na kterémkoli válčišti.

Tyto přípravy k agresi nebudou arci na první pohled jasně patrné a lehce odhalitelné, a proto je třeba, aby každý stát věnoval maximální úsilí organizaci nepřetržitému a promyšlenému průzkumu a tím zbavil agrese možnosti provést počáteční údery s překvapením.

Před samým zahájením nepřátelských úderů bude mít zvláštní důležitost radiolokační systém, který musí odhalit přibližování vzdušného nepřítele ještě na dalekých přístupech a umožnit vlastnímu letectvu včasný vzlet a zničení vzdušného útočníka ještě před provedením úderů.

Ráz bojové činnosti v počátečním období války

Podle názorů západních vojenských theoretiků bude počáteční období války vždy zahájeno masovými údery zbraní hromadného ničení a letectva, které v dalších dnech budou pokračovat a mohou trvat několik dní až týdnů. Těchto úderů zpravidla využijí pozemní vojska ke vpádu na území napadené strany a k jeho ovládnutí. Kromě toho je nutno počítat s tím, že útočník nemusí provádět vpád pozemními vojsky, nýbrž bude pokračovat v ničivých úderech na důležité politické, hospodářské i vojenské objekty s cílem rozvrátit veškerou činnost a donutit napadenou stranu ke kapitulaci.

Dále budou rozvedeny otázky počátečního období války s využitím pozemních vojsk. Přitom je nutno počítat s několika možnými způsoby bojové činnosti, závislými na stupni překvapení, bojeschopnosti a připravenosti stran, na morálním stavu armád, na výsledcích počátečních úderů a na jiných faktorech.

V počátečním období války může dojít k tomu, že se útočníkovi podařilo utajit veškeré přípravy, zahájit válku mohutnými údery zbraní hromadného ničení a letectva na nepřipraveného obránce, který má svá vojska v mírových posádkách a s napadením nepočítal. V tomto krajně nepříznivém případě bude napadená strana provádět protipatření postupně v těžké a složité situaci. Rozhodující úlohu bude mít bojeschopnost útvarů a svazků v stálých posádkách a schopnost jejich velitelů rychle vyvést vojska zpod úderu a plnit často i samostatné úkoly předvídané předem zpracovaným plánem. Útočník bude mít možnost rychle pronikat do hloubky území napadené strany, při čemž se bude setkávat jen s nesouvislými odpory útvarů nebo jednotek spěšně zaujímajících obranné čáry zpravidla v blízkosti stálých posádek. Iniciativa velitelů pohraničních jednotek, útvarů a svazků, hlavně pak úporný odpor až do sebeobětování, může zpomalit tempo útočníka, získat čas na provedení opatření v hloubce vlastního území k zastavení a pozdějšímu zničení útočníka. Pozemní boj bude záviset na bojeschopnosti stálých mírových jednotek a útvarů, neboť opatření k doplňování vojsk nebude možno v těchto krátkých lhůtách provést. Vojska obránce budou zpravidla do boje zasazována postupně tak, jak budou k dispozici v nejasné a rychle se měnící situaci. Vojska rozmístěná v hloubce území obránce budou zaujímat výhodnou obrannou terénní čáru, využívající času získaného jednak bojem pohraničních svazků a útvarů, jednak předsunutím silných úderných tankových skupení na důležité komunikační směry s cílem nedovolit rychlý postup nepřátelských úderných klínů do hloubky vlastního území. Zároveň s tankovými jednotkami bude nutno vysílat ženijní zatarasovací skupiny a dělostřelectvo k podpoře jejich boje. Tato obranná čára, na níž má být zastaven postup útočníka, musí být volena v takové hloubce, aby obránce měl dostatek času k zaujetí a organizaci obrany.

V této variantě bude mít rozhodující úlohu letectvo a bezpilotní prostředky vzdušného napadení. Letectvo napadené strany musí být pohotovo

vést boj již s prvními sledy nepřátelského letectva provádějícího počáteční úder. K tomu musí dát včas a jasně podklady radiolokační průzkum. Kromě toho letectvo a bezpilotní prostředky napadené strany musí být s to provést odvetný úder na nepřátelské základny zbraní hromadného ničení, na letiště a na přesunující se a bojující vojska nepřítele. Z tohoto úkolu vyplývá požadavek na vysokou bojovou pohotovost letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení. Bude proto účelné stanovit nosičům zbraní hromadného ničení př. . . některé důležité objekty, na které musí být schopny kdykoli provést odvetné údery. K zabezpečení tohoto úkolu je třeba předem provést důkladnou technickou přípravu. Tak na příklad lze již podle terénu a pravděpodobného hlavního úderu útočnicka předem stanovit objekty, jejichž zničením podstatně zpomalíme tempo útoku agresora. Tak podzemní výbuch atomové pumy provedený v horské soutěsce znemožní útočnickovi využít tohoto přechodu po několik dnů. Rovněž zamoření důležitých komunikačních objektů trvalými otravnými látkami pomůže napadené straně získat čas, který v dané situaci bude mít velký význam pro provedení dalších opatření.

V druhém případě může dojít k tomu, že strana, již hrozí napadení, odhalí některé příznaky příprav agrese. Přitom však o časovém a prostorovém vymezení nemá přesné údaje.

V této situaci může ohrožená strana provést řadu opatření zvyšujících obrannost země. Může skrytě doplnit vojska, vyvést je ze stálých posádek, skrytě zaujmout obranu státních hranic a provést řadu dalších opatření, jako aktivování zátarasů, vyvedení štábů na polní velitelská stanoviště, upřesnění úkolů vojskům pro případ napadení a p. Zároveň lze provést i rozsáhlé přípravy v civilním sektoru u výrobních a distribučních podniků, částečnou evakuaci obyvatelstva a aktivisaci civilní obrany. Ovšem nejasnost a často i protichůdnost zpráv o přípravách útočnicka může způsobit, že veškerá opatření k přechodu na válečný stav budou provedena buď předčasně nebo zcela zbytečně. Nelze vyloučit ani klamné akce nepřítele s cílem donutit ohroženou stranu převést hospodářství i armádu na válečný stav, vyčerpávat jeho ekonomický potenciál a získat přesné zprávy o rozmístění armád, o dislokaci průmyslu a o dalších opatřeních zvyšujících obrannost země. Proto správné vyhodnocování příznaků příprav agrese a provádění odpovídajících protiopatření je jednou z nejvážnějších otázek počátečního období války.

Zjistí-li napadená strana určité přípravy k provedení agrese a provede určitá protiopatření, narazí útočník na plánovitě připravený odpor vojsk, která budou zpravidla s to vést účinný boj od zahájení války, i když útočník bude mít výraznou převahu, zejména v letectvu a ve zbraních hromadného ničení. Pozemní vojska útočnicka na svém postupu narazí zpravidla na předem organisovanou a zaujatou obranu, a proto jejich počáteční úspěch bude méně výrazný. Přitom bude mít zvlášť důležitou úlohu dovednost obránce oklamat nepřítele a utajit před zahájením nepřátelských úderů přípravy a dislokační změny, aby útočník provedl počáteční údery zbraní hromadného ničení do prázdna. Pod ochranou vojsk zabezpečujících obranu státních hranic může napadená strana provést manévry doplněnými vojsky na ohrožené směry a provést další opatření v národním hospodářství. Přitom je nutno si uvědomit, že na celé území napadeného státu, zejména na jeho důležité vojenské a hospodářské objekty, budou prováděny

úderu zbraněmi hromadného ničení, jimiž mohou být způsobeny vážné ztráty a může být narušováno provádění veškerých protipatření. Na rozdíl od první varianty v tomto případě může letectvo napadené strany být vyvedeno včas zpod úderu a vést mnohem účinnější boj s letectvem nepřítele, neboť má výhodnější podmínky k provedení odvetných úderů na nepřátelská letiště a účinněji může chránit důležité objekty na státním území a rozvinování vlastních vojsk. Kromě toho úderu na komunikační uzly, základny atomových zbraní a vojska nepřítele může snižovat tempo útočníka, působit mu ztráty na lidech a materiálu a snižovat jeho morálku.

V třetí variantě může dojít k tomu, že ohrožená strana podle příznaků agrese provede doplnění svých vojsk, vyvede je zpod úderu a přesune do prostoru soustředění, zabezpečující státní hranice jen slabými silami. Se zahájením nepřátelských počátečních úderů spojených s přesuny vojsk útočníka zahájí přesun i vojska napadené strany s cílem buď přehradit ohrožené směry nebo zničit pozemní vojska útočníka ve střetném sražení. Přitom bude mít rozhodující úlohu dovedné použití zbraní hromadného ničení a letectva při úderech na odpalovací základny, na letiště a na pozemní vojska nepřítele, zejména na jeho bližší operační zálohy.

Napadená strana bude mít výhodu v tom, že bude moci volit výhodný a jí dobře známý terén pro střetnutí s útočníkem, který bude muset přivádět svá vojska na bojiště postupně, poněvadž mu mírová dislokace zpravidla nedovolí vyjít na území obránce s celými svazy a počáteční úderu bude zahajovat buď divisemi nebo armádními sbory. Nevýhodou této varianty pro obránce je nutnost provádět přesuny na čáru střetnutí v době, kdy útočník bude mít vzdušnou nadvládu a předcházejícími úderu na komunikační uzly ztíží plánovaný manévr. Úspěch ve sražení může být zmařen též ucpáním přesunových komunikací uprchlíky. Bude proto nutno provést řadu opatření k zabezpečení přesunů vojsk a evakuace civilního obyvatelstva.

Úspěchu ve střetném sražení je nutno ihned využít k rychlému přechodu do protiútoků nebo při nedostatku sil k přechodu do obrany na výhodné čáře s cílem rozdrtit další síly útočníka a zabezpečit soustředění hlavních sil k přechodu do útočné činnosti.

Ve všech uvedených případech musí letectvo a bezpilotní prostředky vzdušného napadení provést odvetné úderu na nejdůležitější objekty útočníka. Odvetný úder nutno připravit a provést ve velmi krátké časové lhůtě, ihned po prvních úderech agresora. Přitom za cíl odvetného úderu budou voleny zbraně hromadného ničení, letištní základny a na místě ne posledním i pozemní vojska, avšak nebude účelné třístit počáteční odvetný úder současným napadením průmyslových a hospodářských objektů na nepřátelském území.

Při dobře organizovaném průzkumu se může podařit straně, již hrozí napadení, odhalit včas přípravy útočníka a provést předstihující úder. O včasném provedení předstihujícího úderu budou často rozhodovat velmi krátké lhůty, často i hodiny. Podaří-li se získat jen několik hodin předstihu, bude to velký úspěch a někdy i základ vítězství v počátečním období války.

Předstihující úder bude prováděn hlavně letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení na odpalovací základny a stanoviště zbraní hromadného ničení, na letiště a na stálé posádky vojsk, zejména tankových, kterých zpravidla bude používáno k vedení počátečního úderu.

Je žádoucí, aby s předstihujícím úderem letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení byl současně proveden silný úder pozemními vojsky s cílem proniknout na území nepřítele a ve střetném sražení rozdrtit pozemní vojska útočníka a ovládnout důležité objekty operačního významu.

Předstihujícím úderem je možno buď ztížit provedení plánovaných úderů útočníka nebo podstatně zeslabit jejich údernou sílu a někdy i zmařit zámysl napadení.

V každém případě musí být snahou ohrožené strany včas odhalit přípravu agrese a převzít iniciativu do svých rukou.

Vyvedení a rozvinutí vojsk

Základním předpokladem úspěchu v počátečním období války je rychle a včas převést celý stát ze stavu mírového na válečný a rychle dosáhnout plné bojové pohotovosti ozbrojenými silami, aby jimi bylo možno provést okamžitě účinná protipatření. Zvlášť důležité v tomto období je zabránit nepříteli provést počáteční údery a vyvést hlavní síly armády napadené země zpod úderu dříve, než útočník je může účinně zasáhnout údery zbraní hromadného ničení.

Vyvést vojska z mírových posádek do míst, která nepřítel včas nemohl zjistit před provedením úderů, je důležité a nutné proto, že současnými bojovými prostředky lze podstatně v krátké době v stálých posádkách zničit většinu ozbrojených sil napadené země a rozrušením hospodářského a komunikačního systému a podlomením morálního ducha zabránit provedení obranných opatření.

K úspěšnému vyvedení vojsk zpod úderu je třeba především získat zprávy o pravděpodobném napadení agresorem, poněvadž rozhodujícím činitelem v tomto manévru je správně zvolená doba k jeho provedení. Je pochopitelné, že nelze předčasně vyvést letectvo zpod úderu do prostoru záložních letišť jen na základě některých příznaků o připravované agresi, poněvadž potom má útočník dost času k upřesnění nových prostorů a může provést účinné údery do těchto míst.

S vyvedením vojsk zpod úderu přímo souvisí provedení protiatomového manévru vojsky, jenž má značný význam nejen v počátečním období, ale i v dalším průběhu války. Tento manévr provádějí jednotky a útvary s cílem rychlým přeskupením do nového prostoru zabránit nepříteli provést údery na tato vojska. Provedení tohoto manévru je podmíněno dobře organizovaným průzkumem a dovednými maskovacími opatřeními. Celý protiatomový manévr musí být dobře promyšlen a naplánován, řízen krátkými signály a musí odpovídat celkovému zámyslu starších náčelníků.

Při plánování tohoto manévru nebude nutno zpracovávat nějaký další plán, nýbrž bude možné zahrnout jej buď do některého z plánů operačního zabezpečení (nejlépe plán ochrany proti zbraním hromadného ničení) nebo jej lze vyjádřit v grafickém rozhodnutí velitele, kde se vyznačí, která jednotka nebo útvar odkud a kam na určitý signál odejde.

K úspěšnému zahájení operací v počátečním období války je třeba včas provést veškerá mobilizační opatření, aby byly rychle postaveny další ozbrojené síly.

Bude proto třeba, aby způsoby mobilisace vojsk odpovídaly soudobým zásadám vedení operací a možnému použití zbraní hromadného ničení na počátku války. Ráz činnosti počátečního období války vyžaduje, aby mobilizační opatření byla prováděna v krátkých lhůtách, aby co nejrychleji bylo dosaženo bojeschopnosti nově postavených svazků.

Mobilizační opatření je nutno připravit tak, aby odpovídala možným nenadálým úderům na počátku války a dala se provést během několika hodin. Je třeba, aby záložníci byli povoláváni na krátkou výzvu nebo signál davaný různými způsoby vzhledem k možnému narušení komunikačních prostředků a pojiček a aby se rychle dostavili bez ohledu na dopravní potíže do určených míst odpovídajících plánovaným úkolům.

Z rázu činnosti vojsk v počátečním období války vyplývá, že je účelné mít již v míru vojska na takových počtech osob a materiálu, aby mohla vést boj podle všech zásad, které jsou předvídaný v počátečním období války. Jedině tak budou spolehlivě zabezpečeny státní hranice před úderem agresora a přechod celé země do válečného stavu.

V závislosti na zvlátnostech počátečního období války, které je charakterisováno nenadálostí, překvapením, masovým použitím zbraní hromadného ničení a prováděním průzkumu všech druhů, nabývá zvláštní důležitosti organizace maskování. Důležitost maskování vyplývá z velkých možností soudobých technických průzkumných prostředků, kdy obě strany mohou ještě před provedením počátečních úderů s využitím letecké fotografie, radiolokačního systému, televise, agenturního průzkumu a jiných prostředků zjišťovat a ověřovat si důležité cíle a objekty.

Cílem maskování v počátečním období je utajeně a skrytě rozmisťovat vojska, utajit zámysl operace a klamat nepřítele.

K maskování mohou obě strany používat takových prostředků, které sice stejně jako průzkumné prostředky nemohou přímo působit svým ničivým účinkem na nepřítele, ale přímo chrání vlastní vojska před ničivými zásahy. Oklamáním druhé strany můžeme dosáhnout toho, že údery mohou být provedeny do prostorů méně důležitých, čímž bude snížen účinek úderů zbraněmi hromadného ničení.

Při organizaci maskovacích opatření je nutno vycházet ze zámyslu staršího náčelníka a tomuto zámyslu podřídít veškerá maskovací opatření.

V počátečním období války budou kladeny vysoké požadavky na velení, které bude podstatně ztíženo provedenými údery zbraní hromadného ničení. Nutno počítat s tím, že pojítka budou zčásti zničena a poškozena a jejich používání bude mařeno rušením nepřítele. Mnozí velitelé a náčelníci budou často nuceni řídit podřízená vojska samostatně v duchu zámyslu staršího náčelníka. Všichni velitelé a náčelníci musí mít proto jednotné názírání na základní otázky vojenského umění, spočívající na správném a hlubokém chápání možností nepřítele a na znalosti soudobé vojenské techniky. Proto bude třeba již v míru předvídat možný vývoj situace a vytvořit pro velitele, zejména leteckých a pohraničních svazků i útvarů, takové předpoklady, aby mohli plnit svůj úkol v každé situaci podle celkových potřeb armády. Zvláštní těžkosti pro velení může vyvolat, jak ukazují zkušenosti z druhé světové války ve Francii, neplánovitá a často zmatená evakuace civilního obyvatelstva z měst a z pohraničních oblastí. Ničivé účinky zbraní hromadného ničení mohou mít neblahý vliv na morálku vojsk, čímž se velení ještě více ztíží.

Přesto nelze dopustit trvalou ztrátu velení a spojení a bude nutno předem připravit různorodá pojítka a rozmístit je tak, aby bylo možno dosáhnout spojení několika pojítky, jež nelze vyřadit jediným úderem. Při ztrátě spojení budou plnit důležitou úlohu styční důstojníci. Nutno je vybavit rychlými dopravními prostředky, nejlépe vrtulníky, neboť pozemní komunikační síť bude značně rozrušena.

Počáteční období války bude tedy klást na velitele a jejich štáby veliké nároky, a proto bude třeba zabezpečit štáby soudobými technickými možnostmi. V štábní práci nutno plně využívat automatiky a telemechaniky, a tak osvobodit člověka od nutnosti provádět množství obsahově jednoduchých, avšak pracných a zdoluhavých úkonů. Tím získat čas pro hodnocení složitých situací, pro plné využití techniky a pro včasné vydání promyšlených rozkazů a jejich ověřování.

Závěr

Z rozmístění vojenských základen a z výstavby ozbrojených sil imperialistických států, umožňujících provést soustředěný úder všemi druhy zbraní na území socialistických zemí v počátečním období války, vyplývá nutnost být stále v plné pohotovosti provést odvetné údery k zničení těchto ohnisek budoucí války. Západní politikové a vojenští představitelé by si měli uvědomit, že na jejich úder bude následovat mohutný odvetný úder, jímž jsou zranitelnější, vzhledem k husté osídleným průmyslovým centrům Západu. Socialistický tábor má dost sil a prostředků k tomu, aby silou přivedl k rozumu imperialistické agresory, kteří se marně snaží otočit kolo dějin nazpět ke kapitalismu.

ZABEZPEČENÍ VOLNOSTI POHYBU VOJSK A VELENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY ZA VZDUŠNÉ PŘEVAHY NEPŘÍTELE

Generálmajor Ján Lipový

Při vyhodnocování počátečních období uplynulých válek, především druhé světové války, bylo charakterisováno počáteční období

- nenadálým napadením,
- zahájením operací s překvapením,
- před přímým napadením předcházela řada klamných opatření, která měla za cíl odvést pozornost od prostoru předpokládané činnosti. Na příklad útok proti Francii v první i druhé světové válce skrze neutrální státy, útok Němců proti SSSR v r. 1941. Před zahájením úderu na Pearl Harbour předcházela živá diplomatická činnost Japonců, vedoucí k zmírnění napětí mezi USA a Japonskem, klamný manévr japonských vojsk směrem na jih k Indonésii a úplně utajený pohyb námořních sil k Pearl Harbour. Cílem této činnosti bylo klamnými pohyby odvrátit pozornost od prostoru předpokládaného úderu, a tím způsobit úplnou nepřipravenost vojsk v napadených prostorech, aby výsledek nenadálého napadení byl rozhodný. Aby bylo čeleno tomuto nenadálému napadení, bylo třeba provádět rozsáhlé pohyby sil a prostředků, které byly již v průběhu bojové činnosti velmi zranitelné.

V tomto článku se nebudu zabývat otázkou, jak čelit nenadálému napadení a překvapivým úderům. Tato otázka bylo již rozvedena v jiných pracích. Provedu rozbor opatření, která je třeba organisovat, aby veškeré pohyby vojsk bylo možno provést i za nejtěžší situace i při převaze nepřátelského letectva.

K zdůvodnění všech nutných opatření k zajištění volnosti pohybu je třeba napřed poukázat na pravděpodobný ráz činnosti nepřítele v počátečním období války, která může mít podstatný vliv na pohyb vojsk.

Podle rázu činnosti německých fašistických armád v druhé světové válce, jakož i podle názoru současných theoretiků kapitalistických armád je možné předvídat v počátečním období války následující ráz bojové činnosti:

- údery strategického letectva s použitím zbraní hromadného ničení na letiště, sklady pohonných hmot a letištní zařízení s cílem zničit letectvo protivníka nebo aspoň ochromit jeho činnost, a tím vyřadit nejúčinnější prostředek pro boj s letectvem útočníka a k provedení úderů na vojenské objekty v jeho týlu,
- rozrušit komunikační a průmyslová centra, především důležité železniční uzly, a tak znemožnit přivedení nových sil i prostředků do bojového prostoru k přípravě obrany v nejkratším čase, jakož i znemožnit soustředění sil k provedení odvjetných úderů,
- znemožnit již v zárodku provedení jakéhokoli pohybu sil i prostředků soustavným střežením komunikací, zamořením jejich důležitých úseků, zvláště soutěsek a křižovatek, bitevními údery ničit živou sílu,
- rozrušit systém velení ničením velitelských stanovišť a spojovacích uzlů a izolovat tak bojující síly od velitelských orgánů a tím znemožnit jejich informovanost a demoralisovat je,

- ničit všechna zařízení, která prozrazují činnost nepřátelského letectva a mohou rušit navedení letadel na cíl, jako radiolokátory a rušící stanice, znemožnit manévr těchto prostředků, jakož i všech prostředků PVO vojsk i státu,
- činností výsadekvoých vojsk obsazovat důležité prostory v týlu našich vojsk a diversními skupinami rušit velení a pohyb vojsk a materiálu.

Uvedl jsem jen některé činnosti, které jsou charakteristické pro rušení pohybu vojsk a velení vojskům. Zároveň s touto činností započne i pohyb pozemních, především obrněných vojsk nepřítele, která již přímo bojem budou mít vliv na pohyb našich vojsk. Ráz této činnosti vyplývá z vyhodnocení prací vojenských theoretiků států NATO v současné době. Protože přímo sousedíme se státy NATO, především z nejagresivnějších z nich, západním Německem, je třeba tyto názory podrobit důkladnému rozboru a řešit účinná opatření, jak jim čelit a jak si uchovat volnost jednání i v složité situaci počátečního období války.

OPATŘENÍ K ZABEZPEČENÍ VOLNOSTI POHYBU

K včasnému provedení všech opatření k odrazení úderu nepřítele v počátečním období války je třeba především včas odhalit zámysl nepřítele k provedení tohoto úderu. Čím dříve odhalíme zámysl nepřítele, tím důsledněji budou organisována účinná protiopatření. Protiopatření musí být provedena rychle, s úplným utajením, aby byla pro nepřítele překvapením. Vzhledem na soudobé prostředky vedení boje, zvláště na účinnost zbraní hromadného ničení, nebude rozhodující, jak účinná opatření provedeme, ani mohutnost těchto opatření, nýbrž jak svá opatření, třeba jednoduchá, dovedeme před nepřítelem utajit. Mohutné a odolné obranné objekty, uzly obrany, dovedně organisované zátarasy a základny, budou-li nepřítelem včas zjištěny, mohou být překonány. Zato však jednoduché zátarasy, dovedné rozmístění opěrných bodů a záloh, jejichž existence zůstane pro nepřítele utajena, mohou způsobit nepříteli značné ztráty a v celém svém souhrnu rozhodně opotřebovat jeho údernou sílu a dalšími aktivními odvetnými opatřeními přivést jeho úder ke zhroucení. Proto v tomto období má zvláštní význam organisace dokonalého průzkumu s cílem včas odhalit zámysl nepřítele.

Zároveň s průzkumem třeba organisovat dovedné maskování vlastních opatření, vlastní činnosti a klamných opatření s cílem oklamat nepřítele o našem skutečném zámyslu. Tím dosáhneme, že úder nepřítele budou vedeny do prázdna, že nepřítel vyčerpá své prostředky na nepravém místě, a tak se stanou naše protiopatření účinnější.

Z toho vyplývá, že vlastní protiopatření musí být velmi dokonale promyšlena a připravena, všestranně zajištěna a zabezpečeno jejich rychlé provedení. Předčasné aktivování všech připravovaných opatření znamená i jejich prozrazení, a tím i snížení jejich účinnosti.

Je však třeba počítat i s takovým případem, že se nepříteli podaří své přípravy utajit, že svým úderem, po případě použitím dosud neznámých bojových prostředků nebo novým způsobem jejich použití a novou formou činnosti vojsk dosáhne překvapení. Za takových těžkých podmínek bude úspěch činnosti vlastních vojsk v počátečním období války velmi závislý

na iniciativním a pružném využití dříve provedených opatření odpovídajících daným podmínkám a na provedení i neplánovaných opatření, která dopomohou k získání iniciativy.

V této práci budu se především zabývat řešením opatření, která tyto vhodné podmínky k vedení boje vytvoří.

Vyplývá-li ze zásad vedení boje a operace na počátku války podle názoru theoretiků kapitalistických armád, že údery prostředků zbraní hromadného ničení budou vedeny proti soustředěným nebo přesunujícím se vojskům, bude důležité, abychom nevytvářeli podmínky pro takové údery. To znamená nesoustřeďovat vojska, zvláště v počátečním období války. V jednom prostoru nemít soustředěno více než sílu praporu, a to tak rozptýleně, aby bylo neúčelné použít proti tomuto praporu atomových nebo jiných zbraní hromadného ničení, přitom však mít promyšlen a zabezpečen manévr takto rozptýlenými silami, který umožňuje rychle je soustředit k úderu z chodu.

Rovněž tak veškeré přesuny vojsk v počátečním období války, zvláště v blízkosti fronty, musí být prováděny podle těchto zásad. Přesunovat vojska po všech komunikacích i terénem, aby skýtala malý cíl po nejkratší dobu. Přesuny malých jednotek je možné a potřebné provádět většími rychlostmi. Množství malých cílů pohybujících se maximální rychlostí skýtá nevýhodný cíl pro použití zbraní hromadného ničení a často i pro bitevní letectvo.

Ráz počátečního období války bude vyžadovat, aby na příklad svazky prvního sledu z prostoru svého stálého rozmístění co nejdříve obsadily určená pásma s využitím všech možností. Na počátku bude probíhat bojová činnost se soustředěním úsilí na důležitých směrech a ne na souvislé frontě. Proto jsou reálné podmínky k využití značného počtu komunikací a pomocných cest k rychlému vyjití do stanovených prostorů. K tomu však je třeba provést řadu důležitých přípravných opatření.

Pro každý útvar, jednotku je třeba předem plánovat prostor (rajon), do kterého musí vyjít, s přesným určením pochodových os, i časového počtu přesunu.

V počátečním období, t. j. až do zaujetí obrany divisemi prvního sledu, provádět pohyb jen k frontě, nepřipustit rokádní ani zpáteční pohyby. Tím se zabezpečí plynulost i větší rychlost přesunu.

Již předem znát určený prostor, prozkoumat komunikace a osu pochodu s vyznačením nebezpečných míst na ose, vytyčením objezdů a využitím záložních komunikací a pomocných cest, po případě možnosti přesunu terénem. Kde takové možnosti nejsou, tam je třeba již nyní plánovitě je připravit i budovat komunikace a pomocné cesty. Ráz terénu našeho státu často vytváří na komunikacích místa, jejichž objezd je velmi ztížen nebo je možný jen velkou oklikou. Při plánovitém průzkumu komunikací příslušného prostoru je možné již nyní organisovat odstranění uvedených těžkostí. V počátečním období války může mít při organisaci pohybu vojsk i sebe-menší zdržení vážné následky. Vzhledem k tomu, že podobná místa budou i středem pozornosti nepřátelského letectva, které může situaci ještě ztížit, je důležité, aby štáby svazků věnovaly těmto otázkám náležitou pozornost. Je důležité připravit a postupně budovat objezdy okolo důležitých křižovatek, větších míst a komunikačních uzlů.

Aby se urychlilo provedení všech opatření spojených s rychlým vyjitím vojsk do plánovaných prostorů, bude vhodné řešit tuto otázku ve spolupráci s místními orgány. Ty by mohly zabezpečit na př. rychlé vytyčení pochodové osy, zvláště pro pohyb v noci, její uvolnění a zabezpečení pořádku, zvláště zamezit její nepředvídané použití protijedoucími vozidly a j. K tomu by mohlo být s výhodou použito občanů nepodléhajících vojenské povinnosti. Na pochodové ose bude vhodné rozmístit prostředky k rychlému odstranění zátarasů, jako zřícenin domů, lesních závalů a p. K tomu účelu použít traktorů, buldozerů a podobných silničních strojů, v zimě sněhových pluhů k odstranění závějí nebo náledí, plánovitěho rozmístění automobilních opraven a p. Mezi další opatření patří udržování zásob materiálu na opravu silnic, jejich udržování v nepřetržité sjízdnosti, vytyčování možných úkrytů podél osy a j.

Budou-li tato opatření předem připravena, bude to mít velký význam pro urychlení pohybu v počátečním období války. V rámci utajení těchto opatření je třeba promyslet vhodnou formu jejich provádění podle místních poměrů.

Vhodné podmínky pro volnost pohybu v počátečním období války mohou být vytvořeny i dovedným vyřešením metody doplňování vojsk především v ohroženém prostoru.

Podle názoru theoretiků kapitalistických armád je v počátečním období války věnována zvýšená pozornost vyřazení letectva napadeného státu. Proto jsou především plánovány údery proti letištím, skladům pohonných hmot a radiolokačním zařízením zbraněmi hromadného ničení s cílem zničit je nebo aspoň ochromit činnost letectva.

Abychom si zabezpečili volnost jednání i při překvapení nepřítelem a při jeho vzdušné počáteční převaze, je rovněž třeba promyslet řadu protiopatření. Mezi taková protiopatření mohou patřit:

- provádět již v období nebezpečí zahájení nepřátelského úderu soustavný manévr letectvem k desorientaci nepřítele o obsazení letišť. K tomu je ovšem třeba mít potřebný počet záložních letišť,
- zřizovat klamná letiště a předstírat jejich používání,
- soustavně zkoumat možnosti zkracování letištních ploch a tím zvyšování počtu letišť, což skýtá lepší podmínky klamných manévru, a zkracování doby jejich výstavby, jakožt zkoumat i možnosti mít na letišti menší počet letadel,
- dosáhnout toho, aby bylo možné vzlétat i přistávat z minimální letištní plochy pomocí zvláštních zařízení, čítajíc v to startovací rampy nebo možnost kolmých vzletů. V posledním případě bude zabezpečeno úplné rozptýlení letectva, na které již nebude účelné útočit zbraněmi hromadného ničení, po případě bude třeba většího počtu těchto zbraní, což jejich kapacitu značně vyčerpá.

V tomto směru by mělo být zaměřeno hlavní úsilí theoretických pracovníků letectva.

Zároveň se zabezpečením volnosti pohybu v počátečním období války při převaze nepřátelského letectva pokládám za nutné řešit i další otázku, která s ní těsně souvisí. Je to řešení opatření k rychlému zpevnění obrany útvarů a svazků prvního sledu. Tuto otázku je třeba nejen plánovitě předvídat s hlediska taktického rozmístění jednotek a útvarů, ale i zaujetí bo-

jových sestav a rozmístění záloh a jejich plánovitě činnosti. Ne menší důležitost však má organizace a plánovitě předvídání materiálního zabezpečení a provedení plánu.

Na příklad osady tvoří zpravidla výhodné podmínky k vybudování operních bodů s kruhovou obranou. Je však třeba předvídat nejen jejich vybudování jednotkami, které v těchto osadách budou rozmístěny, ale počítat s možností jejich budování místním obyvatelstvem, které nepodléhá vojenské povinnosti. Za tím účelem plánovitě předvídat rozmístění potřebného materiálu, především potřebného nářadí, strojů, trhavin a p. v osadě. K tomu je jen třeba vhodně podporovat požadavky JZD, státních statků, místních lomů a průmyslových podniků a mít v přesné evidenci tento materiál a jeho možnosti.

Zásoby rozmístěné centrálně třeba organisovat tak, aby byly pro jednotlivé útvary již kompletovány a aby bylo tak zabezpečeno urychlené rozvezení jich k útvarům.

Vzhledem na ráz počátečního období války je třeba se zvláště zabývat pružným řešením doplňování, zvláště svazků a útvarů prvního sledu. Rovněž tak rozmístěním materiálních potřeb, aby odpovídalo požadavkům zabezpečení úspěšného vedení boje v počátečním období války.

ZABEZPEČENÍ VELENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Cílem úderů letectva a činnosti různých diversních skupin nepřítelů bude zničit již na počátku války prvky velení a působit tak desorganizaci vojsk a štábů o situaci vlastních a nepřátelských sil. Tato skutečnost by skýtala výhodné podmínky pro umělé šíření nepravdivých zpráv a může způsobit zmatek u civilního obyvatelstva, což by mohlo mít značný vliv i na činnost vojsk. Kolik zkušeností v tomto směru bylo právě získáno v nedávném pokusu o kontrarevoluční puč v Maďarsku! Je proto velmi důležité nepřipustit možnosti desorientace veřejnosti i orgánů velení v počátečním období války.

V počátečním období války má zvláštní význam dokonalá znalost situace vlastní i nepřítelů, protože jen tak bude možné správně se rozhodovat, ale i činit konkrétní a účinná opatření. Musí docházet k rychlé a časté výměně zpráv o situaci mezi sousedy, s nadřízeným štábem až do hlavního velitelství. I když systém velení v armádě je k těmto cílům zaměřen a velení několikanásobně zabezpečeno rozmanitými pojítky, nemůžeme zůstat uspokojeni na dosaženém stupni, nýbrž musíme již nyní hledat v tomto směru všechny další možnosti.

Především bude třeba zajistit kromě znalosti situace na frontě:

- zda se provádějí všechna plánovaná opatření,
- kde jsou a co dělají doplňky odesílané k útvarům a v jakém stavu přišly,
- jaká prováděná opatření byla zásahem nepřítelem narušena a jaké to má následky.

Štáby všech stupňů budou vyvíjet přirozené úsilí získat zprávy od podřízených útvarů, jakož i podat zprávy od jednotek a útvarů nadřízeným štábům. Ty budou často skresleny zveličováním hrozícího nebezpečí. Bude je proto třeba ověřovat a vyhodnocovat. Ze silného rušení radiového provozu a z přerušení linkového spojení může nastat v tomto období nepřehlednost.

hlednost v situaci. Přitom pro jednotky a útvary, které působí na frontě, jakož i pro útvary, které na frontu přicházejí, bude třeba těsné spolupráce a toho nejdůležitějšího — správné informovanosti.

V takové situaci je třeba

- iniciativně hledat spojení se sousedem a s nadřízenými všemi prostředky prostřednictvím toho, s kým se může nejsnadněji zjednat spojení,
- nepřerušovat zjednané spojení ani za pohybu a mít prostředky k jeho udržení přímo z vozidel,
- využít pojítek lesních a místních správ, občanských zařízení k zřizování náhradních sítí,
- k pronikání informací třeba využít i místního obyvatelstva, zvláště jeho znalosti terénu, jakož i všech místních veřejných orgánů.

Z toho vyplývá, že úspěch v počátečním období války přímo závisí na přesné informovanosti velitelů a štábů. Proto je třeba věnovat soustavnou pozornost organizaci velení a hledat nové metody odpovídající soudobým podmínkám.

Práce vševojskového štábu jako hlavního orgánu velení je v podstatě organisována jako na konci druhé světové války. Přitom se však ráz boje vyplývající ze soudobých prostředků vedení války podstatně změnil. Na tuto změnu se snažíme reagovat zaváděním různorodé techniky na pomoc štábům, na př. televise, fototelegrafu, směrových pojítek a j. Jistě tendence daným podmínkám odpovídající. Jsem však toho názoru, že musíme být po této stránce ještě rozhodněji a hledat zlepšení i v organizaci práce vševojskového štábu samé.

V současných podmínkách hlavním prostředkem velení bude radio ve svém různorodém použití. Na tomto principu je v podstatě již od minulé války založeno velení letectvu. Letectvo má však k řízení zvlášť organisován štáb, jehož jádro je v operačním sále, v kterém je několik pracovníků s příslušnými pomůckami k zabezpečení znalosti vlastní i nepřátelské situace na bojišti (na zemi i ve vzduchu).

Další pracovníci vyhodnocují situaci a na základě možností vlastních předkládají návrhy přítomnému veliteli, ten hned rozhoduje a jeho příkazy jsou předávány k vykonání. Hlavní věcí je, že přítomný velitel letectva nebo PVOS je okamžitě informován o situaci. Myslím, že by uvedených metod bylo možno výhodně využít i ve vševojskovém štábu, zvláště v štábu armády. Tuto myšlenku je třeba do důsledků prozkoumat a odpovídajícím způsobem aplikovat pro potřeby vševojskové.

Na stupni pluk až armáda navrhuji celé velení a práci štábu organisovat takto:

- u útvarů zřídit velitelskou pracovnu,
- u svazků štábní pracovnu,
- u svazů operační pracovnu.

Velitelskou pracovnu střeleckého, mechanisovaného, tankového pluku organisovat v obrněném transportéru (tanku) upraveném pro práci štábu. V této velitelské pracovně může být přítomen velitel se svými vševojskovými pomocníky.

V pracovně navrhuji zříditi

- televizní obrazovku pro přenášení obrazů od praporů (u praporu televizní snímací kamera),
- radiovou stanici pro spojení s podřízenými,
- radiovou stanici pro spojení s velitelem divise,
- fototelegraf pro přenášení zpráv — pluk — divise a naopak,
- vhodné zařízení k vedení situační mapy, na které budou vhodnými přípravenými značkami vyznačeny prvky bojové sestavy vlastní i nepřátelské (náčelníkem průzkumu),
- přijímač v síti výstrahy a leteckého průzkumu,
- záložní radiovou stanici a přijímač.

Takto upravená pracovna by měla být určena jen k řízení boje. K jiným účelům by ji nemělo být používáno. Kromě osobních zbraní bude vhodné vyzbrojit transportér tarasnicí a velkorážním kulometem pro boj proti letadlům i pozemním cílům. Ve spolupráci techniků a velitelů je třeba promyslet umístění zbraní na transportéru tak, aby je mohli obsluhovat přítomní pomocníci, kteří musí být vycvičeni v obsluze obou zbraní. Zvláštní obsluhu by nebylo vhodné určovat, protože při přímém napadení musí stejně všichni bojovat. Pro náčelníka štábu a náčelníky druhů vojsk, po případě posilových prostředků bude obdobně zařízen jiný transportér. Spojení mezi velitelem a náčelníkem štábu radiovým dispečerským zařízením. Takto zařízené dva základní prvky velení budou zabezpečovat nepřetržitost velení za pohybu, při přemísťování VS, i při případném bojovém použití jednoho velitelského prvku.

Štábní pracovna střelecké, mechanisované nebo tankové divise

I na tomto stupni třeba vytvořit dva základní prvky, a to na obrněném transportéru, kterého použije velitel divise při jeho přemísťování za vojsky (VPS) — prakticky jako velitelské pracovny většího rozsahu.

Na VS bude zvlášť upraven štábní autobus jako štábní pracovna (slouží jen k účelům velení). Když je velitel na VS, velí ze štábní pracovny, zařízené transportéru (velitelská pracovna) může sloužit jako ZVS.

Z a ř í z e n í V P S a V S (velitelská i štábní pracovna).

Bude účelné obě tyto pracovny vybavit těmito pomůckami:

- televizorem s obrazovkou pro přenášení zpráv od leteckého průzkumu (jen ze štábní pracovny),
- radiovou stanicí pro spojení velitele (náčelníka štábu) s podřízenými veliteli (štáby),
- radiovou stanicí pro spojení s velitelstvím armády (s nadřízenými, se štábem a se sousedy),
- přijímačem v síti výstrahy a leteckého průzkumu,
- záložní radiovou stanicí,
- záložním přijímačem,
- fototelegrafem pro spojení s pluky,

- fototelegrafem pro spojení s armádou a mezi VPS a VS (u náčelníka štábu totéž pro spojení se štáby),
- radiovým dispečerským zařízením uvnitř štábu,
- operační mapou s technickými pomůckami.

Transportér pro VPS vybaví zbraněmi jako u velitelské pracovní pluku. V takto zařízených pracovních se zásadně velí ústně a pomocí fototelegrafu. Žádné dokumenty se tam nezpracovávají kromě stručných náčrtů úkolů a hlášení pro fototelegraf.

Písemná hlášení, stručné plány a propočty pořizuje štáb divise mimo pracovní.

Operační pracovní armády a některé zvláštnosti organizace štábu

Pro VPS bude účelné zařídit k velení dva obrněné transportéry (jako pracovní) s výzbrojí a zařízením jako u divise — jeden pro velitele a operační skupinu a jeden pro velitele a náčelníky druhů vojsk přítomné na VPS.

Štáb armády — hlavně operační štáb by bylo možné organizovat takto:

- skupina velitele pro VPS,
- skupina informačně řídicí — v operační pracovní na VS,
- skupina plánovací — ve zvláštních zařízeních na VS.

Skupina velitele pro VPS

V transportérech velitele a jeho operační skupiny by bylo účelné toto zařízení:

- radiová stanice pro spojení s veliteli podřízených divisi,
- radiová stanice pro spojení se štábem na VS armády,
- radiová stanice pro spojení s velitelstvím frontu,
- radiová stanice záložní,
- přijímač v síti výstrahy a leteckého průzkumu,
- přijímač záložní,
- fototelegraf pro spojení s veliteli divisi,
- fototelegraf pro spojení se štábem na VS armády,
- radiové dispečerské zařízení pro spojení na VPS (při rozmístění i za pohybu),
- operační mapa pro řízení vojsk, na ní zaznamenávat situaci stran praktickými pomůckami obdobně jako v leteckém operačním sále, ale přizpůsobenou pohybu v terénu.

Důležité bude, aby ve velitelských pracovních od pluku až po armádu byla na mapě vedena situace odpovídající skutečné situaci. Proto budou značky pohyblivé. Tu nepokládám za nutné vést mapu, v které bude zachycen celodenní průběh boje. K tomu stačí výkazová mapa ve štábu divise nebo armády (fotografie mapy v operační pracovní). Velitel se musí soustředit na řízení boje (operace) i se svými pomocníky. Nepřipustit, aby se stal »registrátorem« nebo aby se jimi stali jeho pomocníci. Na VPS musí být vysoce produktivní skupina k velení vojskům. Vše ostatní musí pro-

vádět štáb z VS. Při vedení boje řídí velitel armády boj z velitelské pracovny (podle potřeby přímo z transportéru) ústně bez zpracovávání dokumentů, jako je tomu v leteckém operačním sále.

Skupina informačně řídicí — je zřízena a pracuje v operační pracovně na VS armády.

Je-li velitel armády na VS v průběhu operace, velí odtamtud velitel nebo náčelník štábu přímo.

Informační skupina soustavně zaznamenává situaci vlastních vojsk na frontě i v týlu a orgán oddělení průzkumu situaci nepřítele. Důležité je, aby byl soustavný přehled o pohybu druhých sledů a záloh. To musí být zaznamenáváno pohyblivými značkami (ušetří se čas na zakreslování a bude větší přehlednost mapy).

Informačně řídicí skupina složená z příslušníků operačního oddělení — z náčelníka nebo jeho zástupce a z pomocníka — vyhodnocuje situaci a dává veliteli nebo náčelníkovi štábu návrhy a podklady pro rozhodnutí. Činnost vojsk usměrňuje podle plánu a schválených pokynů velitele, čítajíc v to pohyb záloh a plánované přesuny.

Zásadně nesmí být připuštěn žádný nepovolaný příslušník štábu do operační pracovny. Veškerou vnitřní práci štábu usměrňuje náčelník štábu po čas pobytu mimo operační pracovnu. Je-li přítomen v operační pracovně, podle jeho pokynů operační důstojník nebo správce štábu.

Plánování operací, přípravu dokumentů a rozkazů provádí plánovací skupina ze zvlášť zařízených prostorů ve štábu. Ke schválení těchto dokumentů přijde velitel osobně na její pracoviště. Obdobně je zpracovávána mimo operační pracovnu výkazová mapa podle pokynů důstojníka z operační pracovny (vnitřní dispečink).

Uvedeným způsobem se vytvoří z informační skupiny v operační pracovně ústřední řídicí orgán pro vojska. Ten musí být zproštěn všech jiných úkolů. Když to nedokážeme, nemůže se stát operační oddělení řídicím orgánem ve štábu. Aby se operační oddělení tímto řídicím orgánem stalo, musí být k tomu usměrněna všechna zlepšovatelská opatření.

Kromě uvedených pojítek budou pochopitelně podle situace organizovány i jiné druhy spojení, čítajíc v to linková a pohyblivá pojítka.

Výhodou soustředění úsilí řízení vojsk v operačních pracovnách je, že zabezpečí rychlou informovanost řídicích orgánů, zbaví řídicí operační skupinu mnohých opatření, která ji odpoutávala od vlastního určení, jako vedení několika pracovních map, předávání úkolů řetězem od velitele k pomocníkům prostřednictvím různých funkcionářů. Kromě operační mapy v operační pracovně stačí, když bude vedena jen jedna výkazová mapa graficky pro celý štáb mimo operační pracovnu.

Této výkazové mapy mohou velitelé používat, bude-li nutno podat informační zprávu staršímu náčelníkovi.

Je pochopitelné, že v tomto krátkém příspěvku jsem podrobně nevyřešil celou organizaci práce štábu. Uvedl jsem jen několik myšlenek, jak by bylo možné vytvořit pružné, pohyblivé a skutečně řídicí centrum ve štábu s využitím zkušeností operačních sálů letectva a VPVOS.

Domnívám se, že by bylo vhodné tyto myšlenky kriticky prozkoumat zejména u štábů divisí a okruhů, akademií a druhů vojsk veliteli i technikou a pak po všestranném promyšlení prakticky vyzkoušet na některém štábním cvičení v terénu. K zabezpečení spolehlivého velení v počátečním období

války je životně důležité organisovat pružnější a pohyblivější štáby odpovídající soudobým podmínkám.

Podmínkou úspěšné práce v operačních pracovnách bude vybudovat dokonalé spojení mezi štáby všech druhů navzájem a mezi jednotlivými velitelskými i štábními pracovnami. Prostředky velení musí umožňovat práci i za velkého hluku a dorozumění všech příslušníků pracovny. Pracovnu umístit ve vozidle schopném pohybu v terénu i ve vodě (obojživelném). Jen když vybavíme velitelské orgány tak pohyblivými prostředky, budou moci úspěšně velet i v soudobých podmínkách.

Závěr

V stručném článku jsem se zabýval jen dílčími otázkami, jejichž vyřešením je možno přispět i k celkovému rozpracování tak závažného problému pro naši armádu, jako je počáteční období války. K tomu však je třeba zaujmout k uvedeným otázkám konkrétní stanovisko, dále otázky rozvíjet, ukazovat na lepší možnosti řešení s cílem zdokonalit bojovou připravenost armády.

ZPŮSOB A ORGANISACE PROTIVÝSADKOVÉ OBRANY STÁTU V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Major Miroslav Nedvěd

Studujeme-li názory západních vojenských teoretiků na vedení soudobých operací, vidíme, že počítají v budoucí válce s rozsáhlým použitím vzdušných výsadků, které kromě zbrani hromadného ničení mají při zahájení války mít velmi důležitou úlohu.

Proto si při rozboru vlastní činnosti v počátečním období války musíme uvědomit, že je velmi důležité řešit i způsob a organizaci boje s nepřátelskými vzdušnými výsadky s hlediska obrany celého státu, poněvadž musíme počítat s tím, že nepřítel při počátečním úderu může vysadit na území naší republiky vzdušné výsadky různé síly a různého složení.

V našich podmínkách je třeba těmto problémům věnovat zvýšenou pozornost, poněvadž doposud se u nás tyto otázky vcelku podceňují a na druhé straně se imperialisté netají svými úmysly a formují z utečenců z lidově demokratických zemí výsadkové útvary, které v stejnokrojičích armád lidově demokratických států mají být vysazeny v jednotlivých zemích, aby plnily různé záškodnické úkoly.

Dříve než rozeberu organizaci protivýsadkové obrany, zmíním se o zásadách použití vzdušných výsadků v americké armádě.

Vzdušných výsadků armády USA má být použito především spolu s atomovými údery a s následující činností obrněných vojsk. Mohou být shazovány k obsazení a udržení důležitých úseků v hloubce obrany s cílem zabránit přísunu záloh na směr hlavního úderu útočníka, provést údery do týlu bránících se vojsk, obsadit a zničit důležité objekty (mosty, železniční uzly) a na počátku války obsadit a vytvořit na území protivníka výhodné předmostí k dalšímu rozvíjení operace.

Podle druhu dělí Američané vzdušné výsadky na

- strategické,
- taktické a
- speciální.

Strategické vzdušné výsadky mohou působit v síle divise až armády v hloubce 150 až 300 km i více od předního okraje fronty. Jejich úkolem je zmocnit se a udržet předmostí, z kterého mají být prováděny další operace, ovládnout důležité komunikační uzly a p.

Taktické vzdušné výsadky plní v součinnosti s pozemními vojsky takticky důležité úkoly.

Výsadek může být vysazován v síle praporu až divise v hloubce do 50 km od předního okraje.

Jeho úkolem je

- zmocnit se důležitého objektu nebo prostoru do příchodu pozemních sil a udržet ho,
- zabránit organisovanému ústupu protivníka a ničit ho v součinnosti s útočícími vojsky,

- ničit zbraně hromadného ničení protivníka,
- ničit štáby a desorganisovat velení a spojení,
- rušit zásobování.

Speciální vzdušné výsadky jsou menší skupiny v síle rot až praporu, které se vysazují k zesílení vojsk bojujících v obklíčení nebo k provádění záškodnických akcí.

Vysazují se v taktické i operační hloubce a plní tyto úkoly:

- zjišťují a ničí atomové zbraně protivníka,
- ruší systém spojení, velení a zásobování,
- zmocňují se prostoru těžko dostupného pozemnímu vojsku,
- provádějí hloubkový průzkum všech druhů,
- působí paniku a zastrašují (terorisují) civilní obyvatelstvo,
- podporují a řídí záškodnické skupiny.

Tato činnost může být prováděna i menšími jednotkami nebo malými skupinami v síle několika mužů. Skupiny mohou být vysazovány a působí v noci nebo za ztížených povětrnostních podmínek.

Při posuzování možného použití výsadků musíme si uvědomit, že vážným nebezpečím, zejména na počátku války, jsou i malé výsadky určené k různým diversním úkolům. To potvrzují i zkušenosti z bojů v Koreji, kde americká armáda vysazovala v široké míře špiony a diversanty u protivníka, a to v týlu fronty, na horách a v málo obydlených krajích. Jejich úkolem bylo ukazovat cíle letectvu, ničit ojedinelé vojáky nebo menší skupiny, terorizovat civilní obyvatelstvo, ničit objekty důležité pro vedení války (sklady, komunikace), vnikat na velitelství, zmocňovat se důležitých dokumentů a získávat zprávy v armádě.

Tito záškodníci v Koreji byli oblečeni do stejnokrojů příslušníků korejské lidové armády, pohybovali se volně mezi příslušníky armády a vydávali se zpravidla za důstojníky a lékaře.

Mezi civilním obyvatelstvem se rovněž ukrývalo mnoho diversantů, kteří byli chráněni různými reakčními živly, s jejichž pomocí organizovali různé sabotáže, prováděli nepřátelskou propagandu, sbírali informace.

U nás máme rovněž zkušenosti s obdobnými metodami těchto záškodníků a je nasnadě, že by byli při vyhlášení války vysazeni u nás ve velkém měřítku s cílem ničit objekty důležité pro vedení války, terorizovat obyvatelstvo, organizovat v řadách třídních nepřátel různé záškodnické skupiny, připravovat vysazení vzdušných výsadků pravidelné armády, navádět řízené střely na cíle důležité pro vedení války atd.

S otázkou protivýsadkové obrany státu souvisí i problém boje proti osobám nepřátelsky zaměřeným proti našemu lidově demokratickému řádu, které za války mohou aktivně podporovat nepřátelské výsadky na našem území. Zmíním se proto nyní o těch, kteří by mohly za války u nás vytvořit tak zvanou pátoú kolonu.

Používám úmyslně tohoto starého názvu (pochází z války ve Španělsku), kterým můžeme pojmenovat všechny třídně nepřátelské živly u nás, odpůrce našeho socialistického řádu, zločinecké živly stíhané naším socialistickým zákonodárstvím, různé fašistické a kolaborantské přísluhovače odsouzené našimi lidovými soudy po roce 1945.

Z historie druhé světové války je známo, že činnost tak zvané páté kolony byla velmi těsně spjata s boji německých výsadků, zvláště při invasi v Norsku a Holandsku, a to zejména po zpravodajské stránce.

Při zahájení války mohou příslušníci páté kolony očekávat nepřátelské výsadky, dělat jim průvodce, vytyčovat přistávací plochy, navádět letouny na místa shozu, spolupracovat s výsadky, podávat jim zprávy a provádět sabotážní činnost.

Činnost páté kolony tak napomáhá vzdušným výsadkům v plnění jejich úkolu a je nutno již v míru provést taková opatření, aby se většině pravděpodobných nepřátel našeho zřízení mohlo při zvýšeném ohrožení naší republiky nebo při zahájení války ihned zabránit v této činnosti.

Organisace protivýsadkové obrany

Protivýsadková obrana musí odpovídat těm požadavkům, které jsou kladeny na činnost vzdušných výsadků. Překvapení, rychlost, dokonalý výcvik jednotek, moderní výzbroj — to jsou vlastnosti vzdušných výsadků a jen těmito vlastnostmi jim může úspěšně čelit protivýsadková obrana.

Z dosavadních zkušeností, zvláště z Veliké vlastenecké války v SSSR vyplývá, že v nynější válce nestačí vycvičit jen armádu, nýbrž že je třeba, aby veškeré obyvatelstvo státu bylo připraveno a schopno obrany proti jakémukoli útoku. Všichni občané bez rozdílu pohlaví musí umět čelit každému nebezpečí. Při organisaci protivýsadkové obrany státu je proto třeba těsné spolupráce všech složek civilních i vojenských.

Celý obranný systém, který plní úkoly protivýsadkové obrany, je nutno organisovat ve dvou samostatných složkách, civilní a vojenské.

Obě složky musí těsně spolupracovat a navzájem se doplňovat.

V protivýsadkové obraně je nutno plnit úkoly

- pozorovací a hlásné služby,
- pasivní obrany a
- aktivní obrany.

Všechny způsoby protivýsadkové obrany provádějí jak vojenské, tak civilní složky.

Civilní protivýsadková obrana státu

Pod pojmem civilní obrany nemám na mysli jen ozbrojené složky ministerstva vnitra, nýbrž zvláště k tomu účelu organisované jednotky z civilního obyvatelstva (složené z dobrovolníků a z osob povolanych k tomuto úkolu podle zvláštního rozkazu), které konají své pravidelné zaměstnání kromě toho provádějí výcvik, dostávají výstroj a jsou vyzbrojeny tak, aby byly schopny plnit své úkoly.

1. Pozorovací a hlásná služba

Úkolem civilní složky bude včas zjistit a hlásit shoz nebo vysazení vzdušných výsadků na našem státním území.

V tomto směru je nutno cvičit civilní obyvatelstvo v pozorování a rozpoznávání letounů, organisovat z nich pozorovací hlídky, které na krátký

signál při určitých příznacích možného vysazení vzdušných výsadků za-
ujmou svá stanoviště, aby bylo zajištěno pozorování ploch vhodných pro
shoz vzdušných výsadků nebo pro přistání dopravních letounů.

Tímto pozorováním může civilní obyvatelstvo vhodně doplnit celý sy-
stém pozorovací a hlásné služby PVOS, organisovaný v celostátním měřítku,
který pochopitelně plní i úkoly pozorovací a hlásné služby v rámci proti-
výsadkové obrany státu.

S touto otázkou souvisí i nutnost výcviku civilního obyvatelstva v ob-
sluze pojítek, poněvadž to je nezbytný požadavek dobře pracující pozor-
vací a hlásné služby. Po této stránce může zvláště Svazarm účinně zabez-
pečit úkoly protivýsadkové obrany státu.

Při výcviku pozorovací a hlásné služby se nesmí zapomenout na to, že
nepřítel provádí při shozu vzdušných výsadků různá klamná a maskovací
opatření. Může být na příklad předstírán shoz vzdušných výsadků, aby
byla obrácena pozornost naší protivýsadkové obrany na jiný směr, zatím
co hlavní síly výsadku mohou být shozeny bez větších překážek a splnit
své úkoly. Tyto klamné výsadky jsou prováděny shozem padákových
figur a p.

2. Pasivní obrana

Civilní obyvatelstvo může především svým jednáním usnadňovat boj
s nepřátelskými výsadky, to znamená, že neúčastní-li se aktivně protivý-
sadkové obrany, musí zůstat ve svých obydlích, nesmí je opouštět, hromadit
se na komunikacích a zabráňovat rychlému pohybu vojsk. Při zahájení
války má zvláštní význam nutnost, aby civilní obyvatelstvo zachovalo na-
prostý klid a nepodléhalo panice a různým poplašným zprávám rozšiřova-
ným nepřátelskou propagandou. Je nutno, aby civilní obyvatelstvo bedlivě
sledovalo své okolí a hlásilo každou neobvyklou událost.

Tyto úkoly jsou zvlášť důležité při boji se záškodnickými skupinami,
které jsou podporovány příslušníky páte kolony. V tomto směru musí být
civilní obyvatelstvo vychovááno předem, musí být prováděno školení a
konány přednášky o úkolech a činnosti nepřátelských špiónů a diversantů,
musí se zvyšovat politické uvědomění a bdělost a ostrážitost všech obyvatel.

Je samozřejmé, že pasivní protivýsadková obrana nesmí být chápána
jako naprostá pasivita civilního obyvatelstva ke všem akcím vzdušných
výsadků, nýbrž musí se ve veškeré jeho činnosti projevit snaha zabránit
této činnosti a likvidovat ji.

3. Aktivní obrana

Hlavním úkolem civilní obrany musí být přímo zasáhnout proti vzduš-
ným výsadkům nepřítele, blokovat jejich činnost a usnadnit vlastní čin-
nosti protipatření vojenských jednotek armády a ozbrojených složek mi-
nisterstva vnitra.

Důležitost těchto aktivních opatření se zvyšuje zvláště v počátečním
období války, kdy bude naše armáda plnit řadu úkolů při obraně země, jako
obsazení našich státních hranic, boj s útočícím pozemním vojskem, pro-
vádění mobilizačních opatření atd. V této době mohou civilní jednotky
určené k protivýsadkové obraně mít podstatný vliv na boj s nepřátelskými
výsadky, které budou v této době vysazeny na našem státním území.

Velké úkoly při tomto výcviku čekají náš Svazarm. Ten musí vycvičit a vyškolit civilní obyvatelstvo jednak ve střelbě z pušek, kulometů, samopalů a v házení ručních granátů, jednak v obsluze motorových vozidel a pojítek tak, aby příslušníci těchto oddílů byli schopni účinně zasáhnout proti nepřátelským výsadbám.

Z příslušníků civilního obyvatelstva — mládeže, žen a starších mužů (vojáků v záloze), s kterými není počítáno pro službu v poli, je nutno vytvořit buď v každé obci a osadě nebo v určité oblasti protivýsadkové pohotovostní oddíly, které budou mít uloženu svou výzbroj buď u příslušného velitelství VB nebo u místního národního výboru, budou mít k dispozici motorová vozidla (používaná v národním hospodářství) a vhodný výstroj k plnění svých úkolů. Je třeba, aby každý oddíl měl zorganizováno spolehlivé svolání svých příslušníků na krátké heslo nebo signál a aby každý z nich znal své úkoly při boji se vzdušnými výsadbami.

Při výcviku je třeba dbát na rychlost akcí, samostatnost, rozhodnost aby se nepřátelský výsadek nemohl po vysazení opevnit v terénu a osadách. Nejvýhodnější okamžik pro boj s výsadbami je doba, kdy jsou ve vzduchu, a při přistávání doba, kdy se snaží dostat k zásobníkům se zbraněmi, střelivem a materiálem. Při organizaci boje je nutno vždy pamatovat na to, že se musí vyčlenit část palebných prostředků do zálohy, která bude schopna zasáhnout do boje v místě dalšího vysazení.

Vojenská protivýsadková obrana státu

V této části rozeberu stručně možnou organizaci a způsob boje naší armády se vzdušnými výsadbami, které mohou být vysazeny na naše území v počátečním období války.

Vojenské ozbrojené síly jsou hlavním nositelem aktivní protivýsadkové obrany, a proto se zmíním jen krátce o některých pasivních opatřeních, které mohou ozbrojené složky plnit.

Mezi pasivní opatření je možno zahrnout zřizování zátarasů proti vzdušným výsadbám, maskovací opatření a budování klamných staveb.

K těmto účelům se používá výbušných i nevýbušných zátarasů (sudy, kameny, dřevěné nebo železné kůly, jehly, rohátky, silná lana napjatá v určité výšce nad zemí). K zabránění přistání na normálních přistávacích plochách je možno v krajním případě použít i vozidel tak, že se nepravdělně rozvezou po těchto plochách.

Při jejich zřizování je třeba vždy využít všech přirozených překážek a materiálu z místních zdrojů, jako na příklad lze připravit zaplavení a rozbahnění možných přistávacích ploch nebo založení požárů v porostlém terénu, kde je pravděpodobné vysazení nebo soustředění nepřátelských vzdušných výsadek.

Aktivní protivýsadková obrana

Před vysazením vzdušných výsadek plní hlavní úkol průzkumné orgány. Jde-li o vysazení při nenadálém zahájení války, záleží především na agenturním průzkumu, aby zjistil, že kromě příprav k napadení jsou prováděna opatření k vysazení vzdušných výsadek. Určitým příznakem svědčícím o přípravě vysazení při zahájení války může být na příklad přesun vzdušných výsadekových útvarů do blízkosti letišť.

Údaje o hrozícím nebezpečí (přepравě vzdušných výsadků) je možno získat jen na základě dokonale organizované hlásné služby, která, jak již bylo podotčeno, je organizována v rámci protivzdušné obrany státu.

Po dosažení prostoru vysazení přejímá boj s výsadky pozemní obrana, jejímž cílem je izolovat a ničit výsadky, kterým se podařilo dosáhnout prostoru vysazení.

Uvážíme-li možnosti shozu a vysazení výsadku současnými technickými prostředky, je jasné, že nelze provádět souvislou obranu proti výsádkům na celém státním území, nýbrž že je možno bránit jen určité prostory, které mají strategický nebo operačně taktický význam. Některé prostory budou vyžadovat statické obrany, jiné bude možno střežit a bránit systémem rychlých záloh a jednotek rozmístěných zvláště v okruhu možných cílů útoku a prostoru vysazení nepřátelských vzdušných výsadků.

Statická obrana může být prováděna v prostorech strategického nebo operačního významu, u důležitých průmyslových hospodářských a komunikačních objektů a do ní lze zahrnout dosavadní prostředky PVOS. Kromě toho je třeba určit z útvarů dislokovaných v těchto prostorech nebo v jejich blízkosti určité jednotky vybavené automatickými zbraněmi, které budou plnit úkoly statické obrany těchto prostorů. Tuto obranu je možno doplnit i jednotkami civilní protivýsadkové obrany. Je nutno počítat s tím, že záložní jednotky statické obrany musí být schopny zasáhnout i ve prospěch jiného napadeného objektu.

Rychlé jednotky určené k boji se vzdušnými výsadky musí se rozmístit v prostorech, které zabezpečují současnou obranu několika objektů. Musí být velmi pohyblivé a jejich výzbroj jim má dát velikou údernou sílu. Výhodnou zbraní jsou pro tento boj tanky, které vzhledem k svým takticko-technickým vlastnostem mají být jádrem těchto jednotek.

Domnívám se, že zvláště při vedení operací v počátečním období války bude nutno upustit od dosavadních zásad organizace protivýsadkové obrany, zvláště při vytváření protivýsadkových záloh, poněvadž ty nebudou schopny v tomto období splnit své úkoly. Bude nutno určovat na všech stupních a u všech útvarů, svazků a výše silné pohyblivé celky, dostatečně vybavené zvláště tanky, obrněnými transportéry a protiletadlovým dělostřelectvem, které budou schopny rychle zasáhnout proti nepřátelským výsádkům.

Jaká bude činnost pozemní obrany při boji se vzdušnými výsadky?

Po zjištění, že byl v určitém prostoru proveden shoz vzdušných výsadků, musí se okamžitě provést veškerá protiopatření, jaká je možno danými silami a prostředky učinit, poněvadž nejlepší formou protivýsadkové obrany je energický útok. Před zhodnocením situace je vždy nutno ověřit si zprávu o shozu výsadků, zvláště o jeho síle, poněvadž musíme počítat s určitým duševním stavem a představitostí pozorovatelů.

Při hodnocení situace musí být zjištěna doba a místo shozu, síla a výzbroj výsadků. Nesmí se však nikdy předpokládat, že nepřítel bude ještě v prostoru shozu, nýbrž zpravidla bude postupovat k svému cíli. Dále se musí zhodnotit, co je cílem výsadku, a odhadnout pravděpodobnou činnost, jakou prováděl výsadek od okamžiku svého vysazení.

Při rozhodnutí o způsobu protivýsadkové obrany je možno buď bránit určité objekty, které budou cílem útoku, nebo provést ihned útočná opatření k zničení vzdušných výsadků. Je-li dostatek sil, je možno provést obě opatření zároveň.

Jakmile je zjištěn prostor vysazení nepřátelského výsadku, zahájí okamžitě postup vyčleněné jednotky, aby jej zničily nebo mu zabránily v přesunu k splnění jeho úkolu.

Při dostatečném množství sil je možno provést ve výhodném terénu zteč na nepřátelský výsadek ze dvou nebo více směrů, což je velmi výhodné zvláště proto, že vlastní vojska jsou rozmístěna na mnohem větší ploše a tak lépe chráněna před údery nepřátelského letectva.

Je-li vzdušných výsadků použito v noci, má se činnost vojsk omezit jen na obranu důležitých prostorů. Protizteče mají tyto jednotky provádět jen v malém rozsahu a jen tehdy, když je zabezpečen jejich úspěch. Použití rychlých jednotek má být odloženo pro nesnadné určení hlavního uskupení vzdušného výsadku do té doby, dokud se situace nevyjasní.

Výsadky budou při nočních akcích dlít zejména na komunikacích, aby je mohly přehradit a zmocnit se dopravních prostředků. Proto je třeba v noci věnovat velkou pozornost komunikacím, střežit na nich všechny objekty, jako mosty, viadukty, tunely. Jednotky určené k boji se vzdušnými výsadky v noci musí být zvlášť vycvičeny pro tento boj a vybaveny prostředky k vidění v noci.

Závěr

V počátečním období války je třeba počítat s použitím vzdušných výsadků nepřítele ve velkém rozsahu. K zabezpečení spolehlivé organizace protivýsadkové obrany státu musí být učiněna všechna opatření včas, a to jak u civilních, tak i u vojenských složek. V branné výchově civilního obyvatelstva je nutno změnit celý systém výchovy, abychom vybudovali z civilního obyvatelstva spolehlivou oporu naší armády při boji se vzdušnými výsadky nepřítele.

Při organizaci a plánování soudobých operací je nutno skoncovat s dosavadním systémem organizace protivýsadkových záloh na určitých stupních, ale připravovat vojska tak, aby částí svých sil byla vždy pohotova za všech okolností ničit nepřátelské vzdušné výsadky.

Zničit vzdušné výsadky nepřítele je možné jedině rozhodným útokem, jehož účinnost závisí na rozmístění vojsk, na plánování jejich činnosti a na dokonalém výcviku. Při výcviku musí být podrobně procvičena zejména součinnost všech druhů vojsk určených k boji s vzdušnými výsadky. Hlavní úkol v tomto boji mají kromě protiletadlových zbraní tanková a mechanizovaná vojska.

U vědomí velké důležitosti počátečního období války, kdy nepřítel může v rozsáhlé míře použít vzdušných výsadků, musíme učinit veškerá opatření k tomu, aby žádný nepřátelský parašutista nemohl beztestně vstoupit na naše státní území.

NĚKTERÉ PROBLÉMY OCHRANY VOJSK PROTI ÚČINKŮM ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Bohumil Malý a kapitán Bohuslav Havlíček

Vojenský tisk a všechna cvičení prováděná armádami západních států a ozbrojenými silami NATO řeší otázky počátečního období války ve spojení s rozsáhlým použitím všech druhů zbraní hromadného ničení. Západní vojenští teoretikové kladou veliký důraz na masové použití zbraní hromadného ničení, provedené s překvapením. Tímto způsobem chtějí ochromit hned v počátečním období války síly protivníka a vytvořit tak předpoklady k svému vítězství.

Součástí válečných příprav Západu bylo na př. cvičení »Carte Blanche«, kde k vytčeným cílům bylo použito v době 6 dnů celkem 335 atomových pum a řízených střel s atomovou náplní různých tritolových ekvivalentů na ploše 500×700 km. Vezmeme-li v úvahu, že v průměru to byly atomové pumy nebo řízené střely ráže 20 až 30 KT, mohly svými účinky účinně zasáhnout téměř 20% uvedené plochy. Kdyby tedy byla ČSR v počátečním období války napadena atomovými výbušnými zbraněmi, je možno předpokládat, že by bylo zničeno nebo poškozeno asi 20% plochy veškerého našeho území. Uvážíme-li, že by se nepřítel neomezil jen na atomové zbraně, je zřejmé, jak velká část našeho území je ohrožena napadením zbraněmi hromadného ničení.

S tohoto hlediska je nutné chápat i opatření, která bude třeba provést k zabezpečení ochrany proti zbraním hromadného ničení pro případ nenadálého napadení v počátečním období války. Je třeba počítat s tím, že nepřítel povede mohutné údery zbraněmi hromadného ničení pravděpodobně tak, aby v krátkém časovém rozpětí masově a s překvapením napadl jednak nejdůležitější hospodářská, politická a dopravní centra, jednak vojska v posádkách nebo v prostorech soustředění a vojenské letecké základny.

Z těchto předpokladů je třeba vycházet, neustále studovat možnosti napadení našeho území nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení a organizovat a plánovat konkrétní opatření ve vojskách i v zápolí, která by účinně omezila následky možného nenadálého napadení ČSR a která by řešila i otázky spojené s vlastní ochranou vojsk a zápolí, jakož i opatření k odstranění následků masového napadení zbraněmi hromadného ničení.

O možnosti napadení vojsk i zápolí v počátečním období války je třeba uvažovat v těsné vzájemné souvislosti, neboť lze předpokládat, že mobilisace sil, prostředků, materiálu i průmyslu nebude pravděpodobně včas provedena.

Je to z toho důvodu, že rozsáhlé devastace měst a objektů, silné radioaktivní zamoření, po případě i zamoření bojovými chemickými látkami, bojovými biologickými prostředky a bojovými radioaktivními látkami v místech napadených zbraněmi hromadného ničení, silně rozrušená komunikační síť, okamžitě a podstatně snížená kapacita veškeré průmyslové výroby a velké ztráty na lidech a materiálu všech druhů budou mít značný vliv na dosažení plné pohotovosti a akceschopnosti armády.

Pokud jde o použití jednotlivých druhů zbraní hromadného ničení nepřitelem, lze předpokládat, že na ta území, kde nepřítel v krátké době počítá s činností svých vojsk nebo o něž má jiný zájem, použije nejpravděpodobněji vzdušných výbuchů atomových zbraní. Z chemických zbraní v tomto případě třeba brát v úvahu hlavně použití rychle působících prchavých otravných látek. Použití biologických zbraní bude do značné míry omezeno, a proto je možné předpokládat jen použití toxinů (typu botulotoxin) šířených pomocí aerosolů.

Na ta území, kde nepřítel nepředpokládá v brzké době po úderu zbraněmi hromadného ničení činnost vlastních vojsk, je nutné očekávat nejruznější způsoby použití všech druhů zbraní hromadného ničení. Hlavní důraz bude nepřítel klást na atomové zbraně s pozemním výbuchem, po případě na kombinace atomových výbušných zbraní s různými druhy otravných látek (trvalých) a bojových biologických prostředků.

Se zřetelem k tomu je třeba vzít v úvahu geografickou polohu ČSR v celkovém rámci států Varšavské smlouvy. Nejdůležitější operační směry směřující ze západu na východ, jdou mimo naše území, a to na severu územím NDR a Polska a na jihu podél Dunaje a územím Maďarska. Území naší republiky má málo vhodný terén pro vedení útočných operací a naopak jeho povrch dává velké možnosti a výhodné podmínky pro obranné operace. Vezmeme-li navíc v úvahu i náš vyspělý průmysl, vidíme, že by ČSR při napadení států Varšavské smlouvy a při případném postupu imperialistických armád na východ mohla vytvořit pro útočnicka velmi nepříjemný hluboký klín do jeho útočných sestav.

Z toho vyplývá, že pro počáteční období války nutno počítat s použitím nejruznějších druhů zbraní hromadného ničení nepřitelem, a to v masovém zasazení na všechna nejdůležitější hospodářská, politická a vojenská centra na celém území ČSR. Této zásadě nutno též podříditi veškerá opatření prováděná na všech úsecích ochrany proti účinkům těchto zbraní, a to jak ve vojskách, tak i v civilním sektoru.

Se zřetelem k těmto skutečnostem jsou dále naznačeny některé problémy ochrany vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení. Otázky ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení v civilním sektoru jsou rozvedeny v samostatném článku inženýra majora Ing. Čermáka.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení ve vojskách

Cílem organisování ochrany vojsk před napadením zbraněmi hromadného ničení v počátečním období války bude především vyloučit možnost překvapivého napadení vlastních vojsk a při napadení pak snížit ztráty vojsk na nejmenší míru a zachovat jejich bojeschopnost.

Za tím účelem je třeba soustavně zabezpečovat

- vybavení vojsk veškerými prostředky individuální i kolektivní ochrany,
- co nejdokonalejší výcvik vojsk ve znalostech o účincích zbraní hromadného ničení a v ochraně proti nim, jakož i v plánování a používání prostředků a zařízení individuální i kolektivní ochrany,
- provedení preventivních hygienicko-protiepidemických opatření,

- plné využití ochranných vlastností terénu při rozmísťování vojsk a zvýšení hodnoty ochranných vlastností terénu ženijními úpravami a dovedným maskováním,
- plánování a provádění nepřetržitého průzkumu činnosti nepřítele, rozmístění jeho prostředků napadení i průzkum vlastního terénu po všech stránkách,
- včasné varování vojsk o přípravě nepřítele k použití zbraní hromadného ničení a vyhlásování nebezpečí napadení,
- vyčlenění materiálových záloh, jakož i sil a prostředků k odstranění následků napadení.

Materiální vybavení vojsk a jejich dokonalý výcvik v používání prostředků ochrany je jedním z předních úkolů již v míru. Rovněž preventivní hygienicko-protiepidemická opatření, záležející v přísném dodržování osobní i kolektivní hygieny a v důsledném plnění pokynů orgánů hygienicko-protiepidemické služby, musí se stát vojskům běžným zvykem již v míru.

Důležitým faktorem v ochraně vojsk proti zbraním hromadného ničení je správné hodnocení terénu s hlediska jeho vhodnosti pro použití zbraní hromadného ničení nepřítelem a s tím související vyhledávání nejvýhodnějších prostorů k rozmístění vojsk a bojové techniky i k ženijní úpravě vyhlédnutého terénu. V počátečním období války půjde především o prostory soustředění vojsk, jejichž ženijní úprava musí být již předem dokonale rozplánována a po všech stránkách materiálně zabezpečena.

V předejití překvapivého napadení zbraněmi hromadného ničení má důležitou úlohu průzkum a zvláště hluboký průzkum příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení. Bude-li na výši průzkumu činnosti nepřítele, nedojde k překvapivému napadení vojsk v mírových posádkách; vojska se včas přesunou a rozmístí v plánovaných prostorech soustředění při bojovém nebezpečí, v němž plnou měrou uplatní zejména opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení.

K tomu, aby vojska mohla být včas varována před možným napadením nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení, je třeba, aby si průzkum všiml zejména letišť s letouny — nosiči atomových pum, uložení zbraní hromadného ničení na letištích, přísunu atomového dělostřelectva a bezpilotních prostředků do jejich palebných základů, budování potřebných zařízení a příprav k ochraně proti zbraním hromadného ničení u nepřátelských vojsk v dotyku a p.

Avšak neméně důležitý bude i průzkum vlastního území. V plánech ochrany proti zbraním hromadného ničení bude třeba počítat především s aktivováním nepřetržitého chemického, radiačního a biologického průzkumu nejen v prostorech rozmístění, ale i za přesunu a před příchodem vojsk do nových prostorů rozmístění. Jeho organizaci a provádění je třeba věnovat zvláštní pozornost, zejména za ztížené viditelnosti, dále při průzkumu vodních zdrojů a komunikací. Dnešní technické možnosti použití zbraní hromadného ničení ztěžují rychlé rozpoznání některých chemických látek prostými smysly a jejich průkaz vyžaduje často složitých chemických úkonů. Velké pozornosti bude vyžadovat biologický průzkum, neboť napadení biologickými prostředky lze zjišťovat ještě obtížněji.

Veškerá opatření a prováděný průzkum by se však staly bezúčelnými, kdyby vojska nebyla včas upozorněna na hrozící nebezpečí. Varovat vojska o nebezpečí napadení zbraněmi hromadného ničení bude zpravidla štáb frontu nebo armády hned jak dostane zprávy, že nepřítel přisunul na bojiště zbraně hromadného ničení a připravuje se jich použít, tak zvanou výstrahou pomocí všech technických pojítek. Výstraha musí být ihned předána smluveným signálem a proniknout co nejrychleji až k nejmenším jednotkám.

Při přímém napadení zbraněmi hromadného ničení má včasné vyhlášení poplachu nesmírný význam, neboť každé sebemenší zdržení způsobí značně větší ztráty na živé síle i bojové technice. Z tohoto důvodu je třeba odstranit při vyhlášení poplachu všechny mezičlánky, které by mohly zdržovat včasné vyhlášení poplachu. Dále bude třeba zajistit dostatek pojítek pro spolehlivé předávání zpráv, aby mohly být co nejrychleji informovány všechny štáby vojsk jak o použití, tak i o účincích a následcích napadení zbraněmi hromadného ničení a mohly včas provést všechna potřebná opatření. Pro tyto úkoly bude velmi důležité mít v pohotovosti bezpečný systém spojení. Proto bude též třeba se zabývat otázkami ztrojení spojení, což je za použití zbraní hromadného ničení nezbytné, a i plánováním a výstavbou odolných stanovišť pro spojovací uzly.

V počátečním období války bude mít zvlášť velký význam dokonalá součinnost ministerstva vnitra — správy civilní obrany a ministerstva národní obrany — velitelství protivzdušné obrany státu, protože tyto dvě složky zabezpečují vyhlášení výstrahy i poplachu při vzdušném napadení našeho státního území.

Odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení bude vyžadovat rychlých opatření často za složitých operačních a bojových situací. Půjde nejen o provedení úplné hygienické očisty, odmoření, desinfekce a deaktivace, ale i o odsun a léčení raněných a zasažených.

Úplná hygienická očista a deaktivace bude prováděna na místech speciální očisty, rozvinovaných chemickým vojskem. Zdravotnické úkoly tu bude plnit zdravotnický personál zařazený do tabulek počtů rot, praporů a brigád protichemické ochrany. Míst speciální očisty bude využíváno též k úplnému odmořování a desinfekci výstroje, výzbroje a bojové techniky.

Použije-li nepřítel zbraní hromadného ničení, je pravděpodobné, že bude nutno organizovat na místech speciální očisty provádění dvou i tří druhů úkonů. Kapacita míst speciální očisty bude pak záviset na kapacitě zařízení pro desinfekci, odmořování a deaktivaci výstroje. Proto je třeba přezkoušet lhůty těchto úkonů a celkovou praktickou schopnost míst speciální očisty vracet vojáky co nejrychleji jednotkám. Zatím co při desinfekci a odmořování je možno za pomoci zálohy pro výměnu zamořeného výstroje udržet požadované tempo, hrozí při silnějším zamoření radioaktivními látkami jeho vyčerpání, neboť po praní a máchání je třeba oděv ještě sušit. Je nutno vyzkoušet využití prostředků pro odmořování horkým vzduchem k sušení oděvů a přezkoušet práci míst speciální očisty při očištění proudu lidí zamořených jednak otravnými, jednak radioaktivními látkami.

V složitých strategických, operačních a taktických situacích vzniknou na počátku války časově nerovnoměrně vysoké zdravotnické ztráty na několika místech najednou. Druh a kvalita poranění a zasažení po účincích zbraní hromadného ničení a často i nemožnost odsunu na vyšší etapy zdra-

vojnického odsunu budou vyžadovat přesunutí možnosti lékařských zákroků zachraňujících život co nejbližší k místu napadení nebo k shromaždišti raněných při současném zužování rozsahu odborné lékařské pomoci na divisní obvazisti.

Vysoké zdravotnické ztráty po napadení zbraněmi hromadného ničení budou vyžadovat vytváření mnohem větších zásob zdravotnického materiálu než dosud i řešení jeho přísunu k nižším etapám v průběhu operace.

Tyto faktory vyžadují změn a doplňků v organizaci sil a prostředků zdravotnické služby.

Výzkum a vývoj zdravotnické techniky se musí zabývat zvýšením pohyblivosti vojskových etap postavením pojízdné chirurgické převazovny, pojízdného operačního sálu pro divisní obvazisti a pojízdných vysoce výkonných thermoboxů. K zlepšení možnosti komplexního zdravotnického průzkumu a rychlého odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení bude třeba zavést pohyblivé laboratoře pro potřeby toxikoradiologie. Vzhledem k rychlé a komplexní expertise vody a potravin je třeba počítat s organickým začleněním těchto laboratorů do pohyblivé části hygienicko-epidemiologického oddílu.

Závažný problém rychlého přesunu lékařské, odborné lékařské i specialisované lékařské pomoci k ohnisku zásahu zbraněmi hromadného ničení je třeba v současné době řešit postavením zvláštních pohyblivých zdravotnických útvarů. K poskytování uvedených druhů pomoci je určen zdravotnický prapor zvláštního určení a samostatný odřad speciální pomoci a dále vyčleňování polních pohyblivých nemocnic různého profilu, hlavně CHPPN, VPPN a IPPN, které se po zesílení různými skupinami specialistů (ze samostatného odřadu speciální pomoci) stávají specialisovanými nemocnicemi pro různé druhy poranění a zasažení. Pohyblivost a výkonnost těchto zařízení zvýší i další přidělovaná pohyblivá zařízení, jako transfusní stanice, desinfekční rota, polní koupací a desinfekční oddíl, polní mechanisované prádelny a jednotlivé části hygienicko-epidemiologického oddílu.

Otázky zdravotnického zabezpečení vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení jsou velmi důležité a mohou podstatně (při špatné organizaci a při špatném vybavení) zhoršovat obranyschopnost i akceschopnost naší armády i celého státu.

Jak již bylo uvedeno, budou vojska v počátečním období války buď v mírových posádkách nebo v prostorech soustředění.

Vojska, která zůstanou v posádkách, zabezpečují se ve smyslu »Směrnic pro provádění opatření k ochraně proti vzdušnému napadení na vojenských objektech«, vydaných MNO-VPVOS. Organizováním, výcvikem a materiálním vybavením zejména služby pořádkové, zdravotnické, protichemické a technické dostává se vojskům v mírových posádkách dostatečných předpokladů k provedení potřebných opatření na ochranu před následky napadení zbraněmi hromadného ničení.

Velmi obtížná situace může vzniknout u velkých skladů materiálu, dislokovaných zejména v politických, hospodářských a komunikačních centrech, která pro svou důležitost mohou být sama o sobě cílem nepřátelského napadení zbraněmi hromadného ničení. Rovněž tak plánovaný přesun zásob z těchto skladů do nových prostorů nebude někdy pro krátkost času úplně možný. Aby nedošlo k možnému vyřazení velkého množství jednoho druhu

materiálu, bylo by vhodné uvážit i zřizování smíšených skladů vojenského materiálu.

Setrvání v posádce zhoršuje možnost ochrany vojsk, neboť při použití atomových výbušných zbraní nepřitelem jako prostředků povšechného ničení dojde k rozsáhlým destrukcím objektů, které mohou navíc způsobit i vážné ztráty na živé síle. Proto budou vojska urychleně vyváděna do svých prostorů soustředění. K tomu však bude třeba zabezpečit vojska již v míru dostatečným množstvím materiálu a prostředků k rychlé stavbě úkrytů nebo alespoň ochranných okopů, neboť samo naplánování těchto prací bez materiálního zabezpečení vzhledem k rychlému vývoji situace v počátečním období války by rozhodně nestačilo.

Závěr

Závěrem k naznačeným některým otázkám ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení lze říci, že veškerá opatření v tomto směru budou vázána na jednu zásadní zvláštnost v počátečním období války, a to na náhlé a masové napadení celého území státu různými druhy zbraní hromadného ničení, především vzdušnými výbuchy atomových zbraní.

Za takové situace bude nutno především organisovat radiační, chemický a biologický průzkum současně na téměř celém území republiky a v krátkém časovém rozpětí. K tomu bude však třeba značného množství sil a vysoce mobilních prostředků jak pozemních, tak i vzdušných.

Je nesporné, že ztráty na živé síle a materiálu budou při náhlém napadení v počátečním období války vlivem účinků zbraní hromadného ničení značné a přitom nebudou ještě ihned k dispozici místa speciální očisty a plně kompletované polní zdravotnické útvarů a zařízení. Bude třeba organisovat co nejtěsnější spolupráci a součinnost s civilním sektorem ve vzájemném použití zdravotnických sil a prostředků při odstraňování následků v nejvíce postižených prostorech.

Závažnou otázkou, kterou je třeba se zabývat, je možnost vyvedení jednotek ze zasažených prostorů do předem stanovených záložních prostorů. Tato činnost vojsk může být podstatně ztížena nejen po stránce přesunu (komunikace zničeny nebo poškozeny, neprůchodné prostory), ale i omezeným výběrem volných nezasažených prostorů. Také doplňování zasažených jednotek na stanovené počty tak, aby byly pohotovы k případnému zasazení, bude podstatně ztíženo.

Pozornosti zasluhuje i ochrana vojsk před zamořením radioaktivní sprškou. Je zřejmé, že by spadnutí silně radioaktivního mraku mohlo ochromit i činnost celých armád. V zájmu předejití překvapení se jeví účelným, aby byla v armádě vycvičena zvláštní složka, která by zabezpečovala včasné varování vojsk před takovým nebezpečím. Na území státu by mohla tato složka spolupracovat s civilní meteorologickou službou, mimo státní území by musila zabezpečovat potřebná meteorologická a radiometrická pozorování sama.

Ve zdravotnických opatřeních bude třeba se zaměřit na urychlenou indikaci bojových chemických látek a zvláště bojových biologických prostředků. Tato činnost bude v počátečním období války velmi ztížena, v některých případech bude i nemožná. Rovněž karanténisace jednotek nebo

i prostorů bude obtížná vzhledem ke značné potřebě osob pro bojovou činnost, a jak již bylo uvedeno, i pro nedostatek vhodných prostorů.

Na hygienickou očistu osob, k odmořování a desaktivaci velkých prostorů, bojové techniky a proviantu je třeba počítat se zvětšenou potřebou sil, odmořovací techniky, materiálu a velkého množství vody. Rovněž pro obnovu komunikací a pro ostatní práce spojené s odstraňováním následků napadení zbraněmi hromadného ničení bude nutné brát v úvahu zvýšenou potřebu sil a prostředků.

Důslednější provádění potřebných opatření v ochraně vojsk a civilního obyvatelstva proti zbraním hromadného ničení by bylo usnadněno provedením cílové analýzy celého našeho státního území, podle níž by mohlo být pak přesněji stanoveno, která opatření a v kterých prostorech bude nutno plánovat a uskutečňovat.

OCHRANA ZÁPOLÍ PROTI ZBRANÍM HROMADNÉHO NIČENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Inženýr major Ing. Jiří Čermák

Vzhledem k rostoucí účinnosti zbraní všech druhů, zvláště pak zbraň hromadného ničení a k množství i kvalitě prostředků dopravujících je cíl jsou kladeny daleko větší požadavky na zápolí a na jeho ochranu v průběhu soudobé války.

Nadřazenost vzdušných sil nade všemi ostatními druhy vojsk, tak charakteristická pro armády NATO, je určována snahou dosáhnout zásadního rozhodnutí v prvních dnech války napadením, mimo vojska a letectvo, zejména průmyslových a politickosprávních center. Cílem tohoto napadení je znemožnit jejich funkci a zároveň silně narušit morálně politický stav a vlivního obyvatelstva. Základním požadavkem tohoto prvního úderu má být překvapení a masové použití zbraní hromadného ničení, zejména nukleárních a thermonukleárních. Lze tedy počítat s tím, že případný nepřítel bude v počátečním období války usilovat o zničení několika nejdůležitějších měst v nejkratší době.

Tím může být velmi vážně ohroženo uvedení národního hospodářství do stavu válečné pohotovosti, doplňování a zásobování armády a při nadálém napadení i mobilisace.

Proto je v současné době tak významná otázka pohotovosti a připravenosti nejen vojsk, ale v neméně míře i celého státu, zvláště pak systému jeho civilní obrany. A pro ČSR je význam pohotovosti a připravenosti zejména soben strategickou polohou a přímým sousedstvím s kvapně budovaným bundeswehrem urychleně vyzbrojovaným spolu s ostatními státy atlantické aliance zbraněmi hromadného ničení taktického i strategického použití.

1. Současné možnosti ochrany měst, objektů a obyvatelstva proti účinkům atomového úderu

Včas zjistit nebezpečí vzdušného napadení, uvědomit orgány civilní obrany o tomto nebezpečí, jakož i znemožnit napadení zničením letounů nosičů zbraní hromadného ničení, zabezpečit zvláště určené důležité objekty přísluší vojskům protivzdušné obrany státu.

K úkolům samého systému civilní obrany patří:

- příprava měst a objektů k ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení a jejich včasné upozornění na vzdušné nebezpečí;
- organisování přímé ochrany obyvatelstva evakuací, prostředky kolektivní a individuální ochrany obyvatelstva;
- zabezpečení odstranění následků vzdušného napadení.

Při posuzování stavu a možností ochrany zápolí proti vzdušnému napadení zbraněmi hromadného ničení je nutno vycházet ze souvislosti daných rázem našich měst a objektů, předpokládanými silami a prostředky nutnými ke splnění úkolů civilní obrany, hospodářským a politickosprávním složením a výrobními možnostmi státu.

Těmto hlediskům se v současné době postupně přizpůsobuje i organizace a technické zabezpečení systému civilní obrany, který dosud není plně schopen čelit následkům napadení zbraněmi hromadného ničení.

Organizační struktura systému civilní obrany, jehož vrcholným orgánem je ministerstvo vnitra — správa civilní obrany, je přizpůsobena struktuře volených orgánů státní moci. Jsou tedy při krajských, ústředních, městských a někdy i místních národních výborech kategorisovaných měst ustaveny štáby civilní obrany, jejichž úkolem je řídit, koordinovat a provádět všechna opatření ochrany proti vzdušnému napadení v rámci celého města.

a) Jedním z nejdůležitějších úkolů těchto orgánů je příprava obyvatelstva k ochraně proti účinkům zbraní hromadného ničení. Jde o seznámení s účinky těchto zbraní, se způsoby ochrany a zároveň i o přípravu veřejných útvarů — skupin svépomoci, zdravotnických družin, zdravotnických i požárních hlídek. Přímé školení příslušníků těchto útvarů provádějí masové organizace — Svazarm, Československý Červený kříž a Svaz požární ochrany v rámci všennárodní přípravy obyvatelstva. Bude třeba, aby tato příprava vykazovala co nejlepší výsledky, o což by se měli také podstatnou měrou přičinit příslušníci armády aktivní instruktorskou činností v uvedených masových organizacích.

Také vybavení civilního obyvatelstva prostředky individuální ochrany musí odpovídat požadavkům vyplývajícím z možnosti nenadálého napadení zbraněmi hromadného ničení. Bylo by na příklad vhodné, aby ochranná maska, jejíž zlepšení se připravuje, poskytovala také ochranu proti kouřovým plynům. Platí to zejména za předpokladu, že po výbuchu atomové pumy vzniknou rozsáhlé devastace a požáry, a tím i daleko větší nebezpečí udušení a otravy kysličníkem uhelnatým. Rovněž tak by bylo vhodné doplnit ochranné prostředky jednotlivce kapesním obvazem, prostředky proti popáleninám a individuálním protichemickým balíčkem.

Individuální ochranné prostředky mají však cenu jenom tehdy, jsou-li po ruce a ovládá-li se jejich použití. Proto bude třeba uvážit, zda vzhledem k možnostem nenadálého napadení nebude účelnější ukládat je alespoň v rámci domovních bloků, po případě v úkrytech. Přitom bude snáze možno přezkoušet správný počet různých velikostí, naučit obyvatele individuálních ochranných prostředků používat a vhodným uložením zamezit jejich znehodnocení.

Nejpodstatnější snížení ztrát obyvatelstva je možno zajistit vnitřní evakuací obyvatelstva, která by měla být dokonale připravena a obsahovat 30 až 40% obyvatel nejvýznamnějších politickohospodářských středisek. Pro osazenstvo závodů a obyvatele měst, kteří nebudou evakuováni, má pak zvláštní význam včasné uvědomění o nebezpečí vzdušného napadení. Jedině tehdy může být využito všech prostředků jak kolektivní, tak i individuální ochrany a uvedení všech složek civilní obrany do plné pohotovosti.

b) Do další skupiny opatření prováděných k ochraně proti vzdušnému napadení patří zejména technická opatření civilní obrany.

Jejich výstavbu plánují štáby krajů a měst a oddělení civilní obrany při jednotlivých resortech. Ústředně plánování usměrňuje správa civilní obrany ministerstva vnitra.

Jde zejména o výstavbu chráněných pracovišť, o ochranu zařízení a především o úkryty obyvatelstva s různým stupněm odolnosti proti účinkům zbraní hromadného ničení i zbraní klasických.

V současné době se u nás budují úkryty I. až IV. třídy odolnosti, které jsou od r. 1956 plánovány a zřizovány jen jako protiatomové. Musí zajišťovat pobyt osob minimálně 24 hodin a ochranu proti BCHL, BBP, BRI, požárům a zaplavení.

Úkryty I. třídy mají odolat přetížení na povrch zemský do 20 kg/cm² a přímému zásahu letecké trhavé pumy váhy nad 1000 kg. Tato třída poskytuje ochranu proti všem účinkům zbraní hromadného ničení a používá se zejména pro výstavbu chráněných pracovišť.

Výstavba úkrytů II. třídy odolnosti byla do roku 1956 plánována ve dvojím provedení, atomovém a neatomovém. Druhé provedení je z další výstavby vyloučeno. Odolnost je proti přetížení od 5 do 10 kg/cm² a proti trhavé pumě do 1000 kg. Tyto úkryty mohou být štolové, zapuštěné nebo polozapuštěné a podle určení veřejné nebo pro úkryty obyvatelstva. Jsou také brány v úvahu pro zřízení VS a chráněných pracovišť, zejména zdravotnických, po případě jako velké veřejné úkryty.

Úkryty III. třídy odolnosti musí unést váhu zřícené budovy chránit proti pumě 250 kg. Odolnost konstrukce samostatně stojících úkrytů je projektována na 5 kg/cm² přetížení bez dalšího násobení dynamickým koeficientem, odolnost úkrytů vestavených je až do 3,5 kg/cm². Plní úkol ochrany speciálních pracovišť, veřejných, objektových a domovních úkrytů.

Nejrozšířenějším typem úkrytů — domovních i objektových — jsou úkryty IV. třídy odolnosti s únosností trosek zřícené budovy a statického přetížení do 1 kg/cm², chránící proti účinku střepin, zápalných pum do 10 kg. Všechny uvedené druhy úkrytů jsou budovány v rámci plánované investiční výstavby.

Další možnosti úkrytí jsou ještě dány polními úkryty, jejichž výstavba má být prováděna jak podle plánu silami a prostředky civilní obrany, tak i svépomocí obyvatelstva.

Mimo řešení otázek úkrytí obyvatelstva jsou ještě další problémy kolektivní ochrany, které se řídí dosud vydanými směrnici stanovícími zásady pro technická opatření civilní obrany při výstavbě a rekonstrukci sídlišť, průmyslových území, závodů a zařízení vzhledem na účinky zbraní hromadného ničení.

Je tedy úkolem technických orgánů a štábů civilní obrany navrhovat úpravy nebo zaměřovat další výstavbu měst a objektů tak, aby se co nejpodstatněji a přitom nejekonomičtěji zajistilo snížení účinků zbraní hromadného ničení na obyvatelstvo i materiální hodnoty. Jde o vytvoření vhodné komunikační sítě s okružními i radiálními směry, o dostatečně široké ulice vzhledem k výšce zástavby, aby jich mohlo být použito jako k úniku obyvatel z ohniska zásahu, tak i k umožnění rychlé činnosti likvidujících jednotek. Velký význam proti šíření požárů mají široké nezastavěné plochy, jako náměstí a parky, zejména jsou-li vybaveny vodními nádržemi. Neméně důležité je bezpečnostní zajištění zdrojů a rozvodů vody, elektrické energie a plynu. Také umístění průmyslové části mimo střed města, rozptýlení nejdůležitějších staveb, uzlů, skladů a jejich ochrana jsou vážné problémy, které musí orgány civilní obrany při výstavbě a přestavbě měst řešit.

c) Ochranu obyvatelstva a materiálních hodnot proti účinkům zbraní hromadného ničení je nutno spatřovat také v opatřeních k odstranění následků vzdušného napadení.

Jde o lokalizaci a hašení požárů, vyprošťování osob ze závalů, o průzkum a vytyčení zamořených prostorů, o deaktivaci a hygienickou očistu, o uvolnění komunikací, o zdravotnické zabezpečení, o zajištění nutného množství vody, příkonu energie atd.

K provádění zejména těchto úkolů se v každém kategorisovaném městě organizují služby civilní obrany. Personální i materiálovou základnu těchto služeb tvoří komunální, státní a jiné podniky nebo ústavy ve městě. V rámci kraje jsou ještě pro pomoc největším a nejohroženějším městům ustavovány krajské posilové jednotky některých služeb. Všechny uvedené jednotky jsou organizovány z civilních osob nepodléhajících vojenské povinnosti a vybaveny materiálem, po případě technikou svých základen, není-li tato technika zajištěna pro potřeby armády.

Těžiště úkolů při odstraňování následků vzdušného napadení bude však především položeno na vojenské útvary civilní obrany, organizované v městské nebo krajské vojenské útvary, které podléhají příslušnému veliteli civilní obrany města nebo kraje. Pro poskytování pomoci nejdůležitějším městům, která nebudou schopna odstranit následky napadenými zbraněmi hromadného ničení, jsou ustaveny vojenské kádrové jednotky civilní obrany — dispoiční prostředek velitele civilní obrany státu.

V současné době, kdy, jak bude v následujícím příkladu ukázáno, ztráty na životech, rozsáhlé požáry a devastace po atomovém napadení města nabudou rozsahu mnohem většího než po leteckých úderech provedených prostředky používanými v druhé světové válce, bude třeba plně přizpůsobit této situaci jak organizaci a dislokaci, tak i operační hlediska nasazení složek civilní obrany. Také vybavení materiálem a technikou, která bude k dispozici složkám civilní obrany, ještě nemusí být postačující k rychlému odstranění následků atomového úderu na velká města.

2. Příklad následků atomového napadení města

Pro srovnání účinků atomového napadení města s možnostmi systému civilní obrany je dále rozbírán příklad zcela odpovídající situaci a podmínkám našeho státu.

Vezměme v úvahu město našeho rázu s 200 000 až 300 000 obyvateli, typické hustou zástavbou staršími velkými budovami a velkou zalidněností středu města. Počítáme-li, že bude mobilisováno 10% obyvatel a evakuováno 20% obyvatel, zejména dětí, budou v případě napadení města atomovou pumou ekvivalentu 50 až 80 tisíc tun TNT u zbývajících počtu obyvatel tyto ztráty:

	Při nenadálém napadení	S varováním a ukrytím 15% obyvatel	S varováním a ukrytím podle normativů
ztráty nenávratné	35,6%	30%	21,3%
ztráty zdravotnické	40,8%	33,5%	26,1%
bez zranění	23,6%	36,5%	52,6%

Při kalkulaci ztrát bylo uvažováno s následující okolností úkrytů v jednotlivých pásmech účinků atomové pumy.*)

Pásmo A: zcela odolná I. a II. třída, 50% úkrytů III. třídy.

Pásmo B: zcela odolná I., II. a III. třída, 50% IV. třídy a 10% sklepů a polních úkrytů.

Pásmo C: zcela odolná I., II., III. a IV. třída, 80% sklepů a polních úkrytů.

Pásmo D: zcela odolají veškeré úkryty a sklepy.

Pro nekryté osoby je použito těchto tabulek ztrát v různých pásmech.

Při nenadálém napadení: A ztráty 100%, úmrtí 90%,

B 80%, 25%,

C 50%, 10%,

D 20%, 2%.

Při varování

A ztráty 100%, úmrtí 90%,

B 75%, 20%,

C 30%, 5%,

D 10%, 0.

A nyní srovnáme účinnost evakuace dalších 20% obyvatelstva, rozdělených po 10% z pásma A a B předpokládaných cílovou analýsou měst (je-li těchto 20% zahrnuto do kalkulace ztrát).

	Nenadálé napadení	S varováním a ukrytím 15% obyvatel	S varováním a ukrytím podle normativů
mrtví	22,5%	17%	10%
ranění	34,5%	24%	20%
bez zranění	43,0%	59%	70%

Ze srovnání obou tabulek nutně docházíme k závěru, že je buď nutno zcela a co nejdříve splnit výstavbu ženijně technických opatření podle normativů, což je ovšem velmi nákladné, nebo připravit evakuaci 20% obyvatel (zejména dětí) z celého města; a po 10% počtu obyvatel města z pásma A i B. Těchto 35 až 40% obyvatel je pak zcela zabezpečeno i pro případ nenadálého napadení. Bylo by snad proto účelnější i ekonomičtější věnovat část finančního nákladu plánovaného na výstavbu podle normativů na ženijně technickou přípravu evakuačních míst.

Všimněme si dále, jaká by byla zhruba potřeba některé techniky k odstranění následků vzdušného výbuchu atomové pumy uvedeného TN ekvivalentu.

V pásmu A o ploše 3—4 km² by bylo asi 1 milion 610 tisíc m³ závalin v pásmu B o ploše asi 10 km² 2 miliony 460 tisíc m³,

*) Rozsah účinků výbuchu atomové pumy na osoby, stavby a zařízení v jednotlivých pásmech škod je podrobněji rozveden v článku »Cílová analýsa měst s hrozbou použití atomových zbraní« — VM, čís. 5/56.

v pásmu C 980 tisíc m³. To při předpokladu, že v jednotlivých pásmech nastane následující rozrušení staveb:

	A	B	C	D
úplně rozrušeno	80%	30%	5%	—
rozrušeno z větší části . . .	20%	50%	20%	5%
rozrušeno z menší části . . .	—	20%	70%	5%
lehce opravitelná poškození	—	—	5%	70%

Při těchto předpokladech, když počítáme, že se do ulice zřítí jen 50% menších stěn rozrušených budov, a máme-li uvolnit cesty pro zásahové složky v šíři alespoň 3 m a v délce nutné jen pro vyprošťování osob z úkrytů, vychází nám pro 10 km v pásmu A odstranit 28 000 m³ ssutin, pro 30 km v pásmu B 48 000 m³ a pro 15 km v pásmu C 4000 m³ ssutin.

Toto celkové množství 50 000—60 000 m³ ssutin nebudou pravděpodobně schopny odstranit veškeré složky civilní obrany města i s posilovými prostředky a s veškerou technikou, kterou zatím mají mít k dispozici, ani do 36 hodin plného pracovního vytížení.

A to jde jen o uvolnění komunikací, nikoli již o vlastní vyprošťování osob ze zavalených úkrytů, sklepů nebo budov.

K odstranění následků atomového napadení by dále potřebovalo uvedené město (s 200 až 300 tisíci obyvateli a plochou 50 až 80 km²) 600 až 800 nákladních aut s průměrnou únosností 5 t.

Vezmeme-li v úvahu dalšího největšího činitele — požáry, které způsobují rozsáhlé a zničující škody, musíme uvažovat zhruba tyto účinky: Až do hranice pásem B a C budou vznikat požární bouře, v pásmu C vzniknou nejméně ve 30% plochy rozsáhlé požáry a ještě v pásmu D mohou být požáry značné, i když ohraničené.

Budeme-li chtít lokalisovat požární bouře na ploše ohraničené 10 běžnými km a zajistit průchody jen k úkrytům, o nichž předpokládáme, že odolaly účinkům tlakové vlny, t. j. 30 km ulic, bude k tomuto úkolu třeba 10 až 12 hodin plné činnosti všech požárních prostředků posilových i města.

Tím bychom však splnili jen velmi malý úsek lokalisace a likvidace požárů vzniklých atomovým napadením uvedeného města. Mimo závěr, že ani požární technika při plných tabulkových počtech nestačí uspokojivě splnit svůj úkol, je nutno si uvědomit závěr, že jak vlivem požárů, tak i závalu je možno vyprostit osoby ze zavalených úkrytů ve velké většině případů, zvláště v pásmech škod A a B, nejdříve až po 48 hodinách pobytu v úkrytu. Tato skutečnosti však vnitřní vybavení úkrytů přizpůsobeno dosud není.

Pokud jde o další účinky, nutno počítat s tím, že by v našich velkých a starších městech byla vyražena z provozu většina energetických a mnohdy i vodních zdrojů. Rovněž spojení, zejména linkové, na které je dosud systém civilní obrany zapojen, by bylo velmi poškozeno a ztěžovalo by a někde dokonce i znemožňovalo úspěšné velení zasahujícím složkám civilní obrany. Objekty a technika zdravotnické služby jsou v současné době dislokovány a vybaveny tak, že při atomovém napadení nebude tato služba mít ani možnost, ani prostředky efektivně zasáhnout. Těžiště zdravotnického zabezpečení pak bude převážně na silách a prostředcích kraje a posilových složek, což je vzhledem k dříve uvedeným zdravotnickým ztrátám velmi málo.

V uvedeném příkladu atomového napadení města je brán v úvahu vzdušný výbuch. Při pozemním výbuchu atomové pumy stejného TNT ekvivalentu by plošný rozsah pásem škod byl sice o 15% menší, avšak v pásmu A by došlo k mnohem většímu ničení. Zejména by však byl podstatně ztížen úkol odstranění následků napadení vzhledem k značnému zamoření ovzduší terénu, objektů a zařízení radioaktivním prachem.

Z tohoto příkladu je také zřejmé, že je tu mnoho problémů, v kterých může armáda pomoci plánováním součinnosti jak pro určitá období války tak i místa na území státu, dále v teoretickém i praktickém řešení některých otázek ochrany a na místě ne posledním též spoluprací při výcviku štábů složek civilní obrany. Rovněž spolupráce v otázkách materiálně technického vybavení systému civilní obrany by mohla jeho pohotovosti nemál přispět.

3. Možnosti a úkoly ochrany zápolí proti účinkům všech druhů zbraní hromadného ničení

Pro názornost uvedu ještě srovnání některých výsledků těžkého bombardování německého průmyslového města Bochumu v minulé světové válce za dobu více než tří let a následků jediného napadení atomovou pumou města zhruba stejného rozsahu a se stejným počtem obyvatel.

Cíl	Počet obyvatel	Počet budov	Počet náletů	Nenávratné ztráty obyvatel	Počet budov	
					zničeno	středně a lehce poškozeno
Bochum	305 000	24 627	225	4 095	8 742	13 152
Město evropského typu:						
a) nenadále napadení	300 000	25 500	1 (50—80kt TNT)	76 000	7 500	15 400
b) při vybudovaném ukrytí, evakuaci a varování				21 000	7 500	14 000

Z této tabulky je vidět především velký rozdíl počtu nenávratných ztrát obyvatelstva. Nejsou v ní uvedeny rozsáhlé ztráty zdravotnické, jejich likvidace po atomovém napadení bude jedním z největších problémů ochrany obyvatelstva.

Škody na budovách a jejich zničení se zdají na první pohled stejné. Velký nepoměr je však v časovém rozmezí a v množství vzdušných napadení, kterými byly způsobeny. Vše, co bylo zničeno v Bochumu dvěma sty pětadvaceti nálety za 3 až 4 léta, může být ve městě stejného rázu zničeno jedním atomovým úderem. A to pochopitelně klade daleko větší nároky na organizaci, technické a materiálové vybavení a řízení složek určených k odstranění následků atomového napadení.

Uvážíme-li k tomu ještě rychlost, s jakou mohou být dnes zbraně hromadného ničení dopravovány na cíl, jejich masové použití, možnost překvapení v počátečním období války a snahu napadnout tímto způsobem nejdůležitější hospodářskopolitická centra zápolí, vznikne nám nutnost stále zvyšovat akceschopnost a pohotovost systému civilní obrany státu.

Vedle možnosti napadení zápolí nukleárními zbraněmi je třeba počítat i s použitím novodobých otravných látek a bojových biologických prostředků. Jejich použití, zvláště pak v možné kombinaci s výbušnými zbraněmi atomovými, by velmi silně narušilo veškerou činnost v zasažené oblasti a vyžadovalo by velkého duševního a fyzického vypětí obyvatelstva.

Ochrana proti novodobým otravným látkám a biologickým zbraním je pro nesnadnost indikace a u bojových prostředků pro zvláštní povahu šíření jejich následků obtížná a náročná a nevylučuje mnohá překvapení. U bojových biologických prostředků se uplatňuje jejich specifická vlastnost tím, že vedle primárních ztrát vznikají ještě ztráty sekundární tím, že se infekce sama dále šíří, bez dalšího zásahu nepřítel.

Protože nikdy nelze vyloučit možnost použití kterékoli ze zbraní hromadného ničení, po případě za určitých podmínek i jejich použití komplexní, je především nutno zabezpečovat stálý komplexní průzkum, indikaci a identifikaci otravných látek, radioaktivních látek a bojových biologických prostředků.

Hlavní tíha v ochraně proti těmto prostředkům spočívá na chemických a zdravotnických složkách civilní obrany a na dokonalém průzkumu. Dobrou ochranou mohou tu také poskytovat již dříve uvedené prostředky kolektivní a individuální ochrany. Velký význam má opět, zná-li obyvatelstvo možnosti ochrany proti účinkům těchto zbraní, dále zajištění jeho odolnosti proti některým infekcím a jiná preventivní opatření.

Další účinek napadení zbraněmi hromadného ničení, s kterým nepřítel nemálo počítá, je možnost vzniku paniky, která může na dlouhou dobu značně ztížit obnovení normálního chodu života napadeného města i dalekého okolí. Budou tedy mít otázky boje proti psychologickým účinkům vzdušného napadení velký význam. Zkušenosti z bombardování měst v minulé válce dosvědčují, že největší panika vzniká tam, kde lidé nevědí, jak se mohou chránit proti účinkům různých zbraní, a u těch, kteří nejsou pověření žádnými, třebas i drobnými úkoly v období odstraňování následků vzdušného napadení.

Z toho tedy vyplývají asi tyto závěry pro přípravu obyvatelstva:

- upevňovat morálně politickou jednotu lidu a vědomí vedení spravedlivé války;
- zajistit provedení evakuace, zejména dětí;
- připravovat obyvatelstvo k používání prostředků individuální a kolektivní ochrany a cvičit je k plnění úkolů spojených s odstraňováním následků vzdušného napadení.

Závěr

Lze tedy konstatovat, že ochrana zápolí proti všem druhům zbraní hromadného ničení může, bude-li již v míru dokonale připravována, zajistit podstatné snížení ztrát na životech i na materiálových hodnotách, které by, zejména v počátečním období války, měly značný vliv i na vývoj situace na bojujících frontách.

K dosažení nejvyššího stupně ochrany je třeba plánovat, organisovat a připravovat všechny zdroje sil a prostředků, které zůstávají zápolí k dispozici. A to je nutno provádět v současné době urychleně, soustavně a ekonomicky účelně. Pak bude systém civilní obrany akceschopný, v pohotovosti a bude zabezpečovat, že nelze překvapivými údery zbraněmi hromadného ničení ochromit obranyschopnost našeho státu. To platí zejména pro počáteční období války, do kterého bude pravděpodobně položeno těžiště vzdušných úderů nepřítele na velká politickohospodářská centra státu. A bude-li systém civilní obrany po všech stránkách připraven na toto období, bude pak jistě schopen plnit i všechny své úkoly v celém průběhu války, neboť personální i materiální základna, z níž vychází celá jeho struktura, zůstává v podstatě stejná.

Závěrem uvedu ještě některé úkoly vyplývající ze základních problémů ochrany zápolí, k nimž je třeba hlavně přihlížet a co nejrychleji je dořešit:

1. Zvyšování informovanosti a připravenosti obyvatelstva k ochraně všemi formami odborného školení, výcviku a zejména politické výchovy. Zajištění dobré kvality, rozdělení i znalosti v používání prostředků individuální a kolektivní ochrany proti všem druhům zbraní hromadného ničení.

2. Provedení rozboru potřeby a možností včasné evakuace obyvatelstva ze strategicky významných hospodářskopolitických center, její organisování, materiálně technické a politické zabezpečení. Zároveň s touto otázkou řešit též problematiku náhradních provozů nejdůležitější výroby.

3. Přezkoušení provedených i plánovaných zejména technických opatření civilní obrany co do rozsahu, účelnosti a ochranné hodnoty vzhledem k účinkům zbraní hromadného ničení, k ekonomickým možnostem státu a k dalším možnostem řešení ochranných opatření.

4. Úplné přizpůsobení organisace systému civilní obrany úkolům vyplývajícím z možnosti nenadálého napadení větších měst zbraněmi hromadného ničení, zvláště v počátečním období války. V souvislosti s tím přezkoušet potřebu a možnosti zkvalitnění a zejména zvýšení počtů techniky potřebné k včasnému a úspěšnému odstranění následků vzdušného napadení. To znamená přerešit podle cílových analys měst organisaci všech složek civilní obrany a jejich velení, manévr silami a prostředky, organisaci všestranného průzkumu a včasného varování, praktické procvičování situací při napadení zbraněmi hromadného ničení a také přezkoumat všechny možnosti součinnosti systému civilní obrany s armádou i využít jich.

Je známo, že v soudobé válce jsou bojující vojska a zápolí jedna fronta, a pro armádu je z toho možno učinit ten závěr, že proto musí také mít spoluodpovědnost za připravenost obrany i ochrany celého území státu. To znamená, že je povinna dnes všemožně pomáhat budovat a zdokonalovat systém civilní obrany a zejména řešit v součinnosti s ním všechny společné problémy, které se budou, zvláště v počátečním období války, vyskytovat.

Potřeba spolupráce a součinnosti armády a civilní obrany v co nejširším měřítku a na všech stupních je tedy zřejmá nejen ze souvislosti bojových úkolů obou složek, ale hlavně ze společné odpovědnosti za obranyschopnost země a její vysokou a nepřetržitou bojovou pohotovost.

ČINNOST LETECTVA A PROSTŘEDKŮ PVOS V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Major František Polakovič

Úvod

Je známou skutečností, že buržoasní vojenská věda v současné době rozvíjí a uvádí do praxe teorii globální letecké atomové války za předpokladu rozsáhlého použití zbraní hromadného ničení, s maximálním využitím momentu překvapení, při čemž rozhodujícím činitelem má být letectvo a bezpilotní prostředky vzdušného napadení.

Vojenští teoretikové Západu při rozpracovávání otázek počátečního období války podtrhují nutnost rychle vybojovat nadvládu ve vzduchu jako základní předpoklad pro vedení globální války.

Americká strategie počítá s tím, že počáteční období války, jehož délku někteří teoretikové odhadují na 10 až 12 dní, bude rozhodujícím obdobím války, která v podstatě rozhodne o vítězství nebo o porážce.

První překvapivý vzdušný úder, který může mít několik údobí, má postupně ochromit provoz na všech hlavních letištních uzlech, ochromit činnost důležitých hospodářských a politických středisek státu a hlavních komunikačních uzlů. Tento úder má postupně přejít v operace o vybojování a udržení nadvlády ve vzduchu. Postupně opakované údery na dříve napadená letiště za použití raket a napalmových pum, jakož i další údery na nově zjištěná a obsazená polní letiště mají donutit letectvo protivníka operovat ze stále se zmenšujícího počtu letišť, která se pak stanou hlavním objektem zničujícího úderu atomovými zbraněmi.

O některých těchto vyslovených názorech amerických vojenských odborníků mohou být rozličná mínění. Nutno však přiznat, že překvapivý a mocný úder provedený současně letectvem a bezpilotními prostředky vzdušného napadení na široké frontě a do značné hloubky dává za použití zbraní hromadného ničení reálné předpoklady k tomu, aby byla obranyschopnost napadeného vážně ohrožena. Je logické, že stupeň ohrožení bojovnosti bude záviset na připravenosti napadeného k zmaření překvapivého úderu zamýšleného protivníkem, při čemž rozhodujícím činitelem bude připravenost letectva a prostředků PVOS, protože u nich bude nejen těžiště aktivní činnosti směřující k zmaření překvapivého úderu, ale budou také jedněmi z prvních cílů letectva útočníka a jeho bezpilotních prostředků vzdušného napadení.

Nadřazenost vzdušných sil nade všemi ostatními druhy vojsk kapitalistických armád a hlavně očekávaný rozhodující účinek jejich úderu v počátečním období války přímo určují cíl a úkoly pro vlastní letectvo a prostředky PVO. Tímto cílem bude: aktivní a rozhodnou činností zmařit nebo podstatně snížit účinek překvapivého úderu nepřátelského letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení.

Je známo, že použitím a kombinací nukleárních zbraní se zbraněmi chemickými a biologickými je možno dosáhnout velkých účinků. To prakticky znamená, že dnes jediný letoun nebo bezpilotní prostředek je pro napadeného právě tak nebezpečný, jako byl dříve celý svaz bombardovacích letounů. Z toho plyne, že je nutno vést aktivní a důsledný boj s každým jednot-

livým letounem nebo bezpilotním prostředkem. V současných podmínkách je splnění tohoto úkolu velmi složité. Skutečnost, že rychlost a dostup letounů předstihují možnosti protiletadlového dělostřelectva, že vlastnosti většiny bezpilotních prostředků předstihují vlastnosti stíhacích letounů a že rychlosti bombardovacích letounů téměř dosahují rychlosti stíhacích letounů, zvyšuje význam především vedení aktivních způsobů boje a neobvykle zvyšuje význam provedení včasných úderů vlastního letectva.

Bylo by však neodpustitelnou chybou, kdyby zdánlivé snížení možnosti vedení úspěšného boje stíhacího letectva a protiletadlového dělostřelectva s prostředky vzdušného napadení vzbudily v nás pocit bezmocnosti. Bezmocný by byl opravdu ten, kdo by chtěl s novou technikou bojovat starým způsobem nebo se starou, po případě zastaralou technikou bojovat novým způsobem.

Je jisté, že útočníkovi napomáhají v jeho snaze provést překvapivý úder okolnosti, které se zdají za určitých okolností i výhodné.

Je to především znalost života důležitých středisek a objektů napadeného, které se pro svůj ráz jen těžko dají utajit, jako na příklad průmyslové objekty, komunikační centra, letiště, dále pak možnost volby úderu v podmínkách pro něho nejvýhodnějších.

Výhodou pro útočníka, zvyšující moment překvapení, bude i použití takových forem a způsobů boje, které napadený dosud nezná, jakož i použití nových bojových prostředků.

Má-li letectvo a prostředky PVOS úspěšně splnit svoje úkoly, musí být již v míru prováděna opatření, která uvedené výhody snižují na nejmenší míru. Která jsou to opatření?

1. Opatření vlastního letectva a prostředků PVO směřující k zmaření překvapivého úderu nepřátelského letectva

Předpokladem pro provádění nutných a především konkrétních opatření je nepřetržitě sledování činnosti nepřítele a včasné vyhodnocování jeho zámyslu.

Přípravy k válce možno charakterisovat jako souhrn všech postupně prováděných politických, ekonomických a vojenských opatření imperialistických států, směřujících k vytvoření a udržení výhodného poměru sil a vojenskoekonomického potenciálu. Dosažení těchto cílů si vyžaduje určitý zákonitý proces, který lze ve všech jeho obdobích s určitou omezenou, avšak postačující přesností trvale sledovat a vyhodnocovat.

V provádění příprav po stránce vojenské vystupuje do popředí nutnost nepřetržitě sledovat a vyhodnocovat připravenost letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení jakožto základních prostředků nutných k provedení překvapivého úderu v širokém měřítku.

Stejně důležité je i sledování výroby, vytváření zásob a skladů zbraní hromadného ničení, po případě jejich přísun na možné válčiště. Dále je nutno zaměřit pozornost průzkumu

- na změny v organizaci, výzbroji, taktice a dislokaci letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení (u bezpilotních prostředků vzdušného napadení nutno velkou pozornost věnovat stupni připravenosti především dálkových řízených střel, protože ty mohou zasahovat cíle ve značných vzdálenostech bez provedení rozsáhlých přesunů);

- na sledování výstavby letišť a příprav opatření pro PAO a PCHO na nich (přípravy PAO a PCHO budou jistě důležitým ukazatelem příprav, protože protivník počítá s oboustranným použitím zbraní hromadného ničení);
- na sledování výstavby naftovodů a skladů LPH;
- na vyhodnocování rozmístění pojítek a radiolokačních prostředků a na sledování jejich činnosti.

Důležitými podklady pro plánování činnosti bombardovacího, bitevního a průzkumného letectva budou kromě zpráv agenturního, radiového a radiolokačního průzkumu hlavně údaje o cílech získané již v míru (především údaje o letištích).

Při hodnocení použitelnosti nově získaných zpráv bude hlavním měřítkem především včasnost jejich dodání a přesnost údajů.

Bude-li ze získaných zpráv a informací sousedů zjevné, že se nepřítel připravuje k ozbrojeným akcím, bude naším hlavním úkolem zabránit nepříteli v provedení překvapivého úderu a provést co nejdříve základní opatření k snížení účinku jeho úderu.

Tato opatření jsou:

- zabezpečit vysokou bojovou pohotovost letectva a prostředků PVOS k odražení náletů, po případě k provedení předstihujících úderů;
- včas připravit a s maximálním utajením vyvést letectvo a radiotechnické prostředky zpod ničujícího úderu;
- zabezpečit vysokou účinnost bojového zabezpečení (PAO, PCHO, PBO, maskování, rušení velení);
- zabezpečit velení letectvu a prostředkům PVOS i za radiotechnického rušení;
- zabezpečit schopnost a účinnost průzkumných prostředků;
- včas vytvořit podmínky pro materiálně technické zabezpečení.

Vysokou bojovou pohotovostí letectva k odražení překvapivého úderu nutno rozumět kromě připravenosti svazků a útvarů k zaujetí pohotovosti po vyhlášení poplachu také všechna opatření, která umožní provést rychlý a utajený manévra a zabezpečí včasnou bojovou použitelnost letectva při ničení nepřítelů ve vzduchu i na zemi.

Základním předpokladem pro vyvedení letectva zpod úderu je dostatek záložních letišť. S počtem letištních ploch velmi těsně souvisí i otázka jejich kvality a připravenosti v průběhu celého roku a za všech povětrnostních podmínek.

Při vyvedení letectva zpod úderu je nutno zachovat tyto zásady:

- operační rozmístění letectva po provedení letištního manévru musí poskytovat výhodné podmínky pro velení letectvu, pro plnění jeho nastávajících bojových úkolů a pro materiálně technické zabezpečení;
- letištní manévra je nutno provést co možná teprve až před samým úderem, aby nepřítel neměl možnost včas zjistit nové rozmístění, a spojit jej s rozptýlením bojové techniky (odstranit nahromadění techniky — letecký pluk na 1 až 3 letiště);
- vyvedení letectva musí být provedeno s maximálním utajením;

- sestavu stíhacího letectva volit tak, aby po vyvedení mohlo na hlavní vzdušné operační směry zasáhnout až 75% všech sil a aby sestava poskytovala výhodné podmínky pro činnost proti bezpilotním prostředkům vzdušného napadení a nízko letícím cílům;
- sestavu bombardovacího letectva volit především se zřetelem na nejmenší zranitelnost, to znamená v prostorech, kde má většina sil stíhacího letectva nejvýhodnější podmínky úspěšného zásahu, dále se zřetelem na směry (prostory) pravděpodobné činnosti a na místě neposledním se zřetelem na utajenost rozmístění a možnosti materiálně technického zabezpečení.

Nejvhodnější doba k vyvedení letectva z područí

Při rozboru této otázky je nutno vycházet především ze skutečnosti, že má-li přinést překvapivý úder nepřítele očekávané výsledky, musí být proveden na předem známé cíle. Takovými cíli jsou bezesporu mírová letiště.

Manévrem, který bude spojen s rozptýlením letectva (na příklad letecký pluk bude včas umístěn na dvou letištích), a vybudováním sítě klamných letišť, dosáhneme nejen změny polohy těchto cílů, ale také zvětšení jejich počtu. Budou-li tato opatření provedena ve správnou dobu, nedovolí nepříteli provést úder bez zjištění nového rozmístění letectva, což si v každém případě vyžádá určitou dobu. Proveďte-li nepřítel úder bez zjištění nového rozmístění letectva (i za předpokladu znalosti polohy většiny záložních letišť), nemůže dosáhnout při prvním úderu očekávaného výsledku, čímž umožní vlastnímu letectvu provést účinný odvetný úder. Uvedu příklad:

Předpokládejme: na území státu obránce je na příklad 25 až 30 mírových letišť (nepříteli známých);

- pro manévr letectva je připraveno dalších 25 až 30 záložních letišť (nepříteli známých jen zčásti);
- v době před provedením úderu je v činnosti 20 až 25 dobře připravených klamných letišť;
- uvedený počet letišť (mírových i záložních) dovoluje provést manévr letectva tak, že většina leteckých pluků je rozmístěna průměrně na dvou letištích;
- 30% sil stíhacího letectva je v pohotovosti čís. 1;
- bombardovací, bitevní a část stíhacích letounů je rozptýlena v prostoru letišť;
- nepřítel zamýšlí při prvním úderu proti letectvu rozmístěnému na našem území použít na př. 25 atomových pum (nebo řízených střel s atomovou náplní);
- nepříteli se podaří včas zjistit přibližně 30% obsazených letišť.

Za uvedených podmínek při provádění soustředěného úderu nepřítelem bude část stíhacího letectva bojovat s nepřátelským letectvem ve vzduchu. Předpokládejme, že z 25 atomových pum nepřítele bylo na určené cíle shozeno 21 pum (4 nosiče atomových pum byly zničeny, odrazeny nebo poškozeny zásahem stíhacího letectva, protiletadlového dělostřelectva a protiletadlových řízených střel).

Z 21 shozených atomových pum dopadlo 13 na obsazená letiště, 5 na neobsazená letiště a 3 na klamná letiště. Za těchto podmínek by na vlastních letištích bylo zničeno a poškozeno přibližně 60 až 70 letounů (30% stíhacího letectva je ve vzduchu, na letištích jsou 1 až 2 letky — rozptýlené).

Přestože uvedené ztráty jsou značné, nutno přiznat účinnost provedení manévru a rozptýlení letectva, protože by výbuchem onoho počtu atomových pum (21) na plně obsazených letištích nepřítel dosáhl zničení a poškození mnohem většího počtu letounů. Přibližným výpočtem dojdeme k číslu 180 až 220 letounů, což je o 200% více.

Nejúčinnější bude proto vyvedení letectva, které provedeme časově až před samým provedením úderu nepříteli. K provedení manévru, který bude časově nejblíže k době úderu nepříteli, by bylo výhodné mít dostatek takových zpráv o činnosti a přípravách nepříteli, z nichž je možno vyhodnotit nejen ráz a cíl příprav, ale i přibližnou dobu zamýšleného úderu. Počítat s tím, že bychom včas získali dostatek podobných zpráv, v žádném případě nesmíme, protože nepřítel využije všech prostředků, aby co nejvíce utajil své přípravy.

V počátečním období války bude obtížné ze získaných zpráv včas vyhodnotit především zamýšlenou dobu úderu. Je proto za těchto podmínek základním a nejdůležitějším úkolem udržovat letectvo a prostředky PVO ve vysoké bojové pohotovosti. Vysokou bojovou pohotovostí vytvoříme podmínky nejen pro ničení nepřátelského letectva a bezpilotních prostředků vzdušného napadení, ale také vytváříme podmínky pro nejvýhodnější vyvedení letectva zpod úderu, protože stíhací letectvo může po odražení prvního úderu nepříteli přistát na připravených záložních letištích (viz příloha 1).

Důsledným prováděním tohoto způsobu

- způsobíme nepříteli citelné ztráty ve vzdušných bojích, čímž v každém případě podstatně snížíme účinek jeho úderu a snížíme jeho možnosti při provádění dalších úderů;
- prostředky ničení určené pro bojovou techniku nesplní svůj účel v plném rozsahu, protože většina stíhacího letectva bude v době úderu ve vzduchu;
- dosáhneme nového rozmístění vlastního letectva.

Budou-li vytvořeny podmínky pro provedení předstihujícího úderu vlastního letectva proti nepřátelskému letectvu a bezpilotním prostředkům vzdušného napadení, bude výhodné uskutečnit letištní manévr přistáním po provedení úderu (viz příloha 2).

Nutno však opět připomenout, že rozsah manévru letectva při vyvedení zpod úderu bude omezen především nedostatkem schopných záložních letišť. Podstatné zlepšení v tomto směru možno očekávat v budoucnosti, bude-li uspokojivě vyřešena otázka zkráceného vzletu a přistání letounů, a to na ploše ne delší než 800 m. Záložních ploch uvedených rozměrů je na našem území poměrně velký počet, takže by bylo možno po této stránce provádět letištní manévr a rozptýlení letectva téměř neomezeně. Otázka podstatného zkrácení vzletu a přistání se s hlediska účinného vyvedení letectva zpod úderu jeví jako otázka životně důležitá, protože by uvedené zkrácení vzletu a přistání vytvořilo nejen podmínky pro rozsáhlé vyvedení

letectva zpod úderu, ale umožnilo by také rozptýlit letectvo do takové míry, která by nepříteli téměř vzala možnost hospodárního použití atomových zbraní proti našemu letectvu.

Podmínky, za kterých by bylo možno provést předstihující úder vlastního letectva, nebudou v tomto článku rozbírány. (Cíle úderu — viz příloha 3.) Dobře organisovaný a s překvapením provedený předstihující úder se zdá nejúčinnějším aktivním způsobem bojové činnosti.

Bude-li manévru letectva proveden kterýmkoli z uvedených způsobů, po případě způsobem jiným, nutno věnovat velkou pozornost otázkám utajení manévru.

Vzdušné přesuny, po případě i přehrazování je třeba provádět především v hluchých prostorech radiolokátorů nepřítelů. Manévru letounů přistávajících na nových letištích třeba zaměřit na klamná letiště. Důmyslně volená síť klamných letišť bude proto mít nemalý význam a důmyslné provádění činnosti na klamných letištích bude podstatnou částí operačního maskování.

Zásobování letectva v počátečním období války

K zabezpečení bojové činnosti letectva po vyvedení zpod úderu jeví se nejdůležitější otázkou zásobování pohonnými hmotami. Způsob zásobování leteckými pohonnými hmotami pomocí železničních transportů, který je dosud brán v úvahu, byl by v počátečním období války těžko možný. Je proto nutno počítat s jinými způsoby doplňování. Jedním z nich je propojení hlavních skladů leteckých pohonných hmot s prostory pravděpodobně největší spotřeby pomocí potrubí. Rozsáhlost sítě potrubí vyžaduje, aby vývoj byl zaměřen na vysokotlaké pružné hadice z umělých textilních hmot, protože by náklady na výrobu dosavadního ocelového potrubí v tomto měřítku byly obrovské.

Pro ukládání pohonných hmot v poli je třeba vyvíjet silonogumové nádrže malé transportní váhy. Při řešení otázky zásobování pohonnými hmotami nesmí být opominuta ani možnost přepravy pomocí vrtulníků. Na příklad několikaúčelový vrtulník by mohl pomocí uvedených silonogumových nádrží přepravit až 10 t leteckých pohonných hmot, což znamená, že by skupina 20 vrtulníků mohla při 3 až 4 koloběžích (za 24 hodin) zásobit celou stíhací divisi na vzdálenost až 200 km.

Zabezpečit činnost letectva ostatními druhy materiálu v době po jeho vyvedení zpod úderu je možno včasným vytvořením zásob v prostorech záložních letišť.

Prostředky radiotechnických vojsk (RTV) vyvádět podle předem připraveného plánu, při čemž je třeba dodržet tyto hlavní zásady:

Ještě před možným napadením nepřitelem vyvést na záložní stanoviště za naprostého utajení část prostředků RTV. Přesun musí být proveden rychle a v etapách s přihlédnutím na dostatečné zabezpečení jak průzkumu vzdušného prostoru, tak i navedení stíhacího letectva v době tohoto přesunu.

Po ukončení celého manévru bojovou činnost radiotechnických prostředků řídit tak, aby maximální počet radiolokátorů (radiotechnických hlásek) zůstal před nepřitelem utajen.

Na zabezpečování manévru RTV i bojové činnosti po jeho provedení budou mít největší vliv spojovací možnosti vojsk. K tomuto účelu zdá se výhodné ze současných pojítek použít zejména směrových pojítek, která svými vlastnostmi nejlépe vyhovují k rychlému organisování spojení a utajení činnosti.

Jeví se výhodným zabezpečovat navádění stíhacích letounů jednak radiolokátory přidělenými stíhacím plukům, jednak radiolokátory jedné nebo více radiotechnických hlásek nejbližších tomuto stíhacímu pluku za předpokladu spolehlivého spojení mezi nimi.

Protože současný stav bojové techniky nepřítele v oboru radiolokace mu nepochybně umožňuje poměrně přesné zjištění dislokace radiotechnických prostředků, a to v krátké době, je nutno, aby RTV i nadále v průběhu boje provádělo určité přesuny. Tyto přesuny musí být tak organisovány, aby RTV mohlo vždy plnit hlavní úkoly, t. j. provádět nepřetržitý průzkum vzdušného prostoru a zabezpečit navedení stíhacích letounů na nepřátelské cíle.

Radiolokační systém je však možno co nejdéle před nepřítelem utajit i správným taktickým využíváním radiotechnických prostředků, t. j. zapínat jen nejnútnejší počet radiolokátorů, dostatečný k zvládnutí dané vzdušné situace.

Základem úspěšného plnění bojového úkolu jak během manévru, tak i za bojové činnosti je správná a nepřetržitá součinnost RTV s jinými složkami PVOS, se složkami PVO vojsk, RTV frontu a dokonalé využití průzkumných výsledků odposlechové služby a protiradiotechnických prostředků vyšších velitelství.

Podmínky boje v počátečním období války kladou na výzbroj radiolokační techniky tyto požadavky:

- mít k dispozici přístroje s širokým frekvenčním pásmem s možností odrušení nebo přeladění;
- mít větší počet radiolokátorů dálkového zjištění, které by umožňovaly obsáhnout široké frekvenční pásmo od 10 cm do 5 m a umožňovaly zjistit vzdálené a vysoké cíle bez nebezpečí rušení jedním rušičem;
- přímý přenos z obrazovky lokátoru na VS stíhacích svazků pomocí obrazové telegrafie nebo televise;
- nahradit dosavadní linkové spojení lokátorů spojením radiovým;
- mít pro jeden lokátor několik anténních systémů (3 až 4), které by bylo možno umístit od sebe na větší vzdálenost (alespoň na 3 až 4 km), a zapínat je do provozu podle potřeby. (Anténní systém je zdrojem prozrazení. Vysílanými impulsy dovoluje nepříteli kromě zjištění polohy lokátoru také poměrně přesné zaměření při shozu pum. Případným přepnutím anténního systému v době přiblížení nepřátelských letounů by tato možnost byla vyloučena.)

Zásady pro provádění manévru protiletadlového dělostřelectva PVOS

Vzhledem k tomu, že mírová sestava protiletadlového dělostřelectva u jednotlivých bráněných míst nemá dostatečnou hustotu palby, bude nutné ještě před zahájením útoku nepřítele doplnit útvary a svazky protiletadlového dělostřelectva. Zároveň je vhodné aktivovat záložní velitelská stanoviště.

Musíme brát jako fakt, že nepřítel zná současné rozmístění našich radiolokátorů a že se bude snažit zničit je již při prvním úderu.

Jedním z možných opatření k zabránění jejich zničení je provést utajený manévra na záložní stanoviště. Aby manévra splnil svůj účel, je nejvhodnější na opuštěná stanoviště umístit makety, po případě klamné radiolokátory, aby nepřítel při provádění průzkumu měl dojem, že se sestava radiolokátorů nezměnila. Radiolokátorů na nových stanovištích až do doby úderu nepříteli nepoužívat. Je nutno provést také další opatření, jako na příklad stavbu klamných radiolokátorů, nebo použít kočujících radiolokátorů, čímž bude nepřítel desorientován. Musíme však brát v úvahu, že tato opatření jsou jen pasivního rázu a že musí být doplněna aktivními prostředky. Je možno z prostředků malorážního protiletadlového dělostřelectva, které slouží k obraně bojových sestav, vyčlenit určitou část a přidělit je k ochraně radiolokátorů.

Dalším důležitým úkolem protiletadlového dělostřelectva v počátečním období války bude ochrana leteckých útvarů na letištích proti úderům nepříteli především z malých výšek. V tomto období je nutné řešit provádění protiletadlové dělostřelecké obrany v soulase s plánem vyvedení letectva zpod úderu. Hlavní zásadou při organizaci manévra protiletadlového dělostřelectva k zabezpečení letištního manévra je chránit letectvo již při přistání na nových letištích. Za tím účelem je nejvhodnější provést manévra protiletadlovými dělostřeleckými oddily na obranu letišť již s předsumovanou skupinou letištního praporu a bojovou sestavu zaujmout až před samým přiletem leteckého útvaru. Při provádění takového manévra je třeba se držet zásady provádět přesun na nejkratší vzdálenosti. Chrání-li některé letiště dva oddily protiletadlového dělostřelectva, je možno brát v úvahu dvě varianty manévra. Buď se přesune jeden oddíl před odletem letectva a druhý po něm nebo jeden oddíl zůstane chránit opuštěné letiště, které se stává záložním. Druhá varianta bude vzata v úvahu jen tehdy, půjde-li o kvalitní letiště, jehož zničením by byla způsobena značná škoda a je-li určeno k opětnému zaujetí.

Vystupuje tu také do popředí otázka součinnosti mezi prostředky protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva. To zdůrazňuje i ten fakt, že při použití protiletadlových řízených střel a protiletadlového dělostřelectva větší ráže bude na příklad v našich podmínkách takřka větší část prostoru republiky, zvláště Čech, pod palbou prostředků protiletadlového dělostřelectva. Protože za složité vzdušné situace při radiotechnickém rušení lze těžko rozlišit vlastní cíle od nepřátelských, bude nutno uvažovat o způsobu, jak velitel stíhací skupiny ve vzduchu uvědomí velitele protiletadlového dělostřelectva o ukončení nebo zahájení zteče tak, aby protiletadlové dělostřelectvo mohlo zahájit palbu včas a aby nebyly zasaženy vlastní stíhací letouny.

Dosud nevyřešeným problémem je součinnost řízených střel se stíhacím letectvem. Zatím nejvhodnějším se jeví řešení otázky takto (viz příl. 4). Budou-li zprávy z velké hloubky, může první sled stíhacích letounů zasáhnout proti cíli před okruhem účinné působnosti řízených střel rozmístěných podél hranic. Při vletu do účinné působnosti zasáhnou řízené střely na vstřícném kursu a po průletu tímto pásmem zasáhnou stíhací letouny druhého sledu. Při přiletu k bráněnému místu zasáhnou řízené střely rozmístěné u bráněného místa. Tak lze řešit problém, poletí-li letouny ve velkých

stratosférických výškách. Při menších výškách mohou řízené střely (vzhledem k malému poloměru zakřivení dráhy) zasáhnout jen na dohon (přibližování řízené střely k cíli zezadu). Tu se jeví výhodnější použít řízených střel jedině tehdy, když stíhací letouny nemohou zasáhnout. Budou-li zprávy o cílech jen ze vzdálenosti do 100 km před státními hranicemi, kdy nebude možno včas zasadit první sled stíhacích letounů před okruhem účinné působnosti řízených střel, bude proto výhodnější odpálit nejprve řízené střely a stíhací letouny zasadit až po zásahu řízených střel. Nutnost řešení otázek součinnosti stíhacího letectva s řízenými střelami se jeví zvlášť ožehavou v těch případech, kdy má být použito řízených střel s atomovou náplní.

Velení letectvu a prostředkům PVOS

Velení letectvu a prostředkům PVOS v počátečním období války musí být přísně centralisováno a organizováno s hlediska nepřetržitosti, jednoduchosti a s dodržením vysokých požadavků utajení velení.

Utajení velení bude především záležet ve skrytém rozmístění VS všech stupňů. Mimo to je nutno mít u leteckých svazků připraveno jedno mobilní ZVS k rychlému obsazení a zaujetí.

Jeví se účelným vyčlenit operační skupinu k organizaci, plánování a zabezpečení bojové činnosti pozemních vojsk, vybavit ji dvěma soupravami mobilního VS a jednoho z nich použít jako VS, jednoho jako ZVS.

Velení útvarům letectva uskutečnit z VS divisi vybudovaných v prostoru letištního uzlu ve vzdálenosti 5 až 10 km od letiště nebo z mobilního VS divise.

Letecký stíhací pluk může velet buď z připraveného VS polního nebo mobilního typu, vybudovaného ve vzdálenosti do 2 km od letiště.

Při rozbírání otázek velení je nutné, aby byla zvýšená pozornost věnována otázkám praktického navedení současně na větší počet cílů. Je proto bezpodmínečně nutno uvažovat o nových způsobech, a to především s použitím dokonalejších zařízení.

Organisace spojení

Při řešení otázek spojených se zabezpečením provedení úderů vlastního letectva a při vyvedení letectva zpod úderu vyvstává nám velmi mnoho problémů a otázek zabezpečení nepřetržitého spojení. V každém případě je nutno počítat s maximálním použitím nejrůznějších druhů radiotechnického rušení.

Samozřejmým předpokladem je, že předem je připraveno a vybudováno linkové spojení, po případě směrové, na polní letiště určené pro obsazení útvarem po návratu z bojového úkolu. Spojení na tato letiště by mělo být předem připraveno. Systém spojení je nutno již v míru organizovat tak, aby umožňoval okamžité použití všech pojítek. Radio zůstává i v této situaci hlavním pojítkem a musí zabezpečit spojení i při překvapivém úderu nepřítelem s velkým použitím všech druhů radiotechnického rušení. To ukazuje na nezbytnost vytvoření tajných, záložních a klamných radiových sítí, po případě celé záložní varianty spojení, které by se okamžitě aktivovaly při překvapivém vážném narušení radiového spojení. Systém radiového spojení mezi štáby leteckých svazků a útvarů je nutno vytvářet za použití rozličných druhů radiových pojítek, a to:

- krátkovlnných radiových stanic použitých vesměs pro telegrafii;
- radiových dálkopisných stanic v KV rozsahu, použitých i pro velitelské spojení;
- VKV radiových stanic pro použití ke spojení mezi velitelskými stanovišti s využitím automatických retranslačních stanic;
- zařízení pro přenos obrazů za použití směrových radiových stanic.

Pro velitelské hovory po linkových bezdrátových pojítkách nutno používat ztajňovačů hovorů. Vzájemnou informovanost jednotlivých štábů leteckých svazků, svazků i útvarů protiletadlového dělostřelectva o činnosti v prostorech působení vlastního letectva je nutno zajistit radiovým KV i VKV spojením organisovaným radiovou sítí vzájemné informace.

Nemenší pozornost musí být věnována zabezpečení velení letounům i v nejsložitější bojové situaci z jednotlivých velitelských stanovišť. Je nutné, aby palubní radiová stanice měla nejméně 8 předem nastavitelných kanálů. Tím bude umožněno současné navádění většího počtu menších skupin letounů z většího počtu naváděcích stanovišť na plukovních kanálech a bude větší možnost manévru při rušení.

K účinné ochraně proti rušení je nutné využívat jednostranného spojení přes palubní prostředky radiové navigace a bylo by výhodné do jednomístných letounů, velitelů skupin pro tento účel instalovat ještě krátkovlnnou radiovou stanici nebo alespoň přijímač.

Je známo, že se nepřítel bude snažit účinně narušit činnost naváděcích radiolokátorů. Proto je nutno radiolokační systém vytvořit z různých typů stanic a vhodným způsobem organisace spojení umožnit velitelským stanovištím svazků využít kteréhokoli radiolokátoru, radiolokační sítě letecké armády. K podávání hlášení o cílech od radiolokační stanice pro vyloučení ztrátových časů bude nutno využívat radiového dálkopisu a zařízení pro bezdrátový přenos údajů obrazovky lokátoru na výnosný pult.

Provedení úderu vlastního letectva musí být prováděno maximální rušící činností. Činnost základny radiotechnických protipatření je třeba řídit centrálně. V sestavách bojových, leteckých skupin se předpokládá zasažení letounů vybavených speciálním zařízením pro radiové a radiolokační rušení všech druhů. Všechny těchto prostředků musí být využito v pravý čas a s překvapením. Plán protiradiotechnických opatření nutno pokládat za základní dokument operačního a bojového zabezpečení. Na důmyslnosti a cílevědomosti provedení protiradiotechnických opatření bude často záviset splnění či nesplnění úkolů letectva.

Při přesunu pluku na polní letiště je nutné předpokládat, že nebude vždy dostatek času k tomu, aby spojení bylo vybudováno předem. Je třeba vytvořit takový systém spojení s takovými pojítky na letišti, aby jeho uvedení v činnost bylo umožněno do jedné hodiny. Rozmístění jednotlivých složek pluků a praporů na letišti si vyžaduje použít téměř výhradně malých radiových nebo směrových stanic.

Linková vedení pro vnitřní spojení na letišti budou zpravidla budována v druhé fázi výstavby, podle času, a to jen pro nejnútnejší směry. Jeví se neúčelným zakopávat vnitřní linková vedení. Potřeba těchto malých radiových stanic malého dosahu bude dosti velká (na letišti asi 30 stanic).

Celou další řadu závažných dílčích problémů ve využití všech druhů pojítek, ve způsobech a organisaci velení je nutno dále rozbírat a řešit.

Použití prostředků pozemního zabezpečení navigace

Bezpečnost létání vyžaduje, aby polní letiště byla včas vybavena radiovými a světloteknickými prostředky pozemního zabezpečení navigace.

Tyto prostředky musí být na polním letišti rozvinuty rychle a utajeně. Z toho důvodu bude zahájen jejich provoz hned po vzletu letounů ze stálého letiště.

Obsluhovat je bude část rotý pozemního zabezpečení navigace zabezpečující útvar na stálém letišti mobilními prostředky. Hlavní úlohu tu má včasné řízení přesunu jednotky štábem útvaru (nebo svazku).

Dosáhnout toho je možné:

1. Bude-li dostatečný počet záložních materiálních částí na speciálních motorových vozidlech (přívodné radiové stanice, zaměřovače, LÚC a světlomety).

2. Jednotky musí být vybaveny tak, aby byly schopny z $\frac{2}{3}$ uvést do provozu záložní letiště a z $\frac{1}{3}$ zabezpečovat provoz na stabilních letištích až do provedení mobilisace.

3. Štáby svazků a útvarů musí organisovat včasný průzkum spojený s provedením rozvinutí prostředků. To podstatně zkrátí plánovanou dobu rozvinutí a urychlí schopnost polního letiště přijímat letouny za ztížených povětrnostních podmínek.

Protichemická a protiatomová ochrana

Bylo již uvedeno, že nepřítel počítá z počátku i během války s překvapivými a nenadálými atomovými, chemickými a biologickými údery na naše letiště i na protiletadlové dělostřelectvo a prostředky RTV.

Z toho pro nás vyplývá nutnost důsledně a účinně organisovat protichemickou, protiatomovou a protibiologickou ochranu letectva a vojska PVOS s těmito hlavními úkoly:

- znalost signálů chemického a atomového napadení a činnost při vyhlášení poplachu i při napadení všemi příslušníky letectva a PVOS, jakož i znalost zbraní hromadného ničení a jejich účinků;
- pro provádění rychlého a nepřetržitého radiačního průzkumu počítat na každém letišti s jedním vrtulníkem nebo spojovacím letounem;
- vytvářet zásoby odmořovacích prostředků;
- v palebném postavení baterie a radiotechnické hlásky a hlavně na každém letišti organisovat skupiny s úkolem provádět odtarasovací práce a vyprošťovací práce, odsuny raněných a jiné nenadálé úkoly při atomovém napadení;
- všechny úkryty u letek v rozptylových prostorech, VS divisi, pluků a baterií budovat jako protichemické a protiatomové a vybavit je filtračně ventilačním zařízením.

Otázky odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení musí řešit do všech důsledků celý štáb a ne jen chemický náčelník.

Ženíjní zabezpečení letišť

Proti nenadálým úderům nepřítele je nutno již v míru ženijně budovat letiště.

Zásady pro ženijní budování již v míru

1. Budování VS z připravených železobetonových prefabrikátů.
2. Rozptylové prostory s jedním protiatomovým úkrytem na letku.
3. Okopy pro technické prostředky.
4. Cesty do rozptylových prostorů nebudovat na plnou hodnotu. Upravit jen kolejové vozovky a k zvýšení bojové pohotovosti letek brát v úvahu dopravu letadel z rozptylových prostorů ke vzletovému pásmu i použitím vrtulníků.

Maskovací práce provádět již v míru přirozenými maskovacími prostředky a při napadení je doplňovat umělými maskovacími prostředky. Dále je nutno, aby štáby měly přehled o vhodných prostorech pro zřízení klamných letišť, a jejich budování započít již v míru.

Při výstavbě klamných letišť nutno dodržet tyto zásady:

1. rozměry letiště musí odpovídat skutečným letištěm,
2. rozměry maket objektů a bojové techniky musí odpovídat skutečnosti,
3. věrně napodobit život a ruch jako na letišti skutečném.

Napodobujeme vzletové a přistávací pásmo, stanoviště letounů a p. Všechny makety musí být zamaskovány. Přemísťovat je po každém přeletu průzkumníka o po náletu nepřítele.

Vzhledem k rozvoji radiolokačních prostředků je nutno pamatovat i na maskování proti radiolokačnímu pozorování ze vzduchu.

K znázornění činnosti na klamných nebo k maskování činnosti na skutečných letištích může být výhodně použito koutových odražečů.

Protože dosavadní stávající prostředky ženijní techniky nestačí splnit uvedené úkoly při napadení, je nutno tyto úkoly plnit postupně již v míru.

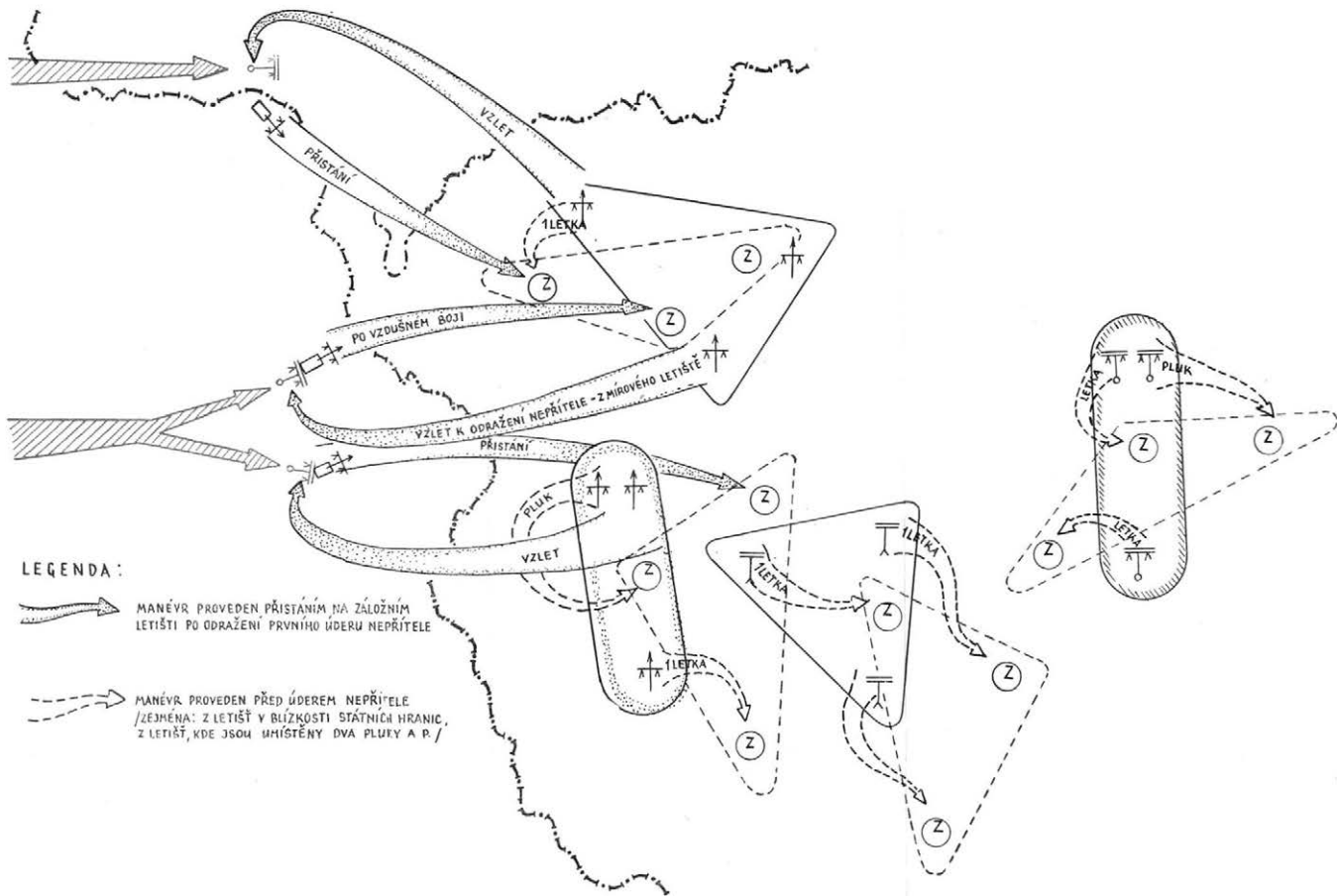
Závěr

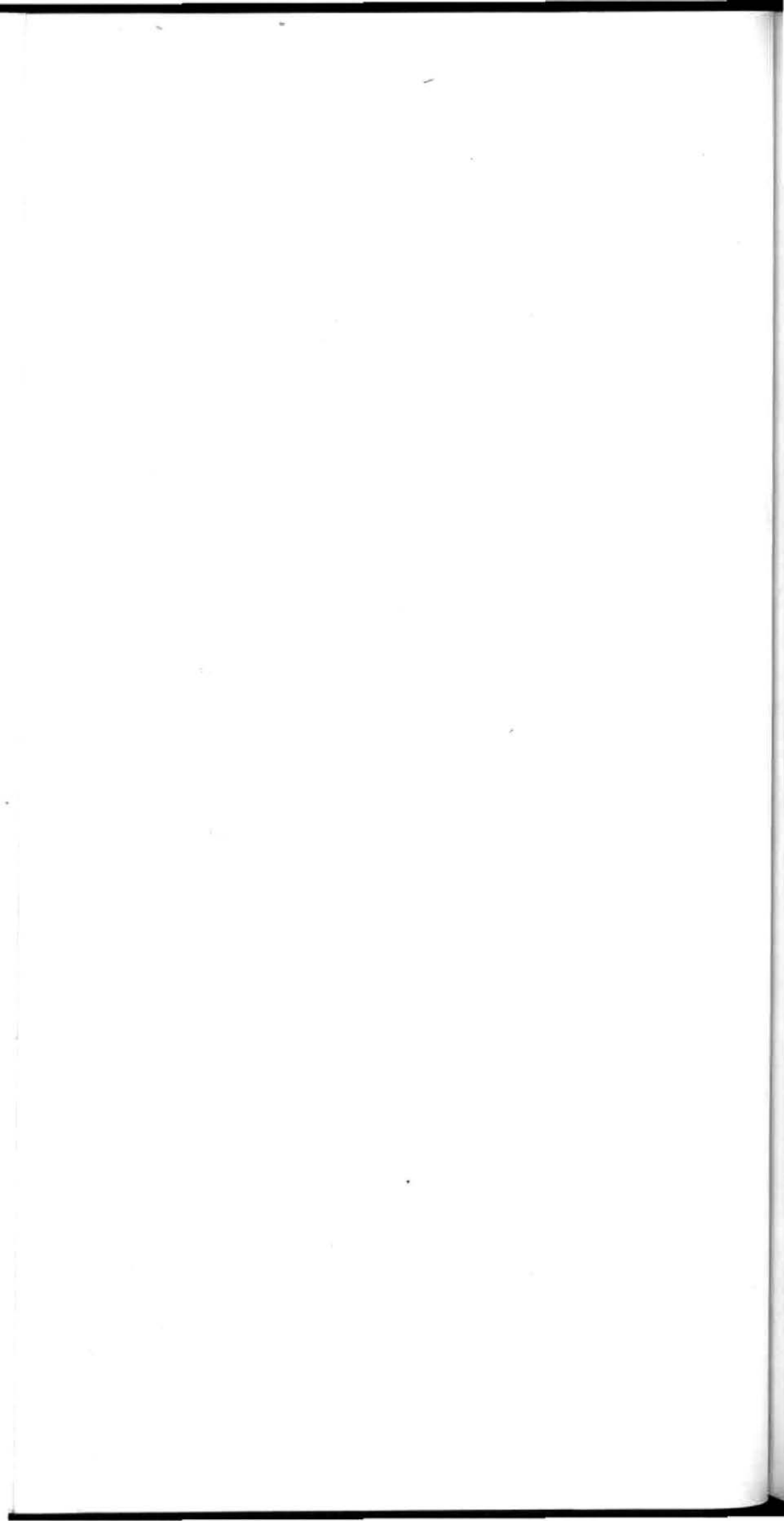
Je třeba vidět, že by cílů, které vojenské theorie Západu stavějí před počáteční období války, mohlo být i dosaženo, kdyby plánovaným úderem byl napaden slabý a nepřipravený protivník. V mírovém táboře je nutno usilovně provádět taková opatření, aby slabého protivníka v něm nebylo.

K dosažení tohoto cíle je však nutno provést již v míru řadu opatření z nichž nejdůležitější jsou:

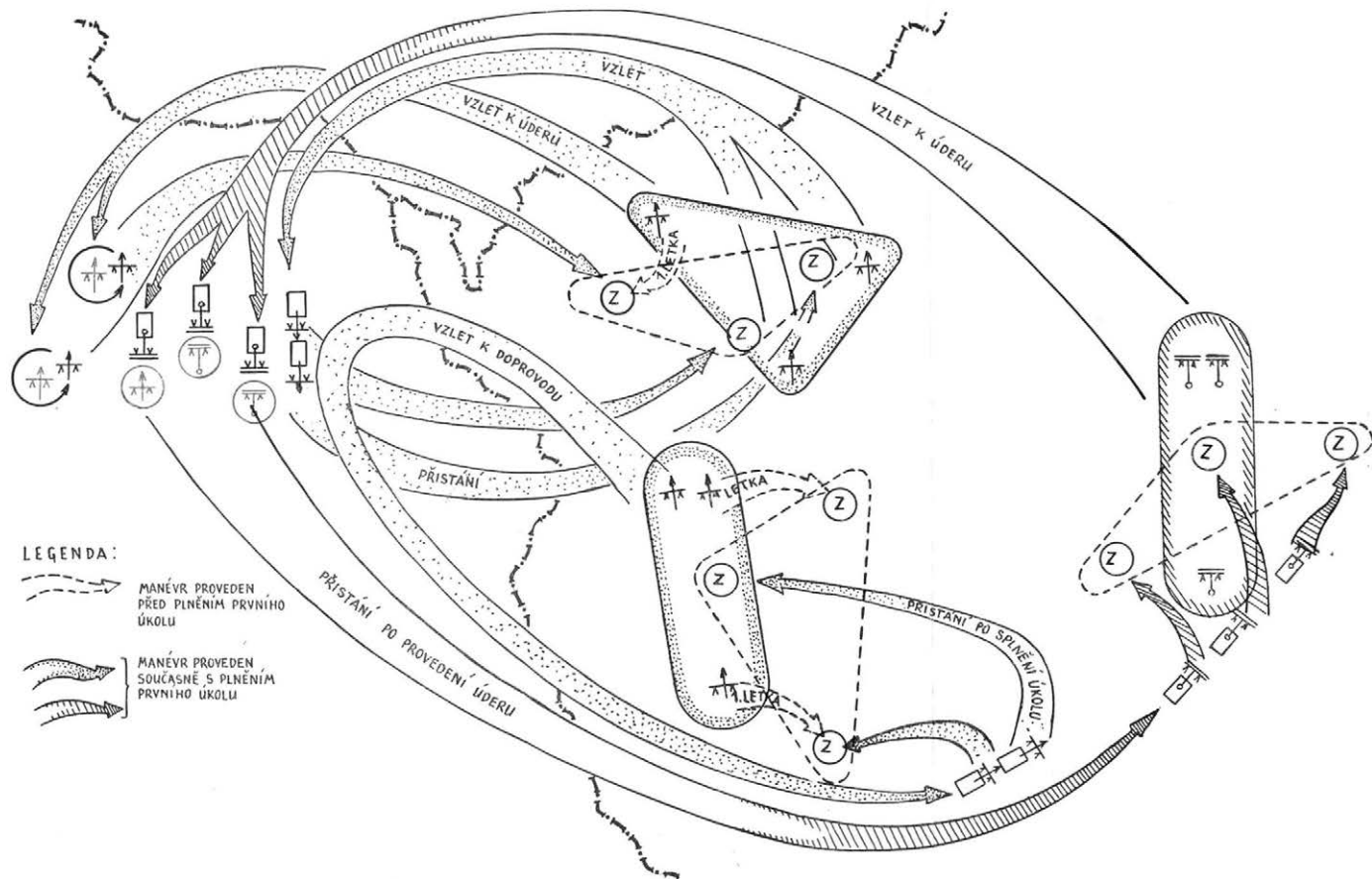
1. Nepřetržitě sledovat a studovat a dokonale znát možného nepřítele po všech stránkách. Pečlivě sledovat a vyhodnocovat jeho činnost v širokém měřítku.
2. Udržovat v stálé vysoké bojové pohotovosti letectvo a prostředky PVOS a jejich bojeschopnost nepřetržitě zvyšovat.

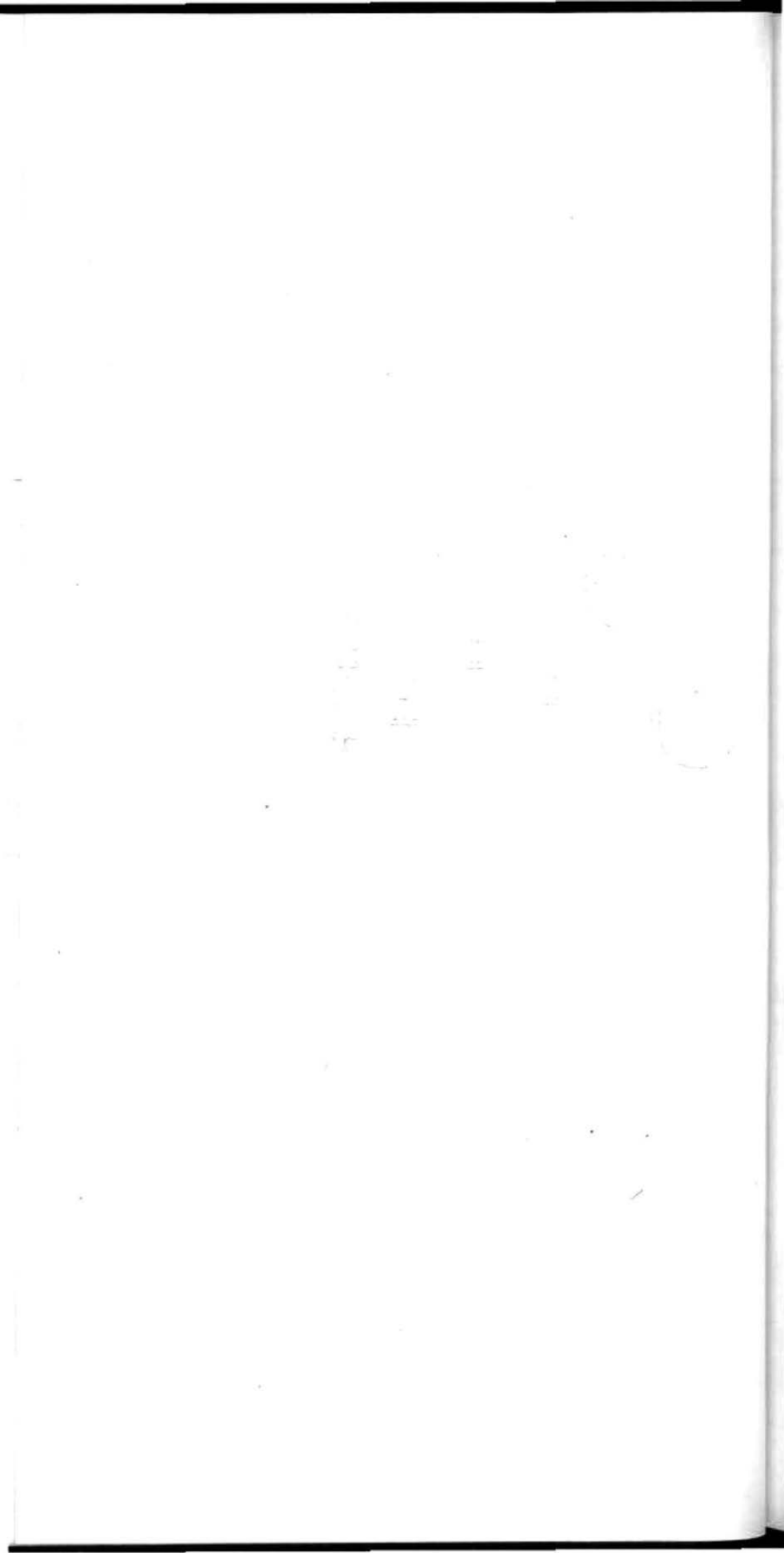
Příloha 1. MOŽNÝ ZPŮSOB PROVEDENÍ MANÉVRU LETECTVA SOUČASNĚ S ODRAŽENÍM PRVNÍHO ÚDERU NEPŘÍTELE

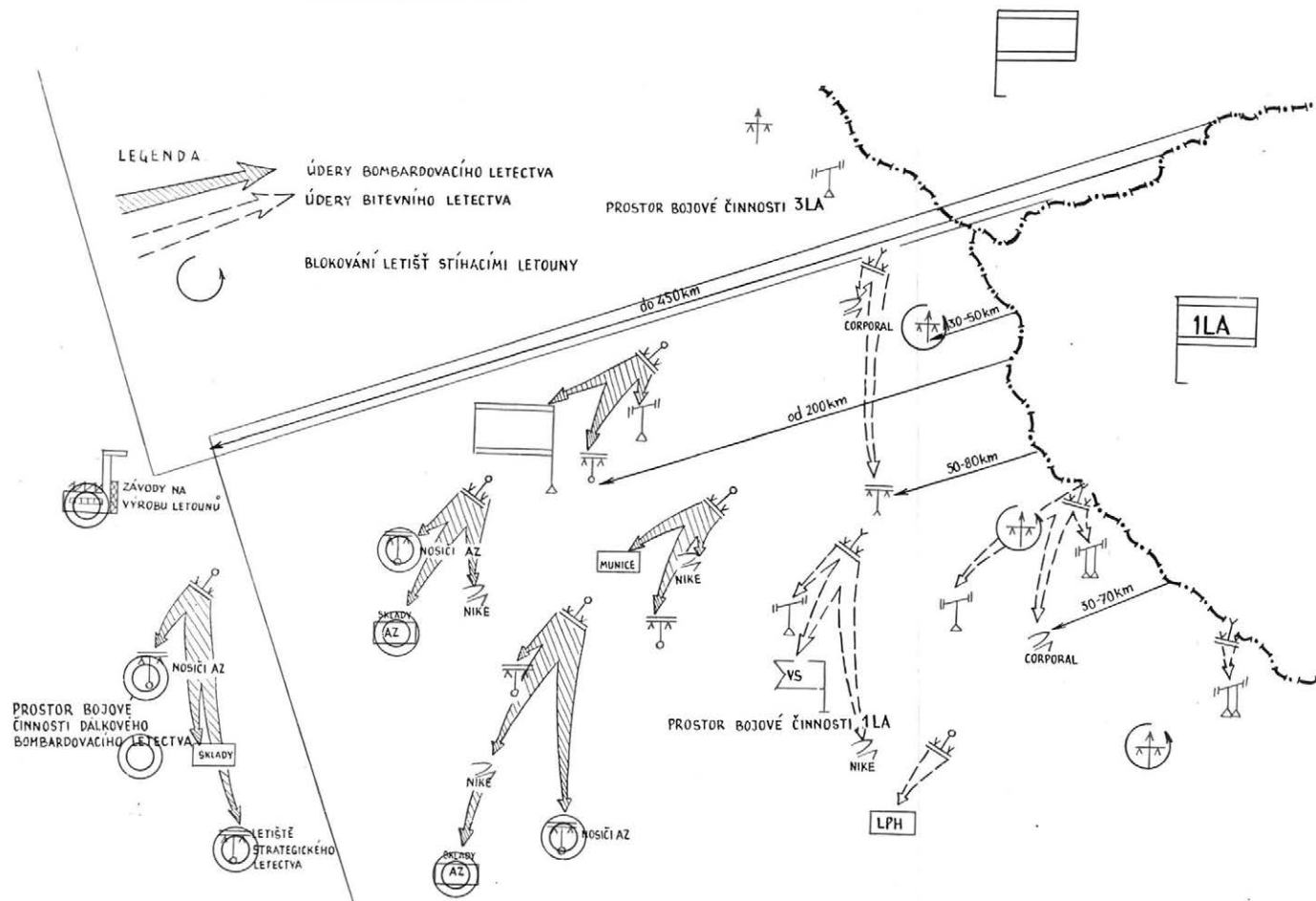

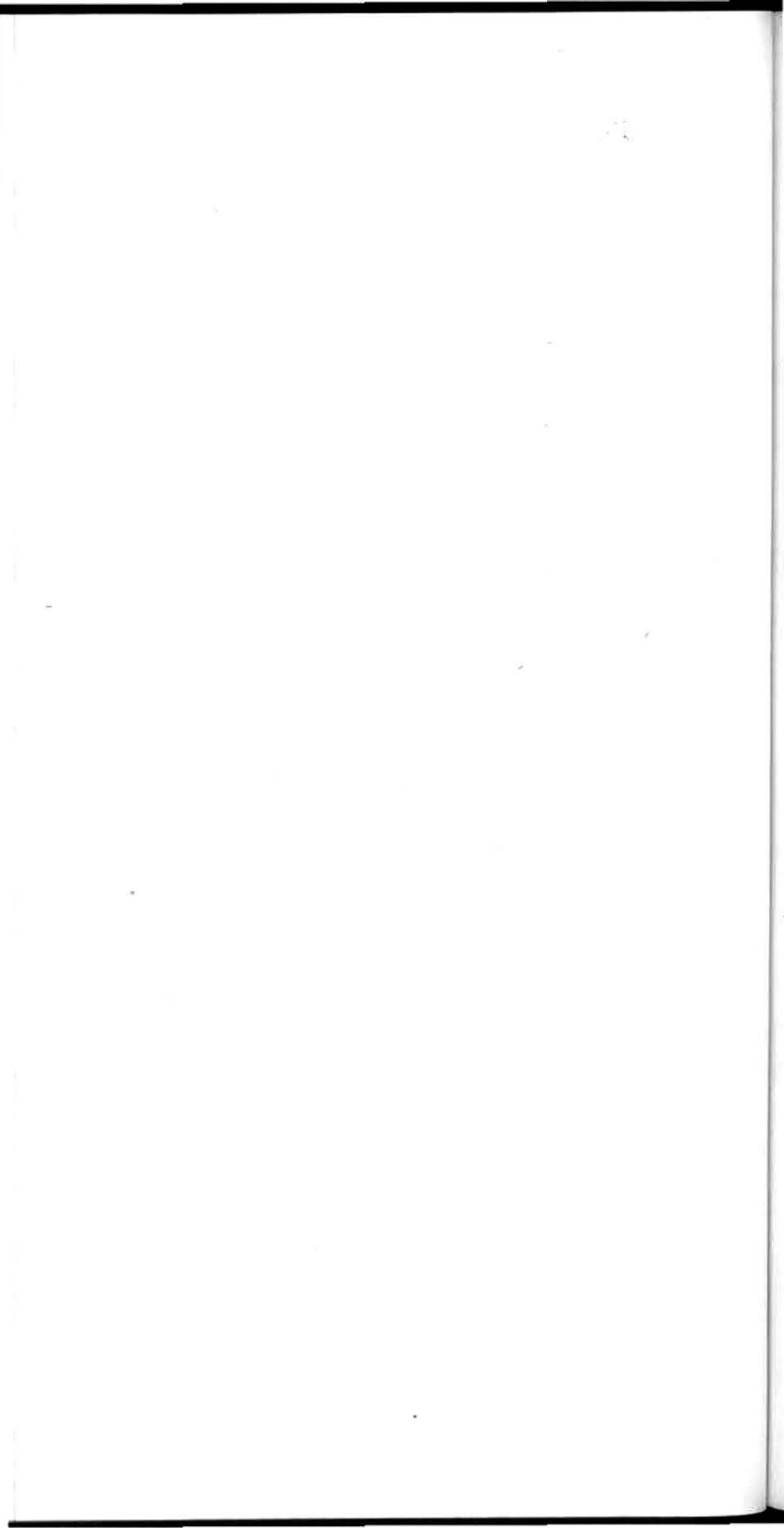
Příloha 2. MOŽNÝ ZPŮSOB VYVEDENÍ LETECTVA PROVEDENÉHO PO PRVNÍM ÚDERU VLASTNÍHO LETECTVA

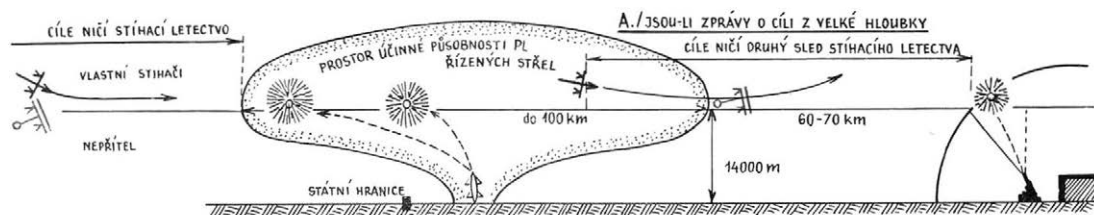

Příloha 3. SCHEMA CÍŮ VLASTNÍHO LETECTVA PŘI PROVEDENÍ PRVNÍHO ÚDERU

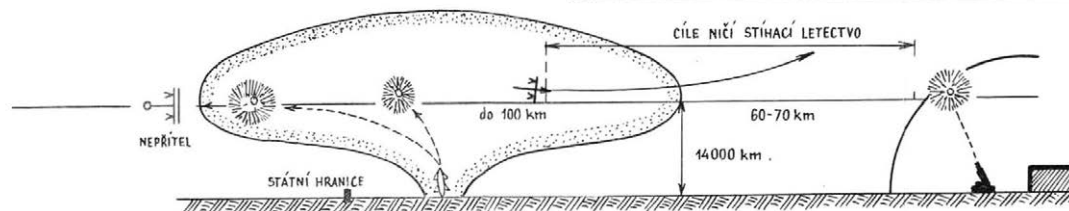

Příloha 4. SCHEMA MOŽNÉHO POUŽITÍ STÍHACÍHO LETECTVA, PROTILETADLOVÝCH ŘÍZENÝCH STŘEL
A PROTILETADLOVÉHO DĚLOSTŘELCTVA NA VZDUŠNÉM OPERAČNÍM SMĚRU

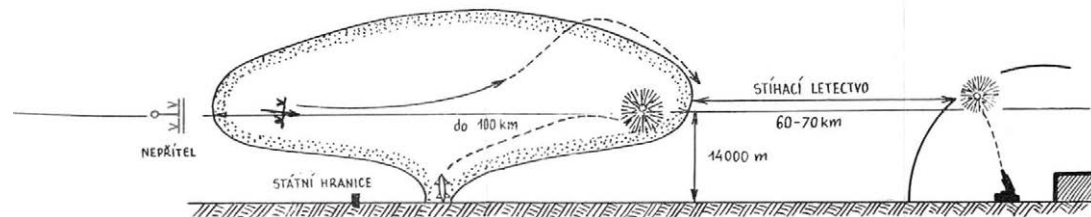
PROSTOR ÚČINNÉ PŮSOBNOSTI
VELKORÁŽNÉHO PLD
U BRANĚNÉHO MÍSTA

B. / NEJSOU-LI ZPRÁVY Z VELKÉ HLUBKY A STÍHAČI NEMOHOU ZASÁHNOUT VČAS

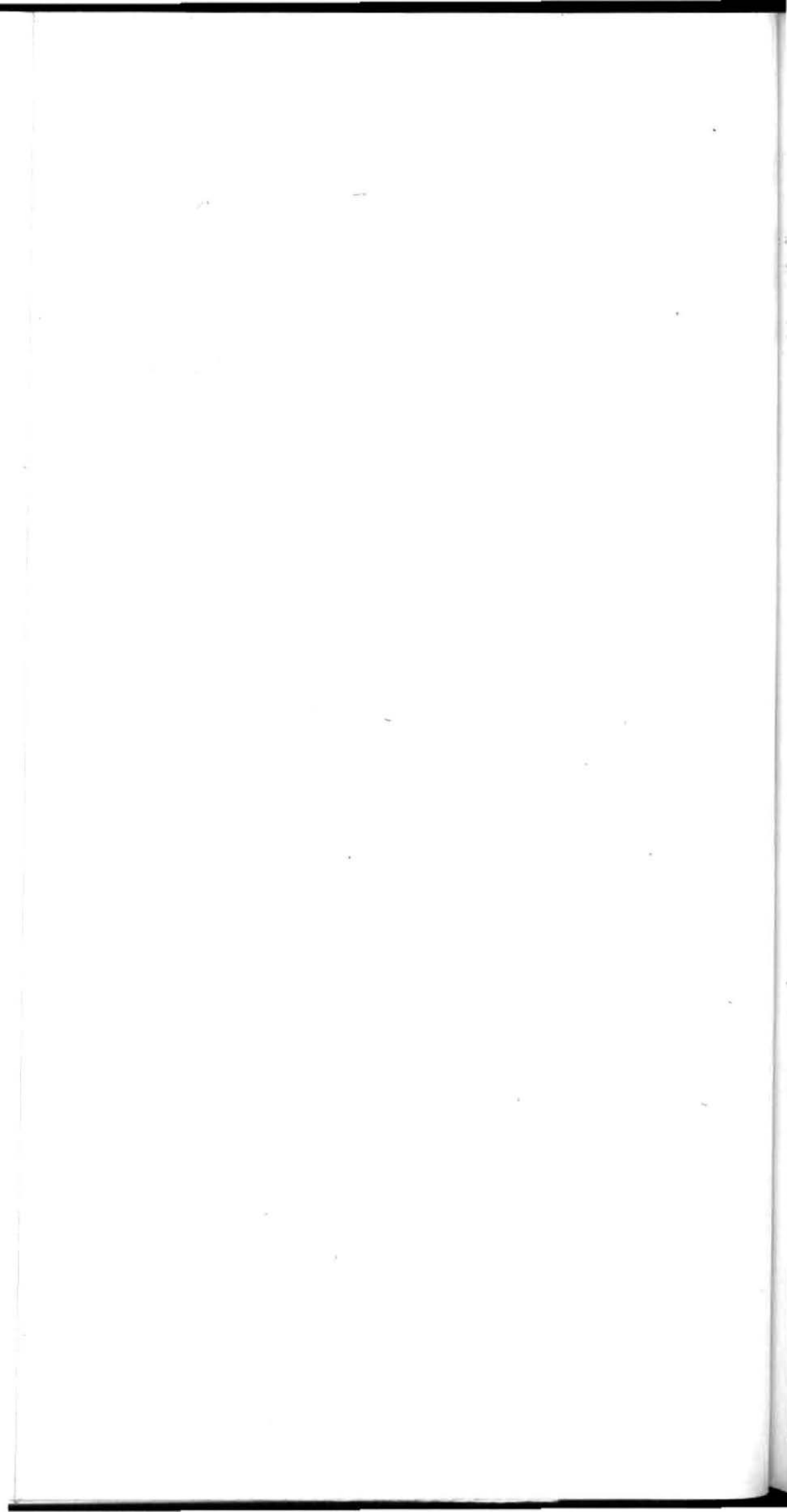

PROSTOR ÚČINNÉ PŮSOBNOSTI
PLD U BRANĚNÉHO MÍSTA

C. / NEJSOU-LI ZPRÁVY Z VELKÉ HLUBKY A STÍHAČI ODSTARTOVALI VČAS

PROSTOR ÚČINNÉ PŮSOBNOSTI
PLD U BRANĚNÉHO MÍSTA

3. Hluboko studovat, ovládnout a rozvíjet způsoby použití nové bojové techniky, jejíž možnosti není dosud ani zdaleka plně využito. Zabezpečit vlastní vojska nejnovější technikou.

4. Opatření k uskutečňování protichemické, protiatomové a protibiologické ochrany letišť je nutno zvládnout dokonalým výcvikem štábů a vojsk již v míru. Úkoly v protichemické a protiatomové ochraně zařazovat do každého cvičení a řešit je reálně.

5. Do hloubky řešit otázky materiálně technického zabezpečení leteckých útvarů a svazků v polních podmínkách.

ZVLÁŠTNOSTI BOJOVÉ ČINNOSTI DĚLOSTŘELECTVA V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

V bojové činnosti dělostřelectva v počátečním období války bude mnoho zvláštností, které vyplývají jednak z možností a předpokládané činnosti nepřítele, jednak z toho, že dělostřelectvo bude z počátku jedním z hlavních prostředků, který může napadat nepřátelská vojska ještě na přístupech k hranicím a tím zdržovat jejich postup nebo alespoň podstatně zeslabit první nápor nepřítele.

Je třeba si uvědomit, že dělostřelectva bude z počátku značný nedostatek, a proto bude nutno provádět rychlý a účelný manévry.

Všecké přípravy a přesuny bude třeba zvlášť pečlivě utajit, aby nepřítel nemohl prvním úderem podstatně narušit bojeschopnost dělostřelectva.

1. Možné použití dělostřelectva a tanků nepřítele v počátečním období války a příznaky napadení s tohoto hlediska

Před počátečním obdobím války nemusí nezbytně předcházet zostření mezinárodního napětí. Rovněž nelze počítat s vypovězením války útočnickem nebo s jiným formálním způsobem zahájení války, nýbrž s přímým útokem na území napadeného státu.

Je třeba předpokládat, že útok bude podniknut po nenadálých hromadných atomových úderech s rozvinováním vojsk z chodu bez zaujetí výchozího položení. Na úsecích, kde neskýtá terén v pohraničním pásmu výhodné podmínky zejména pro rozvinování tankových a obrněných svazků z chodu, použije útočník nejdříve pravděpodobně lehkých obrněných pluků k získání důležitých přechodů.

Hromadného atomového úderu se kromě prostředků vojenských vzdušných sil útočníka (letounů i řízených střel TM-61 MATADOR) mohou zúčastnit i dělostřelecké prostředky atomového napadení, které jsou dislokovány v západním Německu, nebo mohou být přisunuty z větší hloubky.

Útočící svazky budou mít kromě organického dělostřelectva k dispozici pro útok i určitou část posilového dělostřelectva, a to polního i protiletadlového. Je třeba počítat i s použitím posilových raketometných oddílů a samostatných praporů chemických minometů. Možno však — podle současného početního stavu ozbrojených sil Severoatlantického paktu na západoevropském válčišti — předpokládat, že počty posilového dělostřelectva budou v počátečním období války menší než běžné normy posílení americké armády pro útok. Tuto otázku je třeba neustále sledovat, poněvadž případná přesunutí dalších polních dělostřeleckých skupin a protiletadlových dělostřeleckých skupin ze Spojených států severoamerických do Evropy nebo formování posilového dělostřelectva u západoněmecké armády může vést k nutné revisi tohoto předpokladu.

Lehké obrněné pluky mohou zahájit útok i bez posilového dělostřelectva. Svazky útočící z chodu budou zpravidla podporovány skupinami sborového dělostřelectva a z divisiho dělostřelectva jen skupinou všeobecné podpory divise. Ostatní dělostřelectvo zpravidla nebude zaujímat palebná postavení, nýbrž bude začleněno v pochodových proudech obrněných a tankových skupení (pěších pluků). Je třeba počítat s tím, že palebná postavení děl-

střelectva budou již předem vyměřena, po případě zčásti i vybudována, takže dělostřelectvo je bude zaujímat co možná nejkratší dobu před zahájením útoku.

Úderná síla pozemních vojsk útočících z chodu má být vytvářena především hromadným použitím tanků. Je třeba proto počítat s použitím obrněných a tankových svazků v prvním sledu útočníka. Bude-li v prvním sledu použito i pěších svazků, budou určitě zesíleny samostatnými tankovými skupinami (prapory) těžkých tanků. Prozatím — podle současného početního stavu ozbrojených sil Severoatlantického paktu na západoevropském válčišti — lze předpokládat, že norma zesílení v počátečním období války bude menší, než uvádějí běžné normy americké armády pro útok.

Vydeme-li z těchto zásad možného použití dělostřelectva a tanků nepřítele v počátečním období války a z rozmístění a početního stavu dělostřelectva a tanků ozbrojených sil Severoatlantického paktu na západoevropském válčišti, můžeme usuzovat s tohoto hlediska na některé příznaky napadení:

1. zvětšování počtů posilového dělostřelectva, protiletadlového dělostřelectva a tanků přesunem nových jednotek zejména ze Spojených států severoamerických do Evropy a formováním nových jednotek, zejména u západoněmecké armády;

2. přesun dělostřeleckých prostředků atomového napadení z mírových posádek do prostorů blíže k pohraničnímu pásmu tak, aby z těchto prostorů mohly během jedné noci zaujmout palebná postavení a být ještě téže noci nebo za svítání připraveny k provedení atomových úderů;

3. reorganisace mírových dělostřeleckých skupin rozmístěných na západoevropském válčišti tak, aby tvořily ucelené skupiny co do složení vhodné k vytváření divisního nebo sborového dělostřelectva (mírové složení dělostřeleckých skupin je totiž většinou velmi nesourodé, na příklad od oddílů 105mm houfnic až po oddíly 240mm houfnic v jedné skupině), a přesun těchto nově vytvořených skupin do prostorů rozmístění vševojskových svazků, do prostorů, z nichž mohou zaujmout palebná postavení během jedné noci, nebo do prostorů možných palebných postavení;

4. budování, po případě i zaujímání pozorovatelů a v nejakutnějších případech i palebných postavení v pohraničním pásmu;

5. zvýšená činnost průzkumných prostředků (zejména radiolokačních) v pohraničním pásmu, po případě i přímé použití (rozvinutí) polních pozorovacích dělostřeleckých oddílů.

2. Zvláštnosti bojového použití dělostřelectva

a) Zaujetí bojové sestavy dělostřelectva

Je nutno předpokládat, že napadený stát nebude mít z počátku k dispozici velký počet sil, a proto musí řešit obranu těmi silami, které má v okamžiku napadení k dispozici.

Proto nutno předpokládat, že se svazky budou bránit na široké frontě, přehrazovat zvlášť důležité směry a vytvářet podmínky pro provedení odvetných protiúderů a pro přechod do protiútoků.

Proto nutno počítat s tím, že v počátečním období války bude možno použít jen organického dělostřelectva bránících se svazků a armádního or-

ganického dělostřelectva. Je možné i to, že toto dělostřelectvo bude muset plnit svoje úkoly ne na plných počtech. Toto dělostřelectvo bude zaujímat prostory soustředění, čáry rozvinutí nebo palebná postavení již předem v míru prozkoumaná a připravená a topograficky vyměřená. Teprve postupem doby budou tyto útvary a jednotky doplněny na plné válečné počty.

Teprve v dalším průběhu počátečního období války budou k zesílení obrany přisunovány další dělostřelecké útvary nebo svazky z prostředků hlavního velitelství.

Vyvedení organického dělostřelectva svazků bránících se v prvním sledu musí být dokonale sladěno s vyvedením vševojskových svazků, musí být předem plánováno a nacvičeno.

Vyvádění dalšího dělostřelectva přisunovaného k frontě je již řízeno štábem bránící se armády a musí být podřízeno plánu obranné operace. To znamená, že veškeré přesuny tohoto dělostřelectva musí být sladěny s vševojskovým plánem vyvedení útvarů a svazků.

Při přesunech dělostřelectva nutno klást zvlášť velký požadavek na co nejrychlejší provedení přesunů a co nejrychlejší zasazení tohoto dělostřelectva ve prospěch boje svazků prvních sledů. Proto bude zvlášť důležité provádět včasný průzkum os přesunů, které mohou být cílem nepřátelského atomového a leteckého napadení. Rovněž důležité bude vyvést co nejdříve průzkumné jednotky těchto dělostřeleckých útvarů a svazků do prostoru jejich činnosti, aby před jejich příchodem mohly provést nejnutnější průzkumné a topografické práce.

Při volbě os přesunu je nutno se vyhýbat průmyslovým, politickým a význačným komunikačním uzlům, které mohou být cílem úderů zbraněmi hromadného ničení nepřítele.

Zvláštností dělostřelecké pořádkové služby bude zpravidla to, že se omezí v součinnosti se vševojskovou pořádkovou službou na regulaci průchodu soutěskami, přepravami a velkými městy, zatím co regulace ostatních úseků pochodových os bude prováděna péčí a prostředky přesunujících se útvarů a svazků.

b) Zvláštnosti rozdělení a uskupení dělostřelectva a plánování jeho manévru

Vzhledem k tomu, že se svazky prvního sledu budou bránit na široké frontě a že hlavní úsilí obrany může být v některých úsecích položeno na první nebo druhé pásmo obrany, budou i některé zvláštnosti v použití dělostřelectva.

Je třeba se přidržovat zásady, že není účelné rozptylovat všechno dělostřelectvo po celé obranné frontě, při tom však zabezpečit svazky prvního sledu aspoň minimálním zesílením tak, aby od počátku mohly samostatně vést boj. Vždy bude nutno ponechat část dělostřelectva v dělostřelecké záloze armády a umisťovat ji do takových prostorů, aby mohla co nejkratším manévrem zasáhnout na nejohroženější směr do prostoru hlavního odporu.

Proto budou zesilovány divise prvního sledu jednou až dvěma dělostřeleckými brigádami a prostředky dělostřeleckého průzkumu. Přitom je nutno počítat, že divise, které působí na samostatných směrech, je třeba zesilovat kanonovým dělostřelectvem, aby mohly samostatně vést boj s nepřátelským dělostřelectvem a napadat daleké cíle.

Na směr hlavního odporu je nutno vytvářet armádní dělostřeleckou skupinu v hodnotě nejméně dvou dělostřeleckých brigád.

Rovněž nebude účelné posilovat divise prvního sledu velkým počtem protitankového dělostřelectva, nýbrž naopak vytvořit nejméně dvě silné dělostřelecké protitankové zálohy armády, které budou plánovat zásahy k přehrazení důležitých tankových směrů. Jen divise na nejnebezpečnějším směru bude moci být vzhledem k nedostatku prostředků zesílena částí protitankového dělostřelectva.

Při rozdělování organického, po případě přiděleného dělostřelectva u divisi prvního sledu nutno vždy vycházet z úkolu útvarů a svazků. Protitankové dělostřelectvo nutno soustřeďovat na přehrazení jednotlivých nebezpečných tankových směrů. Na těchto směrech je nutno vytvářet co nejhlubší protitankovou obranu. Rovněž ostatní dělostřelectvo nutno soustřeďovat na tyto směry, a to s využitím manévru palbou i pohybem. U divisi, které mají všechny pluky v prvním sledu a přehrazují několik důležitých směrů, nebude účelné vytvářet divisní dělostřeleckou skupinu, ale dělostřelectvo, které by ji vytvářelo, včlenit přímo do plukovních dělostřeleckých skupin. V každém případě je však nutno vytvářet dělostřelecké protitankové zálohy divise, aby měl velitel divise prostředek, jímž by mohl uplatňovat svůj vliv na boj na důležitém tankovém směru.

Bude-li na některém úseku obranného pásma položeno úsilí na druhé pásmo obrany, není účelné zesilovat útvary bránící první pásmo obrany dělostřelectvem a toto dělostřelectvo přidělovat útvarům bránícím druhé pásmo obrany.

Rozmísťování dělostřelectva vzhledem k tomu, že se svazky brání na široké frontě, nebude činit potíže. Proto je nutno vždy dodržovat zásadu, aby výbuchem jedné atomové pumy nebylo možno vyřadit více než jeden dělostřelecký oddíl i méně.

Jedním z rozhodujících činitelů, který může mít podstatný vliv na průběh boje v počátečním období války, je manévr dělostřelectvem. Tento manévr bude prováděn s cílem

- zesílit palebnou sílu dělostřelectva na směr hlavního úderu nepřítele po jeho odhalení;
 - zesílit protiletadlovou obranu na nejohroženějších směrech;
 - zesílit protitankovou dělostřeleckou obranu vojsk na nejdůležitějších směrech;
 - vytvořit nové dělostřelecké protitankové zálohy a dělostřelecké zálohy armády;
 - zesílit svazky provádějící protiúder nebo zaujímající obranu v operační hloubce;
 - provádět operační klamání nepřítele.
- Manévr dělostřelectvem je možno provádět
- dělostřeleckými útvary včleněnými do dělostřelecké zálohy armády;
 - dělostřeleckými protitankovými útvary včleněnými do dělostřeleckých protitankových záloh armády;
 - dělostřelectvem přiděleným svazkům prvního sledu;
 - ve výjimečných případech organickým dělostřelectvem bránících se svazků.

Předem je nutno připravit v součinnosti se vševojskovým štábem plán manévru dělostřelectva v několika variantách. Tyto předem plánované varianty připravené na základě vyhodnocení možné bojové činnosti nepřítele však nevyklučují provedení i neplánovaného manévru dělostřelectvem.

c) Zvláštnosti organisace dělostřeleckého průzkumu

V počátečním období války bude možno použít jen organických dělostřeleckých průzkumných prostředků svazků a průzkumný dělostřelecký pluk armády, ba dokonce je třeba počítat i s tím, že tyto prostředky budou plnit své úkoly dočasně i se sníženými počty. Proto musí být snahou při provádění skryté mobilisace jednak přednostní doplnění všech těchto jednotek, jednak vytvoření nových jednotek.

Při dělostřeleckém zabezpečení obrany na široké frontě je třeba prostředky průzkumného dělostřeleckého pluku armády rozdělit především mezi armádní dělostřeleckou skupinu a mezi svazek (svazky) zaujímající obranu na samostatném směru. Bude-li svazek na samostatném směru zesílen částí prostředků průzkumného dělostřeleckého pluku armády, použije jich u divízní dělostřelecké skupiny na směru hlavního odporu. Organických průzkumných dělostřeleckých baterií tohoto svazku je pak výhodné použít u plukovní dělostřelecké skupiny pluku přehrazujícího jiný důležitý směr.

Po zjištění příznaků možného napadení útočníkem lze uvažovat především o použití radiolokačních pátračů, po případě i radiolokačních stanic k zjišťování pohyblivých pozemních cílů, jestliže jejich použití dovoluje terén. Ostatní průzkumné prostředky budou rozvinuty zpravidla až v době vydání rozhodnutí pro zaujetí obrany vševojskovými svazky.

Průzkum prostorů soustředění, os přesunu a především i čar rozvinutí bojové sestavy a její vyměření musí být provedeny přednostně již v míru. Přitom je třeba důkladně promyslet i nutný manévř použitými průzkumnými prostředky v průběhu obranné operace do hloubky.

Zvláštní důležitosti nabývá zejména manévř k zabezpečení protiúderu, neboť ani v této době nelze ještě počítat s přidělením posilových průzkumných prostředků. Průzkum bojové sestavy dělostřelectva na předvídaných obranných čarách a její vyměření pro tento případ lze zpravidla též připravit do jisté míry ještě do zahájení zjevného nepřátelství.

Co se týká prostředků dělostřeleckého vzdušného průzkumu, možno počítat s jejich použitím, to jest se zahájením jejich činnosti až po přímém útoku nepřítele. Do té doby musí respektovat vzdušný prostor byť i nepřátelského státu. Po zjištění příznaků možného napadení útočníkem je třeba včas dbát na vyvedení dělostřeleckého průzkumného leteckého pluku zpod atomových úderů nepřítele na polní letiště.

Obrana na široké frontě si vyžádá větší decentralisaci prostředků dělostřeleckého vzdušného průzkumu. To se týká především přidělení určitého počtu vzletů stíhacích letounů již od začátku svazku bránícímu se na samostatném směru. Kromě toho se to týká i širokého použití vrtulníků, a to až v plukovních dělostřeleckých skupinách na důležitých směrech. Ke štábu dělostřelectva svazku na samostatném směru je třeba vyčlenit styčného důstojníka s pojítky od dělostřeleckého průzkumného leteckého pluku.

Je třeba počítat s tím, že prostředků dělostřeleckého vzdušného průzkumu (jejich vzletů) bude v počátečním období války vždy jen omezený počet, neboť musí zůstat jako prostředek hlavního velitelství zachovány i k zabezpečení budoucího přechodu do útoku.

d) Zvláštnosti použití protitankového dělostřelectva

Vzhledem k rozsáhlému použití tanků nepřítele v útočné operaci je jasné, že v počátečním období války bude velmi důležitá protitanková obrana, která bude charakterisována četnými zvláštnostmi:

1. Obrana bude organisována na široké frontě při značném nedostatku protitankových prostředků.

2. Nejdříve bude použito k přehrazení tankových směrů organických protitankových prostředků; s příchodem přidělených protitankových prostředků nutno zpravidla počítat až později.

3. Potřebné hustoty protitankových hlavní nutno dosáhnout manévrem protitankových záloh divisi a armády.

4. V protitankové obraně bude ve větší míře než obvykle používáno tanků.

V počátečním období války budou divise zaujímat obranu na široké frontě. Proto bude zvlášť důležité správně vyhodnotit tankové směry a účelně využít protitankových prostředků. Přitom je zvlášť důležité využít všech přirozených překážek a dříve zřízených zátarasů a jejich systém účelně doplnit dalšími zátarasy v souladu s organizací protitankových paleb. Cílem je vytvořit co nejhlubší protitankovou obranu.

Je jasné, že otázka rozdělení a rozmístění protitankových prostředků bude záviset na konkrétní situaci a na důležitosti tankových směrů, a proto ji nelze řešit šablonovitě. Jeví se však účelným soustředit na vyhodnocené tankové směry praporní, plukovní a někdy i část divisních protitankových prostředků na úkor toho, že ostatní úseky obrany budou oslabeny a boj s tanky nepřítele převezme pěchota při použití prostředků pro boj s tanky zblízka.

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že nelze hovořit o dosažených hustotách v pásmu obrany divise, nýbrž o hustotě protitankových prostředků na jednotlivých tankových směrech.

K uplatnění vlivu na průběh obranného boje, jakož i k doplnění potřebné hustoty protitankových hlavní je nutno vytvářet dělostřelecké protitankové zálohy u pluku v síle baterie 107mm bezzákluzových kanonů (do roty tanků), u divise do protitankového dělostřeleckého oddílu (protitankového dělostřeleckého pluku), v armádě pak nejméně dvě dělostřelecké protitankové zálohy (DPTZ) v síle protitankového dělostřeleckého pluku až brigády.

Plánování manévru DPTZ v obranném boji má veliký význam a tento význam je ještě větší v počátečním období války při poměrně malých hustotách protitankových hlavní na jednotlivých směrech. Proto velitel dělostřelectva divise musí zapláňovat zásahy DPTZ v souladu se zásahy DPTZ armády, která působí v pásmu obrany divise, jakož i se zásahy POZ a ohňometných prostředků. Zásahy DPTZ armády nutno plánovat na pravděpodobné směry útoku nepřítele (2 až 3 čáry rozvinutí), jakož i k zabezpečení protiztečí a protiúderů.

Vytvoření a obsazení protitankových rajónů bude výjimkou vzhledem k nedostatku prostředků. Je možno plánovat vytvoření plukovních a divisních protitankových rajónů z divisního kanonového dělostřelectva, ve výjimečných případech z organického nebo přiděleného protitankového dělostřelectva.

Armáda bude plánovat a postupně organisovat vybudování postavení armádních protitankových rajónů, k jejichž obsazení může být použito DPTZ armády nebo nově přidělených prostředků.

Cílem protitankové obrany v počátečním období války musí být vyčerpat a zastavit masový útok tanků nepřítele vytvořením hluboké protitankové obrany a vytvořit podmínky k provedení rozhodného protiúderu.

Po provedení protiúderu je hlavním úkolem protitankových prostředků (záloh) zabezpečit dosažené čáry a zabránit nepřátelským tankovým úskupením probít se z obklíčení.

e) Zvláštnosti bojové činnosti dělostřelectva při vedení boje

Činnost dělostřelectva bude od počátku charakterisována nedostatkem prostředků, vyplývajícím především z šířky fronty, a různou hustotou hlavní na jednotlivých úsecích fronty, což plyne ze skutečnosti, že útok nutno očekávat na jednotlivých směrech tak, jak jsou dány horskými přechody. Obojí si vyžádá přípravy rozsáhlého manévru, jak už bylo popsáno.

Nedostatek prostředků, ať už celkový nebo na určitém úseku fronty, nesmí však vést k nečinnosti a k úplné ztrátě iniciativy.

Boj s nepřítelem musí dělostřelectvo zahájit ihned, jakmile nepřítel naruší ozbrojenými silami, ať už pozemními nebo vzdušnými, prostor státu. Zahájení palby však bude pravděpodobně vázáno na souhlas hlavního velitelství. Jedním z prvních úkolů bude podpora činnosti pohraničních vojsk, po případě předsunutých odřadů, budou-li vyslány k jejímu zesílení. Cílem této činnosti bude nedovolit nepřátelským průzkumným jednotkám a diverním skupinám proniknout na naše území, podporovat boj pohraničních vojsk a předsunutých odřadů o státní hranice a zabezpečit jejich odchod za přední okraj hlavního pásma obrany při útoku hlavních sil nepřítele.

S hlavními silami nepřítele, které budou přicházet z hloubky a rozvíjet se k útoku z chodu, musí dělostřelectvo zahájit boj od maximálního dostřelu dalekými palebnými napadeními a hromadnými a soustředěnými palbami s cílem narušit sestavu nepřítele, donutit ho k rozvinutí hlavních sil dříve, než dosáhnou státních hranic, a desorganisovat jeho systém velení. Zároveň musí rušit rozvinování nepřátelského dělostřelectva a umlčováním a osleповáním pozorovaten mu zabránit ve vedení přesné palby. K plnění těchto úkolů bude použito i raketových prostředků, budou-li k dispozici.

Při obraně na široké frontě v počátečním období války nebude možno soustředit dostatek prostředků na jednom nebo na více úsecích fronty k provedení protipřípravy způsobem obvyklým v obranné operaci za normálních podmínek. V daném případě bude nutno provádět na jednotlivých směrech (v součinnosti s letectvem, po případě s použitím atomových zbraní) mohutné úder y na přicházející a rozvíjející se proudy nepřítele a na dělostřelectvo v palebných postaveních, při čemž však zpravidla nebude možno dosáhnout takového rozsahu jako při protipřípravě. Tyto úder y se budou provádět všemi prostředky, které budou na daném směru k dispozici, protože

nelze v této době předpokládat možnost manévru z hloubky nebo podél fronty jednak pro velké vzdálenosti, jednak proto, že útok nepřítele bude pravděpodobně prováděn současně na několika směrech a směr hlavního úderu se pravděpodobně ještě neprojeví.

Cílem těchto úderů bude především získat čas, rozrušit bojovou sestavu nepřítele a narušit systém jeho velení.

Nejvhodnějším okamžikem k zahájení oněch úderů je doba rozvinování hlavních sil nepřítele do praporních a rotních proudů, kdy dochází k zpomalení postupu a nahromadění živé síly a techniky nepřítele. Za tím účelem je třeba včas předem vyhodnotit možné čáry rozvinutí a cesty, po nichž se mohou nepřátelská vojska rozvíjet, a na tyto prostory plánovat palby.

Je však pravděpodobné, že nepřítel se zahájením rozvinování vojsk bude provádět atomové údery a zahájí dělostřeleckou a leteckou přípravu zteče, především na naše baterie. Bude tedy velmi obtížné a odpovědné určit správně okamžik zahájení úderu, aby bylo zabezpečeno, že vlastní dělostřelectvo předejde v úderu nepřítele.

V těchto úderech, které mohou do jisté míry plnit úkoly protipřípravy, nutno pokračovat až do zahájení boje o přední okraj vlastní obrany. Výhodou pro jejich provádění je ta okolnost, že nepřítel bude v mnoha případech nucen procházet soutěskami horských přechodů a překonávat celé pásmo zátarasů. Kromě toho v některých případech bude přední okraj vlastní obrany dosti vzdálen od státních hranic, což poskytne dělostřelectvu čas k opakovanému napadání nepřítele.

Pro veškeré tyto palby nutno už při plánování počítat s použitím chemického střeliva plněného především otravnými látkami k zamoření terénu. Je však nutno mít na paměti, že vlastní použití chemické zbraně bude možno uskutečnit až na rozkaz hlavního velitelství, který bude dán jen tehdy, použije-li chemických zbraní nepřítel.

Při boji o hlavní pásmo obrany nebude v činnosti dělostřelectva podstatných zvláštností kromě těch, které vyplývají z povahy obrany na široké frontě. Tato okolnost si vyžádá provádění rozsáhlého manévru z pasivních nebo méně ohrožených úseků na ty úseky, kde se projeví hlavní úder nepřítele. Manévr se však bude provádět i z hloubky. V souvislosti s tím nutno se zmínit o zvláštnosti v použití dělostřelecké zálohy, jejímž předním úkolem bude zvýšit hustotu dělostřelectva na nejohroženějším úseku. K tomu účelu bude se zpravidla přidělovat svazku zasazovanému k obraně druhého pásma obrany, po případě svazkům provádějícím protiúder.

Novou dělostřeleckou zálohu nutno vytvořit především z přiděleného, výjimečně i z divisního dělostřelectva na pasivních nebo méně ohrožených úsecích. Je nutno zdůraznit, že všeobecný nedostatek prostředků nesmí vést k závěru, že není účelné ponechávat část těchto prostředků v záloze. Naopak, čím méně je prostředků, tím je záloha důležitější.

Zvláštní otázkou je vytváření nových dělostřeleckých protitankových záloh po zasazení dosavadních.

Tuto otázku je možno řešit jednak vytvořením silných záloh na počátku operace (je-li k tomu dostatek prostředků) a jejich zasazováním po částech, jednak vytvářením nových záloh z protitankového a kanonového dělostřelectva, po případě i z tanků divisi na pasivních nebo méně důležitých směrech. V krajním případě je možno k boji s tanky použít i kanonových dělo-

střeleckých brigád z armádní dělostřelecké skupiny. Tato otázka je tím vážnější, uvážíme-li, že fronta nebude mít pravděpodobně na samém počátku války žádné další prostředky, jimiž by mohl armádu zesílit nebo které by mohl v její prospěch zasadit.

Provedení protiúderu bude mít podstatný vliv na průběh celé obranné operace a může rozhodnout o jejím výsledku. Dělostřelectvo musí spolehlivě umlčet nepřítele před frontou i na bocích vojsk provádějících protiúder. Vzhledem na pravděpodobný nedostatek prostředků bude nutno provést manévry dělostřelectvem z pasivních nebo méně ohrožených úseků na bocích vlonu nepřítele. Přitom nesmí být úplně oslabena obrana na směru, kde nepřítel vede hlavní úder. Přestože provedení protiúderu bude předním úkolem, nesnižuje se význam úkolu zastavit nepřítele a přinutit ho zasadit druhé sledy.

Pro provedení protiúderu je možno již předpokládat další zesílení prostředky hlavního velitelství, je však třeba mít stále na vědomí, že toto zesílení nemusí být provedeno, zvláště vytvoří-li se podmínky k provedení protiúderu v prvních dnech války.

Vzhledem na menší množství dělostřelectva bude zpravidla nutno, aby dělostřelectvo plnilo své úkoly postupně, což však předpokládá pečlivé zhodnocení pořadí důležitosti úkolů a maximální využití bojových možností dělostřelectva.

Zpravidla bude mít dělostřelectvo za úkol přehradnými palbami zastavit postup nepřítele, zabránit rozšíření průlomu nepřítele do stran a zabezpečit udržení výchozího položení nebo čáry rozvinutí k protiúderu. Zabezpečit vyjití vojsk k protiúderu z chodu a jejich rozvinutí. Dále provést palébný přepad na první sledy a baterie útočícího nepřítele a při vyrazení protiúderu podporovat tento protiúder mohutnou hromadnou a soustředěnou palbou, při čemž dělostřelecká podpora může být provedena postupným soustředěním palby na hloubku praporů prvního sledu nepřítele a dále soustředěnými a hromadnými palbami na vyžádání. Bude-li použito atomových zbraní k podpoře protiúderu, bude úkolem dělostřelectva zaránovat umlčené prostory přehradnými a hromadnými palbami a chránit boky vojsk využívajících mezer po atomových úderech.

Protitankové dělostřelectvo, hlavně dělostřelecké protitankové zálohy, budou mít za úkol udržet určenou čáru a po vyrazení protiúderu zabezpečovat jeho boky.

Bude-li protiúder úspěšný a podaří-li se obklíčit větší uskupení nepřítele, musí dělostřelectvo zabránit přísunu a zasazení operačních záloh nepřítele, odrazit pokusy nepřítele o probití z obklíčení a podporovat vlastní vojska na vnitřní frontě obklíčení při likvidaci obklíčeného nepřítele. Zároveň nutno zabezpečit obnovený přední okraj obrany. Plnění těchto úkolů se v podstatě neliší od dosud známých zásad.

Po úspěšném provedení obranné operace nutno předpokládat, že bude následovat přechod do protiútoků, který bude proveden nově zmobilizovanými silami, při čemž se však k němu připojí i část vojsk, která dosud bojovala v obraně. Bojová činnost dělostřelectva se při přechodu do útočné operace nebude podstatně lišit od normálních podmínek, je však třeba uvážit, že budou k dispozici další prostředky, které bude nutno urychleně přisunout do úseku průlomu a předem připravit s využitím dosavadních prostředků

jejich rozvinutí a zaujetí bojové sestavy. Rovněž je třeba mít na zřeteli tu skutečnost, že svazky a útvary, které bojovaly v obraně, mohou mít značné ztráty, které nebude možno brzo nahradit.

3. Zvláštnosti použití protiletadlového dělostřelectva

Činnost protiletadlového dělostřelectva jako nejmohutnějšího pozemního prostředku PVO nabývá v období nenadálého napadení nepřítelem zvláštního a velkého významu. Poněvadž protiletadlové dělostřelectvo plní svůj úkol v boji s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení, je nutno si všimnout předpokládané činnosti vzdušného nepřítele v období příprav a provedení nenadálého napadení nepřítelem.

Podle názorů odborníků západních armád je kladem výjimečný důraz na použití letectva, které jako rozhodující zbraň zasahuje při nenadálém napadení nepřítele dříve, než vejdou do boje pozemní armády, s úkolem

- provést hromadné a atomové údery na objekty operačního a strategického významu s cílem ochromit hospodářská, politická, komunikační a spojovací střediska nepřítele, znemožnit dopravu, zásobování a narušit provádění doplňování vojsk, po případě narušit nebo znemožnit provádění mobilisace;
- rozbít uskupení letectva nepřítele ještě na zemi hromadnými a atomovými údery na letiště a nedovolit mu provést odvetné údery;
- rozdrtit a zničit sklady pro zásobování vojsk; především sklady zbraní hromadného ničení;
- napadat pozemní vojska na přesunech a v prostorech soustředění, nedovolit jejich přesun k zesílení obrany státních hranic, ničit bližší operační zálohy nepřítele a nedovolit mu připravit a provádět protizteče nebo protiúdery.

Hlavní snahou nepřátelského letectva při nenadálém napadení bude vybojovat a udržet nadvládu ve vzduchu. Tento úkol bude plnit strategické i taktické letectvo, při čemž strategické letectvo bude především ničit letectvo nepřítele na jeho letištích v zápolí, ničit důležité objekty leteckého průmyslu a napadat ostatní důležitá hospodářská a politická střediska nepřítele při použití zbraní hromadného ničení. Taktické letectvo nepřítele bude provádět údery při použití atomových zbraní na železnice, komunikace, mosty, přepravy, velitelská stanoviště, spojovací uzly a prostory soustředění vojsk s cílem narušit přípravy nepřítele k odrazení nenadálého napadení, znemožnit přesuny a soustřeďování vojsk a materiálu a narušit činnost vojskového týlu. Při příchodu nepřátelských svazků k státním hranicím podílí se na atomové, dělostřelecké a letecké přípravě, zabezpečuje shoz atomových pum na plánované cíle, napadá bojovou sestavu dělostřelectva nepřítele, soustředěné zálohy a druhé sledy a působí zvláště na ty cíle, které nebyly zničeny atomovými údery. Po překročení státních hranic nepřátelskými vševojskovými svazky podporuje taktické letectvo pozemní vojska, pokračuje v boji za udržení nadvlády ve vzduchu ničením letectva nepřítele na zemi i ve vzduchu a provádí údery na vojska nepřítele při jeho protiztečích a protiúderech.

Na základě teorií o použití letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení při nenadálém napadení nepřítelem je vidět, že jedním z nejdů-

ležitějších prostředků, které zasáhnou první do boje s nepřítelem, budou prostředky PVO. Úkolem prostředků PVO v období nenadálého napadení nepřítelem bude

- zabezpečit nerušenost činnosti týlu při provádění příprav k odražení nenadálého napadení nepřítelem, t. j. provádění případné mobilisace, doplňování vojsk, soustřeďování sil a prostředků, nerušený provoz v průmyslových, hospodářských a spojovacích střediscích a p.;
- aktivní činností všech prostředků PVO ve vzájemné součinnosti působit nepřátelským prostředkům vzdušného napadení citelné ztráty s cílem znemožnit plnění jejich úkolů.

Poněvadž stíhací letectvo, které je nejmohutnějším prostředkem PVO, nepůsobí zpravidla v rámci armády, stává se nejdůležitějším pozemním prostředkem PVO armády protiletadlové dělostřelectvo.

Úkolem vojskového protiletadlového dělostřelectva v období příprav a provedení nenadálého napadení nepřítelem bude

- nedovolit vzdušnému nepříteli způsobit našim vojskům ztráty, ať už jsou v mírových posádkách nebo v prostorech soustředění;
- zabezpečit vojska při doplňování lidmi a materiálem;
- zabezpečit před úderem vzdušného nepřítele přesuny vojsk do nařízených prostorů s důrazem na tankové a mechanisované svazky a dělostřelectvo;
- zabezpečit nerušenou činnost vojskového týlu a zabránit vzdušnému nepříteli v provádění vzdušných úderů na sklady munice a materiálu;
- zabezpečit vojska při zaujímání obrany k odražení nenadálého úderu nepřítele;
- bránit před hromadnými a atomovými úderem vzdušného nepřítele vojska vedoucí boj s pozemním nepřítelem a zabezpečit přípravy a provedení protizteči a protiúderů.

Aby mohlo protiletadlové dělostřelectvo zabránit vzdušnému nepříteli v nenadálém napadení vojsk, bude nutno už při zjištění prvních příznaků příprav nepřítele k nenadálému napadení ihned aktivovat vojskové protiletadlové dělostřelectvo s úkolem bránit vojska v mírových posádkách nebo v prostorech soustředění a zabezpečit případné provádění mobilisace. Protiletadlové dělostřelectvo bude zaujímat bojovou sestavu vzhledem k pravděpodobné činnosti vzdušného nepřítele s důrazem na obranu tankových a mechanisovaných vojsk, dělostřelectva a skladů munice a materiálu. Vzhledem k důležitosti včasného aktivování protiletadlového dělostřelectva bude nutné, aby také protiletadlové dělostřelectvo bylo přednostně doplňováno lidmi a materiálem.

Při aktivování vojskového protiletadlového dělostřelectva nabývají také velkého významu otázky protiletadlového dělostřelectvého průzkumu vzdušného prostoru a v souhlase s nimi i otázky organizace a řízení palby. Podřízené aktivované svazky a útvary protiletadlového dělostřelectva dostanou od štábu dělostřelectva armády v potřebném rozsahu

- tabulku kódů pro identifikaci vlastního letectva;
- způsob udávání cílů;
- závěry o organizaci součinnosti s prostředky PVOS;

- frekvenci hlásné služby a radiotechnických prostředků PVO armády;
- opatření proti radiolokačnímu rušení nepřítelem;
- nařízení pro zabezpečení spojení.

Správně a hlavně včas organisovaný průzkum vzdušného prostoru prostředky vojskového protiletadlového dělostřelectva zabezpečí na jedné straně včasné získání a dodání zpráv o vzdušném nepříteli, na druhé straně zabrání prozrazení radiolokačního systému a zabrání také prozrazení prostorů soustředění vojsk.

Další zvláštnost použití protiletadlového dělostřelectva v období nenadálého napadení nepřítelem je dána organisací obrany vševojskové armády. Soustředěná činnost vzdušného nepřítele při podpoře boje pozemních vojsk bude při použití hromadných a atomových úderů směřovat především k tomu, aby naše vojska nestačila provést protiúder, který se stane vrcholnou fází obranné operace armády. Vzdušný nepřítel se bude snažit znemožnit soustředění a přesuny protiúderného uskupení na čáru zasazení a provedení protiúderu. Uskupení protiletadlového dělostřelectva musí být v souhlase s rozhodnutím velitele armády pro obranu řešeno tak, aby hlavními silami protiletadlového dělostřelectva bylo bráněno protiúderné uskupení v prostorech soustředění, při přesunech na čáru zasazení a při vlastním provedení protiúderu. Spolehlivé zabezpečení přípravy a provedení protiúderu před atomovými a hromadnými údery vzdušného nepřítele dává záruku úspěšného splnění úkolů obranné operace.

Při řešení uskupení protiletadlového dělostřelectva nebude výhodné zesilovat svazky prvního sledu armády, neboť, jak už bylo uvedeno, budou se zpravidla bránit na široké frontě, a nebudou tedy hlavním objektem nepřátelského letectva pro hromadné a atomové údery. V daném případě budou zpravidla nabývat většího významu jako objekt protiletadlové dělostřelecké obrany svazky na druhém pásmu obrany.

Bude výhodné s přihlédnutím ke konkrétní situaci v období zaujímání obrany vyřešit rozdělení prostředků protiletadlového dělostřelectva tak, aby dostatek prostředků spolehlivě bránil hlavní uskupení armády na směrech úderu nepřítele s důrazem na vojska na druhém pásmu obrany, část sil aby zabezpečila VS armády a týlové objekty armády a hlavní síly protiletadlového dělostřelectva aby zabezpečily přípravu a provedení protiúderu. Vzhledem k tomu, že při nenadálém napadení nepřítelem budou rychlé svazky nepřítele zpravidla útočit na směrech, bude v obranné operaci armády nutno používat velmi často manévru protiletadlovým dělostřelectvem na ohrožené směry. Je proto nutné, aby uskupení protiletadlového dělostřelectva předvíдалo možnost tohoto manévru a aby manévr protiletadlovým dělostřelectvem mohl být uskutečňován především z hloubky. Při možném tempu útoku nepřátelských svazků postupujících při nenadálém napadení s využitím atomových úderů zpravidla na směrech nelze počítat s rokádním manévrem protiletadlového dělostřelectva s boků a z pasivních úseků fronty. Při vytváření bojových sestav a uskupení protiletadlového dělostřelectva v obranné operaci armády bude nutno volit uskupení protiletadlového dělostřelectva tak, aby na rozhodujících směrech v rozhodujících údobích boje bylo dosaženo platnými řády požadované hustoty protiletadlových dělostřeleckých hlavních na 1 km fronty.

4. Zvláštnosti velení a organizace spojení

Pevného spojení, a tedy i velení lze dosáhnout v počátečním období války těmito opatřeními:

- zajištěním oklikových spojovacích cest po stálém permanentním (vzdušném i kabelovém) vedení ke všem dělostřeleckým svazkům a útvarům, aby při vyřazení hlavní spojovací cesty bylo hned k dispozici oklikové spojení (telefonní, dálkopisné);
- ihned po vyhlášení poplachu je třeba vyslat styčné důstojníky s radiovými stanicemi a pohyblivými pojítky k starším dělostřeleckým náčelníkům;
- je rovněž účelné vyslat směrové důstojníky s dopravními prostředky (s automobily nebo s vrtulníky) k podřízeným dělostřeleckým svazkům a útvarům;
- dále je třeba pečlivě připravit radiové spojení, to znamená připravit radiové síť velitelského, součinnostního, týlového a hlásného spojení svazků a útvarů tak, aby u každé radiové stanice byly všechny provozní údaje a ve všech štábech všechny pomůcky pro utajení velení.

Až do zahájení nepřátelského útoku pozemními silami je povoleno vysílat radiem jen jednotkám hlásné služby a protiletadlovému dělostřelectvu při řízení palby, bylo-li narušeno linkové spojení. U svazků a útvarů pozemního dělostřelectva je přísný zákaz radiového vysílání až do zahájení nepřátelského útoku. Tento zákaz radiového vysílání platí i nadále pro svazky a útvary, které nejsou v dotyku s nepřítelem. Radiové stanice všech svazků a útvarů jsou na příjmu v pohotovosti k provozu pro případ vyřazení nenadálého nepřátelského útoku pozemními silami nebo vzdušnými výsady.

Kromě toho začleňují všechny svazky a útvary přijímače do radiové sítě výstrahy PVOS nebo do radiové sítě výstrahy armády (divise).

Vzhledem k tomu, že v počátečním období války bude nutno organisovat obranu na široké frontě, velmi se zvětší vzdálenosti mezi jednotlivými velitelskými stanovišti. K uskutečnění linkového spojení s armádními dělostřeleckými svazky a pro spojení s veliteli dělostřelectva divisi bude nutno v plné míře využívat stálé sítě ministerstva spojů. Při zajišťování vedení na této síti je třeba brát v úvahu možnost napadení měst zbraněmi hromadného ničení a pravděpodobné vyřazení telefonních ústředí. Proto je třeba vyžadovat především taková vedení, která obcházejí pro válku důležitá centra, která budou cílem nepřátelských vzdušných napadení.

V dělostřeleckých svazcích (skupinách, útvarech a zálohách), kde vzdálenosti nepřesahují více než 20 km, bude možno široce rozvinout linkovou telefonní síť při použití polního telefonního kabelu.

Při vedení obranného boje a při protiúderech bude hlavním pojítkem radio, směrové spojení a spojení pohyblivými pojítky (vrtulníky). Vzhledem k velkým vzdálenostem bude nutno organisovat radiové i směrové spojení pomocí mezistanic s plným využitím retranslace a přepojování radiových a směrových spojů.

Musí být učiněna všechna opatření, aby nedošlo k rozvrácení našeho radiového spojení nepřátelským radiovým rušením.

Při přeskupování dělostřelectva bude účelné vytvářet dělostřelecké skupiny a zálohy tak, aby zbytečně nedocházelo k velkým změnám ve velení, a tedy i v organizaci spojení, a to vzhledem k tomu, že by včas nepronikly potřebné provozní údaje k útvarům a jednotkám.

Při protiúderech a při přejití armády do protiútoků není již v organizaci velení a spojení podstatných zvláštností.

5. Zvláštnosti materiálně technického zabezpečení bojové činnosti vojsk

Materiálně technické zabezpečení vojsk materiálem dělostřeleckého vyzbrojování bude jedním z nejdůležitějších a nejobtížnějších úkolů.

Bude třeba urychleně provést ostření (dokompletaci) munice u vojsk i ve skladech a sestavení (kompletaci) speciální munice.

Vzhledem k tomu, že nepřátelské atomové a letecké údery budou vedeny na takové cíle, jejichž vyřazení může podstatně oslabit protivníka, tedy i na sklady munice a dělostřeleckého materiálu, bude nutno včas organizovat a provést vyvezení zásob z dosavadních míst do decentralizovaných polních skladů, a tak je uchránit před ztrátami.

K uvedeným úkolům bude třeba nejen určitého času, ale i značného množství pracovních sil a dopravních prostředků.

Aby byl zabezpečen manévr municí, bude třeba vytvářet pohyblivé zálohy munice — letučky. Tyto pohyblivé zálohy munice je třeba umisťovat tak, aby co nejkratším manévrem mohla být doplňována munice na nejdůležitějších směrech. Zvláště důležité je stanovit, kolik munice má být složeno v hlavních palebných postaveních, aby při případném odchodu vojsk nemusela být ponechána na místě a tím ztracena. Rovněž je třeba urychleně vybavit dělostřelecké dílny náhradními součástkami.

V počátečním období války nelze počítat s okamžitým zahájením válečné výroby munice, a proto bude nutno po určitou dobu vystačit s mírovými zásobami. Z toho plyne požadavek nejvyšší hospodárnosti při používání munice.

Závěr

Úkolem tohoto článku bylo především poukázat na podstatné zvláštnosti v bojové činnosti dělostřelectva v počátečním období války. Je třeba mít na mysli, že řada opatření k zvýšení bojové pohotovosti a připravenosti dělostřelectva musí být provedena předem, již v době zvyšujícího se mezinárodního napětí.

Názory uvedené v tomto článku mají dát podklad pro další rozvíjení vojenskovo vědecké práce v tomto směru. Je možno řešit ještě četné další otázky, jako jsou otázky součinnosti, práce dělostřeleckých velitelů a štábů, účasti dělostřelectva při operačním maskování a p. Rovněž je žádoucí, aby bylo zaujato kritické stanovisko k tomuto článku a aby dělostřelečtí velitelé a důstojníci dělostřeleckých štábů svými poznatky a názory dále rozvíjeli a prohlubovali uvedené myšlenky.

Zpracoval kolektiv příslušníků MNO/VD

ZVLÁŠTNOSTI ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Všeobecně

Pro stanovení zvláštností ženijního zabezpečení v počátečním období války vycházím v této úvaze ze základního předpokladu vojenských imperialistických teorií: provést na obránce náhlý mocný úder především zbraněmi hromadného ničení, doplněný mohutným leteckým bombardováním i bombardováním řízenými střelami tak, aby útočník získal v prvních dnech války rozhodující převahu nad obráncem.

Dalším předpokladem je, že útočník provede tento náhlý úder skutečně s nejvyšším možným stupněm překvapení, a to především na rozhodující prostory, a dále na směrech, na nichž hodlá rychle proniknout do hloubky pozemními motomechanisovanými a tankovými svazy a svazky, aby se zmocnil rozsáhlých území a připravil podmínky pro rychlé zakončení války.

Tento ráz zahajovacího období války určuje jednu z hlavních podmínek majících vliv na způsob a možnosti ženijního zabezpečení: je to velmi krátký čas k provedení nutných opatření.

Naproti tomu rozsah ženijních opatření k zabezpečení vojsk majících za úkol obranou hranic zabezpečit soustředění armád druhého sledu a připravit podmínky pro vlastní útočnou akci, je tak značný, že provést je v tomto krátkém čase je zhora nemožné.

Z tohoto rozporu vyplývá hlavní zvláštnost ženijního zabezpečení, t. j. nutnost provést aspoň zčásti úkoly ženijního zabezpečení již před možným náhlým úderem útočníka, to jest již v míru. Ostatní úkoly nebo doplnění provedených již prací nutno před možným zahájením úderu nepřítele připravit tak, aby je bylo možno provést co nejdříve a s minimálním počtem sil.

Tato opatření se budou především týkat těchto úkolů:

- ženijního průzkumu,
- zatarasování a ničení,
- budování obranných pásem se zvláštním zřetelem na budování palebných postavení pro reaktivní střely a atomové dělostřelectvo,
- ženijního zabezpečení velení,
- ženijního zabezpečení komunikací, hlavně pro soustředění armád druhého sledu a pro jejich zasazení do útočné operace,
- ženijního zabezpečení prostorů soustředění hlubokých operačních záloh,
- operačního maskování,
- zabezpečení ženijním materiálem,
- zabezpečení dílčího povolání záložníků a provedení mobilisace ženijních jednotek, i otázek dislokačních,
- příprava všech druhů vojsk k plnění základních úkolů ženijního zabezpečení vlastními silami.

Plnění jednotlivých těchto úkolů je etapovitě a pro různé úkoly v jednotlivých etapách různé. S hlediska provádění je vhodné rozdělit si je do těchto období:

1. období mírových prací,

2. období zvýšeného nebezpečí, kdy sice nejsou známy konkrétní skutečnosti o přípravě náhlého úderu a přípravě útočnickových vojsk, ale různé příznaky naznačují, že náhlou agresí vyloučit nelze,

3. období pravděpodobného zahájení náhlého úderu,

4. období vlastního zahájení útočných akcí nepřítel.

Další rozvíjení úkolů ženijního zabezpečení v průběhu zahajovacích operací nevykazuje charakteristických zvláštností odlišných od normálního průběhu operací, a proto je do této úvahy nezahrnuji.

Typickým znakem všech uvedených období je, že nemohou být přesněji časově určena, vyjímajíc období poslední, to jest, že nemůže být odhadnuta délka jejich trvání a že ani přechody mezi jednotlivými obdobími nejsou dost zřetelně vytyčeny. Naopak je pravděpodobné, že se tato období budou částečně prolínat a přesahovat. Není dokonce vyloučena ani taková možnost, že některé z těchto období, jako na př. období uvedené za 2 nebo 3, anebo dokonce obě dvě mohou být zcela vypuštěna.

1. Období mírových prací

Nutnost vybudovat některá ženijní opatření je nezbytná, mají-li mít tato opatření požadovanou účinnost. Různá ženijní opatření se již v míru prováděla vždy, pokud historie vojenství sahá. Začasté to byly stavby velmi nákladné, jako pomezí hrady, pevnosti, stálá opevnění a p. Tím nutnější jsou tato opatření v dobách atomové války, kdy nutno počítat s nejkratším možným časem od projevení nepřátelství až k zahájení pozemních operací.

Ženijní opatření budovaná v míru mají tu výhodu, že mohou být velmi důkladně promyšlena, dokonale přizpůsobena zamýšleným operacím, účelně spojena s výhodami poskytovanými terénem, ekonomicky vyřešena a zčásti budována bez tlaku času.

Nevýhodou ženijních opatření budovaných v míru je, že

- zastarávají s vývojem nové bojové techniky a s vývojem názorů na vedení operací;
- jsou z velké části prakticky neutajitelná, a to nejen co do místa, ale i co do odolnosti nebo času potřebného k adjustaci a p. Podle stupně zjištění může nepřítel přizpůsobit svůj zámysl operací;
- vyžadují značné množství materiálů a pracovních sil jak na stavbu, tak i na trvalé udržování, při čemž není jisté, zda těchto zařízení bude vůbec využito (na př. obejde-li je nepřítel);
- v některých případech snižují možnosti dokonalého hospodářského využití půdy.

Jestliže nepřítel hodlá uskutečnit náhlé napadení, musí již v míru provádět k tomu přípravy, které prakticky nejsou utajitelné. S hlediska ženijního to jsou:

- úprava komunikací vedoucích z hloubky k státní hranici (rozšiřování, zesilování objektů a p.),
- zesílení civilní opravárenské služby a regulační služby na těchto silnicích,
- příprava vykládacích prostorů na železničních stanicích a poblíž nich,
- budování palebných postavení pro atomové dělostřelectvo a pro odpalovací základny raketových střel,
- budování prvků obrany, střeleckých okopů, úkrytů i VS a VP.

Sledování této činnosti musí být v míru věnována důsledná pozornost, a to počínaje pohraničními pluky a divisemi (v úzké součinnosti s jednotkami pohraniční stráže).

Hlavní úkoly ženijního zabezpečení v tomto období budou velmi rozsáhlé a budou obsahovat vybudování některých prvků na předpokládaných bojištích a provedení různých opatření téměř na celém území státu. Podrobné rozvedení těchto úkolů se svým rázem vymyká z rámce této úvahy.

2. Období zvýšeného nebezpečí

I když se útočník vynasnaží, aby náhlý úder provedl s překvapením, to jest s normálními mírovými počty některých svazků a z mírových letišť i odpalovacích základen vybudovaných v míru, přece jen budou jisté příznaky prozrazující zvýšené nebezpečí. Mezi těmito příznaky nutno uvést: dobudování odpalovacích základen a uložení většího počtu řízených i neřízených střel v jejich blízkosti, vykládání a ukládání atomových pum poblíž mírových letišť, případné značnější povolávání záložníků, zvláště k některým jednotkám, příprava rozsáhlejších cvičení — pozemních do vzdálenosti asi 500 km od hranic, leteckých v celé západní Evropě — možné agenturní zprávy o dokončování příprav a p.

S ženijního hlediska mohou být na nepřátelské straně tyto příznaky:

Přisunování mostního materiálu do míst ležících pohlíž mostů, aby mohl útočník při zásahu obránce na mosty včas nahradit tyto mosty výpomocnými.

Pohyb ženijních jednotek k důležitým stálým objektům na komunikacích, aby byla zabezpečena jejich oprava nebo náhrada.

Přisun těžké ženijní techniky, zvláště silniční, do míst ležících blíže hranic s cílem, aby útočník mohl rychle odstranit zátarasy na osách, především v pohraničním a těžce schůdném terénu.

Úprava prostorů soustředění vojsk mimo stálé posádky.

Zesilování mostů a propustků na vedlejších cestách předpokládaných pro zasazení sil z hloubky a rozšiřování těchto cest, nestalo-li se tak již v míru.

Rozmnožování sítě pozorovaten a radiolokačních stanic v blízkosti státních hranic.

Příprava, po případě rozvoz regulační služby pro správnou regulaci sil zasazovaných z hloubky.

Provádění ženijních opatření k uložení potrubí pro pohonné hmoty.

Zvýšená agenturní činnost nepřítele v prostoru našich ženijních opatření provedených v míru.

Zvýšená intensita okopových prací poblíž hranic, zejména na méně důležitých směrech.

Příprava vykládacích prostorů na železničních stanicích.

Individuální panikařské snahy civilního obyvatelstva po opuštění průmyslových středisek.

Příprava skladů ženijního materiálu, hlavně trhavin, v pohraničním pásmu.

Zvýšená aktivita v budování různých ženijních opatření PVOS a CO u závodů.

Zpravodajské úsilí státu, který očekává napadení, musí být usměrněno po ženijní stránce na tyto možné příznaky. Je jisté, že se nemusí projevit všechny, zvláště budou-li některá opatření budována nepřítelem soustavně v míru. Avšak patrně se projeví aspoň některé z uvedených příznaků. Jen dobrý výsledek zpravodajské činnosti dá možnost stanovit správné předpoklady a získat čas na provedení potřebných opatření.

Je žádoucí, aby do zpravodajské a agenturní činnosti na území útočnickově byli zařazeni zpravodajci se speciálním ženijním výcvikem, kteří by mohli správně zaměřit svou činnost na možné ženijní příznaky náhlého napadení.

Byla-li takto zjištěna zvýšená možnost nepřátelského náhlého úderu, je třeba přikročit k splnění další etapy ženijních opatření.

Jsou to:

— **Doplnění ženijních jednotek** útvarů druhů vojsk, divisních ženijních útvarů a zčásti útvarů a svazků armádních, především útvarů zatarasovacích, na vyšší až mobilisační počty. Příprava povolání záložníků k tomuto doplnění musí být zpracována v různých variantách tak, aby mohla být potřebná varianta co nejrychleji uskutečněna.

— **Budování nevýbušných záatarasů** všech druhů, především v prostoru mezi hranicemi a předním okrajem hlavního pásma obrany, zvyšování neprůchodnosti hranic a uzavírání podružných směrů se zřetelem na možnost obrany záatarasů palbami. Tyto záatarasy zřizují ženijní jednotky divisi v součinnosti s ženijními jednotkami Pohraniční stráže, doplněné jednotkami ostatních druhů vojsk, po př. civilními pracovníky.

— **Příprava větších mostních objektů k ničení**, zvláště takových, jichž ničení způsobí hluboké a široké překážky. V tomto období bude zpravidla požadován stupeň pohotovosti k ničení čís. 2 nebo čís. 3. Aby střežením takto připravených objektů k ničení nebylo ubíráno mnoho sil pro plnění dalších úkolů, je třeba ponechat u objektů jen velmi slabé hlídky, doplněné občanskými osobami podle dohody s příslušným MNV.

— **Příprava k zřizování výbušných záatarasů**, zejména provedení podrobného průzkumu na místech záatarasů, dovoz zatarasovacího materiálu a jeho uložení v místech předvídaného použití, vytyčení minových polí a příprava záznamů o minových polích.

— **Zdokonalování a doplňování obrany** vybudované již v míru. K tomuto úkolu kromě všech druhů vojsk možno rovněž využít civilních pracovníků i civilní techniky, hlavně strojů pro zemní práce.

— **Rozptýlení ženijních skladů**, především stálých skladů ženijní munice, u nichž je předpoklad, že je nepřítel zná a že je bude ničit. Rozptýlení provést tím, že se část uloženého materiálu umístí u ženijních jednotek a v polních skladech, při čemž je nutno využít přirozených terénních skrytů i umělých staveb poskytujících ochranu proti zbraním hromadného ničení.

— **Klamná ženijní opatření** provedená s tím cílem, aby byl nepřítel jednak klamán o zámyslu obranné operace, jednak aby byly vytvořeny klamné cíle pro nepřátelské zásahy.

— **Účast při průzkumné činnosti** vševojskové. Na stupni armády nutno tento průzkum organisovat do hloubky asi 300 km, zejména

na prostory vodních toků, na stupni divisním asi do 10 až 20 km. Tento průzkum může být vyslán ovšem jen v součinnosti se zpravodajskou správou a jen pod legálními záminkami.

3. Období pravděpodobného zahájení náhlého úderu

Jakmile počet zpráv o nepřátelských přípravách náhlého vpádu roste a tyto zprávy jsou navzájem prověřeny a upřesněny, nastává další období, které možno nazvat obdobím pravděpodobné agrese.

V tomto období vzrůstají dosavadní úkoly ženijního zabezpečení o tyto úkoly:

— Doplnění ženijních jednotek na mobilizační počty, jestliže se tak dosud nestalo, a přesun těchto jednotek do prostorů předvídaného plnění úkolů.

— Budování výbušných protitankových zátarasů v součinnosti s jednotkami Pohraniční stráže, především na nejdůležitějších směrech, a to jak před předním okrajem prvního pásma obrany, tak i na důležitých směrech v hloubce. Minová pole musí být těsně spjata s palbami a se zámyslem obranného manévru a musí být označena tak, aby nezpůsobila ztráty ve vlastních vojskách. Je třeba v nich pamatovat na cesty ústupu jednotek, bojujících před předním okrajem prvního pásma obrany. K zřizování minových polí je třeba využít i sil ostatních druhů vojsk, a to střeleckých jednotek před jejich zamýšlenými postaveními a dělostřeleckých jednotek k zřizování ochranných minových polí před palebnými postaveními. Střežení minových polí, jednak s hlediska bezpečnosti vlastních vojsk, jednak s hlediska ochrany proti záškodníkům, je třeba provést co nejúsporněji, aby nebyly síly rozměňovány. Stráže u minových polí jsou připraveny v čas potřeby odstranit vytyčovací materiál kolem minových polí a materiál k označení průchodů a průchody uzavřít. Kromě skutečných minových polí třeba zřizovat i klamná minová pole.

— Doplnění příprav k ničení objektů, a to především u objektů velkých, jejichž zničením vznikne vážná překážka. U nich zvýšit stupeň pohotovosti k ničení na čís. 2, u menších objektů dosáhnout pohotovosti k ničení čís. 3. K ničení nutno připravit především takové objekty, které po zničení budou překážkou nepřátelskému pohybu. Kromě nich, v dalším pořadí, nutno připravit i ničení takových objektů a zařízení, kterých by mohl nepřítel jakkoli využít, neplánuje-li se nebo nepřipravuje jejich evakuace. Jde především o stálá pojitka, železniční dopravní zařízení, zařízení lomů, dolů, závody všech druhů, především na výrobu předmětů, kterých může být využito při válečné výrobě, a p. Je přirozené, že při tomto úkolu musí vypomáhat i zaměstnanci závodů a podniků (závodní milice), jichž se ničení týká.

— Zdokonalování a doplňování vybudovaných prvků obrany, zejména pokud jde o zlepšení velitelských stanovišť, budování klamných i záložních postavení a přípravu příčných postavení, po případě postavení pro boj v obkličení. Pro tyto úkoly třeba využít civilních pracovníků. Materiál nutný pro opevňovací práce získávat jednak z příslušného stavebního skladu, jednak z místních zdrojů. K tomu je třeba, aby divise prvního sledu měly už v míru ve svých prostorech proveden prů-

zkum místních zdrojů a zjištěny možnosti pro zřízení dřevařských závodů a aby tyto výrobní prvky v období pravděpodobné agrese rozvinuly. Stavební sklady nutno již v míru situovat tak, aby se za zvýšeného nebezpečí staly základem pro zřízení dřevařských závodů (t. j. mají ležet uvnitř velkého komplexu lesů a s dobrými možnostmi přísunu materiálu do hlavních prostorů obrany). Stavebním skladům již v míru uložit povinnost vést v evidenci všechny větší výroby a sklady dřeva.

— Organisoání divisních a armádních pohyblivých odřadů zatarasovacích. Zámysl a způsob vedení obranné operace byl plánován již v míru. Rovněž v míru bylo třeba mít plánovány zásahy pohyblivých odřadů zatarasovacích. V období pravděpodobného náhlého úderu je třeba tyto odřady organisovat, připravit a nacvičit jednotlivé plánované zásahy a provést průzkum na další neplánované zásahy. Síla a počet POZ bude zpravidla převyšovat potřebu v normální operaci. Rychlost manévru bude jedním z hlavních činitelů úspěchu. Většina těchto úkolů je zpravidla plněna v součinnosti s dělostřeleckými protitankovými zálohami. Zároveň je nutno ženijně vybudovat vyčkávací místa pohyblivých odřadů zatarasovacích i záložní vyčkávací místa a připravit zatarasovací materiál v dostatečném počtu pro tři až čtyři pokládky.

— Organisoání ženijních záloh na stupni divisi i armád. Pro zálohy předvídat jednak úkoly zatarasovací, jednak odstranění následků po atomových úderech s hlavním zřetelem na obnovení průjezdnosti na hlavních komunikačních směrech.

— Organisaace civilních pracovníků různých oborů (železničních zaměstnanců, závodních milic, požárníků a p.) k přípravě skupin pro ničení důležitých objektů a podniků po případném provedení evakuace. Vlastní ničení ovšem může být provedeno jen v součinnosti s příslušným vojenským velitelem obranného úseku, a to až v okamžiku, kdy je daný prostor pod tlakem nepřítele vojensky vyklizován. Ničení potom nutno provádět v širokém rozsahu všemi možnými způsoby. Je-li k němu potřebí ženijní munice, dodává ji příslušná divize ze svých divisních ženijních muničních skladů, a nemá-li dostatek zásob, dodá ji armáda.

— Příprava prostorů soustředění pro svazky druhých sledů armády i pro armádu druhého sledu. V tomto období už lze počítat s tím, že budou svazky druhých sledů zčásti zaujímat prostory soustředění, a proto nutno doplňovat vybavení těchto prostorů. Je třeba především zvětšovat počty úkrytů. Budují se částmi sil soustřeďovaných jednotek, po případě armádními ženijními jednotkami a ženijními jednotkami hlavního velitelství.

— Budování klamných prostorů soustředění a předstírání klamných pohybů vojsk dilem do prostorů soustředění, dilem k přípravě klamných přesunů z prostoru soustředění k zasazení do protiztečí, po případě protiúderů. Tento úkol je ovšem úkolem vševojskovým, ženijní vojsko se na něm podílí jen částí, především zasazením maskovacích jednotek.

— Příprava obnovy cest po nepřátelských atomových a leteckých úderech. Půjde především o cesty do prostoru soustředění, zvláště pak pro soustředění armád 2. sledu a dále o obnovu cest pro zasazování druhých sledů. První skupina cest — pro soustředění — se týká území ce-

lého státu a úkol obnovy může být splněn jen s využitím civilních orgánů a podniků. Péče o úpravu cest pro zasazení druhých sledů je věcí armády a hlavního velitelství, podle toho, o které druhé sledy jde.

— Příprava pohyblivých záloh ženijního materiálu, především zatarasovacího. K zabezpečení účinného zatarasování je třeba mít na stupni armády pohyblivou zálohu materiálu určenou jednak k nahrazení ztrát vzniklých nepřátelským náhlým úderem (na př. při zničení některých divisních skladů ženijní munice), jednak k doplnění materiálu divisních armádních pohyblivých odřadů zatarasovacích na možných hlavních směrech nepřátelského pronikání.

Odstranit nebezpečí zničení velkých vodních přehrad postupným jich odpuštěním na minimální pracovní hladinu u energetických přehrad a na minimální hladinu stálé zásoby u přehrad sloužících k zásobování vodou.

4. Období zahájení nepřátelských útočných operací

Vlastní období zahájení operací bude patrně velmi krátké, protože útočník hodlá prolamovat jednotlivá obranná pásma a postavení z chodu. Jakmile budou jeho pozemní akce zastaveny a svazky a armády druhého sledu obránce připraveny, nastává přechod do normálních podmínek vedení operací, v nichž se už nevyskytují nové charakteristické zvláštnosti ženijního zabezpečení.

V období zahájení útočnickových operací budou všechna dosavadní ženijní opatření zdokonalována a doplňována s důrazem na zatarasování hlavních směrů a na ženijní zabezpečení zasazení druhých sledů armád i frontu.

Pro toto období je třeba zvýšit počet pohyblivých odřadů zatarasovacích, zabezpečit je materiálně a používat k zatarasování nejvýkonnějších prostředků a mechanisace (zatarasovačů, letounů, vrtulníků, chemických, radioaktivních i biologických látek). Se zatarasováním musí být spojeno i rozsáhlé zřizování nástrah a důkladné ničení všeho cenného, co by se mohlo dostat nepříteli do rukou, jako závodů, podniků, energetických zdrojů, úrody na polích a p. K tomu je třeba využít civilních pracovníků, především zaměstnanců příslušných podniků, kteří budou i po evakuaci na místě s tímto úkolem zanechání.

Úprava cest je dalším z důležitých ženijních úkolů tohoto období. Jde o cesty pro zavedení těchto druhých sledů do boje.

S tím souvisí i účast ženijních jednotek při maskování, to jest hlavně zřizování dalších klamných prostorů soustředění a klamných přesunů druhých sledů.

Vážnou otázkou může být zásobování vodou za předpokladu, že nepřítel použije prostorového zamoření radioaktivními látkami. Velké většiny vodních přehrad a rybníků je využíváno k zásobování průmyslových měst nebo velkých sídlišť pitnou vodou nebo užitkovou vodou pro některé druhy průmyslu. Je pravděpodobné, že by nepřítel mohl využít tohoto zamoření především na pasivních směrech. Pro tento případ je třeba mít provedeny

průzkumy náhradních zdrojů vody a připravena opatření k přidělování nejnutnějších dávek vody obyvatelstvu zasaženého území.

V zásadě se však ženijní úkoly tohoto období přibližují normálním úkolům ženijního zabezpečení, jak jsou známy z vedení operací v průběhu války.

Závěr

V této úvaze byla probírána jedna možnost pravděpodobného zahájení války, a to taková, že válku započne nepřítel náhlým úderem a vlastní vojska jsou v první fázi určena k úkolu zachytit tento úder a připravit podmínky pro přechod do útočné operace. Varianta, že by protivník byl předstížen, to jest, že by byly zahájeny operace útočné dříve, než nepřítel zahájí vlastní útok, nebyla v této úvaze rozbírána.

Z celé úvahy vyplývá, že rozsah ženijního opatření je tak veliký, že je zohla nemožné provést úkoly ženijního zabezpečení v období zvýšeného nebezpečí nebo dokonce až při zahájení nepřátelské agrese. Proto musí být značná část ženijních opatření uskutečněna již v míru a další část připravena a rozplánována tak, aby mohla být neprodleně prováděna.

K splnění úkolu je dále třeba, aby ženijní jednotky pohraničních divísí a zatarasovací jednotky byly na zvýšených počtech, aby bylo možno čelit nepřátelským pokusům o překvapení. Dislokace těchto jednotek musí odpovídat možnostem co nejrychlejšího zasazení. Dále je třeba, aby byly části ženijních záloh, dovolí-li to situace, povolány ještě před zahájením mobilisace, a to jak k jednotkám již uvedeným, tak i k armádním ženijním útvarům a svazkům.

Rovněž je důležité zvýšit rozsah ženijní přípravy všech druhů vojsk, zejména střeleckých jednotek a dělostřelectva, aby části těchto sil mohlo být využito i k plnění speciálních ženijních úkolů, zejména k zatarasování a k zřizování ochranných minových polí.

Ženijní opatření musí být prováděna podle pořadí důležitosti, které je třeba zpracovat již v míru se zřetelem na konkrétní síly, jichž může být k daným úkolům použito. Přitom nutno přihlížet k zásadě, že úsilí ženijních opatření nutno soustředit na hlavní tankové směry a že všechna ženijní opatření musí být uskutečňována v přímé závislosti na zámyslu vedení obrany. Jde především o to, aby zátarasby byly sladěny s palbami obránce a s připravenými protiztečemi. Tím ovšem není řečeno, že by nebylo možno zřizovat různé nástrahy, které by nebyly pod přímou palbou.

Hlavní důraz ženijního zabezpečení nutno v prvním období položit na zatarasování, na něž je třeba vyčlenit valnou většinu ženijních sil a část sil ostatních druhů vojsk. Ženijní opatření druhů vojsk soustředit na budování obrany, při čemž okopy dělat takové, aby skýtaly co nejdokonalejší protiatomovou ochranu. Zvýšení protiatomové ochrany a odolnosti jednotlivých prvků nutno dát přednost před budováním souvislých zákopů.

V hloubce pak je třeba připravovat prostory soustředění svazků a armád druhých sledů především s hlediska protiatomové ochrany, klamné prostory soustředění a zabezpečit cesty k tomu, aby zmobilisované svazky mohly zaujmout prostory soustředění a aby mohly být po soustředění zasaženy do boje.

K plnění úkolů ženijního zabezpečení je nutno v nejširším měřítku využít civilních sil a prostředků, hlavně techniky. K zvýšení pohotovosti a rychlosti zásahu je třeba, aby plány obrany i všech ženijních opatření zpracoval ve svém pásmu obrany osobně příslušný velitel divise s náčelníky druhů vojsk a aby všichni tito funkcionáři zastávali své funkce co možná dlouho a nebyli často měněni. Je nutno, aby podrobně znali terén ve svém pásmu, se všemi jeho charakteristickými zvláštnostmi, které usnadňují jejich úkol.

Příprava této obrany by měla být hlavním úkolem velitelů těchto divísi a všechna jejich cvičení, velitelská příprava a studium by měly být zaměřeny k tomuto rozhodujícímu úkolu.

ZVLÁŠTNOSTI ČINNOSTI CHEMICKÉHO VOJSKA V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

I. Možná údobí činnosti chemického vojska

Při rozboru tohoto tematu se vychází z předpokladu, že nepřítel po několikadenním zvýšeném politickém napětí napadne naše státní území letectvem a řízenými střelami za použití všech druhů zbraní hromadného ničení. Náš stát v době napadení může být v stadiu příprav na obranu.

Podle dosud známých pramenů počítají imperialisté v počátečním období války provést rozsáhlé ničení trvající několik dní a snad i týdnů, při čemž mohou současně použít výsadků a napadnout protivníka pozemními silami s cílem obsadit jeho území.

Uvážíme-li možný průběh počátečního období války vzhledem k pravděpodobné činnosti předpokládaného nepřítele, můžeme rozdělit v časové posloupnosti činnost chemického vojska v celku na tři údobí, a to činnost

- v údobí zvýšeného politického napětí při uvádění ozbrojených sil do bojové pohotovosti;
- v době napadení nepřítelem a při vedení vlastní obranné operace;
- v době protiútoku po úspěšném odražení sil nepřítele.

V každém údobí se bude vyznačovat činnost chemického vojska některými zvláštnostmi.

II. Úkoly chemického vojska a způsob jejich plnění

1. V údobí zvýšeného politického napětí třeba brát v úvahu:

- a) uvedení jednotek a útvarů chemického vojska do bojové pohotovosti,
- b) vydání bojových úkolů jednotkám a útvarům chemického vojska pro zabezpečení vojsk,
- c) účast při průzkumu příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení,
- d) zásobování chemickým materiálem.

a) Uvedení jednotek a útvarů chemického vojska do bojové pohotovosti

Uvedení jednotek a útvarů chemického vojska, zejména jednotek chemické obrany jakožto prvků bojového zabezpečení, do bojové pohotovosti by mělo být provedeno v prvním pořadí, protože tyto jednotky zabezpečují vojska v některých důležitých úkolech ochrany proti zbraním hromadného ničení. Největší tíha bude spočívat na plukovních a divisních organických jednotkách chemické ochrany prvního sledu.

Nutno mít na zřeteli, že se počty plukovní i divisní čtyř chemické ochrany při rozvinutí zvyšují.

Bylo by žádoucí, aby tyto jednotky byly doplněny v prvním pořadí náležitosti po několika hodinách a mohly tak zabezpečovat provádění doplňování svých útvarů a svazků.

Organické jednotky chemické ochrany útvarů a svazků prvního sledu budou zabezpečovat své útvary a svazky v obranné sestavě.

Proto je účelné, aby měly divisní rotý chemické ochrany na hranicích předem připravené prostory pro rychlé rozvinutí míst speciální očišty se zřetelem na možný bojový úkol jejich svazku a byly umístěny tak, aby mohly včas zasáhnout především pro zabezpečení hlavních sil svazku.

Úskupení vojsk v obranné sestavě vyžaduje, aby byl plánovitě a soustavně prováděn chemický průzkum. Vzhledem k šířce pásem svazků a úseků útvarů se jeví zvýšená potřeba chemických průzkumných jednotek a proto bude třeba počítat s přidělením průzkumných prostředků armády svazkům na důležitých bráněných směrech.

Ostatní svazky a útvary nezačleněné do obranné sestavy budou po dosažení bojové pohotovosti vyváděny do shromaždišť a budou provádět doplňování.

Svazky a útvary vyvedené do shromaždišť budou zabezpečeny též svými organickými prostředky, t. j. četami chemické ochrany pluků a rotami chemické ochrany divisí.

Ve prospěch těchto svazků mohou však být plánovány i zásahy prostředky chemické ochrany armády.

V prostoru shromaždišť musí být s příchodem vojsk rovněž aktivována ochrana proti zbráním hromadného ničení.

S hlediska chemického vojska nutno provést v prostorech shromaždišť před zaujetím jich vojsky chemický průzkum*) a mít připraveny též prostory pro rozvinutí místa speciální očišty se zřetelem na uskupení vojsk v shromaždišti.

To vyžaduje, aby jednotky chemické ochrany útvarů a svazků vyjely s ostatními jednotkami bojového zabezpečení do shromaždiště a během přesuonu prohlédly i pochodové osy.

Jeví se tedy potřeba uvést i u těchto svazků a útvarů jednotky chemické ochrany do bojové pohotovosti a doplnit je v prvním pořadí naléhavosti.

Kromě přípravy v prostoru shromaždiště je však třeba částí sil (hlavně průzkumných) zabezpečit útvary v ubytovacím objektu do jeho opuštění. Jeví se tedy potřeba plnit zároveň dva úkoly.

Mírové jednotky chemické ochrany budou zabezpečovat své útvary a svazky v prostoru umístění a nově vytvořené chemické jednotky budou předurčeny k zabezpečení nově vytvořených útvarů a svazků.

Útvary chemické ochrany musí provést též doplnění. S mírovými počty nejsou však s to vyčlenit okamžité pohotovostní jednotky a zároveň zpětné odřady.

Proto nutno u nich počítat nejdříve s jejich doplněním. Po doplnění může jich být využito jako zálohy velitele armády ve prospěch uskupení na frontě nebo ve prospěch uskupení vytvořeného v týlu v prostoru soustředění nebo jako zálohy hlavního velitelství.

Velitel armády, která má za úkol odrazit nepřítele, potřebuje mít k urychlení odmořovacích prací vysoce výkonný prostředek, kterým by

*) Do pojmu »chemický průzkum« zahrnuji veškerou činnost chemiků průzkumníků, t. j. i radiační a předběžný biologický průzkum.

mohl provádět manévry k vojskům podle potřeby, a proto bude mít zájem na urychleném využití svých útvarů chemické ochrany.

Je pravděpodobné, že útvary chemické ochrany armády budou samostatně dirigovány do prostorů v obranném pásmu armády, při čemž bude důležitě naplánovat přesně jejich přesun.

Nutno však počítat i s tím, že bude třeba urychleně vyslat na frontu jeden prapor chemické ochrany i na úkor dalšího praporu, aby byla vojska na frontě zabezpečena výkonným prostředkem.

Pro urychlené zasazení útvarů chemické ochrany armády bude důležitá i jejich dislokace, která by měla být tak volena, aby přesun nebyl složitý.

Doplňování útvarů chemické ochrany armády je žádoucí provádět současně s doplňováním plukovních a divízních jednotek chemické ochrany.

Současně se zahájením bojové činnosti jednotek a útvarů chemické ochrany nutno vytvořit i výcvikové chemické středisko, aby bylo možno školit specialisty chemického vojska a doplňovat jejich ztráty u bojujících vojsk.

Dále musí být doplňovány jednotky a útvary chemické ochrany dalších vševojskových svazů, kterých bude použito v souhlase s operačním určením těchto svazů.

b) Vydání úkolů chemickým vojskům

Důležité bude účelně usměrnit činnost chemických vojsk, zejména armádních prostředků, jejichž úkoly musí být předem promyšleny vzhledem k přesunům vojsk, a jejich možnému použití.

Použití útvarů a jednotek chemické ochrany bude zpravidla plánováno ve variantách tak, aby mohly zasáhnout podle projevených úderů nepřítele.

Bojovou činnost útvarů a jednotek nutno však soustavně řídit. Důležité je též nepřetržité zásobování chemických vojsk potřebným materiálem.

c) Účast při průzkumu příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení

Před zahájením operací se chemické vojsko může zúčastnit průzkumu příprav nepřítele na nepřátelském území jen speciálně připravenými důstojníky, kterých může být použito pro úkoly agenturního průzkumu.

Bude nutno zjistit

- přísuny chemického střeliva u dělostřelectva,
- přítomnost jednotek chemických minometů a reaktivních vrhačů,
- umístění odpalovacích zařízení řízených střel a raket s atomovou náplní a palebných postavení atomových děl,
- umístění skladů s atomovými, chemickými a biologickými prostředky,
- přísun chemických a biologických prostředků na letiště.

K získání zpráv se využívá agenturního průzkumu.

Důstojníci chemici mohou být v nutných případech přizváni i k leteckému průzkumu k ověření některých zpráv nebo ke kontrole umístění zjištěných zařízení a prostředků pro použití zbraní hromadného ničení. Veškerých zpráv se využívá k maření příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení.

O chemickém průzkumu terénu a ovzduší bude pojednáno v části 2, stati II.

d) Zásobování chemickým materiálem

Organisace zásobování vojsk chemickým materiálem bude v tomto období vyžadovat zvýšeného úsilí a promyšleného řízení.

Řídící orgány budou postaveny před složité úkoly vyžadující neodkladné řešení.

Tyto úkoly budou zahrnovat v souhrnu tuto činnost:

- a) organisace doplnění vojsk chemickým materiálem,
 - stanovení pořadí vojenských okruhů, po případě svazků a útvarů při zásobování,
 - stanovení pořadí přednostního zásobování jednotlivými druhy chemického materiálu;
- b) vytváření zásob chemického materiálu u vojsk podle průběhu předpokládané činnosti;
- c) zajišťování výroby jednotlivých druhů chemického materiálu a jeho přejímání ve výrobních podnicích;
- d) zajišťování a přejímání náhradního materiálu v národním hospodářství;
- e) zajištění a urychlení výroby nových druhů a typů chemického materiálu;
- f) provedení příprav k přesunu chemických skladů do záložních prostorů;
- g) zajištění střežení přesunutých chemických skladů;
- h) zpracování požadavků na přesun chemického materiálu do záložních prostorů;
- ch) organisování kontrol svazků a útvarů po stránce zabezpečení a bojové schopnosti chemického materiálu.

Tyto úkoly jsou rozsáhlé a zasahují do celkového plánu opatření nutných pro obranu státu.

Jejich uskutečnění bude vyžadovat delší doby a při několikadenním údobí před napadením by sotva mohly být splněny, kdyby jejich podstatná část nebyla plánovitě prováděna již v míru.

Z uvedených úkolů a) až ch) je zřejmé, že zahrnují tři podstatné skupiny:

- organisaci včasného a úplného zásobování vojsk chemickým materiálem,
- organisaci plynulé výroby chemického materiálu se zřetelem na potřeby vojsk,
- manévry sklady a manévry zásobami s cílem zabránit ztrátám.

Těsná součinnost s hlavním týlem bude nutná při řešení všech úkolů.

Otázky zásobování musí být těsně spjaty s předpokládaným operačním použitím vojsk.

Podle předpokládaného použití vojsk bude nutno řešit v pořadí naléhavosti doplnění materiálu a vytvoření zásob

- u útvarů a svazků prvního sledu.

- u ostatních útvarů a svazků,
- u útvarů chemického vojska armády,
- u přesunutých chemických skladů.

Přesun chemického materiálu do záložních prostorů bude vyžadovat vyčlenění značného počtu dopravních prostředků.

Podle možných údobí činnosti chemického vojska bude třeba položit důraz na zásobování vojsk materiálem protichemické ochrany, prostředky chemického a radiačního průzkumu, odmořovacími látkami a dále na ohňometný a dýmotvorný materiál.

V některých případech bude nutno využít dopravních prostředků vojsk pro jejich včasné zásobení.

e) Z á v ě r 1. č á s t i

Z toho, co bylo dosud uvedeno, vyplývá, že k zlepšení situace bojového zabezpečení vojsk v počátečním období války je žádoucí doplnit plukovní, divísi jednotky chemické ochrany a zároveň útvary chemické ochrany v prvním pořadí naléhavosti.

Vzhledem k možnosti nenadálého napadení a k potřebě použít jednotek chemické ochrany co nejdříve je žádoucí organisovat je v míru tak, aby i jejich mírový početní stav umožňoval plnit úkoly chemického vojska v ochraně proti zbraním hromadného ničení.

U útvarů a svazků chemické ochrany je důležitá i jejich dislokace, protože má vliv na včasný zásah těchto jednotek.

Důležitým úkolem chemického vojska je zásobovat vojska chemickým materiálem. Jak provést toto zásobování, musí být plánováno v míru a v době zvýšeného napětí musí být zahájeno plnění plánovaných opatření, po případě jejich upřesnění podle konkrétních podmínek.

2. Činnost chemického vojska v údobí napadení nepřítelem a vedení obranné operace vlastními vojsky

Nepřítel se pokusí zkrátit dobu zvýšeného politického napětí, aby zabránil ukončení příprav státu na obranu a provedené přípravy přivedl ke zhroucení.

Z toho důvodu je možné, že nepřítel zahájí rozsáhlé ničení v době našich nejintenzivnějších příprav, což způsobí v naší činnosti některé obtíže a může zpomalit přechod státu jako celku na válečný stav.

Z těchto důvodů může být v okamžiku napadení nepřítelem i chemické vojsko ve stadiu rozvíjení, což by zpomalilo jeho doplňování.

Při rozsáhlém ničení mohou být způsobeny ztráty i jednotkám a útvarům chemické ochrany, což ztíží jejich plánované doplňování a sníží jejich možnosti při chemickém průzkumu a odstraňování následků. Bude nutno provést opatření k uchování bojeschopnosti jednotek chemické ochrany, poněvadž se projeví jejich zvýšená potřeba při hromadném používání zbraní hromadného ničení nepřítelem.

V období možných hromadných úderů nepřítele bude položeno největší úsilí na důsledné provedení všech opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení a v rámci těchto opatření budou působit i jednotky a útvary chemické ochrany.

Hlavním úkolem chemického vojska bude provádění některých důležitých opatření protichemické (v tom i protiatomové a protibiologické) ochrany, pro kterýžto úkol jsou předurčeny jednotky chemické ochrany.

Cílem opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení bude zabránit vyřazení živé síly a bojové techniky a uvedení zasažených osob a bojové techniky co nejrychleji do bojeschopnosti.

Bylo by žádoucí, aby v době zahájení ničení nepřítelem bylo ukončeno doplňování jednotek a útvarů chemického vojska.

V tomto období činnosti chemického vojska bude nutno ukončit i mobilizaci ohňometných jednotek.

a) Úkoly chemického vojska

Podle předcházejících úvah bude plnit chemické vojsko tyto úkoly:

- Provádění chemického průzkumu na frontě i v týlu.
- Provádění úplné speciální očisty nejvíce zasažených útvarů na místech speciální očisty, odmořování a desinfekce terénu a výstroje.
- Účast při průzkumu příprav nepřítele k použití zbraní hromadného ničení.
- Účast při odražení pozemního nepřítele při vedení obranné operace lehkými, těžkými ohňomety a použitím chemických zbraní v zátarasech.
- Účast na operačním maskování použitím dýmu.
- Manévr zásobami chemického materiálu podle rozsahu napadení.

b) Síly a prostředky chemického vojska pro vedení obranné operace

Pro představu uvádím příklad možného řešení:

Při zasazení jedné armády o 6 až 7 svazcích do obrany k odražení pozemních sil nepřítele možno počítat přibližně s následující hodnotou jednotek chemického vojska:

Jednotky a útvary chemické ochrany

24 až 28 plukovních čet chemické ochrany od 24 až 28 pluků,

6 až 7 divisních rot chemické ochrany od 6 až 7 svazků armády (každá rota má 2 čety chemického průzkumu a může rozvinout jedno místo speciální očisty).

Do těchto počtů nejsou zahrnuty jednotky chemické ochrany speciálních svazků a útvarů druhů vojsk.

Od armádní brigády chemické ochrany

2 prapory chemické ochrany (t. j. 2 roty chemického průzkumu a 6 rot pro rozvinutí 6 míst speciální očisty),

1 prapor pro odmořování terénu,

1 zadýmovací prapor,

1 rota pro odmořování výstroje.

Každý prapor chemické ochrany má 5 čet chemického průzkumu a 3 rotami pro speciální očistu osob a bojové techniky může rozvinout 3 místa speciální očisty.

Jednotky těžkých a lehkých pěchotních ohňometů

1 prapor těžkých pěchotních ohňometů,

2 roty lehkých pěchotních ohňometů.

c) Možnosti těchto jednotek jsou :

46 až 52 čet chemického průzkumu, které mohou provést — radiační průzkum 46 až 52 prostorů epicenter atomového výbuchu nebo — chemický (biologický průzkum) plochy do 265 až 299 km² za 40 minut až 1 hodinu (1 četa $2,4 \times 2,4$ km = 5,76 km²).

12 až 13 rot speciální očišty může do 10 hodin provést úplnou speciální očištu 12 až 13 střeleckých (mechanisovaných) pluků nebo vojska v hodnotě do 3 svazků.

(30 000 až 32 500 osob a 4800 až 5200 větší bojové techniky.)

Jedna rota pro odmořování výstroje odmoří za 12 hodin 3600 až 4200 souprav výstroje.

Jeden prapor pro odmořování terénu odmoří odmořovací látkou jednou náplní

— práškovou průchod 11 km dlouhý a 4 m široký (jedno auto s PDM má 1500 kg chlorového vápna),
— tekutou průchod 13,5 km dlouhý a 6 m široký.

Jeden zadýmovací prapor přikryje dýmem 3 až 6 přechodů na řece nebo úsek 14 až 18 km.

Jeden prapor těžkých pěchotních ohňometů přehradí úsek 5 až 6 km při sestavě rot v jednom sledu a 3 až 4 km při sestavě ve dvou sledech.

Při možnostech bylo uvažováno jen o možném využití organických prostředků chemického vojska jedné armády určené k odrazení pozemních sil nepřítele.

Nutno však vzít v úvahu, že při zahájení ničení zasáhne nepřítel nejdůležitější objekty na celém našem území.

Půjde tedy nejen o ochranu ozbrojených sil, ale i o ochranu měst, závodů, komunikačních uzlů, důležitých průmyslových objektů a všeho obyvatelstva. Je jasné, že síly a prostředky chemického vojska na tyto úkoly nestačí, a proto možno počítat s využitím sil armády jedině ve prospěch komunikačních uzlů důležitých pro manévr vojsk a ve prospěch důležitých vojenských objektů.

O ostatní objekty musí pečovat civilní obrana. Mezi jednotkami a útvary armády a civilní obrany musí být organisovaná těsná součinnost, aby bylo co nejúčelněji využito všech sil a prostředků při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení.

Vzhledem k předpokládanému rozsahu ničení našeho území by bylo žádoucí organisovat na celém území jednotný systém ochrany proti zbraním hromadného ničení skloubený ze všech sil a prostředků podílejících se na uskutečňování opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení. Ochranu by mělo řídit jedno centrum. Podle konkrétních podmínek by bylo možno pro úkoly ochrany zápolí proti zbraním hromadného ničení vyčlenit i část jednotek chemické ochrany armády.

Zatím však počty chemických jednotek nedávají možnosti zúčastnit se odstraňování následků v zápolí, a proto nutno počítat s jejich činností jen ve prospěch ozbrojených sil armády.

d) Uskupení a využití sil a prostředků chemického vojska

Uskupení sil a prostředků chemického vojska bude závislé na počtu bráněných operačních směrů a na zámyslu obranné operace.

Bude-li vševojsková armáda v obranné operaci přehrazovat dva směry, z toho jeden hlavní a jeden podružný, možno předpokládat následující uskupení a využití sil:

- organické plukovní a divisní jednotky chemické ochrany budou působit v rámci svých útvarů a svazků se zvláštním důrazem na zajištění orgánů velení, sestavy dělostřelectva a tankových jednotek. Divisní rota chemické ochrany má být umístěna tak, aby mohla provádět manévry a zasáhnout podle plánovaných variant.
- jádro sil brigády chemické ochrany může být využito ve prospěch vojsk bránících se na důležitém operačním směru a část sil na podružném operačním směru.

Umístění jádra brigády chemické ochrany musí zabezpečovat sestavu armády a musí umožňovat provést manévry k svazkům v několika směrech s důrazem na podporu vojsk hlavního uskupení. Nejčastěji to bude na uzlu komunikací mezi druhým a třetím pásmem tak, aby manévry k zvoleným a připraveným místům speciální očišty netrvaly déle než 1 až 1½ hodiny.

Praporu pro odmořování terénu může být využito k zabezpečení průchodnosti přísunových os armády s důrazem na zranitelné prostory.

Zadýmovací prapor může maskovat dýmem důležité přechody na vodním toku nebo se účastnit operačního maskování.

Jádro roty pro odmořování výstroje může být v týlu spolu se zařízeními a útvary intendantní služby. Jeví se výhodným podřídít tuto rotu náčelníkovi armádní zásobovací základny.

Prapory těžkých pěchotních ohňometů mohou zabezpečovat boky hlavního uskupení nebo přehrazovat tankové směry s protitankovým dělostřelectvem a ženijním vojskem nebo mohou být připraveny k zásahu v rámci dělostřelecké protitankové zálohy.

V některých případech může jich být použito i samostatně s úkolem bránit určitý směr proti pěchotě.

V našich podmínkách třeba počítat s tím, že budou zasazeny přímo na určitý směr, a to buď celé prapory nebo po rotách. Členění na čtyři a zasazování odděleně po četách je neúčelné.

Lehké pěchotní ohňomety budou působit v rámci bojových sestav pěchoty, zvláště při protiztečích a při protiúderu.

Při provádění protiúderu se nepřítel pokusí narušit sestavu protiúderného uskupení a zabránit vyrazení protiúderu použitím zbraní hromadného ničení, a proto je třeba zvlášť pečlivě organisovat ochranu protiúderného uskupení proti zbraním hromadného ničení.

Toho se dosáhne organisací chemického průzkumu pochodových os a čáry zasazení uskupení do protiúderu a též vybavením protiúderného uskupení dostatečným počtem sil a prostředků chemického průzkumu.

Brigáda chemické ochrany musí být připravena působit jádrem sil ve prospěch protiúderného uskupení, protože úspěšný protiúder umožní zničení sil nepřítel.

e) Organizace chemického průzkumu

Organizace nepřetržitého chemického průzkumu v bojových sestavách vojsk i na celém území nabývá mimořádné důležitosti vzhledem k možnému masovému používání zbraní hromadného ničení nepřítelem.

Velký důraz nutno klást zejména na dokonalou organizaci radiačního průzkumu.

Při možném současném provedení několika atomových úderů musí být dána možnost neprodleně přezkoušet v jednotlivých oblastech našeho území radiační situaci.

Převládající směr větru na našem území ze západu, severozápadu a jihozápadu zvyšuje nebezpečí rozptýlení radioaktivního oblaku po výbuchu a rozložení radioaktivních vzdušných proudů na větší plochy našeho území. Vzhledem k tomu mohou být při pozemních výbuších nebezpečně zamořeny i rozlehlé oblasti. To vyžaduje organizovat provádění radiačního průzkumu a sledování radioaktivního zamoření ovzduší i terénu v celostátním měřítku. Proto nutno organizovat rozsáhlou síť povětrnostních stanic a chemických hlásek za využití všech prostředků civilního sektoru. Získané zprávy bude třeba vyhodnocovat a mít neustále přehled o celkové radiační situaci na státním území, aby mohla být činěna včas opatření k odstranění následků. Zprávy o situaci budou dávány pomocí sítě hlášené služby. Je pochopitelné, že se často vyskytnou okolnosti, za kterých budou jednotky chemické ochrany spolupracovat s jednotkami civilní obrany.

K soustavnému prověřování radioaktivity ovzduší a terénu budou využity i orgány povětrnostní služby letectva a PVOS.

K urychlení získání zpráv o radiační situaci je výhodné použít vrtulníků zejména k prozkoumání radioaktivního zamoření pochodových os. Stejně tak možno prozkoumat prostory soustředění a vyčkávací prostory. Nutno však i při tomto průzkumu dodržovat zásady utajení a dbát, aby vlastní letouny provádějící průzkum neprozradily činnost vojsk.

Nutno však mít na zřeteli, že tento průzkum je orientační, to znamená, že nedává přesný obraz o rozsahu plochy radioaktivně zamořené a proto bude třeba přezkoušet zamoření i průzkumnými chemickými jednotkami pozemních sil.

Pro včasné provedení opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení bude rozhodovat čas, a proto bude nutno často provést vyhodnocení radiační situace na mapě a dát ihned zprávu staršímu náčelníkovi.

f) Zásobování chemickým materiálem

V údobí napadení a ničení nepřítelem může dojít k značným ztrátám chemického materiálu, zejména prostředků protichemické ochrany jednotlivce.

Požadavky vojsk na doplnění ztrát mohou být značné. Kromě toho mohou být v tomto údobí zasaženy sklady chemického materiálu. Proto bude nutno účelně provádět podle konkrétních podmínek manévr sklady a materiálem.

Nejnaléhavější potřeba se projeví v zásobování prostředky PCHO jednotlivce, chemického a radiačního průzkumu, zvláště zdroji k dosimetrickým přístrojům, odmořovacími látkami, hořlavinou a kyselinou dýmovou.

V rámci vševojskové armády je třeba vytvářet pohyblivé zálohy materiálu, kterými bude disponovat velitel armády pro útvary nebo svazky, které byly napadeny a potřebují okamžité doplnění chemického materiálu.

Při masovém používání chemických zbraní se projeví zvýšená potřeba ochranných filtrů k masce. Proto bude účelné tyto filtry mít již v technických skladech svazků. Úkoly uvedené pro zásobování v období zvýšeného politického napětí, t. j. plynulé doplňování zásob, zajišťování výroby a manévr sklady, platí v plném rozsahu i pro období obrany území při hromadném úderu nepřítele.

g) Závěr z 2. části

Z toho, co bylo uvedeno, vyplývá, že nejrozsáhlejší úkoly čekají jednotky a útvary chemické ochrany v období ničení nepřítelem, kdy bude hlavním úkolem těchto jednotek a útvarů zabezpečit co nejdříve bojeschopnost vojsk armády a umožnit jim po provedení úplné speciální očisty pokračovat ve vedení boje.

3. Činnost chemického vojska v protiútoku po úspěšném odražení nepřátelských sil

Hlavními úkoly chemického vojska v tomto období budou:

a) zabezpečení úderného uskupení vlastních vojsk v prostoru soustředění,

b) účast zadýmovacích jednotek v rámci opatření operačního maskování,

c) zabezpečení zasazení úderného uskupení a útočné operace jednotkami chemického vojska,

d) zásobování vojsk před zahájením útočné operace a v jejím průběhu.

a) Zabezpečení úderného uskupení vlastních vojsk v prostoru soustředění

K provedení protiútoku po odražení nepřátelských sil bude vytvořeno úderné uskupení v hodnotě jedné až dvou armád, které bude pravděpodobně zasazeno z chodu s cílem proniknout do operační i strategické hloubky nepřítele v součinnosti se sousedními operačními svazy a zničit jeho hlavní síly.

Bude nutno provést všechna opatření, aby úderné uskupení našich vojsk bylo v prostoru soustředění utajeno a aby byla zachována jeho bojeschopnost i při silných úderech nepřítele zbraněmi hromadného ničení, které nelze vyloučit na některé části naší sestavy.

Proto je nutno v prostoru soustředění vševojskových svazků a svazků i útvarů druhů vojsk provádět soustavný chemický průzkum a při tom využít armádních prostředků chemické ochrany především ve prospěch armádních útvarů.

K provádění úplné speciální očisty je třeba zvolit několik prostorů pro rozvinutí míst speciální očisty armádními prostředky a armádní prostředky umístit v několika prostorech výhodných k provedení manévru.

Jednotek chemického průzkumu útvarů a svazků využít v prostorech umístění útvarů a svazků.

Nutno počítat s tím, že v prostoru soustředění budou útvary nejvýše jeden den, a proto budou zvýšené požadavky na armádní prostředky chemické ochrany, a to jak na průzkum, tak i na speciální očistu, poněvadž kromě úkolů v prostoru soustředění jim budou svěřeny i úkoly průzkumu zvolených pochodových os na čáru zasazení.

K radiačnímu průzkumu os možno využít letounů a vrtulníků.

Útvary pro odmořování terénu provedou rekognoskaci os a svých vyčkávacích prostorů, z kterých budou zabezpečovat manévrem průchodnost os.

b) Zabezpečení zasazení úderného uskupení a zabezpečení útočné operace jednotkami chemického vojska

K úspěšnému zasazení úderného uskupení přispívají i chemické jednotky, a to zejména útvary a jednotky chemické ochrany.

Při zasazení budou prováděna opatření chemického zabezpečení a jednotky chemické ochrany budou plnit úkoly chemického průzkumu pochodových os, čáry zasazení a útočného pásma v průběhu operace a provádět úplnou speciální očistu do zasazení i po zasazení.

Chemický průzkum pochodových os je prováděn soustavně a kromě toho musí být osy prozkoumány až před samým zahájením přesunu a prováděn průzkum v době samého přesunu. Při rozptýlené pochodové sestavě budou provádět průzkum svých os vševojskové svazky svými prostředky a průzkumné jednotky armádních útvarů chemické ochrany budou působit na osách armádních a posilových prostředků.

Prostředky speciální očisty svazků mají být do vyjití na čáru zasazení uchovány, a proto nutno počítat s využitím armádních prostředků během přesunu i na čáře zasazení neboli s vytvořením dvou skupin jednotek ochrany pro rozvinutí míst speciální očisty.

Jádro armádních prostředků by mělo být za čarou zasazení mimo hlavní pochodové osy, ovšem s možností manévru.

Prostor čáry zasazení zabezpečují jak v průzkumu, tak i v úplné speciální očistě i jednotky chemické ochrany vojsk, které plnily úkol obrany.

Jednotky pro odmořování terénu zabezpečují odmořování pochodových os v soutěskách a na přechodech přes vodní toky. Je výhodné je zasazovat v celku, ale v některých případech může jich být použito i po rotách.

Jednotky pro odmořování výstroje zabezpečují částí sil sestavu na čáře zasazení a částí v prostoru armádní zásobovací základny.

Zadýmovací prapory mohou v době přesunu na čáru zasazení pokračovat v plnění úkolů operačního maskování a po zasazení mohou být shromážděny a přesunuty za hlavními silami armády k plnění dalších úkolů.

Velitelství brigády chemické ochrany může být členěno ve dva sledy vzhledem k rozptýlené sestavě a různorodému určení útvarů brigády, aby mohlo usměrňovat a řídit své útvary. Jinak má být u jádra sil chemické brigády.

Jednotky těžkých pěchotních ohňometů zabezpečují čáru zasazení v sestavě vojsk plnících úkol obrany a jednotky lehkých ohňometů jsou přiděleny svazkům úderného uskupení.

V průběhu útočné operace v hloubce nepřátelské sestavy působí jednotky těžkých ohňometů v sestavě DPTZ nebo mimo sestavu DPTZ samostatně

v součinnosti s pěchotou, s protitankovým dělostřelectvem a s ženijním vojskem k ochraně boků úderného uskupení a odrážejí protizteče a protiúderů nepřítele.

Po dosažení důležitých čar, zejména předmostí, zabezpečují boky bojové sestavy vojsk na předmostí a po obklíčení nepřátelského uskupení přehrazují směry, na kterých byly zjištěny přípravy nepřítele k probití z obklíčení.

Po zasazení při boji v hloubce nepřátelské obrany plní jednotky a útvary chemické ochrany úkoly podle konkrétní situace, při čemž budou často armádní prostředky chemické ochrany působit i ve dvou směrech jádrem sil na směr hlavního úderu.

Důležitým úkolem chemického oddělení armády je nepřetržitě zásobování chemických vojsk chemickým materiálem.

Při ztrátách jednotek chemické ochrany jsou zpravidla plukovní čety a divisní roty chemické ochrany doplňovány z armádních prostředků podle návrhu náčelníka chemických vojsk armády a též ze záložních výcvikových útvarů chemického vojska.

c) Účast zadýmovacích jednotek v rámci opatření operačního maskování

Zároveň se zabezpečováním prostoru soustředění vzniká pro zadýmovací jednotky úkol účasti při operačním maskování.

Vzhledem k rozptýlené sestavě v prostoru soustředění i za přesunu bylo třeba k provádění maskování sestav vojsk značné množství zadýmovacích sil a prostředků, kterých nikdy nebude dostatek, a proto bude výhodnější provádět klamné maskování a připoutat pozornost nepřítele na klamné prostory.

Zadýmovací jednotky budou působit podle celkového plánu maskování.

Bude možno počítat s jedním až dvěma zadýmovacími prapory.

V současných podmínkách nutno plánovat i v rámci operačního maskování manévry zadýmovacích jednotek a neponechávat je v jednom prostoru déle než 24 hodin.

d) Zásobování vojsk před zahájením útočné operace a v jejím průběhu chemickým materiálem

Zásadou je, aby úderné uskupení vyšlo do sražení s plnými počty chemického materiálu a mělo ve vojscích i skladech zásoby tohoto materiálu podle plánovaného průběhu operace a délky trvání.

Zásoby chemického materiálu se tvoří ve výši platné pro útočnou operaci tak, aby vojska armády po dosažení dalšího úkolu měla u sebe předepsanou zálohu chemického materiálu. Počítá se tedy, že zásoby vytvořené nad konečný počet, budou během operace spotřebovány.

Vzhledem k omezené kapacitě i počtu dopravních prostředků a též vzhledem k možnosti větších ztrát za použití zbraní hromadného ničení je třeba plánovat pružné a pohotové doplnění vojsk prostředky PCHO a k tomu cíli mít u armády připraveny pohyblivé zálohy chemického materiálu v určité výši.

Kromě toho nutno též připravit zálohy odmořovacích látek k doplňování jednotek a útvarů chemické ochrany dopravními prostředky armády.

Pohotovost zásahu chemických jednotek závisí na plynulém zásobování těchto jednotek.

Po stránce manévru s chemickými sklady je třeba vytvářet předsunutá (čelní) oddělení chemických skladů a vytvořit podmínky pro plynulé doplňování zásob chemického materiálu v jednotlivých odděleních i v samých chemických skladech.

Zvlášť velká potřeba materiálu se projeví u ohňometných zadýmovacích a odmořovacích jednotek.

Zásobování chemickým materiálem v útočné operaci musí být těsně sladěno s plánem a průběhem operace.

III. Celkový závěr

Cílem této práce bylo nastínit činnost chemického vojska podle možných údobí činnosti vlastních vojsk v počátečním období války. Tema je rozsáhlé a bude vyžadovat dalšího hlubšího studia, zejména v otázkách organisace a uskutečňování ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení všemi druhy vojsk a službami ve vzájemné součinnosti.

Podle dosavadních poznatků ověřených i na cvičení jeví se potřeba doplnit jednotky chemické ochrany v prvním pořadí naléhavosti, protože na včas provedených opatřeních bojového zabezpečení závisí udržení bojeschopnosti vojsk při hromadném použití zbraní hromadného ničení nepřitelem.

Vzhledem k možnosti nenadálého napadení by bylo žádoucí mít jednotky chemické ochrany již v míru na takových počtech, aby byly schopny plnit nejnaléhavější úkoly.

Těžiště činnosti jednotek a útvarů chemické ochrany bude v době ničení nepřitelem.

Protože naše státní území není rozsáhlé a zbraně hromadného ničení stírají rozdíl mezi frontou a zápolím, bylo by žádoucí vytvořit jednotný systém ochrany státního území proti zbraním hromadného ničení.

Důležitým úkolem chemického vojska je nepřetržitě a včasné zásobování vojsk chemickým materiálem, které zvláště za používání zbraní hromadného ničení nabývá mimořádného významu.

Závěrem nutno konstatovat, že v zájmu splnění úkolů v počátečním období války nutno provést již v míru rozsáhlé přípravy po stránce organisací, kádrové, výcvikové, materiální i zásobovací.

Zpracoval kolektiv důstojníků MNO/VCHV

ORGANISACE SPOJENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Předpokládaný ráz počátečního období války klade zvýšené požadavky na zabezpečení nepřetržitého řízení bojové činnosti vojsk. Zabezpečení nepřetržitého velení bude jedním z nejdůležitějších faktorů, které budou rozhodovat o úspěšném vedení operací v tomto období války. Zvětšený význam nepřetržitosti velení nás plně opravňuje počítat s tím, že orgány velení a spojovací systém, který toto velení zabezpečuje, budou jedněmi z hlavních objektů, na něž se bude soustřeďovat nepřítel.

Zkušenosti z minulé války ukazují, že se útočník v počátečním období války vždy snažil především zničit velká spojovací střediska a uzly linkového spojení a důležitá dálková vedení. Porušení spojení často vedlo k narušení nebo dokonce i ke ztrátě velení. Tak tomu bylo na př. při napadení Francie Německem, kdy byly podle předem zpracovaného plánu vyraženy důležité telekomunikační uzly. Tím bylo velení ochromeno tak, že francouzští a angličtí velitelé nemohli plně řídit činnost svých vojsk. Podle prohlášení vrchního velitele polské armády generála Rydz Schmyglého byla polská armáda ve válce s Němci rozdrčena proto tak rychle, že nebylo spojení mezi štábem polského hlavního velitelství a větší částí armád již v první dny války a ani do konce války spojení nebylo obnoveno. Rovněž v počátečním období Veliké vlastenecké války snažili se Němci především zničit velká telekomunikační střediska a tak paralyzovat velení. Před zahájením invase byla plánovitě zničena důležitá telekomunikační zařízení na důležitých spojích francouzského ministerstva pošt a telegrafů a rovněž zjištěná důležitá telekomunikační zařízení vybudovaná německou armádou. Tím bylo do značné míry narušeno velení německých vojsk a postup invasních vojsk byl usnadněn. Podobně tomu bylo s armádami USA a Anglie v ardenské operaci v r. 1945, kdy před náhlým úderem 6. tankové armády SS a 9. tankové armády předcházely údery na velitelská stanoviště a důležitá telekomunikační zařízení. Tyto údery způsobily, že již první den operace ztratily 1. a 9. armáda USA velení vojskům. To mělo za následek, že nastal nejprve ústup a později panický útěk 1. armády USA.

Z těchto několika příkladů si můžeme udělat závěr, že náš pravděpodobný nepřítel kromě atomových úderů na ekonomicky důležitá centra, kterými bude vyraženo nebo poškozeno spojovací zařízení v těchto centrech, bude provádět údery letectvem a do menších hloubek i dělostřelectvem na důležitá telekomunikační zařízení (spojovací uzly, zesilovací stanice, vedení a p.), bude vysílat za stejným účelem skupiny diversantů, bude provádět radiové a radiolokační rušení a veškerou touto činností se bude snažit narušit náš spojovací systém, znemožnit velení, vyvolat paniku a způsobit chaos.

Proto je nutné otázkám velení a organizace spojení v počátečním období války věnovat velkou pozornost. Podceňování významu spolehlivého spojení a špatná organizace velení mohou přivést k neúspěchům, ba i k porážkám celých armád již v počátečním období války a mít nepříznivý vliv na celý její další průběh.

2. Zhodnocení stavu spojení na území ČSR a příprava spojení se zřetelem na počáteční období války a předpokládanou činnost nepřítele

Znáčná rozloha bráněného území, požadavek přehradit několik důležitých směrů současně, značný počet svazků a jejich přesuny, použití nových druhů vojsk a zbraní, doplnění armády novými svazky v průběhu operace, zamezení úderů nepřítele ze vzduchu, odstraňování následků úderů zbraní hromadného ničení vyžaduje pevného, nepřetržitého a pružného velení.

K zabezpečení velení v počátečním období vzhledem na utajení příprav k boji, k úspěšnému a skrytému manévru vojsk, k nejvýše možnému utajení předávaných zpráv a informací na poměrně velké vzdálenosti může být použito jen stálých spojovacích zařízení ministerstva spojů, doplňovaných a postupně rozšiřovaných podle potřeby vyvíjející se situace polními prostředky vojsk.

Ze začátku hlavní tíha spojení bude vložena na linkové spojení, a to na stálou linkovou spojovací síť, která je vybudována z vedení pronajatých od ministerstva spojů. Tato stálá vojenská linková síť bude postupně doplňována dalšími vedeními ministerstva spojů.

Při pohledu na mapu stálých vzdušných a kabelových vedení na území západní Evropy, a tedy i ČSR vidíme, že do každé, i do té nejmenší obce směřuje nějaké vedení. Avšak domněnka, že při tak bohaté síti je možné snadno organisovat linkové spojení, byla by nesprávná. Při pozornějším pohledu vidíme, že každá, i ta nejlépe vybudovaná síť postrádá dostatečného počtu oklikových a rokádních vedení. Dalším nedostatkem je, že převážná většina vzdušných i kabelových vedení, místo aby se městům vyhýbala, jimi prochází. Podzemní kabely se zřetelem na snadnou údržbu procházejí většinou podél hlavních silnic a rovněž tak zesilovací stanice jsou umístěny většinou u silnic. Je samozřejmé, že při napadení kteréhokoli z důležitých ekonomických center budou vyraženy veškeré vzdušné tratě a podzemní kabely budou silně ohroženy, zejména bude-li v napadeném městě zesilovací stanice.

Proto se jeví výhodným vybudovat kolem důležitých míst kabelové okruhy s přepínacími body, zesilovací stanice umísťovat mimo města a tím snížit možnost vyřazení některého z důležitých kabelů na minimum.

Z toho ze všeho vidíme, že pro spojení se svazky a útvary je nutné již v míru volit takové linkové spojovací směry, jejichž trasy neprobíhají přes důležitá ekonomická střediska, která by mohla být napadena zbraněmi hromadného ničení nepřítele. Správným výběrem vhodných tras linkových vedení vytváříme podmínky k tomu, že i při hromadném napadení atomovými zbraněmi nebude linková spojovací síť zásadně narušena a že velení v tomto důležitém okamžiku bude zajištěno.

Je samozřejmé, že při konstrukci vedení, která mají vyhovovat těmto podmínkám, narazíme na značné potíže, a to jednak na potíže technického rázu (propojení vedení s různými parametry, zesílení a p.), jednak na potíže spojené s hledáním oklikových příčných spojů. Tyto potíže budou menší tam, kde je možné využít podzemních kabelových vedení, kterým pro menší zranitelnost dáváme pochopitelně přednost před vedeními vzdušnými.

Vcelku možno říci, že dosavadní linková síť vyhovuje požadavkům na organizaci linkového spojení a po provedení potřebných úprav je s to spolehlivě zabezpečit velení v počátečním období války.

Ráz radiové a směrové sítě ministerstva spojů je takový, že s jejich využitím na stupni polní armády nelze počítat.

Pro případ mimořádných opatření bylo by výhodné připravit zvláštní pohotovostní radiové sítě, které by byly aktivovány na zvláštní heslo. Přiřazením potřebných provozních radiových údajů pro tyto sítě bylo by zabezpečeno nejnutnější radiové spojení, a to až do praporů vto. Do těchto sítí by mohly vstupovat i radiové stanice Pohraniční stráže.

Stálá síť směrových stanic zdvojuje stálou linkovou spojovací síť na důležitých směrech.

Z toho je vidět, že nynější systém linkového, radiového a směrového spojení může po provedení navrhovaných úprav zabezpečit nejnutnější spojení a tím i velení až do stupně praporu vto i při hromadných rozrušeních.

Práce spojené se zabezpečením nepřetržitého spojení v počátečním období války musí být zahájeny již v míru.

Náčelník spojení armády, které bude svěřena obrana státních hranic, musí při plánování linkového spojení vzhledem k šířce obranného pásma armády a tím i k nutnosti v nejvyšší míře využít stálých vedení řešit spojení do střeleckých praporů vto. Okolnost, aby na stupni armády bylo řešeno spojení do praporů vto, je vyvolána nutností vyžadovat potřebná vedení u ministerstva spojů a také potřebou sladit otázky nutných spojů pro vševojskové svazky s potřebou spojů pro vojska Pohraniční stráže, a to pro velitelské a součinnostní spojení. K tomu přistupuje ještě to, že orgány ministerstva spojů jsou s to připravit vyžadovaná vedení při úplné pohotovosti stavebních čet a dozorcích orgánů krajských správ spojů a místních telefonních obvodů, v určité době po předložení požadavků. Požadavek na přidělení vedení musí být předložen prostřednictvím generálního štábu, který soustředí a sladí potřeby armády s potřebami letectva a protivzdušné obrany státu. Je rovněž nutné, aby náčelníci spojení svazků a pluků v takovém případě vešli ve styk s orgány krajských správ spojů a domluvili způsoby přebírání vedení a vzájemnou výpomoc. V mnohých případech bude třeba, aby spojovací útvary a jednotky armády, svazků a útvarů vypomohly materiálem nebo dopravními prostředky výkonným orgánům ministerstva spojů k rychlejšímu zřízení spojení.

Proto je výhodné připravit plán linkového spojení již předem a rovněž tak vyžádat vedení od ministerstva spojů tak, aby mohla být aktivována podle požadavků. V tomto případě se doba potřebná k zřízení vedení značně zkrátí podle toho, jakých technických opatření bude třeba při konstruování vedení. Tato doba postačí k tomu, aby spojení bylo zabezpečeno ještě do zaujetí bojových velitelských stanovišť.

Aby byla zabezpečena pružnost spojovací sítě a možnost velet při porušení spojení na hlavních směrech, je nutné vytvářet oklikové směry. K dosažení řady spojovacích možností a oklikových směrů je třeba vybudovat celý systém pomocných ústředí a uzlů, kontrolních instalačních průchodů, kontrolních stanic a propojovacích míst. S velikou zranitelností je nutno

počítat zvláště u vzdušných vedení, která budou atomovými údery, bezpilotními prostředky a leteckým bombardováním vyřazována z provozu na dlouhou dobu. Proto také je nutné hlavní směry doplnit rokádními a pomocnými spojovacími směry.

Takto předem připravená spojovací síť bude schopna zabezpečit velení i po provedení masových úderů zbraněmi hromadného ničení ovšem jen v tom případě, budou-li správně rozmístěny exploatační jednotky a útvary, které tuto rozsáhlou síť budou udržovat a zabezpečovat. K účelům exploatace a zabezpečení vedení bude nutné použít linkových stavebních útvarů a i kabelových rot OK, nebudou-li zasazeny při výstavbě doplňkových spojů nebo nebudou-li v záloze náčelníka spojení. Avšak i s použitím všech těchto spojovacích útvarů nebude možné všechna vedení zabezpečit tak, aby byla zajištěna jednak jejich bezpečnost, jednak rychlé odstraňování poruch. Ani těsnou spoluprací s orgány ministerstva spojů nelze tuto otázku uspokojivě vyřešit. Proto je nutné, aby náčelník spojení soustředil své úsilí na několik hlavních tahů (spojovacích směrů a příček), spolehlivě je zabezpečil a ostatní méně důležité ponechal v údržbě orgánů ministerstva spojů.

Jak již bylo uvedeno, bude nutné dosavadní stálou linkovou síť doplnit vedeními vybudovanými prostředky spojovacích útvarů armády a svazků. Z prostředků náčelníka spojení armády bude nutné především vybudovat obcházecí okružová vedení kolem těch měst, která by se pro svou důležitost mohla stát cílem atomových úderů nepřítele, a přitom jimi procházejí důležité spojovací směry nezajištěné oklikovými spoji. Tato okružová vedení budou ve většině případů vybudována osovým kabelem z prostředků kabelových rot OK. Tento způsob zajištění bude bezpečnější a rychlejší, než kdyby k stejnému účelu bylo použito stavby permanentních vedení. Kabel bude položen na zem a připraven k okamžitému propojení na předem zřízených kontrolních sloupech. Při zničení úseku vedení procházejícího městem bude možné v minimální době spojení znovu obnovit. Prostředky náčelníků spojení divisí a pluků bude nutné vybudovat polními prostředky přípojky do míst, v kterých končí přidělená stálá vedení, provést propojení těchto vedení a zapojení do příslušných ústředem. Pro velitelské spojení na stupni pluk — prapor a pro součinnostní spojení s útvary a jednotkami vojsk Pohraniční stráže nebude vždy možné přidělit potřebná stálá vedení a bude nutné vybudovat celé spojovací směry polním kabelem.

Je jasné, že nynější tabulkový materiál divisí, pluků a praporů nestačí k zabezpečení linkového spojení na tak široké frontě, a jeví se proto nutné přidělit pro tyto stupně linkový materiál nad stanovené počty.

3. Organizace spojení v počátečním období války

- Při zvýšeném ohrožení státu musí náčelník spojení učinit tato opatření:
- vyžádat aktivování vedení zajištěných u ministerstva spojů pro spojení se svazky, útvary a jednotkami za obrany hranic a zabezpečit řádné převzetí těchto vedení;
 - vydat rozkazy k vybudování přípojných vedení na plánovaná velitelská stanoviště tak, aby z nových velitelských stanovišť bylo zabezpečeno spojení ještě před jejich zaujetím štáby svazků a útvarů;

- vydat rozkazy a zabezpečit výstavbu doplňkových vedení (oklikové spoje, příčky, okružová vedení);
- aktivovat pohotovostní radiové sítě, avšak nepřipustit vysílání radiem, aby nebyly prozrazeny prováděné přípravy vojsk;
- podle plánu operačního maskování aktivovat hlavní radiové sítě;
- vydat rozkazy k přesměrování stálé směrové sítě do nových prostorů velitelských stanovišť a vydat nařízení k aktivování této sítě na jednotlivých směrech jen při přerušení linkového spojení;
- zřídit přístávací plochy pro spojovací letouny a aktivovat letecké signální stanice na nich;
- po zaujetí nových velitelských stanovišť zabezpečit linkovou síť a provádět přísnou kontrolu, zda je dodržován zákaz radiového vysílání a zákaz provozu na směrových stanicích;
- vyčlenit silné spojovací zálohy všech druhů a rozmístit je v různých prostorech a poblíž míst, kde by mohlo být spojení působením nepřítelů narušeno.

Největšího úsilí všech spojařů si vyžádá udržení spojení v průběhu operace, kdy nutně dojde k častým narušením, zvláště vzdušných vedení. Mohutné úderý zbraní hromadného ničení nepřítelů, častý a rychlý manévry vlastních vojsk, neustálý pohyb vojsk na poměrně značně velké vzdálenosti, vyžádají si časté změny v celém systému spojení. Od náčelníka spojení armády a jeho oddělení to bude vyžadovat, aby pevně a cílevědomě řídili spojení a pružně reagovali na situaci. Jen tak bude možné celý systém linkového spojení pružně a rychle měnit a přizpůsobovat požadavkům situace. Zvláště nutné je, aby náčelník spojení v prvních okamžicích napadení, po provedení části úderů zbraní hromadného ničení nepřítelů, nerozptyloval své síly a nevydával se ze svých záloh. Záloh lze použít jen k obnovení spojení na hlavních směrech a po vyčerpání všech možností, jak zabezpečit spojení po oklikových spojovacích směrech. Není třeba zdůrazňovat, že zálohy je nutno ihned obnovovat a doplňovat na vrub méně důležitých směrů, po případě s pomocí nadřízeného náčelníka spojení. V opačném případě se může stát, že nebude mít dostatek sil a prostředků k zabezpečení spojení v průběhu obranného sražení, o zabezpečení spojení při přechodu do protiútoků ani nemluvě.

Radio, kterého nebude do zahájení nepřátelského útoku použito, stává se ihned po zahájení útoku hlavním pojítkem, zejména na těch směrech, kde bylo vyraženo linkové, po případě směrové spojení.

Organisace pohotovostních radiových sítí zůstane v podstatě zachována do okamžiku zahájení bojové činnosti, kdy vejdou v činnost radiové sítě a směry organisované pro řízení operace. Zvláštní pozornost musí náčelník spojení věnovat uskutečnění radiového spojení ve svazcích a útvech a také součinnostního radiového spojení s útvary Pohraniční stráže. Aby toto spojení mohlo být uskutečněno, je třeba vzhledem na velké vzdálenosti připravit předem retranslační uzly a retranslace využívat na všech stupních velení. Je nasnadě, že dosud obvyklý způsob organisace radiových sítí a směrů nebude vyhovovat pro počáteční období války, a proto při organisování radiového spojení musí náčelník spojení vycházet z konkrétní potřeby a materiálu, který je k dispozici.

Směrové spojení, s hlediska konkrétní materiální situace, bude jednak

vhodně doplňovat systém linkového spojení, jednak bude hlavním druhem spojení na těch směrech, kde linkové spojení bude vyřazeno a kde radiové spojení vzhledem k nepřátelskému rušení radiového provozu bude pracovat nespolehlivě. Velmi důležité je využít sítě stálých směrových stanic, jejichž přeměrováním nebo využitím jako reléových stanic můžeme částečně zmírnit nedostatek ve směrovém materiálu. V průběhu obranné operace je nutné spojení směrovými pojítky omezit jen na nejdůležitější směry a většinu směrových stanic ponechat v záloze k zabezpečení spojení při provádění protiúderů a k organisování spojení při přechodu do protiútoků.

Spojení pohyblivými pojítky bude především záviset na přidělených letounech a vrtulnících. Při poměrně značném počtu svazků a útvarů přidělených bojující armádě nebude možno za každým štábem zřizovat zvláštní směr. Bude proto třeba vytvořit síť předsunutých podacích stanic spojených se štábem armády pravidelnými lety spojovacích letounů. Použití obrněných transportérů a aut bude pro značné vzdálenosti omezeno.

4. Plánování a organisace spojení pro přechod části sil armády do útoku

Plánování a příprava organisace spojení pro přechod části sil armády bránící státní hranice do útoku se bude zpravidla provádět ve zkrácené lhůtě a za složité pozemní a vzdušné situace.

Složitost plánování a organisace spojení bude dána tím, že v konkrétní situaci musí být použito takového systému spojení a takových pojítek, která zabezpečí přímé velení svazkům a útvarům podnikajícím útok, při čemž nesmí být narušeno velení ostatním svazkům armády, které se na přípravě a provedení útoku přímo nepodílejí a plní dále své úkoly.

Složitá situace při přípravě části sil armády a z toho vyplývající formy manévru k provedení útoku z chodu budou mít za následek i složité formy systému spojení i manévru spojovacími silami a prostředky a odrazí se v nutnosti provést změny a úpravy v organisaci spojení plánované pro obranu státních hranic.

Největší změny nastanou v radiovém spojení, kde bude nutno velitelské i součinnostní radiové sítě buď doplnit nebo rozdělit zvlášť k zabezpečení velení pro útok a zvlášť k vedení obranné operace.

Toto doplnění, rozdělení radiových sítí, po případě vytvoření a organisace nových radiových směrů bude nutno provést z toho důvodu, že se složení radiových sítí plánovaných pro obranu bude značně lišit od operačního uskupení armády pro provedení útoku a také pro případ, že velení té části sil armády provádějící nadále obranu státních hranic bude svěřeno operační skupině vyčleněné ze štábu armády a velení části sil provádějící útok ponechá si velitel armády sám.

Při stanovení organisace velení pro provedení útoku je důležité, aby při upřesňování prostorů velitelských stanovišť byly vzaty v úvahu návrhy náčelníka spojení. Náčelník spojení v složité situaci podle dosavadního systému spojení může navrhnout vždy prostory velitelských stanovišť tak, aby doba potřebná k rozvinutí spojení byla co nejkratší a aby byla zabezpečena možnost spojení a tím i okamžitého velení z prostorů nových velitelských stanovišť i při provedení útoku z chodu.

Vzhledem k omezené době pro uvedení plánovaného spojení v chod může nedocenení otázek včasného a správného rozmístění velitelských sta-

novišť a rozvinutí spojení z nich mít nepříznivý vliv na přípravu a průběh plánovaného útoku.

Základním požadavkem při přemístění velitelských stanovišť armády je, aby v době pohotovosti k útoku byl celý plánovaný systém spojení rozvinut z nových velitelských stanovišť.

Hlavním prostředkem spojení v této fázi budou radiová a směrová pojítka doplněná pohyblivými pojítky a spojovacími letouny. Linkových pojitůk bude použito postupně podle vývoje operace, a to zpravidla k výstavbě spojovací osy.

V průběhu plánování spojení pro útok musí náčelník spojení neustále na základě zhodnocení vyvíjející se situace v obranném sražení provádět potřebné změny v připravovaném plánu spojení.

Přitom je nutno pružně provádět manévry spojovacích sil a prostředků a přisunovat je do plánovaných míst, odkud mohou být rychle zasazeny k plnění úkolů.

Manévry pojítky bude tedy záležet v tom, že bude nutno vyčlenit, připravit a přisunout spojovací síly a prostředky, a to jednak k rozvinutí spojovacích uzlů pro velitelská stanoviště armády a jejich vhodného připojení na systém linkového a směrového spojení a také připravit pro provedení plánovaného radiového, směrového, linkového spojení a spojení pohyblivými pojítky a spojovacími letouny.

Organisace spojení pro přechod části sil armády do útoku bude vyžadovat nepřetržitého a pružného řízení činnosti spojovacích útvarů a smělého provádění manévru spojovacími silami a prostředky.

Úspěšné plnění složitých úkolů při zabezpečení spojení vyžaduje neprovádět zásadní změny v organisaci spojení. Proto je žádoucí, aby základní prvky organisace spojení pro útočnou operaci byly plánovány již v míru při přípravě organisace spojení pro obranu státních hranic a aby v průběhu obranné operace podle vyvíjející se situace byly upřesňovány a doplňovány.

Závěr

K zabezpečení velení v počátečním období války bude těžiště spojení položeno na stálých vedeních vojenské sítě, doplněných podle potřeby vedeními ministerstva spojů tak, aby bylo dosaženo spolehlivého spojení se svazky a útvary nejen v mírových posádkách, ale i v místech soustředění a bojového použití.

Aby bylo dosaženo většího počtu spojovacích možností a oklikových spojovacích cest, je nutné vybudovat systém pomocných ústředen, kontrolních instalačních průchodů, kontrolních stanic a propojovacích míst a tím snížit možnosti narušení linkového spojení, které bude nejvíce ohroženo použitím zbraní hromadného ničení.

K zamezení zranitelnosti a rozrušení linkové sítě působením nepřítele je třeba celý systém zpevnit okruhovými a oklikovými směry a hlavní spojovací směry doplnit příčnými a pomocnými spojovacími směry.

Aby celý systém linkového spojení mohl být pružně a rychle podle situace měněn, bude třeba již předem v důležitých prostorech zřídit komplexní spojovací uzly vybavené všemi druhy pojítek.

I když do zahájení obranného sražení nebude radia přímo použito, stává se hlavním druhem spojení zvláště při narušení spojení jinými pojítky a později při přechodu do útoku.

Směrové spojení bude doplňovat a zpevňovat systém linkového spojení a nahrazovat radiové spojení při nepřátelském radiovém rušení.

Spojení pohyblivými pojítky a spojovacími letouny bude nutno organizovat vytvořením sítě předsunutých podacích stanic spojených se štábem armády pravidelnými lety spojovacích letounů.

V tomto krátkém článku nemohla být vyčerpána veškerá problematika daného tematu, byly jen, a to stručně, vyjasněny hlavní zásady. Tuto tematiku je nutno dále důkladně studovat a rozvíjet.

Zpracoval kolektiv důstojníků MNO/VSV.

MATERIÁLNĚ TECHNICKÉ A ZDRAVOTNICKÉ ZABEZPEČENÍ POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY

Generálmajor Josef Slabý

Materiálně technické a zdravotnické zabezpečení ozbrojených sil ve válce řídí hlavní velitelství vojsk prostřednictvím orgánů hlavního týlu. Při provádění své řídicí funkce vychází na počátku války z plánu rozvinutí vojsk a z plánů připravovaných operací.

Hlavní týl vykonává na počátku války v podstatě dvojí úlohu:

1. Uvádí do materiální pohotovosti ozbrojené síly; tato materiální pohotovost je dána jednak vybavením armády, jednak zásobami uloženými ve speciálních vojenských skladech a zásobami zajištěnými v civilním sektoru. Tyto zásoby mají za účel překlenout období, než bude mírové hospodářství převedeno na válečný stav, kdy bude schopno běžně krýt celou válečnou potřebu.

2. Zajišťuje krytí potřeb vojsk (na válčišti a v zápolí) v národním hospodářství, t. j. ve výrobě, u zásobovacích státních orgánů, které řídí převod národního hospodářství na válečnou výrobu podle potřeb vedení války.

Pro materiální, technické a zdravotnické zabezpečení počátečního období války bude od orgánů hlavního týlu požadováno provedení značně rozsáhlých příprav, které zasahují do celého národního hospodářství státu. Sem můžeme na příklad zahrnout

- zajištění potřeby materiálních prostředků pro první období války (podrobně přibližně na 3 měsíce, t. j. na dobu, než bude lze z běžné výroby krýt válenou potřebu, perspektivně na 1 rok);
- účast při budování objektů k uložení zásob pro válku a zabezpečení jejich ochrany proti zbraním hromadného ničení;
- účast při přípravě komunikací (železnic a silničních spojů) pro operační přesuny vojsk a pro jejich zásobování;
- provádění přípravy speciálních kádrů ve vojenských akademiích, učilištích a v kursech;
- řízení výcviku odborných záloh;
- zpracování předpisů, směrnic a příruček pro odbornou činnost týlu a jednotlivých služeb ve válce;
- plnění dalších úkolů vyplývajících ze zákona na obranu státu (spolupráce při přípravě evakuace obyvatelstva a důležitého zařízení z pohraničních oblastí, správa týlových prostorů, provádění těžby z místních zdrojů, využití civilního obyvatelstva a věcných prostředků pro válečné úkony, využití civilních zdravotnických zařízení atd.).

V počátečním období války bude hlavní týl (za účasti týlů vojenských okruhů) řídit materiální opatření směřující

- k zabezpečení vojsk bránících státní hranice;
- k zabezpečení mobilisovaných vojsk, k organisování nových útvarů, svazků, svazů, týlových útvarů a zařízení;
- k zabezpečení soustředovaných vojsk podle plánu operace;
- k stanovení hranic týlových prostorů vševojskových armád a k zabezpečení pořádku v těchto prostorech;

- k technické obsluze silničních spojů a k organizaci provozu na nich;
- k zabezpečení železniční dopravy, k stanovení směru obnovy důležitých železničních tratí;
- k decentralisaci mírového rozložení skladů;
- k rozvinutí polního systému zásobovacích, zdravotnických a dilenských základů, rozdělovacích stanic a p.;
- k zabezpečení vševojskových armád, letectva a vojsk protivzdušné obrany státu potřebným počtem dopravních, dilenských, léčebně odsunových a silničních útvarů a zařízení;
- k evakuaci vojenských zásob a zařízení z ohrožených prostorů, zejména z pohraničních úseků a z větších průmyslových center;
- k odstranění účinků zbraní hromadného ničení použitých nepřítelem;
- k organizaci zdravotnického zabezpečení vojsk (zpracování plánů zdravotnického zabezpečení obrany státních hranic, operací a p.);
- k řízení činnosti podřízených týlových orgánů vševojskových a leteckých armád v průběhu bojových akcí;
- k provádění kontroly materiálně technického zabezpečení ozbrojených sil;
- k účasti ozbrojených sil v pomoci civilnímu obyvatelstvu, zejména v otázkách evakuace, pomoci při nepřátelských úderech zbraní hromadného ničení a p.;
- k železničnímu, silničnímu i jinému zabezpečení spojeneckých vojsk pohybujících se v rámci operačních plánů spojeneckého velení po území státu.

Vidíme tedy, že hlavní týl má v počátečním období války úlohu strategického významu. Aby tomu tak bylo, je nutno již v míru k tomu připravit podmínky, zejména

- zpracovat reálné plány;
- připravit vhodně členěný systém zásob materiálních prostředků;
- projednat s civilními složkami veškeré dosud nevyřešené otázky spojené se správou území ve válce, se zabezpečováním ozbrojených sil a s koordinací úlohou orgánů hlavního týlu s národním hospodářstvím;
- sledovat neustále vojenskou situaci pravděpodobných nepřátel a těsně spolupracovat s orgány operační správy generálního štábu.

V přípravách orgánů hlavního týlu je nutno neustále zdůrazňovat a brát v úvahu některé nové prvky organizace a činnosti týlu, vyplývající z prudkého rozvoje vědy a techniky a ze zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád. Zejména je nutno veškeré úvahy a rozhodnutí řešit pod vlivem účinků těchto nových zbraní hromadného ničení.

Orgány hlavního týlu musí neustále sledovat vývoj zbraní, organizace a taktiky pravděpodobného nepřítele, zejména zavádění nových chemických a biologických prostředků do jeho výzbroje, a podle toho se účastnit příprav prostředků na ochranu vlastních vojsk. Kromě toho je nutno sledovat otázky vývoje vlastního hospodářství a ve vlastním vývoji a vědeckém výzkumu řešit takové problémy, které zabezpečí operativnost a vysokou bojeschopnost týlu ozbrojených sil pro soudobé vedení války. Mezi takové otázky nutno zahrnout mechanisaci nakládacích a vykládacích prací, nový systém zásobování vojsk při neustále rostoucí potřebě pohonných hmot, vybavení týlu vysokotonážními dopravními automobilními vozidly, vzdušnými do-

pravními prostředky atd. Sem nutno též zahrnout otázky organisace týlových útvarů a zařízení, systém velení týlu a řešení ochrany zásob, týlových útvarů a zařízení proti zbraním hromadného ničení.

Pro velení a řízení týlu v počátečním období války má rozhodující význam včasná informovanost vedoucích funkcionářů hlavního týlu o vojenské operační situaci a o zámyslu vrchního velení ozbrojených sil. To umožní včas učinit materiální opatření a čelit škodám, které mohou vzniknou nenadálým úderem zbraní hromadného ničení nepřítele.

Rozložení zásob materiálních prostředků pro počáteční období války

Rozsáhlou materiální potřebu mobilisovaných vojsk v počátečním období války není možno zabezpečit z běžných zásob vojenské správy a běžnou mírovou výrobou národního hospodářství, a je tedy třeba některé zásoby, zejména dělostřelecké, minometné a ženijní munice, skladovatelných druhů potravin, pohonných hmot a jiných udržovat již v míru nad běžnou mírovou potřebu. Budou to zásoby pro běžnou potřebu útvarů a svazků až do jejich odchodu do pole, zásoby pro dobu operačních přesunů (cestovní výbava), materiál k vytvoření pohyblivých a armádních zásob a konečně i zásoby na první období vedení války.

Je důležité, aby systém rozložení zásob materiálních prostředků odpovídal jednak potřebám stavěných útvarů a svazků, jednak úkolu vojsk a rázu vedení války v počátečním období.

Nutno si také uvědomit, že zbraně hromadného ničení dovolují dnes útočnickovi nenadále napadnout sousední mírumilovný stát s cílem ohrožit vojenskou i hospodářskou mobilisaci, zničit na letištích jeho letecké síly, vyřadit sklady výzbroje a materiálu, zabránit přesunům a rozvinování vojsk na ohrožených směrech. Zároveň s tím se útočník bude snažit využít účinků zbraní hromadného ničení a rychlými tankovými a mechanisovanými svazky a vzdušnými výsadky obsadit důležitá politická a hospodářská centra obránce.

Tomuto možnému zámyslu protivníka musí odpovídat způsob rozložení válečné výzbroje a materiálních prostředků nahromaděných již v míru pro zabezpečení vojsk v počátečním období války.

Zásoby materiálních prostředků je třeba členit do hloubky i do šířky tak, aby boj na každém možném operačním směru útočníka bylo možno zabezpečit nejméně ze dvou skladů téhož druhu materiálu. Nutno zabránit nahromadění větších zásob v jednom objektu. Právě naopak je třeba zásoby ukládat v menších skladech umístěných mimo významné objekty, nejlépe v podzemních stavbách.

Nebude-li možno v brzké době vybudovat vhodné členěnou síť podzemních skladů, je nutno k uložení materiálu plně využít dosavadních objektů, vyhledat a připravit záložní prostory, do kterých nutno již v době zvýšeného politického napětí přemístit část zásob. V tom případě bude výhodné přemisťovaných zásob využít k vytvoření čelních oddělení skladů s perspektivou jejich pozdějšího využití k zabezpečení operace na daném směru. Při tom nutno přihlížet k železniční a silniční situaci, aby později s rozvinutím polního systému zásobování bylo možno z čelních oddělení vytvářet armádní zásobovací základnu.

Pro operativní řízení zásobování musí být stálé sklady materiálních prostředků zapojeny do permanentní linkové sítě; kromě toho je nutno předvídat dálkopisné spojení s řídicími orgány hlavního týlu nebo týlu vojenského okruhu.

Manévr zásobovacími útvary v počátečním období války

Při řešení otázky zásobování vojsk v počátečním období války nutno vzít v úvahu dvě varianty zámyslu vrchního velení.

1. varianta

Předvídá se zajištění obrany státu předejitím protivníka připraveného k agresí zahájením útočných akcí.

V tom případě bude možno první období útočné operace materiálně zabezpečit ze stálých centrálních, okruhových nebo vojskových skladů, po případě z dočasně rozvinutých oddělení a z místních zdrojů (pohonné hmoty, potraviny).

Týlové útvary a zařízení stavěné v prvních mobilizačních dnech pro rozvinutí polního zásobovacího systému (armádních zásobovacích základů) bude výhodné zatím plně nerozvíjet a soustředit ve dvou až třech vyčkávacích místech. Tam možno provádět bojovou a odbornou přípravu těchto útvarů a zaměřit ji k hlubšímu zvládnutí nové týlové techniky, k získání pevných návyků v praktickém provádění ochrany proti zbraním hromadného ničení (zejména proti novým chemickým a biologickým prostředkům).

Naskýtá se otázka, kdy přejít na polní zásobovací systém. Pokládám za výhodné armádní zásobovací základnu rozvinout až v průběhu útočné operace, co možná již na území nepřítel. Z této základny při jednom až dvojnásobném zřízení čelních oddělení na silnici bude možno zabezpečit armádní útočnou operaci až do hloubky 200 až 250 km.

Při řešení materiálního zabezpečení útočné operace vedené na větší hloubku bude nutno vycházet ze zámyslu frontové operace. V jejím rámci bude možno v zásobování vojsk uplatnit manévr kombinovaným využitím stálých centrálních nebo okruhových skladů, místních zdrojů, frontového a armádního zásobovacího systému, a to:

- počáteční období útočné operace zabezpečit ze stálých centrálních (okruhových) skladů a z místních zdrojů (proviant, pohonné hmoty, desaktivující prostředky);
- s vyjitím vojsk do operační hloubky obrany nepřítel rozvinout čelní oddělení frontových skladů (na styku dvou vševojskových armád) pro zabezpečení vojsk do hloubky 100 až 120 km a event. k zabezpečení zasažení vševojskové armády druhého sledu frontu;
- v operační hloubce na území nepřítel rozvinout armádní zásobovací základnu a z ní zabezpečit bojující vojska při zřízení až dvou čelních oddělení do hloubky dalších 200 až 250 km.

Vedení útočné operace do hloubky přesahující 300 až 350 km nutno zabezpečit kombinovaným manévrem zásob frontových a armádních skladů.

Při zpracování plánu organizace týlu a materiálního zabezpečení operace nutno počítat s tím že nebude možno ve větším měřítku využít železniční

dopravy na frontovém i armádním přísunovém koloběhu a že plánování přísunu zásob bude nutno opřít o automobilní dopravu. To bude vyžadovat vybavení frontu i vševojskové armády výkonnými automobilními dopravními útvary, které by byly s to

a) u frontu

— na jeden koloběh přísunout vševojskové armádě:

0,3—0,4 p/p munice	3000—4000 t
0,5 n PHM (bez motorové nafty)	500 t
1 dd potravin	350 t
10% na ostatní materiál	500 t
celkem	4350—5350 t,

což odpovídá dvěma automobilním praporům desetitunových vozidel (s pětitunovými přívěsy) a jednomu cisternovému praporu.

Pro přísun 0,5 n motorové nafty (1000 t) jedné vševojskové armádě by front potřeboval jeden až dva prapory potrubní dopravy ($\varnothing$ 150 mm), které by byly s to dopravit naftu do armádního skladu PHM na hloubku 100 až 200 km;

b) u vševojskové armády

— přísunout na jeden koloběh do divisních skladů:

0,25 p/p munice	2500 t
0,4 n PHM (i s naftou)	1250 t
1 dd potravin	350 t
10% ostatního materiálu	500 t
celkem	4600 t,

což přibližně odpovídá dvěma automobilním praporům desetitunových vozidel a dvěma cisternovým praporům. Po rozvinutí čelních oddělení armádních skladů na silnici, kdy nutno počítat s využitím větší části armádních dopravních prostředků pro přísun do těchto oddělení, je třeba předvídat zesílit tyl armády dalším automobilním praporem a přitom na okruhu čelní oddělení — divisní sklady provádět kombinovaný přísun armádními a vojskovými dopravními prostředky.

Na stejných principech je možno organisovat i zdravotnické zabezpečení, to znamená kombinací zařízení frontové nemocniční základny se zařízeními armádní nemocniční základny. Přitom je třeba uvážit nutnost položení těžiště v armádním léčebně odsunovém systému na odsuny, k čemuž bude výhodné využít autobusových praporů a dopravních letek vrtulníků.

2. varianta

Předvídá se zajištění obrany státních hranic rozvinutím vojsk pro obrannou operaci s přechodem do protiútoku.

Obranu státních hranic nutno zabezpečit ze stálých skladů za intenzivního využití místních zdrojů. Těžbu z místních zdrojů provádět především z pohraničního pásma s přednostním pořadím z úseků ohrožených

útočníkem. Část zásob ze stálých skladů (zejména z objemnějších skladů nebo ze skladů nedostatečně chráněných proti zbraním hromadného ničení) bude účelné přemístit do prostorů vhodných k zabezpečení předvídaných variant armádních protiúderů v těchto prostorech rozvinout čelní oddělení hlavních druhů materiálu, a to dělostřelecké, minometné a ženijní munice, pohonných hmot, proviantu, výstroje a zdravotnického materiálu. V těchto odděleních skladů možno též uložit materiál odsunovaný z pohraničního pásma, pokud je třeba jej brát v úvahu pro zabezpečení vojsk.

Armádní zásobovací základnu nebude nutno rozvíjet. Týlové útvary a zařízení předvídané pro vytvoření této základny nutno umístit a připravit ve vyčkávacích prostorech.

Zabezpečení protiúderu bude možno provést ze stálých skladů a z místních zdrojů, po př. z vytvořených čelních oddělení. Z těchto zdrojů zásob bude možno zabezpečit i přechod vojsk do protiútoků. Polní zásobování (armádní zásobovací základnu) bude vhodnější rozvinout až podle zámyslu operace již na území protivníka.

Materiální přípravy pro počáteční období války

Jak vyplývá z předchozích úvah, je nutno většinu opatření k materiálnímu, technickému a zdravotnickému zabezpečení počátečního období vedení války připravit již v míru. Přípravovaná opatření nesmějí být řešena odtrženě od národního hospodářství státu. Právě naopak musí být úplně sladěna s odpovídajícími oblastmi civilního sektoru.

Tak na příklad postavení značného počtu výkonných automobilních dopravních praporů v mobilisaci nebude zpravidla možno krýt jen ze zásob vojenské správy, připravovaných v míru. Je to z toho důvodu, že není možné a ani účelné po dlouhou dobu udržovat ve zvláštních zásobách vysoké počty vozidel, které vyžadují značných skladovacích prostorů, rozsáhlého technického udržování a přitom nedávají žádný hospodářský užitek a dlouhodobým uložením ztrácejí na kvalitách. Dále, a to je hlavní důvod, technika při současném prudkém vývoji rychle zastarává. Proto je třeba počítat s poměrně značným doplněním vozidel z národního hospodářství. To je nutno uvážit a zabezpečení národního hospodářství řešit s hlediska obrany státu. Bude proto účelné, aby desetitunová vozidla, která jsou v armádě v soudobé válce považována za velmi výhodná a nezbytná, byla zaváděna i v civilním sektoru a aby byla pro případ mobilisace předvídána především k postavení vojenských výkonných dopravních praporů.

Stejně tak i jiná odvětví národního hospodářství je třeba přizpůsobit již v míru rázu počátečního období války. Vezmeme na příklad zásobování zemědělství a civilní automobilní dopravy pohonnými hmotami. Tu by bylo možno zavést 20litrové až 25litrové nádoby vyráběné z umělé hmoty, které by se za války dobře uplatnily v armádním zásobovacím systému. Umožnily by rychlé zásobování vojsk bez složitého přečerpávání benzínu z cisteren na armádních a vojskových zásobovacích etapách.

Našli bychom mnoho dalších otázek, jako na příklad zavést v civilním sektoru výkonné 10tunové až 25tunové sedlové vozy, nakládací a vykládací mechanizační zařízení, autobusy se zadními dveřmi, která jsou nezbytná pro nakládání raněných atd., jichž vývoj by měl být řešen v součinnosti s vojenskou správou. Taková opatření provedená již v míru by značně při-

spěla k rychlému plnění vojenských materiálně technických úkolů v počátečním období války.

Pozornost je nutno věnovat i přípravám osob, materiálu a objektů k ochraně proti zbraním hromadného ničení. Je nutno, aby již v míru byla zajištěna ochrana osob pracujících ve vojenských objektech nebo v podnicích důležitých pro obranu státu a aby byl zajištěn provoz těchto zařízení i při nenadálém napadení zbraněmi hromadného ničení. Taková připravená opatření mohou vést k značnému snížení rozsahu škod v počátečním období války a dále umožní rychlé provedení likvidačních prací.

Nelze předvídat, že bude možno pro všechny objekty a nové týlové útvary a zařízení stavěné v mobilisaci připravit již v míru veškerá opatření k zajištění jejich ochrany. V převážné míře bude nutno využít dosavadních ochranných zařízení v osadách nebo mimo osady a teprve v mobilisaci provést některé zemní úpravy terénu. Tu by se mohly účelně uplatnit typisované přenosné úkryty vyrobené již v míru. S hlediska týlu by bylo nutno zavést alespoň tři druhy takových úkrytů:

1. typisovaný úkryt pro velitelské orgány týlu,
2. zdravotnický úkryt (pro ošetrovnu, převazovnu, operační sál a p.),
3. úkryt k uložení materiálu a méně objemné techniky.

Do materiálně technických příprav počátečního období války nutno zahrnout i otázky odsunu civilního obyvatelstva a zařízení důležitého pro obranu státu. Tyto otázky se dnes stávají významnou složkou operačních plánů. Jejich včasné plánování a organizační příprava může zabránit zbytečnému zmatku a panice. Vpád fašistických německých armád do Polska (září 1939) a do Holandska, Belgie a Francie (na jaře 1940) nás přesvědčil, že živelný útěk obyvatelstva před nepřátelskými armádami ochromil nejen celý hospodářský život, ale v některých oblastech znemožnil i vedení vojenských operací. Naproti tomu plánovaná evakuace v počátečním období Veliké vlastenecké války umožnila sovětskému vrchnímu velení nejen organizované řízení zásobování obyvatelstva a odsun zařízení továren důležitých pro další vedení války, ale i odsun zásob, železničního technického a jiného zařízení z úseků přímo ohrožených útočícím nepřítelem.

V soudobé válce nabývají odsuny v jejím počátečním období zvýšeného významu vzhledem k možnosti nenadálého napadení zbraněmi hromadného ničení, a to nejen odsuny z pohraničních ohrožených oblastí, ale i z větších politických a hospodářských center, která budou cílem nepřátelských úderů. Tu je nutno se zabývat především otázkami, z kterých pohraničních úseků je třeba odsun provádět, co všechno nutno odsunovat, z kterých větších vnitrozemských měst, do kterých oblastí odsuny provádět, a konečně, kdy je uskutečnit, zda již při zvýšení politického napětí nebo teprve při zahájení války.

Zpracování plánu odsunu civilního obyvatelstva a zařízení důležitého pro obranu státu spadá do kompetence ministerstva vnitra. Součinnostně se na jeho zpracování budou podílet i orgány Státního úřadu plánovacího a vojenské správy.

V plánu musí být vyjádřeno, co všechno podléhá odsunu, jakými prostředky a do kterých prostorů bude odsun proveden, jak se podílejí na řízení odsunů krajské, okresní a místní národní výbory, jaká pomoc je požadována od vojenských útvarů, vyhrazené odsunové cesty, osoby

a zařízení, které je nutno odsunout již v době zvýšeného politického napětí a které budou odsunuty až se zahájením bojových akcí, opatření na ochranu majetku, který bude ponechán na místě, po případě i jiná opatření.

Považuji za nutné předvídat provedení odsunu z pohraničních úseků do hloubky 100 až 150 km od státních hranic s nepřátelským státem.

Pokud jde o evakuaci význačných politických hospodářských center (hlavního města státu, hlavních měst krajů a oblastí, průmyslových center), jsem toho názoru, že by z nich již za zvýšeného politického napětí měly být evakuovány osoby přestárlé, nemocné, děti a vše, co není nutné k zajištění jejich obrany, ochrany, válečné výroby a k normálnímu chodu zásobování. Z materiálu pak ten, kterého není přímo třeba k výživě zbývajícího počtu obyvatelstva a k výrobě, avšak má význam pro další obranu státu.

Plán ničení a zatarasování v pohraničních úsecích je součástí operačních plánů vrchního velení.

Velmi významné je řešení i otázek zdravotnických. Tu půjde zejména o stanovení rozsahu využití lůžek v civilních nemocnicích pro vojenské účely a rozsahu pomoci vojenské zdravotnické služby civilnímu obyvatelstvu při úderech zbraněmi hromadného ničení. Nelze opominout ani součinnost orgánů armádní zdravotnické služby s civilními orgány na stupních okresních a krajských národních výborů i na stupni ministerstva zdravotnictví. Součinnost se bude dotýkat hlavně hygienicko-epidemiologických opatření, preventivní ochrany a zdravotnické pomoci civilnímu obyvatelstvu.

Materiální přípravy k zajištění vojsk a civilního obyvatelstva v počátečním období války zahrnují široký okruh otázek, a jak vidět z předcházejících úvah, zasahují téměř do všech oblastí národního hospodářství. Jejich řešení přímo souvisí s bojovou připraveností vojsk a s obrannou schopností státu. Je nutno se jimi plánovitě zabývat a některým opatřením dát i zákonný podklad, jestliže se tak dosud nestalo nebo jestliže dříve vydané zákony a vládní nařízení zastaraly a již neodpovídají dnešnímu společenskému a státnímu zřízení (jako na př. zákon ze dne 13. května 1936 o obraně státu, Sbírka zákonů a nařízení č. 131/1936) nebo rázu vedení soudobé války.

Některé otázky velení

Velení týlu v počátečním období války bude mít své zvláštnosti, které budou vyplývat

- z poměrně širokého pásma obrany státních hranic,
- ze široké sítě rozložení stálých skladů,
- z nutné součinnosti s orgány pohraniční stráže, PVOS a s civilními úřady,
- ze soustřeďování a rozvinování vojsk, stavění nových svazků a z operačních přesunů,
- konečně z nebezpečí nenadálého napadení zbraněmi hromadného ničení nepřítele a z náhlých změn operační i týlové situace.

To vše musí najít odraz v systému velení týlu a vyžádá si některé nové formy jeho provádění. Zejména bude třeba zabezpečit spojení se

stálými sklady a podřízenými týly za využití permanentní sítě. S náčelníky týlů podřízených svazků a s nově stavěnými polními týlovými útvary a zařízeními je nutno předvídat radiové spojení.

Kromě toho bude nutno v široké míře využívat technických pojitek (dopravních letounů, vrtulníků, motocyklů).

Náhle změny v operační situaci budou vyžadovat umístění týlového velitelského stanoviště poblíž operačního štábu (ve vzdálenosti 10 až 20 km od velitelského stanoviště). Reálnost velení týlu v celé šířce a hloubce značného týlového prostoru bude nutno zabezpečit vysláním operační skupiny týlu na důležitý operační směr nebo k řízení zabezpečení protiúderného uskupení. Rovněž i odstranění účinků zbraní hromadného ničení použitých ve větším rozsahu bude často vyžadovat vyslání operační skupiny týlu do zasaženého prostoru, která může na místě vydat reálná a účinná materiální a zdravotnická opatření.

Těmto vyslaným operačním skupinám bude nutno podříditi stálé sklady, které jsou v blízkosti jejich činnosti, po případě do jejich podřízenosti předsunou část pohyblivých zásob materiálních prostředků.

Rovněž tak bude výhodné odeslat ze štábu týlu armády ke svazkům na důležitém úseku směrové důstojníky, kteří by na místě sladili opatření týlu armády s opatřeními týlu svazku, po př. řídili odsuny důležitého materiálu z ohrožených úseků, spolupracovali na odsunu civilního obyvatelstva, napomáhali v součinnosti s pohraniční stráží, přejímali od ní materiál a p.

Nutnost rychlých materiálních a zdravotnických opatření, zejména po úderech zbraněmi hromadného ničení, bude vyžadovat vytvoření zvláštních pohyblivých záloh materiálních prostředků, zejména těch, které nejsou v místních zdrojích v prostorech činnosti vojsk (munice, výstroj).

Situace vzniklá po úderech zbraněmi hromadného ničení bude často vyžadovat vyslání speciálních útvarů, které v danou dobu nebudou ještě postaveny. Pro ten případ bude výhodné vytvořit kombinované pohyblivé zálohy, které by na příklad nahradily zdravotnický prapor zvláštního určení; do těchto záloh možno zahrnout chirurgické polní pohyblivé nemocnice, vnitřní polní pohyblivé nemocnice, polní koupací a desinfekční zařízení, laboratoř PAO, zdravotnické dopravní prostředky, zálohu výstroje a p. Stejně tak může být výhodné vytvořit pohyblivou protibakteriologickou zálohu z prostředků, které již má náčelník zdravotnické služby armády k dispozici.

Významnou složkou velení týlu v počátečním období války budou maskovací opatření, zřizování klamné zásobovací základny s vysláním zásobovacího automobilního proudu do klamných vykládacích stanic, použití koutových odražečů a p. Tato opatření je nutno sladit s operačním štábem a plánovat na stupni frontu.

Zajištění včasnosti a nepřetržitosti materiálního a zdravotnického zabezpečení bude vyžadovat od řídicích funkcionářů týlu vysokou předvídavost a správné vyhodnocování operační i materiální situace. Náčelník týlu se bude často muset rozhodnout o rozmístění určitých útvarů a zařízení, aniž v té době zná operační zámysl. V tom případě může být výhodné řešit soustřeďování týlových útvarů a zařízení v určitých výhodných prostorech, z kterých mohou být později rozvinuty v různých

variantách podle operačního zámyslu. Ostatní prostory, které nebyly zaujaty, je však třeba i nadále plánovat jako prostory záložní.

Významnou složkou velení týlu je provádění nepřetržité součinnosti, a to zejména mezi pozemním a leteckým týlem, kterou je možno řešit vzájemnou výměnou styčných důstojníků.

V počátečním období války budou získávány ve velkém měřítku první cenné zkušenosti z oblasti zbraní hromadného ničení, které bude třeba souběžně s vedením operací vyhodnocovat a zevšeobecňovat. Považují za nezbytné vytvořit skupinu pro využití válečných zkušeností. Takovou skupinu bude nutno vytvořit u štábu týlu a u zdravotnického oddělení vševojskové armády. Tyto studijní skupiny mohou řešit tyto úkoly:

- vést válečný deník,
- vyhodnocovat druhy a účinky nepřátelských zbraní hromadného ničení, účinnost vlastních opatření, jejich organizace a způsobu provádění,
- posuzovat účinnost a správnost organizace vlastního systému velení, zásobování, zdravotnického zabezpečení vzhledem k zbraním hromadného ničení nepřítele,
- studovat výhodnost organizace týlových útvarů a zařízení vlastní armády,
- vyhodnocovat rozsah účinků zbraní hromadného ničení nepřítele, rozsah ztrát na lidech a materiálu, účinnost a organizaci vlastních likvidačních opatření a p.

Závěr

Řešení materiálně technického a zdravotnického zabezpečení počátečního období války zahrnuje široký okruh otázek, které je nutno řešit v součinnosti s operační správou, se štáby druhů vojsk i s orgány civilních ministerstev. Zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád a možnost nenadálého napadení nepřítelem dává těmto otázkám zcela nový ráz. Jejich neodkladné řešení se stává jedním ze základních prvků bojové pohotovosti vojsk k zajištění obrany státních hranic a obranyschopnosti státu.

Otázkami materiálně technického a zdravotnického zabezpečení počátečního období války je nutno se hlouběji zabývat ve vědeckovýzkumné práci i v operační přípravě funkcionářů týlu. Tento článek měl být malým příspěvkem ke splnění tohoto úkolu, zejména k širokému rozvinutí diskuse.

PŘÍPRAVA A ZVLÁŠTNOSTI MATERIÁLNĚ TECHNICKÉHO A ZDRAVOTNICKÉHO ZABEZPEČENÍ V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Radim Drtílek

V tomto článku se chci zabývat některými otázkami a úvahami o přípravách týlu k materiálně technickému a zdravotnickému zabezpečení vojsk v počátečním období války a o zvláštностech organizace a práce týlu při zahájení vlastní bojové činnosti.

Je dostatečně známa a prověřena skutečnost, že v soudobých válkách jedním z velmi významných faktorů pro dosažení úspěchu je vojensko-ekonomický potenciál země, t. j. schopnost válčícího státu nebo skupiny států zmobilisovat národní hospodářství pro válečné účely a zabezpečit takový rozsah výroby, který by plně po stránce kvantity a kvality kryl požadavky a potřebu bojujících vojsk.

Na druhé straně neméně důležitým úkolem je zabezpečení včasného doručení tohoto materiálu a prostředků na místo určení, t. j. až do první linie bojujících vojsk, což je jedním z předních úkolů týlového aparátu všech stupňů, zajišťujících kromě toho rovněž zdravotnické a technické zabezpečení vojsk. Obsahem tohoto článku jsou zvláštnosti práce týlu při přípravě a provádění těchto úkolů v počátečním období války.

I. Příprava týlu k zabezpečení počátečního období války

Pro počáteční období války bude mít v týlovém oboru velký význam jeho připravenost a schopnost plynule zabezpečit vojska materiálem a prostředky, které byly vyrobeny a zajištěny k tomuto účelu již v míru. V současné době za oboustranného použití zbraní hromadného ničení, v období vysoké mechanisace a motorisace armád a jejich stále vzrůstající palebné síly vzrostly požadavky na zásobování a zabezpečování vojsk do té míry, že zásoby válečného materiálu vytvořené ještě v míru mohou krýt potřebu vojsk jen na poměrně krátkou dobu počátečního období války a veškerá další potřeba materiálu a prostředků musí být již kryta z válečné výroby nebo národohospodářských rezerv státu nebo skupiny států.

Z této skutečnosti je možno vyvodit závěr, že k zabezpečení počátečního období války je hlavním úkolem týlu spolehlivá ochrana, organizovaná distribuce a doprava připravených zásob na místo určení, jakož i vytvoření nejpriznivější organizace a účelného systému zdravotnické a technické pomoci. K splnění tohoto cíle je třeba připravovat již v míru nejvýhodnější podmínky a předpoklady, což se projeví zejména v provádění těchto základních úkolů:

1. Vytvoření dostatečných zásob materiálu a prostředků, a to jak přímo u vojsk a v stálých skladech vojenské správy, tak i v základnách a zařízeních civilního sektoru.

2. Účelná dislokace, ochrana a obrana zásob vojenského materiálu a techniky, zvláště s hlediska ochrany proti zbraním hromadného ničení.

3. Příprava a ochrana komunikační sítě s hlediska potřeb armády a příprava opatření pro případ značného rozrušení a poškození dopravních spojů.

4. Příprava a zajištění dostatečného počtu automobilních dopravních prostředků pro potřeby týlu.

5. Výzkum, vývoj a zavedení nové týlové techniky a materiálu odpovídajících požadavkům zabezpečení boje a operace v soudobých podmínkách.

6. Zpracování reálných mobilisačních plánů a variant organizace materiálně technického a zdravotnického zabezpečení operací (boje) pro případ ohrožení státu nebo přímého nepřátelského napadení.

Rozeberu podrobněji opatření k zabezpečení těchto jednotlivých úkolů.

1. Při vytváření zásob materiálu a prostředků u vojsk je třeba se řídit zásadou zabezpečit jejich soběstačnost v oboru materiálním nejméně na dobu potřebnou k zavedení pravidelného systému přísunu a doplňování zásob ze skladů nadřazeného velitelství.

Přitom je třeba současně plánovat maximální využití místních zdrojů civilního sektoru.

Vycházíme-li z předpokladu, že bojová činnost bude zahájena s převapením a že nepřítel může do značné míry narušit náš zásobovací a komunikační systém, můžeme přibližně stanovit určité časové normy, během nichž budou vojska odkázána téměř výhradně na vlastní zásoby a prostředky. Pro útvar může tato doba činit 1 až 2 dny, pro svazek 3 až 5 dnů a pro armádu 10 až 20 dnů. Tyto předpokládané časové normy budou především podmíněny stupněm mobilisace a pohotovosti dopravních prostředků a zásob, jakož i stupněm rozrušení stálé komunikační sítě, zejména železničních a silničních spojů.

Na základě této úvahy možno dospět k přibližným normám množství hlavních druhů zásob, které by měly být včas na jednotlivých stupních připraveny k zabezpečení bojové činnosti.

Druh materiálu	V rámci útvaru	V rámci svazku	V rámci vojenského okruhu
Munice (v palebných průměrech)	1,0—1,5	2,0— 2,5	4,0— 5,0
PHM (v náplních)	2,0—2,5	3,0— 3,5	5,0— 6,0
Proviant (v denních dávkách)	3 —5	7 —10	20 —30

Tento rozsah zásob nutno chápat jako nejnižší nutnou hranici. Snahou velení každé armády bude tento objem v měřítku celoarmádním daleko překročit, zvláště pokud jde o materiál, který vcelku zůstává vývojem a zdokonalováním vojenské techniky nedotčen, jako na př. proviant, výstroj, pohonné hmoty, některé druhy materiálu a techniky zdravotnické služby a ostatních zásobovacích služeb druhů vojsk.

Nutno připomenout, že realizace této snahy bude do značné míry závislá na možnostech národního hospodářství a v našich podmínkách

dále na tom, do jaké míry by mohlo náhlé vytvoření velkých zásob mít nepříznivý vliv na růst životní úrovně obyvatelstva, t. j. na plnění jednoho z nejdůležitějších prvků základního ekonomického zákona socialismu.

2. Pokud jde o rozmístění zásob materiálu a prostředků v rámci celarmádním, bude nutno se řídit především požadavkem soustředit tyto zásoby tam, kde jich bude především třeba, t. j. v blízkosti předpokládaných hlavních operačních směrů. Velký a zejména pro počáteční období války mimořádný význam má rozmístění skladů a zásob s hlediska ochrany proti vzdušným úderům nepřítele, a to zejména proti účinkům zbraní hromadného ničení. Splnění tohoto úkolu vyžaduje vhodnou decentralisaci prostředků tak, aby bylo zabráněno vyřazení větší jejich části jedním úderem, dále všestranné využití přirozených ochranných vlastností terénu při určování prostoru výstavby vojenských skladů a jiných týlových objektů a konečně jejich vhodné ženíjní a stavební vybudování podle požadavků ochrany proti zbraním hromadného ničení. Nutno dosáhnout toho, aby většina těchto objektů, zvláště těch, v nichž je uložen výbušný a lehce hořlavý materiál, jako munice, PHM, ženíjní munice, některý chemický materiál a p., byla vybudována jako objekty podzemní.

Přes to, že snahou bude rozmisťovat zásoby materiálu a prostředků blízko výkonných železničních a silničních spojů, nutno se při volbě těchto prostorů zásadně vyhýbat důležitým komunikačním a hospodářským centrům, letištím, důležitým mostům a přechodům, to znamená všem objektům pravděpodobného hromadného napadení nepřítele. Zdá se, že bude výhodnější rozmisťovat důležité týlové objekty v blízkosti železničních tratí menšího nebo i lokálního významu (které by však přitom navazovaly co možná na dvě souběžné hlavní tratě), protože na těchto tratích není alespoň při zahájení bojové činnosti pravděpodobné přerušení provozu. To by mělo velký význam při provádění přísunů a manévrů materiálem v období, kdy provoz na hlavních železničních spojích bude po hromadném nepřátelském úderu silně omezen nebo vůbec přerušen a kdy kromě toho bude ještě citelný nedostatek automobilních dopravních prostředků.

S hlediska ochrany týlových objektů a rychlého odstranění následků zbraní hromadného ničení bude mít velký význam důkladná příprava personálu těchto objektů k ochraně a odstranění následků nepřátelského napadení. Půjde tu především o spolehlivý systém vyhlášení poplachu, o výcvik v provádění radiačního, chemického i biologického průzkumu, o přípravu k rychlému lokalisování a hašení vzniklých požárů, k odklízovacím pracím a k provádění speciální očisty osob i materiálu.

V žádném případě nelze podceňovat ani důležitost pozemní ochrany a obrany těchto objektů, vycházíme-li z velmi pravděpodobného předpokladu, že nepřítel bude vysílat nebo vysazovat na našem území dobře vycvičené a vybavené skupiny diversantů, které budou hledat spojení a pomoc mezi zbytky poražených vykořisťovatelských tříd a pro které bude jedním z hlavních úkolů přepadat a ničit důležité vojenské objekty, jakými jsou mimo jiné i sklady vojenského materiálu a techniky. Tato situace vyžaduje, aby již v míru bylo dosaženo zesílení a zkvalitnění strážní služby u týlových objektů, její zabezpečení dostatečným množ-

stvim zbraní, munice i jiné bojové techniky a připravenost pro úpornou kruhovou obranu. Je dále nutno již v míru připravovat a cvičit určité jednotky ministerstva vnitra pro plnění úkolů ochrany a obrany nejdůležitějších týlových objektů, a to zejména v armádním, frontovém a hlubokém týlu. Neméně důležitým úkolem v rámci celostátním je konečně i příprava osazenstva s vojenského hlediska důležitých závodů a zařízení, a to jak pro vnitřní obranu, tak i v odstraňování účinků zbraní hromadného ničení.

3. Z úkolů přípravy a ochrany komunikační sítě rozeberu podrobněji železniční a silniční spoje.

Železnice pro svoji schopnost přesunout značné množství materiálu na místo určení v poměrně krátké době budou mít velmi důležitou úlohu zejména na stupních operačního a hlubokého týlu. Význam železniční dopravy vyvolá na druhé straně u nepřítelů snahu mocnými údery s použitím zbraní hromadného ničení vyřadit nejdůležitější železniční uzly a křižovatky a hloubkovými útoky letectva na důležité železniční stanice i jednotlivé vlaky omezit železniční provoz na nejmenší míru.

Aby byly již v míru vytvořeny příznivé podmínky pro železniční dopravu za války je třeba připravovat a provádět výstavbu železničních objezdů v prostorech nejdůležitějších a nejzranitelnějších, železničních uzlů, udržovat v blízkosti důležitých železničních objektů materiál k obnovení provozu na hlavních tratích (včetně materiálu a techniky k účelům deaktivace) a provádět intenzivní výcvik železničních brigád a jednotek ministerstva dopravy v obnově a výstavbě železnic s použitím nejnovějších prostředků mechanizace těchto prací.

Bude rovněž účelné plánovat soustředění dostatečného počtu automobilních dopravních prostředků poblíž prostorů, v kterých se předpokládá možnost přerušení provozu nepřátelskými údery. Tato vozidla pak při delším přerušení železniční dopravy budou provádět přepravu materiálu z poslední provozuschopné stanice buď přímo do skladů armády (frontu) nebo na nejbližší provozuschopnou stanici za přerušeným železničním úsekem.

Vycházíme-li z předpokladu, že se nepříteli podaří zasadit mocný úder na naše komunikační centra, bude nutno počítat s dočasným přerušením provozu na hlavních železničních směrech. Doba pro obnovení provozu může být velmi rozlišná a v jednotlivých případech může dosahovat 7 i více dnů. Za takovéto situace se veškerá tíha železniční dopravy přesune na vedlejší tratě, čímž bude do značné míry snížena kapacita železničních přísunů a dvojnásobně až trojnásobně prodloužena doba nutná pro přepravu materiálu na místo určení. Pro řešení této situace bude rozhodující, do jaké míry se podaří ještě před nepřátelským úderem rozptýlit železniční soupravy a stroje po vedlejších tratích tak, aby nezustaly blokovány po celou dobu trvání obnovy hlavních železničních směrů nebo nebyly zničeny přímo na velkých stanicích.

Závěrem k železniční dopravě možno dodat, že její kapacita, pokud jde o přepravu vojenských nákladů, bude v počátečním období války značně snížena, a to jak nepřátelskou činností, tak i zabezpečováním přeprav vlastních vojsk (zejména tankové techniky), přepravou stavebního materiálu určeného k obnově poškozených železničních objektů

i nutností odsunout některé zvláště důležité národohospodářské zařízení, po případě obyvatelstvo.

Poněkud snadnější bude řešení silniční dopravy, protože je jednak méně zranitelná, jednak poskytuje mnohem větší možnosti manévru. Nutno tu vidět, že právě v počátečním období války maximum požadavků na přepravu osob i materiálu bude vzhledem k ochromení železniční dopravy spočívat na silnicích, a proto zabezpečení plynulého provozu na těchto komunikacích bude mít také rozhodný význam pro včasné a plynulé materiálně technické a zdravotnické zabezpečení vojsk. Proto je třeba věnovat již v míru velkou pozornost urychlené a účelné rekonstrukci silniční sítě a pak ji zaměřit zejména k zabezpečení provozu pro těžké vysokotonážní automobily na hlavních silničních tazích, a to rozšířením jejich vozovek na 8 až 9 m, rozšířením průjezdu osadami, zlepšením dopravních podmínek v zatáčkách těchto silnic atd.

Ochranu silnic nutno zaměřit zejména na ty úseky, které se mohou stát přímým nebo nepřímým cílem vzdušného úderu, jako na př. větší silniční mosty, lehce zranitelné silniční přechody a křižovatky ve větších městech a průmyslových centrech. V zájmu rychlého obnovení provozu pro případ zničení nebo poškození silničních mostů je nutno mít již v míru v jejich blízkosti připraven materiál na záložní mostová přepraviště a personál vycvičený k rychlé stavbě prozatímních mostů. Pokud jde o ostatní ohrožené úseky, je třeba závčas připravovat vhodné objízďky těchto úseků a na těchto objízďkách dosahovat dvousměrného provozu, ať už jejich zdvojením nebo rozšířením vozovky. Je nutno si dále uvědomit, že plynulého provozu nebude dosaženo jen stavebními úpravami silniční sítě, nýbrž že významné úlohy také bude plnit pořádková, regulační a etapní služba na hlavních silničních tazích, a to zejména v počátečním období války, kdy na provoz budou mít vliv nenačalé přesuny vojsk a kdy bude ohrožován nálety nepřátelského letectva, akcemi diversních skupin i proudy evakuujícího se civilního obyvatelstva.

Ze všech uvedených skutečností vyplývá závěrem nutnost soustavně cvičit a připravovat již v míru speciální silniční jednotky a tyto jednotky vybavovat nejmodernějšími mechanizačními prostředky a technikou. Jakékoli nedocenění významu této přípravy může mít velmi nepříznivý vliv na bojovou činnost armády a jejího týlu v počátečním období války.

Podstatně menší význam bude mít v období zahájení války pravděpodobně vzdušná a vodní doprava. Vzdušná doprava pro svoji vcelku omezenou kapacitu a také i proto, že může být zejména v tomto období značně ohrožována činností nepřátelského letectva. Vodní doprava pak pro malou rychlost a omezenou možnost manévru na vodní komunikační síti v našich podmínkách. Přesto nelze ani tyto způsoby dopravy, zvláště pak vzdušnou, podceňovat, protože v určitých konkrétních situacích mohou mít rozhodný, i když dílčí význam (na př. vzdušné odsuny raněných a zasažených osob, přísun materiálu jednotkám bojujícím v obklíčení atd.).

Závěrem k problémům komunikační sítě a dopravních spojů v přípravě k počátečnímu období války nutno poukázat na velkou úlohu a odpovědnost jednotek ministerstva vnitra a orgánů ministerstva do-

pravy a ministerstva stavebnictví při přípravě a řešení otázek pohotovosti a ochrany komunikační sítě k zabezpečení bojové činnosti vojsk. Splnění velmi náročných dopravních úkolů bude totiž zejména v období spojeném se zahájením války, kdy téměř v současné době bude třeba řešit tak závažné otázky, jako zabezpečení operačních, taktických a zásobovacích přeprav, obnovu provozu na úsecích zničených nebo poškozených nepřátelskou bojovou činností, evakuaci civilního obyvatelstva nebo důležitých zařízení národního hospodářství a p., klást na pracovníky železniční a silniční dopravy vysoké požadavky, pokud jde o jejich kázeň a morální odbornou i materiální připravenost a pohotovost k plnění těchto těžkých a složitých úkolů.

4. Jak vysvitá z uvedených úvah o možnostech železniční, silniční, vzdušné a vodní dopravy v počátečním období války, bude hlavní tíha požadavků na dopravu v tomto období soustředěna na automobilní dopravní prostředky. Přitom určitá část úkolů automobilní dopravy bude řešena ještě v krátké době před vlastním zahájením války, jako na př. doplňování zásob materiálu svazků a útvarů prvního sledu do stanovených norem, decentralisace válečné důležitého materiálu a jeho soustřeďování v duchu operačního zámyslu, přeprava skrytě zmobilizovaných týlových útvarů a zařízení na místo určení, odsuny pochodu neschopného obyvatelstva a některých zvláště důležitých zařízení z ohrožených pásem a p. Aby bylo dosaženo utajení všech těchto příprav, bude nutno postupně plánovitě povolávat a vytvářet nové dopravní jednotky tak, aby bylo co nejméně narušeno plnění dopravních úkolů v národním hospodářství a nedošlo k živelnosti a anarchii v civilní automobilní dopravě.

Hlavní pozornost musí být soustředěna k získání dopravních prostředků velké kapacity a výkonnosti, jako jsou zejména těžká nákladní auta s přívěsy (10 až 20 t) určená k přepravě materiálu a autobusy i jiná vozidla pro potřebu zdravotnické služby. »Automobilové vlaky« vytvořené z těchto vozidel mohou do značné míry nahrazovat železniční dopravu, proti které mají kromě toho mnoho výhod, jako zejména vyšší schopnost manévru a menší zranitelnost. Autobusy (po případě i stěhovací auta) improvizované zařízené pro přepravu raněných budou svou poměrně velkou kapacitou účinným prostředkem k uskutečňování masových odsunů raněných a zasažených osob do armádních (frontových) nemocnic v době, kdy vojska budou trpět vážným nedostatkem zdravotnických odsunových prostředků.

5. Podstatný význam pro připravenost týlového aparátu k plnění úkolů při zahájení války má výzkum, vývoj a zavedení nové týlové techniky a materiálu odpovídajících vysokým požadavkům zabezpečení soudobých operací (boje). Přitom je třeba se ve vývoji, výzkumu i vojenskovedecké práci zaměřit zejména k maximálnímu odlehčení týlu vojsk i armády a tím k zvýšení jeho pohyblivosti a manévrovací schopnosti a k vytvoření podmínek pro nepřetržitou práci i v situaci, kdy dopravní spoje budou do značné míry zničeny nebo poškozovány nepřítelem. Chci naznačit některé změny, ke kterým by v zásadě měl být výzkum a vývoj týlové techniky zaměřen:

— zavedení dopravních prostředků s větší únosností při zachování dobrých průjezdných vlastností; u svazků dosahovat únosnosti doprav-

ních vozidel 5 až 7 t, u armády 10 až 15 t, u vyšších svazů 10 až 20 t i více;

- zavedení jednoduchých a universálních mechanizačních prostředků sloužících k urychlení nakládacích a vykládacích prací ve vojenských i armádních skladech a k úspoře osob provádějících tyto práce;
- zvýšení kapacity speciálních zdravotnických odsunových prostředků podstatným rozšířením užitkové (ložné) plochy vozidla a současně zabezpečení vysoké průchodnosti těchto vozidel;
- další vývoj letecké techniky, zejména vrtulníků s hlediska jejich maximálního využití pro odsuny raněných a vyřešení požadavků na odhlučnění těchto prostředků;
- vývoj pohyblivých převazoven a operačních sálů pro potřeby vojenského týlu;
- výzkum maximálně účinných indikátorů pro všechny druhy otravných látek a zejména pro bojové biologické prostředky;
- vývoj motorových vozíků s velkou průchodností určených pro potřeby odsunu raněných z bojiště a přísunu všech druhů materiálu jednotkám bojujícím v první linii;
- urychlený vývoj potrubí pro dopravu PHM z lehkých umělých hmot k usnadnění jeho přepravy a zrychlení stavby;
- vývoj a zavedení obalů pro PHM z umělé hmoty a jejich úprava pro přepravu běžně používanými nákladními vozidly při maximálním využití jejich ložné plochy;
- zkoumání otázky zavedení polních kuchyní na tekutá paliva a další úprava celodenních konzervovaných dávek proviantu;
- vývoj vhodných obalů z plastických hmot k balení proviantu s hlediska jeho ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení;
- zkoumání otázek odlehčení výstroje vojáka pro pole a vývoj účinných prostředků pro deaktivaci výstroje;
- řešení nejvhodnějších způsobů rychlé stabilizace zemin k stavbě vozovek pro těžkou automobilní techniku a dořešení konstrukce prefabrikátů pro stavbu vozovek na málo únosných půdách;
- vývoj vhodných prostředků a souprav pro deaktivaci silnic a cest;
- vývoj lehce přenosné a výkonné aparatury k účinnému odmořování, deaktivaci a asanaci potravin.

Kromě uvedených úkolů je jistě ještě velmi mnoho problémů, které nutno v oboru týlové techniky a materiálu řešit. Ve veškeré této práci se musí stát hlavní linií snaha vybudovat maximálně operativní a pružný týlový aparát, který by jednak byl s to plnit včas a v plné míře své úkoly a na druhé strany vyžadoval co nejmenší počet osob určených k jeho řízení a obsluze.

6. Pokud jde o poslední úkol, chci se ho dotknout jen velmi krátce. Zásadou při řešení této otázky bude ohodnocení možností nepřítele, vlastních možností a vlastního zámyslu při zahájení války a z toho vyplývající účelné plánování a příprava organizace týlu. V celku jde o to, aby mobilizační plány byly zpracovávány s hlediska požadavků a zvláštností, které vyplývají pro týl z úkolu dosáhnout v nejkratší době bojové pohotovosti a zabezpečit bojovou činnost vojsk za války. Tyto otázky jsou podrobněji rozebrány v dalších dvou statích tohoto článku.

Úkoly a opatření tak, jak byly v této stati uvedeny, nevyčerpávají ani zdaleka celou problematiku přípravy týlu pro válku. Dávají však určitý přehled o významu a rozsahu této přípravy a tím do jisté míry určují linii pro práci týlového aparátu na všech stupních při plnění jeho základního úkolu, t. j. zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti týlu k plynulému materiálně technickému a zdravotnickému zabezpečení vojsk za nepřátelské agrese a války.

II. Organizace a činnost týlu v období přímých příprav proti nepřátelské agresi

Toto období zahrnuje krátký časový úsek těsně před samým zahájením války, kdy vzhledem k rázu nepřátelské činnosti možno již usuzovat na jeho agresivní zámysl a otázka zahájení války je jen otázkou času.

Na schopnosti armád využít tohoto období k nejintenzivnější přípravě pro bojovou činnost bude do značné míry záviset úspěch v počátečním období války.

Pro týl vyplývají za této situace především tyto závažné úkoly:

- povolání záloh k doplnění počtů týlových útvarů a zařízení a dosažení bojové pohotovosti svazků a útvarů po stránce materiálně technického a zdravotnického zabezpečení;
- provedení skryté mobilisace nejdůležitějších týlových útvarů a zařízení;
- decentralisace zásob hlavních druhů materiálu a jejich skryté rozmístění v duchu operačního zámyslu;
- vytvoření pohyblivých záloh materiálu a záloh dopravních prostředků na směrech hlavního úsilí;
- příprava k těžení určitých druhů materiálu z místních zdrojů;
- spolupráce s civilním sektorem při odsunech civilního obyvatelstva z ohroženého pásma;
- zabezpečení spojení a velení v týlu pro případ velkého rozrušení stálé spojovací sítě;
- zvýšení pohotovosti ochrany důležitých komunikačních objektů, jakými jsou zejména mosty a velké křižovatky;
- příprava a provádění klamných opatření v týlu s cílem zmást nepřítele o skutečném zámyslu a přípravách.

Rozebereme nyní krátce jednotlivé úkoly a způsoby jejich řešení.

1. Mimořádně důležitou otázkou i v oboru týlovém bude uvedení svazků a útvarů prvního sledu do plné pohotovosti, což si vyžádá především povolání záloh na doplnění počtů týlových jednotek, útvarů a zařízení a intenzivní krátkodobý výcvik těchto záloh. Dále bude nutno připravit k použití materiál nedotknutelných zásob (ostření munice, odkonservování materiálu a techniky NZ) a doplnit pohyblivé zásoby, především munice a PHM, při čemž musí být snaha pro případ obranného boje mít u vojsk prvního sledu větší zásoby nad stanovené běžné normy, aby byla zabezpečena jejich plná materiální soběstačnost nejméně na 3 až 5 dnů bojové činnosti. V tomto případě možno stanovit výši zásob takto: u dělostřelecké, tankové, minometné a protiletadlové munice o 0,5 až 1,0 p/p nad pohyblivé zásoby, u PHM o 0,5 náplně a u proviantu 3 až 5 denních dávek nad pohyblivé zásoby. Tyto zásoby

nutno odčerpávat především ze stálých skladů rozmístěných v ohroženém pohraničním pásmu.

Obdobná opatření třeba organisovat rovněž u svazků a útvarů rozmístěných v hloubce s tím rozdílem, že u nich budou zabezpečovány jen pohyblivé zásoby a zvýšení zásob nad normu možno dosáhnout jen doplňkovými nádržemi, pokud jde o PHM, a částí protiletadlové munice naložené na úkor zásob proviantu. Nedostávající se proviant mohou tyto svazky a útvary získávat z místních zdrojů a ze stálých skladů v prostorech své činnosti.

2. Ještě před zahájením skryté mobilisace týlových útvarů a zařízení třeba stanovit pořadí důležitosti a časové lhůty jejich mobilisace podle konkrétní situace. Nejnaléhavější potřeba bude tu s největší pravděpodobností ve vytvoření nových automobilních dopravních jednotek, v doplnění počtů u mírových automobilních rot a praporů a ve vytvoření polních nemocnic a zdravotnických odsunových prostředků i některých zvlášť důležitých zařízení zdravotnické služby (zdravotnické prapory zvláštního určení, protiepidemické prostředky a p.). Složitě při plnění tohoto úkolu bude především to, že odčerpávání motorových vozidel z civilního sektoru musí být prováděno po částech a tak, aby nedošlo k předčasnému vyzrazení vlastních příprav.

Pokud jde o polní nemocnice, nutno zdůraznit, že na jejich včasné zmobilisování v plné míře závisí i pohotovost zdravotnické služby svazků a útvarů. Obvaziště vojsk se totiž v krátké době po zahájení bojové činnosti zaplní množstvím raněných a zasažených, a nebude-li zabezpečen přímý odsun těchto osob do nemocnic armády (frontu), znamená to, že vojsková zdravotnická služba nejenže nemůže poskytnout raněným nutnou speciální lékařskou pomoc, ale nebude ani schopna přijmout a ošetřit další raněné přicházející z bojové linie.

Významným úkolem v tomto období bude rovněž včasné vytvoření silničních provozních, stavebních a mostních praporů. Přitom nutno počítat, že těchto jednotek bude do doby vytvoření polního zásobovacího systému armád využito především k zabezpečení operačních přesunů vojsk a k řízení dopravy na hlavních silničních tazích operačního významu.

Do prvního pořadí skryté mobilisace nutno rovněž zahrnovat zařízení technického zabezpečení, především polní dílny a opravny automobilní a tankové techniky a shromaždiště porouchaných vozidel.

Konečně bude následovat mobilisace skladů hlavních druhů materiálu, ostatních dílen a různých týlových zařízení. K zabezpečení organisátorské a řídicí činnosti při postupném mobilisování týlových útvarů a zařízení je třeba v prvním pořadí povolávat osoby vytvářející velitelství jednotlivých sledů týlových zařízení, jako velitelství polních odsunových středisek, armádní zásobovací základny atd.

Nově vytvořené útvary a zařízení budou v nejkratší době soustřeďovány v prostorech odpovídajících plnění úkolů v souhlase s operačním zámyslem.

3. O opatřeních k ochraně a obraně zásob hlavních druhů materiálu a o prostředcích proti vzdušnému a pozemnímu napadení nepřítelem se hovoří již v části I. tohoto článku. Nebezpečí přímých napadení s použitím zbraní hromadného ničení si vyžádá jednak aktivaci všech uvede-

ných opatření, jednak rozptýlení nebo odsun zvláště ohrožených zásob, jakými jsou zejména velké zásoby PHM a všech druhů munice a zásoby materiálu i prostředků ve skladech rozmístěných blízko ohrožených státních hranic nebo v blízkosti pravděpodobných objektů napadení nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení.

Způsob decentralisace zásob bude záviset na konkrétních podmínkách, a to především na možnosti dopravních prostředků ať už železničních nebo automobilních. Při nedostatku těchto prostředků a ve velmi krátkých časových lhůtách půjde jen o místní decentralisaci, t. j. o rozptýlení zásob na vzdálenost 5 až 10 km od stálého skladu, za příznivějších dopravních podmínek bude pak snahou přemístit větší část zásob do prostorů, v kterých by jich mohlo být přímo použito k zabezpečování jednotlivých operačních směrů.

4. Při plánování dopravy a rozčleňování zásob nutno vycházet z požadavku, aby k době předpokládaného zahájení bojové činnosti byla část dopravních prostředků naložena zásobami hlavních druhů materiálu a aby tak byly vytvořeny pohyblivé zálohy materiálu pohotové v nejkratší době nahradit ztráty vzniklé především účinkem úderů zbraní hromadného ničení. Počet a rozsah těchto pohyblivých záloh bude záviset na množství dopravních prostředků použitelných pro tyto účely a na konkrétní operační (bojové) situaci.

Zdá se, že kromě těchto záloh bude účelné na směru předpokládaného hlavního úsilí vyčlenit určitou zálohu prázdných dopravních vozidel určenou jak pro odsuny raněných a zasažených osob při masovém nepřátelském úderu, tak i pohotovou k naložení a přisunu určitého druhu materiálu zničeného nepřítelem u vojsk.

5. Příznivou stránkou při organisaci a provádění materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk v počátečním období války budou značné zásoby určitých druhů materiálu v místních zdrojích a možnosti využití kapacity stálých dílen, pekáren a jiných zařízení civilního sektoru pro potřebu vojsk. Jde tu především o poměrně velké zásoby potravin uložených v základnách a zařízeních civilního sektoru i pro potřeby vojenské správy, o značný počet dobytka zejména v pohraničním pásmu, a dále i o zásoby pohonných hmot v distribučních skladech a čerpacích stanicích civilního sektoru, jejichž části může být rovněž použito, když to bude nutné, pro potřeby armády. Pokud jde o tyto pohonné hmoty, je nutno, aby ještě zavčas do zahájení bojové činnosti byla nařízena norma nesnižitelných zásob PHM, kterou nutno v civilních zařízeních udržovat pro potřebu vojenské správy. Místní zdroje budou mít při zásobování některými druhy materiálu významnou úlohu, a proto nutno v součinnosti s orgány státní správy a s příslušnými ministerstvy naplánovat jejich účelné využití pro potřebu vojsk.

Naproti tomu nutno zdůraznit, že se otázka využití místních zdrojů méně příznivě projeví u zdravotnické služby, kde vzhledem k pravděpodobně velkému počtu raněných a zasažených osob z řad civilního obyvatelstva při zahájení bojové činnosti civilní zdravotnická služba bude sama stěží schopna tyto osoby zabezpečit, a bude tedy spíše k splnění svých úkolů potřebovat výpomoc vojenské zdravotnické služby, ať už pokud jde o poskytnutí neodkladné lékařské pomoci, zdravotnický materiál, léky a p.

6. Odsuny civilního obyvatelstva a zvláště důležitých národohospodářských zařízení z ohrožených prostorů budou v počátečním období války prováděny podle plánu Státního úřadu plánovacího, ministerstva vnitra a ostatních zainteresovaných ministerstev a zabezpečovány především silami a prostředky těchto ministerstev. Otázka vlastního provádění evakuace musí být však řešena v těsné součinnosti s vojenským velením a hlavní úloha tu bude pravděpodobně vložena na týlový aparát. Přitom půjde především o vytyčení odsunových cest, po případě o zabezpečení shromaždišť evakuovaných osob potravinami nebo o částečnou výpomoc vojenské zdravotnické služby při ošetřování a poskytování neodkladné zdravotnické pomoci evakuovaným. Při vytyčování os evakuace nutno zejména přihlížet k tomu, aby bylo v nejširší míře využito málo výkonných komunikací (silnic III. třídy, místních komunikací a polních a lesních cest), aby bylo zamezeno nebo do značné míry omezeno křížování těchto os s hlavními silničními tahy operačního významu, jakož i s důležitými železničními tratěmi a aby při přechodech vodních toků bylo využito málo výkonných přepravišť, po případě brodů. Přes to, že odsuny budou řešeny především orgány ministerstva vnitra, je nutno předpokládat, že na úsecích s vojenského hlediska důležitých bude třeba zesílit pořádkovou a regulační službu orgány svazků (útvárů), po případě i částí jednotek silničních provozních praporů.

K zásobování evakuovaných osob potravinami bude nutno v největším měřítku využít místních zdrojů, a když to bude nutné, poskytnout výpomoc vojenskými vozidly při svozu potravin do prostorů shromaždišť nebo do prostoru odpočinku evakuovaného civilního obyvatelstva.

Pokud jde o poskytnutí pomoci evakuovaným orgány vojenské zdravotnické služby, bude tato pomoc omezena na nejmenší míru a může být poskytnuta jen v neodkladných případech a tehdy, kdy to nebude na úkor plnění bojového úkolu.

7. Velký význam pro účinnost a včasnost opatření určených k poskytnutí rychlé pomoci vojskům napadeným úderem nepřátelských zbraní bude mít včasná informovanost týlových velitelství o situaci ve vojskách, jakož i možnost rychlého předání rozkazů a nařízení k udržení jejich nepřetržité bojové pohotovosti po stránce týlové. Nutno počítat s tím, že nepřítel svými hromadnými vzdušnými i pozemními údery do značné míry rozruší systém velení a spojení.

Vzhledem k těmto okolnostem nutno předpokládat, že zvláště na počátku zahájení bojové činnosti vznikne na spojovacích sítích velmi těžká situace. Rozhodující úlohu při zabezpečování spojení v tomto období bude mít především spojení radiem a pohyblivými pojítky. Protože je malá pravděpodobnost, aby všechny týlové útvary a zařízení a zvláště v době, kdy většina jich bude rozptýlena po celém území týlového prostoru, byly plně vybaveny dostatečně výkonnými rádiovými stanicemi, i vzhledem k možnostem rušení radiového spojení nepřítelem je možno učinit závěr, že hlavní tíha spojení v týlu bude spočívat v tomto období právě na pohyblivých pojítkách, a to především na použití spojovacích letounů, vrtulníků, aut a motocyklů.

Zprávy od vojsk budou předávány buď prostřednictvím podacích stanic, jejichž pravidelnou funkci nutno naplánovat a připravit ještě do zahájení bojové činnosti, nebo prostřednictvím styčných orgánů od

nadřízeného velitelství k vojskům a opačně. V této době je třeba u všech týlových velitelství organisovat menší operační skupiny nebo připravit styčné důstojníky, vybavit je radiovými stanicemi a vhodnými dopravními prostředky a připravit k plnění funkce rychle získávat zprávy o situaci a předávat rozkazy a nařízení podřízeným.

Protože přes všechna tato opatření nelze vyloučit případ, že dočasně bude přerušeno jakékoli spojení s některým svazkem nebo týlovým útvarem (zařízením), nutno již v míru vést a připravovat týlové funkcionáře k samostatnému rozhodování a k široké iniciativě při plnění úkolů.

8. Otázky zvýšení pohotovosti ochrany důležitých komunikačních objektů na železnicích a silnicích byly podrobněji rozebrány již v I. části této práce. V období přímého nebezpečí zahájení války půjde především o zvýšení pohotovosti ochrany, jakož i o doplnění a soustředění prostředků k zajištění obnovy provozu na těchto komunikacích pro případ jejich přerušeni.

9. Velmi důležitou úlohu při plnění všech uvedených opatření bude mít dovedné utajení a maskování těchto akcí. Proto bude v této době, kdy nepřátelská agenturní služba bude aktivisována na největší míru, zvláště důležité, využít maximálně ke všem pohybům, přepravám a přesunům noční doby, organisovat důkladnou ochranu a střežení všech týlových objektů a prostorů soustředění týlových útvarů a zařízení, omezit volný pohyb osob v určitých prostorech a zamezit přístup do blízkosti týlových objektů všem podezřelým a nepovolaným osobám.

Neméně důležité bude dovedné provádění opatření, která by přivedla nepřítele k chybným závěrům, pokud jde o připravovanou organizaci týlu a vytváření zásobovacího a odsunového systému. Jde tu především o provádění klamných přeprav a klamného soustřeďování zásob v určitých prostorech, což má za cíl uvést nepřítele v omyl o vytváření zásobovacích i nemocničních základů a čelních oddělení skladů. K tomuto účelu může být využito částečně maskovaných železničních souprav přijíždějících z hlubokého týlu a maskujících vykládání zásob na určitých železničních úsecích, předstírání intenzivní činnosti na těchto stanicích, příprava koutových odražečů v prostorech klamných skladů i vhodné usměrnění civilní automobilní dopravy směřující k projíždění a zastávkám většího počtu vozidel těmito prostory atd.

Úspěšné klamání nepřítele, pokud jde o systém organizace týlu, může vést nepřítele jednak k chybným závěrům o předpokládaném operačním uskupení vlastních vojsk, jednak k tomu, že část vzdušných úderů prováděných i s použitím zbraní hromadného ničení, bude namířena proti těmto klamným prostorům a skutečné zásoby, útvary a zařízení mohou zůstat alespoň po první období ušetřeny před ničivými účinky nepřátelského napadení.

Závěrem k otázce organizace a práce týlu přímo před zahájením bojové činnosti možno říci, že toto období bude v každém případě vzhledem ke snaze dosáhnout momentu překvapení, a tedy vzhledem ke skrytí a všestrannému utajení příprav k zahájení války časově poměrně krátké, avšak tím významnější. Vždyť i po stránce týlové bude jedním z rozhodujících momentů majících vliv na úspěch v počátečním období války to, do jaké míry se podaří předstihnout nepřítele v přípravách

materiálně technického a zdravotnického zabezpečení operace (boje). Týl bude plně připraven k činnosti i za nejtěžších podmínek tehdy, podaří-li se závčas uchránit zásoby a prostředky týlu před ničivými účinky nepřátelských zbraní, shromáždit materiál, zdravotnické prostředky, dílny a jiná zařízení na předpokládaných operačních směrech, dosáhnout pohotovosti dostatečného množství dopravních prostředků, zabezpečit přípravu pro rychlou obnovu zničené a poškozené komunikační sítě a připravit pružné a neselhávající velení a spojení v týlu. Proto je nutné věnovat již nyní v míru mimořádně velkou pozornost rozpracování otázek provádění skryté přípravy týlu pro válku v nejkratších časových lhůtách.

III. Zvláštnosti organizace týlu, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk při zahájení války

Organisace a způsob práce týlu v počátečním období války bude mít řadu odlišností příznačných právě pro toto období a vyplývajících ze zvláštností vedení operace (boje) na počátku války i ze zvláštních podmínek, v rozložení a výši zásob, stavu zdravotnických a dílenských zařízení, dopravních prostředků a komunikačních spojů. Přitom nutno vycházet z předpokladu, že se nepřítel bude snažit zahájit válku zasazením masového úderu za rozsáhlého použití zbraní hromadného ničení a že mimo jiné bude cílem těchto úderů způsobit protivníkovi co největší ztráty na živé síle a technice, vyřadit nebo aspoň poškodit velká komunikační a administrativně hospodářská centra a zničit zásoby válečně důležitého materiálu. I když se podaří nepřátelskou agresí přímo předejít, je nutno počítat s tím, že nepřítel bude mít v prvním období ještě dostatek sil k zasazení hromadného úderu na naše území, zejména s použitím zbraní hromadného ničení. To znamená, že práce týlového aparátu bude uskutečňována v nesmírně těžkých podmínkách rozrušené komunikační sítě, masových zdravotnických ztrát a zničení větší nebo menší části dopravních prostředků a zásob.

S tohoto hlediska obrátím nyní pozornost jen na ty obory organizace týlu, v kterých dojde vlivem počátečního období války k zásadním zvláštnostem ve srovnání se systémem organizace a práce týlu při zabezpečování operací v průběhu války.

1. Organizace zásobování vojsk

Se zahájením bojové činnosti bude operace zabezpečována ze zásob v stálých skladech, po případě ze zásob, které byly vyčleněny a soustředěny na hlavní směr činnosti vojsk. To znamená, že v této době nebude existovat AZZ polního typu tak, jak je známa z operací prováděných v průběhu války, a její funkci budou nahrazovat uvedené zásoby materiálu okruhových a centrálních skladů dislokovaných v pásmu armády čítající v to části zásob civilního sektoru. Obdobná organizace zásobování bude vytvořena rovněž na stupni front. Přitom, možná ještě před zahájením bojové činnosti nebo pak během boje, budou postupně vytvářeny polní sklady armády a frontu, které (v té době ještě bez zásob) bude nutno soustřeďovat v prostorech určených frontem na základě zámyslu frontové operace. Velitelství frontu určí frontové železniční směry a příčky a soustředí na nich maximum sil a prostředků určených k obnově a dosažení vysoké kapacity provozu. Na železničních

směrech frontu budou také postupně rozvinovány polní frontové a armádní sklady. Pokud jde o sklady, útvary a zařízení tvořící AZZ, mohou být za značného rozrušení železnice rozvinovány na silnicích, avšak přitom je třeba vždy vyhledávat prostory v blízkosti železničních tratí, na kterých front plánuje obnovení provozu a kterých bude možno později využít pro další převozy, přísuny a odsuny materiálu, osob a techniky.

Je velmi obtížné stanovit přibližnou dobu, za kterou bude moci zahájit AZZ svoji funkci. Je však možno provést určitý rozpočet, na př. u skladu dělostřelecké munice:

- doba nutná pro přesun zmobilisovaného skladu na místo určení 1 až 2 dny.

- rozvinutí a příprava skladu pro příjem materiálu 1 den,

- průměrný denní přísun od frontu 800 až 1500 t munice, což představuje potřebu dalších 3 až 6 dnů k nashromáždění zásoby munice ve výši asi 0,5 palebného průměru armády. Na základě tohoto dílčího rozpočtu možno dojít k závěru, že stěží lze v této situaci očekávat zahájení více méně plynulé činnosti AZZ dříve než za 6 až 10 dnů od doby určení prostoru jejího rozvinutí. Až do této doby bude systém zásobování armády vzhledem k velkému rozptýlení stálých skladů velmi obtížný a bude klást vysoké požadavky na práci dopravních prostředků, které budou nuceny z velké části jezdit po neobsluhovaných silnicích, a to někdy i na velké vzdálenosti. Proto nebude-li armáda na všechny tyto úkoly svými silami stačit, bude účelné, aby front vypomohl svými dopravními prostředky k navezení nejnutnějších zásob až do blízkosti linie divisních skladů, a tam si armáda v tomto případě může vyčlenit 1 až 2 čelní oddělení armádních skladů hlavních druhů materiálu.

V závislosti na zámyslu frontové operace není vyloučena ani jiná varianta zásobovacího systému, že totiž front vyčlení k zabezpečení armád prvního sledu čelní oddělení svých skladů v armádním týlovém prostoru. AZZ nebudou v tomto případě v prvním období rozvinovány vůbec a polní armádní sklady (bez zásob) budou v pohotovosti k rozvinutí teprve v dalším průběhu operace, zpravidla k zahájení vlastní útočné operace.

Není pochyby o tom, že si konkrétní situace může vyžádat i některé jiné varianty organizace zásobování vojsk, avšak uvedený systém zásobování se tím v podstatě nezmění.

2. Zvláštnosti silničního zabezpečení

vyplývají především ze zásobovacího systému prvního období, t. j. v době, kdy polní armádní a frontové sklady nejsou dosud rozvinuty a přísuny materiálu se provádějí ze stálých skladů rozptýlených po týlovém prostoru. V této době silniční jednotky nebudou schopny obsluhovat a udržovat všechny komunikace, po kterých jsou přísuny a odsuny prováděny, a proto bude nutno tyto jednotky soustředit na nejvhodnější 2 až 3 silniční směry, tyto směry vybudovat jako vojenské automobilní silnice a připojit na ně ostatní automobilní transporty prováděné po silnicích neobsluhovaných ani armádou ani frontem. K pořádkové službě na těchto neobsluhovaných komunikacích a k jejich údržbě bude třeba maximálně využít jednotek ministerstva vnitra a silničních stavebních a mostních organizací ministerstva dopravy a ministerstva stavebnictví.

3. Zdravotnické zabezpečení vojsk v počátečním období války

bude úkol velmi obtížný především z těchto důvodů:

- vzhledem k masovému vzdušnému a pozemnímu úderu nepřítele vznikne u vojsk již při vlastním zahájení bojové činnosti velké množství zdravotnických ztrát, vyžadujících poskytnutí urychlené zdravotnické pomoci, a to především chirurgických zákroků;
- vzhledem k postupně prováděné mobilisaci bude v této době k dispozici teprve část polních nemocnic a ostatních důležitých zdravotnických zařízení polního typu;
- rozrušení komunikační sítě na vlastním území bude mít podstatný vliv na možnosti odsunů raněných a zasažených osob do týlu, a to jak automobilními, tak i železničními dopravními prostředky;
- možnost napadnutí vojsk biologickými prostředky, radioaktivními a chemickými látkami si vyžádá od vojenské zdravotnické služby řadu opatření s hlediska izolace a léčení zasažených osob i k zabránění šíření infekčních chorob;
- velký počet raněných a zasažených civilních osob po úderech nepřátelských zbraní hromadného ničení na veliká administrativní a hospodářská centra bude mít nepříznivý vliv i na plnění úkolů vojenské zdravotnické služby.

To bude mít za následek, že bude na nejmenší míru omezeno, po případě znemožněno využití civilních zdravotnických zařízení k poskytnutí pomoci raněným a nemocným příslušníkům armády a že si možnost výskytu nemoci ze záření nebo různých infekčních nemocí mezi doplňky osob povolávaných k vojenské službě, vyžádá rozsáhlá profylaktická a preventivní opatření při přejímání těchto doplňků (na př. očkování, aktivní vyhledávání nemocných, posuzování bojeschopnosti zasažených osob, izolace a léčení nemocných atd.).

Vzhledem k této situaci bude nutno v co nejkratší době, a to co možná ještě do zahájení vlastní bojové činnosti, postavit maximální počet polních nemocnic, které budou ihned soustřeďovány na předpokládaném směru hlavního úsilí vojsk. Tyto nemocnice budou pak i v dalším průběhu operace zesilovány a doplňovány a budou tvořit zárodek nemocniční základny armády (frontu). Přitom nutno počítat, že zvláště v prvním období zahájení války musí být využito všech improvizovaných prostředků k rozšíření kapacity těchto nemocnic na nejvyšší možnou míru a improvizovaně zařídit v blízkosti odsunových středisek všechny vhodné objekty, jako školy, úřady atd. pro dočasnou hospitalisaci raněných a nemocných. I při velkém nedostatku nemocničních lůžek v této době je nutné v každém případě vytvořit určitou pohyblivou zálohu polních nemocnic a zdravotnického personálu k umožnění pohotového zásahu na těch místech, kde se ukáže vzhledem k nepřátelské činnosti zvláště kritická situace.

Při zdravotnickém zabezpečování vojsk v počátečním období války bude velmi složitou otázkou provedení včasných odsunů velkého počtu raněných a nemocných do týlu. I když se do určité míry podaří nahradit nedostatek zdravotnických aut použitím improvizovaně zařízených autobusů a nákladních aut menší tonáže, přesto bude těžko zabránit v tomto období ve vojskovém týlu velkému nahromadění raněných a zasažených osob,

kteří nebude možno v krátké době odsunout. Bude proto třeba mít včas připraveny v blízkosti prostoru předpokládaných hromadných ztrát dobře vybavené brigády zdravotnických specialistů opatřené pohyblivými prostředky, aby byly v nejkratší době s to poskytnout na místě neodkladnou lékařskou pomoc raněným a zasaženým. Pro odsuny raněných v tomto období je třeba počítat kromě prázdných dopravních vozidel s maximálním využitím vracejících se železničních souprav a s rozsáhlým využitím letounů a vrtulníků zařízených alespoň improvizovaně k provádění zdravotnických odsunů.

Při organizaci zdravotnických odsunů jeví se výhodným vytvořit dvě nebo podle operačních směrů několik rozděloven raněných rozvinutých v prostoru mezi zdravotnickými etapami svazků a útvarů a nemocniční základnou. Do těchto rozděloven volených ve výhodném terénu a co možná dobře chráněných před vzdušnými údery nepřítele nutno soustředit většinu odsunových prostředků pohotových k provedení odsunů především tamodtud, kde nepřátelskou činností vznikne zvláště obtížná zdravotnická situace.

V dalším průběhu operace, kdy bojující armády budou již vybaveny větším počtem zdravotnických útvarů a zařízení, bude zdravotnické zabezpečení organizováno podle zásad zabezpečení útočné nebo obranné operace.

Závěrem k otázce zdravotnického zabezpečení v počátečním období války chci poukázat na to, že otázky tohoto zabezpečení jsou tak obšírné a složité, že vyžadují rozsáhlé samostatné práce, aby byly alespoň v hlavních rysech naznačeny všechny možnosti a aspekty jejich řešení.

*

Zmíním se ještě krátce o některých zvláštnostech velení a spojení v týlu v počátečním období války a o zvláštnostech organizace ochrany a obrany.

Jak již bylo uvedeno bude v období zahájení bojové činnosti uskutečňováno velení a spojení v týlu především pomocí radia a pohyblivých pojiček. Protože však tyl armády a frontu bude v této době do značné míry rozptýlen po celém týlovém prostoru a spojení bude neustále nepřítelem narušováno, bude účelné vyčlenit pro řízení jednotlivých celků týlových útvarů a zařízení z týlového aparátu armády (frontu) jednu nebo více operačních skupin vybavených spolehlivými a výkonnými radiovými stanicemi a prostřednictvím těchto skupin pak řídit činnost týlu a provádění manévru materiálem i prostředky podle požadavků konkrétní situace. Takové operační skupiny sestavené z dobře připravených pracovníků štábu a zásobovacích oddělení velitelství týlu bude rovněž účelné vysílat k řízení a koordinaci materiálně technického a zdravotnického zabezpečení hlavních uskupení vojsk (na př. svazků připravujících a provádějících protiúder, svazků působících na samostatném směru atd.).

Zvláštností organizace obrany a ochrany týlu bude, pokud jde o protivzdušnou obranu, že vzhledem k svému rozptýlení zdaleka ne všechny stálé týlové objekty budou moci být bráněny protiletadlovým dělostřelectvem, i když k ochraně důležitých zásobovacích center bude v prvním období možno využít zejména systému protivzdušné obrany státu.

Hlavním prostředkem protivzdušné ochrany nově zřizovaných zásobovacích a zdravotnických skladů bude jejich dovedné maskování a masko-

vání jejich činnosti. I tu bude mít velký význam umění oklamat nepřítele o skutečném rozložení vlastních zásob a prostředků, jak o tom již byla zmínka v předcházející stati.

Pokud jde o protiatomovou, protichemickou a protibiologickou ochranu, platí i tu známé zásady pro provádění jednotlivých opatření.

K provádění ženijních prací v týlu třeba na vlastním území v širokém měřítku využít civilního obyvatelstva i některých strojů pro zemní práce převzatých z civilního sektoru.

Konečně pokud jde o pozemní ochranu a obranu týlových objektů, třeba zdůraznit, že vzhledem k nebezpečí shozu nepřátelských výsadků a diversních skupin v hloubce týlového prostoru, je třeba u každého týlového útvaru a zařízení vybudovat zvláště důkladnou kruhovou obranu zesílenou i účinnými protitankovými prostředky a minovými poli.

*

Jak vyplývá z celé této stati, bude mít organizace materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk v počátečním období války řadu zvláštností specifických právě jen pro toto období. Aby mohly být tyto zvláštnosti správně chápány a v čas potřeby i správně uplatňovány při organisování a řízení týlu, je třeba věnovat jejich studiu velkou pozornost již v míru. Přitom znovu opakuji, že se základem pro úspěšné zabezpečení a obsluhu vojsk na začátku války stane to, do jaké míry se podaří nyní v míru a pak v období skryté přípravy proti nepřátelské agresi připravit a zorganizovat všechny prvky směřující k zvýšení bojové pohotovosti a k ochraně týlu.

Celkový závěr

Jsem si dobře vědom, že tento článek obsahující některé úvahy a názory na přípravu týlu k zabezpečení bojujících vojsk a zvláštnosti, které se při organisaci materiálně technického a zdravotnického zabezpečení v počátečním období války vyskytnou, nemůže na všechny otázky, problémy a varianty, které toto obšírné thema přináší, dát jednoznačnou a jasnou odpověď. Řešení problémů spojených s činností týlu při zahájení války je věc nová a vyžaduje důkladného a dlouhodobého vědeckého studia nejen těchto otázek, ale i všech ostatních podmínek, na kterých činnost týlu v tomto období bude do značné míry záviset, jako jsou zvláštnosti vedení operace (boje) v počátečním období války a zvláštnosti taktiky použití druhů vojsk, zdroje a možnosti národního hospodářství ke krytí požadavků bojujících vojsk, problémy civilní obrany a řešení evakuace civilního obyvatelstva a důležitých zařízení z ohrožených pásem, současný stav a plánovaná rekonstrukce komunikační sítě a mnoho jiných. Teprve všestranný rozbor a zhodnocení všech těchto faktorů v jejich vzájemné závislosti může dát reálný obraz o zvláštnostech a požadavcích na materiálně technické a zdravotnické zabezpečení počátečního období války.

Tento článek, přestože se mnoha, jistě velmi vážných a složitých problémů jen stručně dotýká, dosáhne svého cíle, podníti-li další a hlubší studium těchto otázek a vyvolá diskusi a vzájemnou výměnu názorů, jak jednotlivé otázky řešit, po případě jak přistupovat k řešení těch dalších otázek souvisejících s přípravou týlu k válce a se zvláštnostmi jeho organizace a práce při zahájení bojové činnosti, které nejsou v tomto článku rozebrány vůbec.

ŽELEZNICE V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Jaroslav Hon, podplukovník Ing. Vladimír Šťastný

Úvod

O významu železniční dopravy pro zabezpečení přípravného období a vlastní útočné nebo obranné operace bylo již hodně napsáno a stejně tak proběhlo na toto thema i mnoho diskusí. To vše nasvědčuje tomu, že problémy železniční dopravy k zabezpečení útočné a obranné operace jsou již v celku procvičeny a tím i známy.

V dnešním článku se však chceme zabývat významem železnic s hlediska otázek, které zasluhují důkladného rozboru, neboť jim dosud nebyla věnována taková péče, jaké by si svou závažností zasluhovaly. Jsou to otázky spojené s železniční dopravou v počátečním období války.

Jde o tyto otázky:

1. Úkoly železniční dopravy k zabezpečení činnosti vojsk
 - a) doplnění útvarů a svazků na plné početní stavy,
 - b) organisace přeprav spojených s vyvezením vojenského materiálu a zařízení z mírových skladů zpod nepřátelských úderů letectva a řízených střel,
 - c) materiální zabezpečení pozemních vojsk a letectva pro předpokládanou činnost,
 - d) utajení řízení a sledování vojenských přeprav po železnici.
2. Opatření nutná k zabránění využití železnic našeho státu nepřítelem.
3. Evakuace
 - a) civilního obyvatelstva,
 - b) hospodářských produktů,
 - c) závodů,
 - d) proměnných prostředků a důležitých zařízení železnic.
4. Opatření k včasnému odstranění následků nepřátelského napadení železničních objektů.

A nyní na základě vlastních úvah a dosud získaných poznatků chceme rozebrat jednotlivé body.

Úkoly železniční dopravy k zabezpečení činnosti vojsk

Úkoly železniční dopravy v počátečním období války budou velmi složité a jejich splnění bude záviset na tom, jak včas zjistí příslušné orgány velení zprávy o zámyslu nepřítele. Bude-li na provedení přípravy k odražení prvních úderů nepřítele k dispozici několik dní, budou moci orgány vojenské dopravy učinit na železnici nezbytná opatření spojená s postupným doplňováním útvarů a svazků, se soustředováním vojsk, s vyvezením vojenského materiálu a zařízení z mírových skladů zpod nepřátelských úderů letectva a řízených střel a s materiálním zabezpečením pozemních vojsk, letectva a PVOS pro předpokládanou činnost, neboť značně rozvínutá a poměrně výkonná železniční síť naší republiky umožňuje v něko-

lika dnůch přepravit značné počty osob a množství materiálu k zabezpečení činnosti vojsk v prvních dnech války.

Avšak při nenadálém napadení, s úplným překvapením, mohly by hroznadné úderý na železnici podle našeho názoru ohrozit plnění uvedených úkolů. Proto je nutno již nyní činit opatření k zabezpečení oněch úkolů za předpokladu silného rozrušení železniční sítě.

Při postupném doplňování útvarů a svazků na plné počty v době ještě před přímým napadením bude železnice schopna přepravit maximální počet doplňků, neboť přeprava se pravděpodobně bude provádět ještě po nezničených tratích a železniční doprava se bude moci plně podřídit zájmům armády. Takové přepravy budou vyžadovat vysoké organisovanosti a utajení.

Při postupném doplňování útvarů a svazků bude muset být přeprava doplňků řízena operativně zesílením vlakových souprav a zavedením mimořádných vlaků na zájmových železničních směrech tak, aby bylo co nejúčelněji a s největší hospodárností využito jak výkonnosti železnic, tak i jejího vozového a strojového parku.

Doplňky povolane dříve, ještě před přímým napadením musí být vedeny v přesné evidenci, aby nebyl zcela znehodnocen pevný plán přepravy doplňků, podle něhož se pak provádí přeprava zbývajících doplňků, a orgány vojenské dopravy musí znát, které doplňky uvedené v plánu byly již přepraveny, aby mohly včas dát požadavek k zrušení příslušných opatření, provedených k zabezpečení přeprav těchto doplňků. To zvlášť se jistě neobejde bez nejtěsnější spolupráce příslušných pracovníků štábu s orgány vojenské dopravy ať již řídicími nebo traťovými a s orgány železnic.

Při provádění doplňování útvarů a svazků po přímém napadení státu se mohou orgány vojenské dopravy i železnic řídit podle předem zpracovaného plánu, a mohlo by se proto říci, že přepravy budou probíhat i organisovaně. Avšak tu se budeme pravděpodobně setkávat s daleko většími potížemi: může docházet k vzdušným napadením, k rozrušením tratí, železničních zařízení i objektů a co je to hlavní, železnice může být daleko více zatížena i jinými vojenskými přepravami.

Bylo by možné, aby se přeprava doplňků a materiálu v tom případě prováděla po odklonových tratích. Tyto trati jsou ovšem zase zpravidla jednokolejné a méně výkonné. A dále nutno vzít v úvahu i to, že se po odklonových tratích doba přepravy doplňků a materiálu bude značně prodlužovat. Kromě toho nutno počítat s tím, že po těchto odklonových tratích mohou být v dané době prováděny jiné důležité vojenské přepravy v ucelených vlacích.

Z těchto důvodů by bylo podle našeho názoru třeba, aby se při rozrušení důležitého železničního objektu přeprava doplňků prováděla objezdem na automobilech. K zajištění takového způsobu přepravy by bylo ovšem nutné, aby místní vojenské správy v obvodu důležitých železničních uzlů a objektů měly již v miru zabezpečen dostatečný počet automobilních prostředků.

Při srovnávání obou alternativ se pochopitelně přikláníme k alternativě první, to znamená k té, kdy orgány vojenské dopravy i železnic tyto přepravy budou moci provádět ještě do doby přímého napadení státu nepřitelem. Tato alternativa by ovšem vyžadovala, aby byla do důsledku rozpra-

cována příslušnými pracovníky štábu v těsné spolupráci s orgány vojenské dopravy.

Podle našeho názoru doplnění svazků a útvarů na plné počty by bylo usnadněno, kdyby svazky a útvary, zvláště ty, které chrání západní hranice našeho státu, byly doplňovány teritoriálně. Na větší vzdálenosti by pak bylo výhodné přepravovat doplňky v některých případech i dopravními letadly. Tím by se odlehčilo železniční dopravě.

Jsou různé možnosti, z nichž jen některé uvádíme, a záleží nyní na příslušných pracovnících, jaké řešení navrhnou, aby bylo zabezpečeno provedení doplnění.

Organisace přeprav spojených s vyvezením vojenského materiálu a zařízení z mírových skladů zpod nepřátelského úderu letectva a řízených střel, jakož i materiálního zabezpečení pozemních vojsk by již nečinilo celkem potíží v práci orgánů vojenské dopravy. Tyto úkoly však předpokládají těsnou spolupráci všech složek týlu i druhů vojsk s orgány vojenské dopravy. Objem těchto přeprav ještě silněji podtrhuje význam železniční dopravy v počátečním období války.

Zvláštní a velmi závažnou otázkou budou přepravy po železnici spojené s činností letecké armády a PVOS.

Dosud se při všech cvičeních, která byla za poslední léta provedena jak na mapách, tak i v terénu, věnovalo této otázce málo pozornosti. Situace se ulehčovala tím, že se prostě konstatovalo, že letectvo je stále včas zásobeno dostatečným množstvím pohonných hmot a munice pro svou veškerou činnost. V poslední době vzhledem k vývoji a mohutnému rozvoji nových druhů letadel je třeba se touto otázkou velmi vážně zabývat. Při cvičeních bylo možno získat cenné poznatky při plnění tohoto závažného úkolu.

Letecká armáda svými požadavky na materiální zabezpečení si beze sporu bude činit nárok na velkou většinu přepravní kapacity některých železničních směrů a úseků, a to nejen v počátečním období války, ale i při podpoře útočné nebo obranné operace. Tento poznatek získali jak orgány vojenské dopravy, tak i orgány železnic a velitelství letectva, při čemž s požadavky na zabezpečení činnosti vojsk PVOS nebylo zatím vůbec počítáno. To ovšem bude vyžadovat, aby štáb letecké armády plánoval tyto přepravy včas a aby jeho rozhodnutí byla vždy konečná. Železniční dopravu totiž nelze srovnat s dopravou automobilní, při které možno naložený automobilní transport kdykoli buď vrátit nebo obrátit jiným směrem. Železniční doprava je, jak známo, řízena »železným zákonem«, t. j. grafikonem vlakové dopravy při zachování maximální bezpečnosti. K organizovanému provádění dopravy, zvláště v počátečním období války, bude proto třeba, aby požadavky na přepravu po železnici byly podávány přesně a včas k stanovenému termínu nebo lhůtě.

Mezi přepravami k zabezpečení činnosti letecké armády budou jistě zvláštní místo svou důležitostí zaujímat přepravy ocelových letištních drah. Svým objemem vylučují předem všechny druhy dopravy kromě železniční, neboť jedna ocelová letištní dráha bude asi 10 vojenských vlaků. Soudobé podmínky boje při značném tempu operace a spojené s tím častějším přemisťováním letišť jistě budou vyžadovat, aby byly tyto soupravy letištních drah mobilní, to znamená, aby určitá část z jejich počtu byla naložena na železničních vozech a připravena k rychlému dopravení na

místo určené velitelem letecké armády. To bude vyžadovat od orgánů vojenské i železniční dopravy, aby vlakové soupravy ložené ocelovými letištními drahami vhodně rozmístily tak, aby v krátké době po požadavku velitelství letecké armády mohly být soupravy přisunuty do žádaného prostoru, avšak jen do takového, kam bude železnice schopna je dopravit. Splnění tohoto úkolu bude do jisté míry zatížením pro železnici, neboť soupravy nebudou moci být umístěny, podle zásad soudobých podmínek boje, ve velkých stanicích, kde je dostatečné kolejové rozvití, nýbrž na několika menších stanicích, což v době provádění intensivního přísunu materiálních prostředků i evakuace způsobí železniční dopravě jisté obtíže. Proto tím více bude nutné, aby požadavky na takové přepravy byly orgánům vojenské dopravy zaslány včas, aby nedocházelo k častým změnám požadavků a aby se častěji užívalo i osobního styku plánujících orgánů velitelství letecké armády a PVOS s orgány vojenské dopravy všech stupňů.

Dalším důležitým a složitým úkolem je zabezpečení letecké armády pohonnými hmotami. Mohutný rozvoj moderních letadel nese s sebou i velkou spotřebu pohonných hmot.

A tu se vyskytuje řada otázek: Přepravovat pohonné hmoty v cisternových železničních vozech? Bude nám stačit park cisternových vozů? Bude tento provoz v soudobých podmínkách boje dost pružný? A co, když nastane případ, že nepřítel zničí důležité železniční uzly a objekty na daném železničním směru a dopravu pohonných hmot nebudeme moci provést ani po odklonových tratích?

Jsou to důležité otázky a domníváme se, že by snad všechny odpadly vyřešením potrubní dopravy pohonných hmot.

Předpokládaný objem přeprav k zabezpečení činnosti letecké armády u PVOS, který je značný, a v častých případech i jejich specifičnost nás staví před skutečnost, že by bylo účelné a nutné mít u letecké armády a PVOS, stejně jako u vševojskové armády, oddělení vojenské dopravy, a to již v míru, jehož jádrem by byli odborníci-důstojníci vojenské dopravy, kteří by v míru prostudovali a co možná vyřešili uvedené problémy.

Jsme toho názoru, že jen tak by bylo možno zvládnout značné požadavky letectva a PVOS kladené na železnici v počátečním období války i v průběhu útočné nebo obranné operace, kdybychom již v míru byli na ně dobře připraveni a problémy nám byly již jasné.

Další velmi důležitou otázkou pro orgány vojenské dopravy, zvláště pro počáteční období války, bude utajení řízení a sledování všech vojenských přeprav.

Podle platných nařízení se musí zprávy tajného rázu podávat pojitky kódovaně, k čemuž slouží různé druhy tabulek.

Ve vojenské dopravě u orgánů všech stupňů při podávání zpráv se nejvíce hovoří o konkrétních železničních stanicích. Při tvoření nynějších tabulek nebylo pamatováno na tuto skutečnost, a tak každý název stanice se musí podávat po jednotlivých písmenech. Při různých situacích v železniční dopravě, kdy je třeba rychle a operativně řídit běh převozů a transportů, mohla by se stát nutnost utajení při podávání zpráv dnešním systémem brzdou v práci orgánů vojenské dopravy všech stupňů. Cenné poznatky na tomto poli jsme získali na cvičeních s vojsky při přezkušování jejich bojové pohotovosti.

Promítneme-li si tyto poznatky do počátečního období války, kdy je na

jedné straně opravdu nutné přísně zachovávat utajení a kdy předpokládáme, že vojenských přeprav bude nesporně mnoho, dojdeme k závěru, že je nutné, aby byla zpracována zvláštní kódová tabulka pro orgány vojenské dopravy. Tohoto úkolu se již chopili důstojníci vojenské dopravy, bude však třeba, aby specialisté v tomto oboru jim vyšli vstříc jak radou, tak i konkrétní pomocí.

Při tom při všem stále zůstává otevřen problém utajení při provádění vojenských přeprav u provozních orgánů železnic, neboť ty by velmi těžko mohly při své práci a s přihlédnutím k dodržování maximální bezpečnosti v dopravě podávat zprávy a rozkazy kódovaně.

Otázka utajení při provádění vojenských přeprav musí být řešena odpovědnými pracovníky. Funkcionáři vojenské dopravy dají k tomu všechny své zkušenosti a znalosti.

Opatření nutná k zabránění využití železnic našeho státu nepřítelem

V počátečním období války, kterou se nepřítel bude snažit zahájit tak, aby co nejvíce využil momentu překvapení, bude oboustranně otázka včasného dopravení sil a prostředků pravděpodobně jednou z rozhodujících.

Agresor bude proto veden snahou zmocnit se komunikační sítě co možná neporušené, aby tak mohl v krátké době doplnit zásoby svých vojsk, které se vzdálily od základen, jakož i přemístit základny blíže k útočícím vojskům. V opačném případě nemůže být úspěch usnadněný momentem překvapení považován samým nepřítelem za trvalý. Tuto skutečnost nelze vyvrátit ani tvrzením, že nepřítel počítá v soudobé operaci do značné míry se zásobováním útočících vojsk vzduchem. Vzdušným zásobováním vojsk vzhledem na množství materiálu a těžkou bojovou techniku, kterou musí být vojska doplňována, je zatím řešena nepatrná část uvedené problematiky. Základními komunikacemi na evropském válečném území zůstávají na kratší vzdálenost, t. j. ve vojskovém a armádním týlu silnice, ve frontovém a hlubokém týlu železnice.

Odlehlost výrobních základen nepřítele, který bude do značné míry zásobován válečným materiálem ze zámoří, určuje závislost jeho zásobovacího systému na železnici. Proto vojenská doprava má neobyčejný zájem na získání poznatků o nepřátelské železniční síti, aby ji mohla správně zhodnotit a poskytnout velení přesné údaje o tom, které železniční objekty nutno vyřadit a tím citelně ohrozit zásobování nepřátelských vojsk.

Neméně důležitou otázkou s hlediska zvýšení obranyschopnosti naší vlasti je včasné provedení operačních zátarasů na železnici.

Zničení důležitých železničních objektů by mohlo mít značný vliv na zásobování vojsk nepřítele a tím na jeho pronikání vpřed. Při uplynulém cvičení byly řešeny problémy v provedení operačních zátarasů, a to jak s hlediska jeho zabezpečení lidmi, tak i s hlediska velení.

Vzhledem k tomu, že prováděcí lhůty mohou být při nenadálém napadení našeho státu nepřítelem neobyčejně krátké, nebude možno pro tento případ uvažovat o použití železničního vojska a ženijních jednotek divisi chránících státní hranice.

Podle našeho názoru by však bylo možno použít vojsk Pohraniční stráže, a to ke střežení nevýbušných zátarasů. K vlastnímu provedení operačních zátarasů na železnici by mohlo být použito zaměstnanců příslušných orga-

nisací stavebně udržovací služby železnic, kterým by k tomu účelu mohl být dán příslušný výcvik a kteří by jako pomocné síly pod vedením zkušených instruktorů z řad ozbrojených složek plnili uložené úkoly.

Z uvedených důvodů bude nutné, aby základní byl uzlový způsob ničení, neboť je rychlejší a vyžaduje méně sil a prostředků. Jednotlivá pásma zatarasení bude nutno plánovat ve dvou alternativách:

1. ničit jen železniční mosty a tunely,
2. ničit mosty, tunely a uzly.

Železniční mosty a tunely, nebudou-li vybaveny zvláštními zařízeními, bude účelné ničit soustředěnými náložemi dopravenými na konstrukci kolejovým vozidlem (a na tomto vozidle odpálenými), neboť tento způsob nebude vyžadovat vysoké odbornosti provádějících a bude časově výhodný, i když spotřeba trhavin při tomto způsobu několikanásobně vzroste.

Hlavní zásadou při ničení železničních uzlů bude úplné znemožnění všech výjezdů v dostatečné délce a zaminování objektovými a protivlakovými minami.

Zpracování plánu provedení na základě pokynů velení armády a jeho materiálně technické zabezpečení musí být podle našeho názoru úkolem velitelství příslušného vojenského okruhu. Výpisy z tohoto plánu musí být zaslány též velitelům těch divisí, které chrání státní hranice nebo jsou dislokovány v uvažovaném pásmu zatarasení. Ti prostřednictvím svých ženižních náčelníků musí učinit opatření k jeho realizaci. U objektů a uzlů ležících mimo prostor těchto divisí bude nutno přenést tuto povinnost přímo na velitelství příslušného vojenského okruhu.

Evakuace

Evakuaci nebudeme podrobně rozbírat, neboť řešit tuto otázku přísluší jiným složkám. Chceme jenom upozornit na závažnost této otázky, jak se ona jeví nám, pracovníkům vojenské dopravy.

K provedení evakuace po železnici bude třeba značného počtu železničních vozů všech řad, lokomotiv i železničního personálu. Uvážíme-li, že evakuace bude s největší pravděpodobností probíhat současně s vojenskými přepravami (přepravy doplňků, operační a zásobovací přepravy), pro které musí být přednostně připraveny vlakové soupravy s příslušnými železničními zaměstnanci, bude nutné, aby již nyní v míru, a to v době co možná nejkratší, bylo stanoveno: co se bude evakuovat, z kterých okresů, objem evakuovaných předmětů a doba. Bez tohoto rozhodnutí představitelů odpovědných ministerstev a orgánů státní moci nebude s to ministerstvo dopravy náležitostmi zabezpečit provedení plynulé evakuace, a co je nejdůležitější s hlediska obrany státu, nemůže ministerstvo dopravy již v míru zabezpečit různými opatřeními ať organizačními nebo investičními vojenské přepravy plánované k počátečnímu období války.

Mohlo by se říci, že by se ministerstvo národní obrany touto otázkou nemuselo zabývat, že stačí odevzdat příslušné požadavky ministerstvu dopravy k zabezpečení. Skutečnost však vypadá jinak. Mohlo by se stát, že by se při požadování zvýšeného nároku na odsun nedostávalo třeba prostředků pro vojenské přepravy, že by tím došlo k narušení plánu velení, což by mohlo mít své následky. Dále je třeba mít stále na zřeteli tu skutečnost, že nikdy nebude dostatek proměnných prostředků v dopravě, a tu je nutné přesně zkalkulovat hospodárné využití souprav použitých pro vojenské pře-

pravy v pravděpodobném směru východ—západ k evakuačním přepravám západ—východ.

To jsou hlavní důvody, proč se ministerstvo národní obrany zajímá o to, aby příslušní činitelé stanovili rozměry a doby předpokládané evakuace, aby se tak ministerstvo dopravy mohlo připravit na splnění svých odpovědných úkolů v počátečním období války.

Opatření k včasnému odstranění následků nepřátelského napadení železničních objektů

V soudobé válce daleko více než v předešlých budou železniční objekty předmětem napadení nepřátelským letectvem, a to ať přímo nebo nepřímo. Přímým napadením nutno rozumět útok nepřátelského letectva ať klasickými zbraněmi nebo zbraněmi hromadného ničení výhradně na železniční stanice, mosty nebo jiné objekty důležité pro nerušený železniční provoz. Za nepřímé napadení lze považovat takové, které nastane po nepřátelském útoku zbraněmi hromadného ničení na politická nebo průmyslová střediska našeho státu. Vzhledem k tomu, že na naší železniční síti jsou velké železniční uzly zároveň důležitými politickými nebo průmyslovými středisky, je jasné, že napadením těchto středisek budou asi vyřazeny z provozu železniční uzly.

V počátečním období války bude silná železniční přeprava s cílem zabezpečit nedotknutelnost našich státních hranic. Proto je třeba i v míru se zaměřit k zajištění sil a prostředků k tomu, aby úderů nepřátelského letectva nebyla ochromena naše železniční doprava, aby následky nepřátelských leteckých úderů byly co možná v nejkratší době odstraněny.

Aby mohlo ministerstvo dopravy zabezpečit pohotovou likvidaci následků nepřátelského napadení alespoň v nejnutnější míře (t. j. zajistit průjezd vlaků a uvedení nezbytných kolejových, provozních a vozebních zařízení do funkce), musí mít organisovány ve svém, po případě v jiných resortech, zvláštní jednotky, provozní organisace a j. a jednotky železničního vojska. Tyto jednotky a organisace musí být mobilní a schopné pohybu po kolejích nebo po silnici a sloužit technickému zabezpečení nejvýznamnějších úseků a objektů železniční sítě, po případě organisování provozu na obnovených železnicích.

Jsmě toho mínění, a je to nakonec žádoucí, aby při reorganisaci těchto jednotek a organisací bylo čerpáno z bohatých zkušeností a praxe obdobných jednotek Sovětského svazu, které za Veliké vlastenecké války sehrály významnou úlohu a velkým dílem přispěly k slavnému vítězství Sovětské armády, aby i u nás byly zformovány zvláštní jednotky v přijatelném počtu, s dostatkem sil a prostředků, aby se jejich možnosti technického zabezpečení přiblížily ověřené praxi ministerstva dopravy Sovětského svazu.

Tuto nutnost potvrzuje i skutečnost, že naše železniční síť je daleko hustší, technicky složitější a pravděpodobnost přímého úderu nepřítele na naše železnice je mnohonásobně větší.

Závěr

Tímto krátkým článkem jsme chtěli ukázat na složitost práce železnic v počátečním období války a pokusili jsme se i naznačit cestu, co je třeba učinit k splnění těchto závažných a odpovědných úkolů.

VLIV RÁZU POČÁTEČNÍHO OBDOBÍ VÁLKY NA ORGANISACI VÝROBY A ZÁSOBOVÁNÍ POHONNÝMI HMOTAMI

Plukovník Jiří Fabián

Úvod

Ráz počátečního období války, s mimořádně ničivými údery a proti-úderů zbraněmi hromadného ničení musí se nutně odrazit v zásadách rozvoje palivářského průmyslu jednotlivých států, má-li zajistit jejich akceschopnost pro případ války. To tím spíše, že pohonné hmoty jsou považovány za materiál strategického významu, a proto za věc pro napadení zvláště významnou. Přitom je nutno zdůraznit, že význam pohonných hmot narůstá úměrně s jejich rostoucí potřebou k zabezpečení technického rozmachu dnešní doby. To dosvědčuje současná, mimořádně ztížená hospodářská situace v Anglii a ve Francii, zaviněná nedostatkem motorových paliv po zablokování Suezského průplavu, zaviněném imperialistickou agresí proti Egyptu (ochromená výroba, pozemní, námořní i vzdušná doprava). Pro tuto hospodářskou krizi v Anglii a ve Francii je zvláště charakteristické to, jak rychle reagovala výroba a doprava na nedostatek motorových paliv.

Z uvedeného případu současné doby je nutno vyvodit poučení, že mírový systém zásobování pohonnými hmotami je nutno bezpodmínečně přizpůsobit možné válečné potřebě, a to nejúčelnějším skloubením politických hledisek s ekonomickými. Každé riskování v tomto směru by vedlo nutně za válečného konfliktu k ochromení zásobovacího systému pohonnými hmotami a k následnému vyřazení motorové techniky. Při jejím dnešním podílu na zabezpečování hospodářského života států a v závislosti na něm i válečné činnosti není možno akceschopnost bez motorové techniky, t. j. bez pohonných hmot, zajistit.

Je přirozené, že vliv novodobého rázu zahájení a vedení války na zajištění válečného zásobování pohonnými hmotami je závislý především na strategické poloze jednotlivých států vzhledem k předpokládanému ohnisku střetnutí nebo prostoru možného napadení, na jejich ekonomickém a válečně ekonomickém potenciálu pro výrobu pohonných hmot, na možnostech dovozu, na kvalitě dopravní a distribuční sítě a na dalších, v tomto konkrétním případě méně významných faktorech.

Vliv zvláštního rázu pohonných hmot na možnost jejich preventivní ochrany

Především je třeba si uvědomit nebezpečný ráz dnes používaných pohonných hmot, které již ve své surovinové fázi jsou snadno zápalné a hořlavé, v konečných produktech — palivech pak ještě odparné a snadno výbušné.

Je tedy nutno považovat naftová pole a výroby pohonných hmot za objekty zvlášť snadno zranitelné.

Rozlehlost naftových polí a snadná jejich zápalnost na straně jedné a vlastnosti novodobých zbraní, jako řízených střel, raket a p., na straně druhé, vytváří představu o jejich snadné zasažitelnosti.

Zranitelnost výroben pohonných hmot je způsobena tím, že technologie výroby při velikých objemových množstvích vyžaduje zvláštní, s hlediska ochrany velmi citlivá výrobní zařízení. Tato okolnost a bezpečnostní opatření vynucená nebezpečným rázem pohonných hmot zaviňují též značnou rozlehlost výrobních objektů. Uvedené skutečnosti a ekonomický činitel nedovolují proto stavět výroby pohonných hmot s potřebnou odolností proti napadení normálními leteckými pumami a tím méně pumami atomovými.

Mnohem příznivější je situace v ochraně skladů pohonných hmot. Praxe ukládání zásob v nádržích uložených pod zemí skýtá možnost jejich ochrany. Stupeň ochrany zásob uložených v podzemí je určován především stupněm odolnosti nádrží proti bodovému účinku střel a pum. Se zvyšováním odolnosti ovšem nutně stoupají investiční náklady potřebné na zabudování skladů. Uvážíme-li pak potřebu odolnosti proti účinkům atomových nebo vodíkových pum, dojdeme nutně k nákladům, které jsou mnohonásobně vyšší než náklady vynaložené na vybudování skladů s odolností proti normálním leteckým pumám. Tyto náklady jsou tak vysoké, že se při dnešní, vzhledem k celkové potřebě pohonných hmot pro zabezpečení hospodářského života států značně vysoké ukládací kapacitě stávají hospodářsky neúnosnými.

Odolností však nejsou vyčerpány všechny možnosti ochrany skladových zásob PHM. Omezené možnosti použití atomových pum na straně jedné a účelnost decentralisace zásob PHM vzhledem k široké spotřební základně na straně druhé skýtají další vzhledem k nákladům přijatelnější možnosti. I když si decentralisované rozmístění zásob ve vhodně volené a rozvinuté skladové síti (se zřetelem k centrum spotřeby a k terénním podmínkám) vyžádá při zachování požadavku na podzemní uložení, podle velikosti skladu proti normálním leteckým pumám více nebo méně odolné vyšší náklady než centralisované uložení (komunikační, inženýrské sítě a p.), vyžaduje zájem obranyschopnosti, aby se ekonomický činitel tomuto zájmu podřídil.

Z uvedeného rozboru vlivů zvláštního rázu pohonných hmot na možnost ochrany těžení surovin, výroby a ukládání paliv za války je nutno vyvodit závěr, že nejsnazší cesta k zabezpečení válečné akceschopnosti, především v počátečním období války, je cesta k vytváření a účelného uložení potřebných zásob.

Vliv strategické polohy a válečně ekonomického potenciálu států na přípravu a zajištění válečného zásobování PHM v soudobých podmínkách

Vliv nových, objektivních podmínek na způsob zahájení a vedení války bude záviset především na strategické poloze toho nebo onoho státu vzhledem k předpokládanému ohnisku střetnutí nebo prostoru napadení. Je přirozené, že velikost tohoto vlivu bude odstupňována vzdáleností státu od možného ohniska střetnutí nebo napadení, to znamená, že státy ležící při ohnisku a v účinnějším dosahu strategického letectva a odpalovacích základen a dalekonosných střel musí k zabezpečení své aktivní obrany přistupovat mnohem odpovědněji a účinněji než státy od ohniska nebo místa napadení vzdálenější.

Úvahy o možném, nejučinnějším zabezpečení aktivní obrany státu pohonnými hmotami při zdravém respektování ekonomického činitele zaměřím na problematiku států ležících při ohnisku střetnutí, jejichž vlastní surovinová základna nedostačuje k zabezpečení válečné výroby pohonných hmot.

V závěru předchozí stati bylo poukázáno na to, že nejschůdnější cestou je vytváření účelně decentralisovaných a vhodně zabudovaných zásob pohonných hmot. Zdrojem těchto zásob musí být podle individuálních podmínek toho nebo onoho státu účelně skloubený dovoz s vlastní výrobou rozumně navazující na vlastní surovinové možnosti a předpoklad zachování nezbytné výrobní kapacity za války. Dovoz surovin a jejich domácí zpracování klade při koeficientu výtěžnosti ropy při výrobě pohonných hmot v průměru 50% mimořádné požadavky na dopravu. Přitom jejich zpracování v době válečného střetnutí je ohroženo ztrátou potřebné výrobní kapacity. Na druhé straně dovoz hotových paliv a olejů potřebných jakostí již v mírových podmínkách usnadní přechod na válečné zásobování, neboť k tomu vytvoří potřebné předpoklady (přísunové cesty, překladiště, skladové prostory a p.) jak u vývozce, tak i u dovozce.

Je přirozené, že dovoz při tom musí být volen z takového státu, který vzhledem k své strategické poloze a k surovinové základně má předpoklady, aby sjednané dovozní smlouvy mohl plnit i za válečného konfliktu s přihlédnutím k požadavkům válečného hospodářství.

Uvedené úvahy vedou nutně k závěru, že životním zájmem států s nedostačujícím potenciálem pro výrobu pohonných hmot a přímo ohrožených možnou imperialistickou agresí, je nutnost vytvářet zásoby v účelně rozvinuté skladové síti a zajistit dovoz především hotových ropných produktů.

Požadavky na zajištění dopravy a distribuce pohonných hmot za soudobého rázu zahájení a vedení války

Vysoká motorisace soudobých armád a válečné hospodářství budou přirozeně při současné energetické základně vyžadovat velké množství pohonných hmot k zabezpečení své činnosti. Není proto možno omezit úvahy o zabezpečení válečného zásobování pohonnými hmotami jen na otázky vytvoření potřebných zásob a zajištění jejich zdrojů. Otázkou zůstává zajištění přísunu jak z dovozu do skladů, tak i ze skladů na místa spotřeby při předpokládaném rozrušení komunikační sítě. Požadavek na decentralisaci zásob a rozvinutou skladovou síť vyřešení tohoto problému velmi napomáhá. Zbývá vyřešit překlenutí větších vzdáleností mezi pohraničními přečerpávacími stanicemi a hlavními sklady, dále pak mezi hlavními sklady a distribučními sklady. Tu je potrubní doprava pohonných hmot jediným prostředkem umožňujícím skrytou a rychlou dopravu pohonných hmot. Přitom obsah potrubí je současně vhodným skladovým prostorem.

Lze tedy problém dopravy pohonných hmot za soudobých podmínek vedení ozbrojeného boje vyřešit potrubní dopravou. Páteří při tom musí být státní naftovod s odbočkami do větších průmyslových center. Potrubí, především vzhledem na možnou diversi, je nutno zakopat. V průběhu trasy dálkovodu a na jeho odbočkách je nutno vybudovat hlavní sklady. Při podzemním uložení skladů a čerpacích (výdejních) stanic s naftovodem ulože-

ným v zemi bylo by dosaženo vysoké ochrany celého systému a jeho zranitelnost s vyloučením přímých zásahů a diverse by byla nepatrná.

Za aktivní obrany je pak ještě možné zhustit síť státního naftovodu polními potrubními soupravami napojenými buď na hlavní sklady naftovodu nebo přímo na jeho potrubí a vyvedenými do prostorů soustředění vojsk, letišť a p.

Je pochopitelné, že při výstavbě naftovodu má velký význam ekonomický činitel. Investiční náklady jsou přirozeně vysoké. Na druhé straně však má státní naftovod mimořádný význam i v mírovém hospodářském životě státu. Efektivnost vynaložené investice na výstavbu státního naftovodu je nutno vidět pod perspektivou stále rostoucí motorisace a tím i rostoucí potřeby pohonných hmot a ve vztahu k dnešní, poměrně husté a přitom plně vytižené evropské železniční síti. Nemalým činitelem jsou i značně nízké udržovací náklady dálkovodů pohonných hmot ve srovnání s provozními náklady při dopravě po železnici a silnici.

Na ekonomický faktor, jehož těžiště leží ve vysokých investičních nákladech, je možno mít vliv organizací výstavby. Etapová výstavba za použití speciálních vojenských jednotek určených a cvičených pro obsluhu polních potrubních souprav by investiční náklady snížila a časově přijatelně rozložila. Tím by bylo dosaženo připravenosti kádrů jak pro mírové, tak i válečné využití státního naftovodu a jejich vycvičenosti v používání polních potrubních souprav pro dopravu pohonných hmot. Potrubí naftovodu z vhodné umělé hmoty by podstatně snížilo jinak vysoké nároky na kovový materiál, po případě i celkové investiční náklady.

Uvedené zdůvodnění vede k závěru, že potrubní doprava pohonných hmot v soudobých podmínkách vedení ozbrojeného zápasu nabývá mimořádného významu. Na ekonomický činitel má při tom kladný vliv možnost využít sítě dálkovodů v mírovém hospodářském životě států. Ona možnost pod perspektivou stále rostoucí potřeby pohonných hmot se stane v dohledné budoucnosti především v průmyslových státech nutností.

Závislost polního systému zásobování PHM na organizaci a prostředcích zásobování PHM v míru

Novodobé způsoby vedení ozbrojeného zápasu přinášejí též nové problémy do systému polního zásobování bojujících vojsk. Při nasycenosti soudobých armád nejruznější motorovou technikou, v pravém slova smyslu rozsetou po celém válčišti, stane se její zásobování pohonnými hmotami problémem mimořádně obtížným. Mimořádně obtížným zvláště proto, že pohonné hmoty na rozdíl od ostatních hlavních druhů materiálních potřeb vojsk (střeliva a p.) vyžadují pro každý druh používaných paliv speciální obal, a to takového druhu, který by umožňoval v daném čase zvládnout poměrně vysoká kvanta přísunu z hlubokého týlu, téměř $\frac{1}{3}$ z celkového přísunu pro polní armádu, a zároveň jejich rozdělení na jednotlivé letouny, vozidla, stroje, agregáty a p.

Oba uvedené požadavky nelze však dobře skloubit v jediném, univerzálním obalu. Je logické, že velká kvanta pohonných hmot, přísunovaná z výroby nebo ze skladů do polních zásobovacích stanic, je možno nejúčelněji zvládnout a přepravit potrubím nebo velkou tárou, především železničními nádržkovými vozy, což potvrzuje mírová zásobovací praxe.

Na druhé straně přísun pohonných hmot na jednotlivá stanoviště letadel, vozidel atd. vyžaduje obal velikostí úměrný jejich potřebě, schopný přepravy terénem a umožňující rychlé doplnění motorové techniky (automobilní cisterna, sud, baňka).

Použití táry různé velikosti, podle účelnosti a potřeby jednotlivých zásobovacích stupňů, nese s sebou však nutnost přečerpávat paliva z větší táry do menší. Potřeba přečerpávání paliv v polních skladech, obdobně jako překládání stává se však při předpokládané pohyblivosti boje s častým přemísťováním skladů činitelem časově nepříznivým. Nepříznivým především tam, kde je pohyblivost největší, t. j. na nejnižších zásobovacích stupních.

Z uvedených důvodů jsou často vyslovovány názory, že nejvhodnějším systémem zásobování PHM v soudobých podmínkách vedení boje je systém »baňkový«, t. j. přísun PHM v baňkách z výroby až k vozidlu. Je nesporné, že tento systém umožňuje rychlé doplnění motorových vozidel (strojů) vybavených přídavnými baňkami (v žádném případě ne však letounů a bojových pásových vozidel jen v ojedinělých případech) způsobem výměny prázdné za plnou. Při propočtech celkové potřeby baněk na zvládnutí nutného přísunu vyvstanou před námi nové problémy.

Především není z ekonomických důvodů baňkový systém uplatňován v mírovém hospodářském životě a z toho důvodu není vytvořena potřebná základna k přechodu na baňkový systém v období války, t. j. zásoby baněk, plnicích a nakládacích zařízení ve výrobních pohonných hmot, ve skladech a p. Ekonomické důvody též nedovolí, aby se při všeobecně zavedeném mírové praxi, záležející v přímém doplňování motorových vozidel z čerpadlových stanic, mohla mírová hospodářství baňkovému systému v potřebném rozsahu přizpůsobit. Možnou, ne však dostatečnou cestou by bylo zavedení baňkového systému v mechanisovaném zemědělství.

Zkušenosti kapitalistických armád, které v minulé válce baňkového systému použily, odkrývají další jeho nevýhodu. Tato nevýhoda záleží v tom, že není možno udržet rovnováhu mezi počty plných baněk přísunovaných k vojskům a počty prázdných baněk vrácených vojsky do týlu. Tato skutečnost diktuje udržovat mimořádně vysoké zálohy baněk a při jejich nedostatku vede nutně k zhroucení přísunu. To ostatně potvrzují i zkušenosti americké armády z války v Koreji, která je někdy též nazývána »válkou sudů« (místo baněk bylo použito sudů). K tomu přistupuje ještě ekonomické hledisko, neboť při stejném objemu je malá tára výrobně mnohem dražší než velká. Na tuto skutečnost by však bylo možno mít příznivý vliv výrobou baněk z vhodné umělé hmoty.

Zavedení baňkového systému není též možno vázat jen na přípravu v zápolí. Použití polního potrubí pro přísun PHM vynutí si i automatická plnicí, transportní a nakládací zařízení též v polních podmínkách.

Nebylo by též logické omezovat baňkový systém jen na přísun automobilního benzínu, který dnes představuje nejmenší podíl v celkové potřebě paliv, a není proto počítáno s jeho polní potrubní dopravou. Převážná většina vozidel vybavených přídavnými baňkami má Dieselvův motor a vyžaduje proto naftu. Nebylo by proto účelné vylučovat je ze zásobování pomocí baněk.

Na místě ne posledním staví se proti universálnímu zavedení baňkového systému nutnost koordinovat polní zásobovací systém pohonnými hmotami v účelné míře se zásobovacím systémem budoucích spojenců.

Z předchozích úvah je nutno učinit ten závěr, že si objektivní podmínky, vynucující si změny ve způsobu vedení operace a boje, nutně vynucují též změny v dosavadním zásobovacím systému pohonnými hmotami. Splnění tohoto požadavku je nutno řešit především potrubním přísunem pohonných hmot, zvyšováním akčního radia motorových vozidel a strojů s cílem snížit co nejvíce jejich závislost na denním přísunu pohonných hmot. Dále zkracováním manipulačních časů, zvyšováním výkonnosti čerpadlové techniky a nahrazováním pevné táry měkkou. Na místě ne posledním pak vhodnou kombinací ostatních způsobů přísunu s baňkovým systémem. Při tom stanovení podílu přísunu v baňkách na celkovém objemu přísunu a jeho rozsahu na jednotlivých zásobovacích stupních je ovlivňováno na jedné straně potřebou zrychlit celý manipulační proces, na druhé straně pak nedostatkem některých objektivních podmínek k jeho použití. Z toho důvodu je vyřešení tohoto problému velmi komplikované a bylo by velmi účelné rozvinout o tom širokou diskusi.

*

Z uvedeného rozboru nutno učinit závěr, že novodobé způsoby vedení ozbrojeného boje za použití zbraní hromadného ničení mají dalekosáhlý vliv na systém válečného zásobování pohonnými hmotami. Tento problém v podmínkách převážné většiny států přerůstá státní rámec a je řešitelný podle mého názoru jen na základě spojeneckých smluv.

VÝZNAM STUDIA MOŽNÝCH VÁLČÍŠŤ PRO PŘÍPRAVENOST VELITELSKÉHO SBORU V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník František Kopecký

Při studiu otázek počátečního období války nesmíme nechat bez povšimnutí důležitý faktor, který je velmi významný pro připravenost každého velitele na toto těžké období války, to jest studium států a možných válčíšť v nich.

Znalosti získané soustavným studiem materiálu o válčíštích již v míru usnadní pak v čas potřeby jak osobní rozhodování velitelů, tak i jejich řízení boje v počátečním období války. Ten velitel, který v míru pomíjel studium daného materiálu, bude se po něm při zahájení války těžce shánět, aby narychlo získal potřebné údaje a znalosti o prostorech, kde budou probíhat bojové akce. Tu je vidět nutnost a potřebu studovat tento materiál již v míru a plně využívat všech pramenů, které jsou dnes velitelům dostupné a k dispozici.

I

Studium charakteru možných válčíšť, to jest studium geografických, ekonomických, politických a jiných činitelů území, na kterém se předpokládá možné vedení války, nabývá v dnešní době mezinárodního napětí čím dále tím většího významu. Proto je nezbytně nutné, aby velitelský sbor naší lidové armády získával potřebné znalosti v tomto oboru a zvýšil tak ještě více svoji bojovou připravenost.

Podklady pro toto studium nám poskytují vojenské geografické popisy.

Vojenská geografie jako součást vojenské vědy se zabývá zkoumáním vlivu geografie na přípravu a vedení války, válečných operací i boje a dále studiem ekonomického, morálního a vojenského potenciálu určitého státu, s cílem určit co možná přesně jeho válečnou moc.

Studium vojenské geografie si můžeme rozdělit na dvě části.

Za prvé je to vojenské poznání určitých států, jejich ekonomického, politického a vojenského potenciálu.

Za druhé pak studium válčíšť, na kterých zjišťujeme vliv geografie na bojovou činnost vojsk. Tu je třeba chápat pojem »geografie« nejen s hlediska fyzikálně geografických podmínek, ale především jako souhrn přírodních, politických i ekonomických podmínek, s nimiž se můžeme na daném válčíšti setkat.

Vojenská geografie řeší tedy dva základní úkoly. Studuje válečnou základnu určitých států a souběžně studuje i válčíště, t. j. pozemní nebo námořní prostory, na kterých mohou být vedeny války.

Při studiu vojensko-geografického popisu určitého státu je třeba si stanovit postup, jak k danému materiálu přistupovat. Nejdříve je třeba krátce se seznámit s historií studovaného státu. Pak si postupně prostudovat jeho geografickou polohu, rozměry, státní hranice, přírodní poměry, státní a společenské zřízení, obyvatelstvo, přírodní bohatství, zemědělství, průmysl, finanční stav, obchod a zahraniční politiku daného státu.

Po důsledném prostudování těchto prvků dá se pak zjistit:

1. do jaké míry geografické umístění studovaného státu i jeho území ztěžují nebo podporují řešení bojových úkolů, kde má stát silné a slabé úseky státních hranic a jaká opatření vzhledem k tomu provedl;

2. jaký mají vliv přírodní poměry daného státu na rozmístění obyvatelstva, průmyslu, zemědělství, komunikační sítě, to znamená na ekonomický potenciál státu, a tím také na strukturu ozbrojených sil státu a na ráz jeho válečných opatření.

Z toho pak vyplyne závěr, jaký vliv budou mít tyto poměry na bojovou činnost vojsk na území studovaného státu;

3. jaký je morální potenciál státu, t. j. schopnost obyvatelstva a armády vydržet těžkosti, strádání a vypětí v průběhu války. Je nutné odhalit silné a slabé stránky morálního potenciálu státu a všechny těžkosti i přednosti, které může mít studovaný stát při vedení války;

4. schopnost státu ekonomicky válku zabezpečit. Úloha a význam ekonomického potenciálu v soudobé válce záleží nejen v tom, že na něm je závislá vojenská moc státu, ale i v tom, že se ekonomika sama za války stává jedním ze strategických objektů. Ve válce bude snahou bojujících států nejen zničit ozbrojené síly protivníka, ale zároveň též oslabit jeho ekonomickou základnu, zbavit ho pramene surovin, energetických zásob, oslabit základní odvětví průmyslu;

5. zabezpečení národního hospodářství i ozbrojených sil státu surovinami, energií a palivem jak v míru, tak i ve válce, jejich zdroje a opatření státu k doplňování těchto prostředků během války. Zjistí se výhody i nevýhody v rozmístění nalezišť surovin s hlediska vedení války i podmínek dopravy k podnikům, kde se tyto suroviny zpracovávají, dále možnosti dovozu a možnosti záměny jedné suroviny druhou;

6. všeobecný ráz průmyslu, jeho úroveň a stav, rozmístění továren a jejich kapacitu. Tím se odhalí výrobní kapacita základních druhů průmyslu, jejich schopnost přeměny mírové výroby na válečnou, a jak jsou schopny zabezpečit národní hospodářství i ozbrojené síly v míru i za válečného konfliktu;

7. schopnost zemědělství při zabezpečení státu potravinami, masem a technickými surovinami v míru a ve válce;

8. zabezpečení státu všemi druhy dopravy, výhody a nevýhody rozložení silniční, železniční, vodní sítě se zřetelem na provedení mobilisace, soustředování ozbrojených sil, zabezpečení přísunu a evakuace po dobu války, možnosti provedení přeprav po všech dopravních tepnách a možnosti provádění manévru vojsk, hustotu a rozložení letišť, jejich kapacitu a použitelnost s hlediska vojenského využití za války;

9. stav obchodu, financí státu, ráz vývozu a dovozu, jejich vzájemný poměr, stav zahraničních obchodních spojů po dobu války, jaký je státní rozpočet a jeho stav, zadluženost státu a ráz finančních styků s druhými státy a zahraniční politiky státu.

První část studia se zaměřovala na popis státu a umožnila stanovit, do jaké míry asi závisí stav ozbrojených sil daného státu na jeho konkrétních politických, ekonomických a geografických podmínkách a kde je jejich nejsilnější a nejslabší stránka.

Druhá část pak má za úkol důkladně poznávat válčiště i prostor, na kterém za válečného konfliktu budou probíhat válečné operace. Je přirozené, že při studiu válčišť je nutno vzít v úvahu velmi mnoho činitelů přírodních, politických, ekonomických a jiných, které mají přímý vliv na vedení boje, operace nebo války. Je nutné odhalit, jak se jejich vliv může projevit při plánování a vedení boje.

Chceme-li dobře poznat určité válčiště, musíme si nejdříve objasnit charakteristiku válčiště v celku, jeho přírodní podmínky, vojenskopolitický přehled, ekonomické podmínky válčiště a dopravní spoje všech druhů.

Na základě toho pak poznáme, jaký vliv bude mít studovaný prostor na bojovou činnost vojsk za války.

Při studiu celkové charakteristiky válčiště si všímáme jeho geografické polohy, hranic, rozměrů, kapacity s hlediska vojenského využití; které státy jsou na něm rozloženy a v jakém jsou vzájemném vztahu. Dále se určují důležitá ekonomická a politická centra, která mají zvlášť velký význam s vojenského hlediska, důležité přístavy, letecké základny, komunikační a spojovací uzly. Vedou se v patrnosti též ty státy, které s válčištěm sousedí a jejich politický vliv může působit nebo působí na státy, které jsou v prostoru válčiště. Z toho nám plyne závěr, jaký má dané válčiště význam pro vedení bojové činnosti vojsk.

Pro plánování operací na určitém válčišti je třeba studovat, jaký vliv mohou mít přírodní podmínky tohoto válčiště nebo budou mít vliv na bojovou činnost vojsk. Ukazují nám nejvýhodnější směry pro postup vojsk a též nejvýhodnější čáry pro vedení obranného boje na daném válčišti.

Proto je nutné dokonale studovat terén, jeho relief, složení půdy pro zjištění průchodnosti a sjízdnosti pro bojovou techniku, a jaký vliv bude mít na její práci.

Dále si všímáme vodních poměrů. Tu se studují a hodnotí řeky, rybníky, jezera, jaký mají vliv na bojovou činnost vojsk, a stanoví se možnosti jejich překonání různými druhy vojsk se zřetelem na roční období.

Vzhledem k tomu se studuje též ráz podnebí na daném válčišti s určením zvláštností podnebních podmínek v jednotlivých oblastech, a jak toto podnebí bude ztěžovat bojovou činnost vojsk nebo ji prospívat a jak bude působit na stav bojové techniky použité na válčišti.

Z toho ze všeho nám nakonec vyplynou závěry, jaká opatření organizačního nebo materiálního rázu je třeba učinit k překonání nepříznivých přírodních podmínek u bojujících vojsk.

Vojenskopolitický přehled válčiště se zabývá studiem státního a politického zřízení států na válčišti a jaký je jejich vzájemný poměr. Studuje se početní a věkový stav obyvatelstva, jeho národnostní, náboženské poměry, třídní složení a třídní rozpory, příslušnost k politickým stranám a vliv těchto stran na masy a z toho vznikne závěr o stavu morálního potenciálu států, které jsou v prostoru válčiště.

Při studiu ekonomických podmínek válčiště si všímáme celkového stavu i jednotlivých oblastí, stavu materiálních zásob, kterých může být využito za války, zdrojů místního zásobování potravinami, masem, průmyslovými výrobky, palivem, opravářskými základnami atd., které jsou životně důležité ke krytí potřeb bojujících vojsk. Konečně se zjistí důležitá

ekonomická a průmyslová centra, jejichž vyřazením nebo ovládnutím je možno buď zcela nebo zčásti podlémt ekonomický a tím i válečný potenciál určitých států.

Zvláštního významu při studiu válčišť nabývá studium dopravních spojů všech druhů. Na nich a na jejich stavu závisí operační kapacita daného válčiště, schopnost manévru bojujících vojsk, přísuny, odsuny atd. Proto si velmi pečlivě všímáme hustoty, délky, množství a stavu podélných i příčných silnic, železnic, jejich kapacity, důležitých komunikačních uzlů a staveb a stupně zabezpečení státu automobilním a železničním parkem. Totéž platí i pro vodní dopravu. U letecké sítě se při studiu zajímáme o hustotu, rozložení a technický stav letišť, o jejich kapacitu, o kvalitu a délku přistávacích ploch, letištních zařízení a jejich využitelnosti za války.

Pak jako výsledek všeobecného rozboru dostaneme závěry o stupni zabezpečení válčiště všemi druhy dopravy i možnosti využití těchto spojů bojujícími armádami.

*

Z toho ze všeho vyplývá nutnost a důležitost studia vojenskogeografických popisů již v míru, aby každý velitel byl za nenadálého střetnutí dobře vybaven znalostmi států a válčišť, v jejichž prostoru tyto státy jsou. Těchto znalostí pak může velmi dobře využít při svém osobním rozhodování a při řízení bojové činnosti vojsk.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jaroslav Dočkal, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Miroslav Rybníček, Jaroslav Forst, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vítanovský, František Houra, Jaroslav Mašek, Svatoslav Gosman, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl« MNO, Praha. — Vydává MNO ve vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provozovna 2.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.

СОДЕРЖАНИЕ

	Стр.
Капитан Бржетислав Тваружек, подполковник Алоис Хладек:	
«Начальный период войны в истории войн»	3
«Некоторые вопросы ведения операций в начальном периоде войны по взглядам западных военных теоретиков»	17
Генерал-майор Ян Кнотек:	
«Ко взглядам маршала Монтгомери о ведении войны в нуклеарном веке»	28
Капитан Сватослав Госман:	
«К некоторым актуальным вопросам и чертам нашей военной доктрины»	38
Подполковник Богуслав Красицкий:	
«Влияние экономического потенциала на начальный период современной войны»	47
Генерал армии Людвиг Свобода:	
«Значение стратегической внезапности и влияния других факторов на ход начального периода войны»	58
Майор Антонин Вахта:	
«Некоторые вопросы боевых действий пограничных войск при нападении государства»	72
Подполковник Ф. Кофранек, подполковник И. Блага, майор М. Недвед:	
«Особенности ведения операций в начальном периоде войны»	81
Генерал-майор Ян Липовый:	
«Обеспечение свободы движений войск и командования в начальном периоде войны при воздушном превосходстве противника»	90
Майор Мирослав Недвед:	
«Способ и организация противодесантной обороны государства в начальном периоде войны»	100
Подполковник Богумил Малый, капитан Богуслав Гавличек:	
«Некоторые проблемы защиты войск от воздействия оружия массового поражения в начальном периоде войны»	107
Инженер-майор Инж. Иржи Чермак:	
«Защита тыла от оружия массового поражения в начальном периоде войны»	114
Майор Франтишек Полакович:	
«Действия авиации и средств ПВОС в начальном периоде войны»	123
«Особенности боевых действий артиллерии в начальном периоде войны»	136
«Особенности инженерного обеспечения в начальном периоде войны»	150
«Особенности действий химических войск в начальном периоде войны»	159
«Организация связи в начальном периоде войны»	172
Генерал-майор Иосиф Славый:	
«Материально-техническое и медико-санитарное обеспечение начального периода войны»	180
Подполковник Радим Дртилек:	
«Подготовка и особенности материально-технического и медико-санитарного обеспечения в начальном периоде войны»	190
Подполковник Ярослав Гон, подполковник Инж. Владимир Щастный:	
«Железные дороги в начальном периоде войны»	207
Полковник Иржи Фабиан:	
«Влияние характера начального периода войны на организацию производства горючего и снабжения им»	214
Подполковник Франтишек Копецкий:	
«Значение изучения возможных театров военных действий для подготовки командного состава в начальном периоде войны»	220

